

జేశి ప్రచురణ
ప్రథమ ముద్రణ.

వెల రూపాయిన్నర
మార్చి 1946

M. P. Press, Bezwada

సంపాదకులు
బొందలపాటి శకుంతలాదేవి
శివరామకృష్ణ

౧

మహిమబాబుకు పరమమిత్రుడు సురేశ్. ఇద్దరూ ఒకే సాడిఎఫ్.ఏ. పరీక్షలో కృతార్థులైనారు. సురేశ్ పెద్ది మెడికల్ కాలేజీలో చేరాడు. మహిమబాబు మాత్రం సిటీ కాలేజీని విడిచిపెట్టలేదు.

అది సురేశ్ బాబు ఆత్మగౌరవానికి ఆఘాతమైంది. అన్నాడు : “మహిమ్! బి. ఏలు, యమ్. ఏలు, ప్యాపై నంత మాత్రాన ఏ మీ లాభం లేదని అనేకసార్లు చెప్పాను. ఇప్పటికైనా మించిపోయిందేదీ; నువ్వు వచ్చి మెడికల్ కాలేజీలో చేరవచ్చు”.

“చేరవచ్చు. కాని అందుకయ్యే ఖర్చు విషయం కూడా ఆలోచించాలిగా!” — అన్నాడు నవ్వుతూ మహిమబాబు.

“నీ తలకు మించిన ఖర్చేమీ కాదు. అదీగాక నీకు స్కాలర్ షిప్ కూడా దొరుకుతుంది.”

మహిమబాబు నవ్వి ఊరుకున్నాడు.

“నవ్వుతావు కాదు మహిమ్! ఇంకా ఆలస్యం చేసినందువల్ల లాభంలేదు. ఈ వారంలోనే నువ్వు ‘ఎడ్మిట్’ కావాలని నా కోరిక. డబ్బు- దస్కం సంగతి తరువాత చూచుకోవచ్చు”.

“సరే చూద్దాం”

“సరే చూద్దాం అని అనటమేగాని—ఎన్నాళ్ళు కలసి ఉన్నా సీ ఆంతర్యం మాత్రం నాకు అంత చిక్కలేదు కదా! ఇప్పుడు నీతో రోడ్డుమీద వాదించలేను. కాలేజీవేళ అయింది. రేపటెల్లుండిలోగా ఈ విషయం తేల్చుకో; అందాకా విడిచిపెట్టను. రేపు ఉదయం నీ గదిలోనే ఉండు, వస్తాను.” — అని చెప్పి సురేశ్ గబగబా కాలేజీకి సాగి పోయాడు.

పక్షం గణించిపోయింది. మహిమబాబు ఎక్కడున్నాడు? అతడు మెడికల్ కాలేజీలో చేరటం ఏమైంది? ఒక అదివారం నాడు రెండు గూఝులప్పుడు సురేశ్ ఆరెనికోసం వెదకి వెదకి అలసిపోయి చిట్ట చివరకు కొందరు చీడవిద్యార్థుల వసతి గృహానికి చేరుకున్నాడు. తిన్నగా పైకి వెళ్ళిచూచాడు. అదొక్క చిన్నగది. పెరుగుకొరతమైనా లోపలికి వచ్చే ఆస్కారం ఎక్కడాలేదు. చినిగిపోయిన పాతధర్మాసనాలు పరుచుకుని ఏదైనిమిదిమంది విద్యార్థులు భోజనం చేస్తున్నారు. మహిమబాబు తలెత్తి మిశ్రుని చూచాడు.

“అక్కస్మాత్తుగా గది ఖాళీ చేయవలసి వచ్చింది. అందుచేత నీకు కుమరు తెలుపలేక పోయాను. ఆయినా నువ్వు ఎలా పసిపట్టగలిగావు చెప్పమి” అన్నాడు.

సురేశ్ అమాటల కేమి జవాబు చెప్పలేదు. అక్కడ గడపమీద కూచుని వాళ్ళు ‘భోజనం చెయ్యటం’ చూస్తున్నాడు. నాటు బియ్యపు అన్నము. నీళ్ళునీళ్ళుగా ఉంది పప్పు. చాకపారు కూర ఏదో ఒకటి వండారు. పెరుగులేదు, పాలులేవు, పిండివంట అసలే లేదు.

అందరితో పాటే మహిమబాబు ప్రసన్నముఖుడై ఆప్యాయంగా ఆరగిస్తున్నాడు. అతన్ని చూస్తోంటే సురేశ్ కన్నుల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి; ముఖం తిప్పుకుని, కన్నీళ్ళు తుడుచుకుని లేచి నిల్చున్నాడు. ప్రతిచిన్న విచయానికీ సురేశ్ ఇట్టే కుమిలిపోతాడు.

భోజనానంతరం మహిమబాబు మిశ్రుని చాపవేసి కూచో ట్టాడు.

“మాటిమాటికీ నీ హతం సహించలేక పోతున్నావు” — అన్నాడు సురేశ్ గద్దదకంతాన.

“అంటే?” — అన్నాడు మహిమ్ శాంతంగా —

“ఇటువంటి వీలూ చాలులేని యిళ్ళు పట్నంలోకూడా ఉంటాయనీ—ఇలాంటి అధ్యాన్నపుకూడు తినగల వాళ్ళకూడా కొందరున్నారనీ—ఇప్పుడు కళ్ళారా చూచేవరకూ నేను నమ్మలేదు. అసలు నువ్విక్కడికి ఎలా వచ్చి చేరావు? నువ్వు ఇతఃపూర్వం ఉంటాన్న ‘మెస్’ దీని కంటే ఎన్నో రెట్లు మంచిది. ఎందుకు వదలిపెట్టివచ్చావు?”

మిత్రుని స్నేహమే మిత్రుని హృదయాన్ని గాయపరచింది. మహిమబాబు తన సహజ నిర్వికార గాంభీర్యాన్ని నిలుపుకోలేక పోయాడు.

“సురేశ్, పల్లెటూళ్ళో మాయిల్లు నువ్వెన్నడూ చూడలేదు. చూచి ఉంటే నావంటి వానికి ఈ ‘మెస్’లో స్థాఖ్యం ఉండదని నీవు అనుకోవు. అన్నపానాదుల విషయమంటావా?—అయిదుగురు గొప్పయింటి యువకులు కూడా ఇక్కడే తింటున్నారు. నేను తినలేక పోతానా?”

సురేశ్ ఉత్తేజితమైనాడు.

“తినలేక పోతావని కాదు. ప్రపంచంలో మంచి వస్తువులూ ఉన్నాయి, చెడ్డవి ఉన్నాయి. కాని మంచి మంచే; చెడుచెడ్డే. అందులో సందేహమేమీలేదు. ఇక్కడ ఇంతకష్టం అనుభవించవలసిన అవసరం నీకేమి వచ్చిందీ? అని అడుగుతున్నాను”

మహిమ్ అల్పహాసం చేశాడు. ఏమీ మాటాడలేదు.

“సరే నువ్వు చెప్పకపోతే నేను తెలుసుకోవాలని కుతూహల పడను. కాని నిన్ను ఉద్ధరించవలసిన ఆవశ్యకత నాకు ఉంది. ఇప్పుడే బండి తీసుకువస్తాను. ఇక్కడి నించి నిన్నూ, నీ సరంజామునూ మాయింటికి తీసుకుపోతాను. ఈ ‘మెస్’ నాకరుసు ఇలా పిలు. వెళ్ళి బండి తెస్తాడు.” అంటూ సురేశ్ మహిమబాబును చెయ్యిపట్టుకు లాగి అతని పరుపు చుట్టటం ఆరంభించాడు.

కాదు కూడ దని మహిమబాబు అతన్ని అడ్డగించలేదు. “ఏమిటి నీ పిచ్చి?” - అని మాత్రం అన్నాడు. శాంత గంభీర స్వరాన. సురేశ్ కళ్ళు ఒప్పజెప్పి అతనికేసి చూచాడు.

“పిచ్చియేమిటి? నువ్వరావా?”

“రాను”

“ఎందుకురావు? నేను నీకు పరాయివాడినా? మా యింటికి రావటం నీకు అభిమానమా?”

“ఉహూఁ”

“మగి?”

“సురేశ్! నీవు నా మిత్రుడివి. నీ లాంటి మిత్రుడు నాకింకెవరూ లేడు. ప్రపంచంలో నీలాంటి మిత్రుని పొందగల అదృష్టవంతు లెందరున్నారో నే నెరగను. అట్టి మన స్నేహాన్ని నా కొన్నిదినాల సౌఖ్యం కోసం అభిముద్ధిస్తానా? నన్నంత మూఢునికింద కట్టివేశావా?”

“ఈ స్నేహం నీ ఒక్కని సొత్తేమీకాదు. అందులో నాకు భాగం ఉంది. మన మిత్రత్వం చెడిపోతే - అందువల్ల సంభవించే సంతాపాన్ని గుర్తించలేనంత అజ్ఞానినా నేను? అంతమరీ కఠిన నిబంధనలు అనుసరిస్తే నే గాని నిలవని స్నేహం పోతే పోనీ మహింబాబూ! నీ శరీరా రోగ్యాన్నికూడా బలి యివ్వవలసిన మహత్తు ఏముంది ఈ స్నేహంలో?”

మహిమబాబు మందహాసంచేస్తూ ఆన్నాడు: “నీ తర్కంముందు నేను ఓటిమి అంగీకరిస్తున్నాను. కాని ఒక్కసంగతి నీకు గట్టిగాచెప్పాలి. నేనిక్కడికి కేవలం ఇక్కట్లు అనుభవించటానికే వచ్చానని అనుకుంటున్నావు. అది అబద్ధం.”

“అబద్ధమే కావచ్చు. వివరాలు నా కక్కర్లేదు. కాని డబ్బు కూడబెట్టటమే నీ ఉద్దేశమైతే - మా యింటికి వచ్చిఉండు. అందువల్ల నీ ఆశయానికి ఆటంకం రాదుకదా!”

మహిమబాబు మెదతిప్పి టూకీగా జవాబు చెప్పాడు. “ఇప్పుడు కాదులే సురేశ్! నిజంగా నాకు కష్టంకలిగినాడు నీకు కబురు చేస్తాను”

మహిమబాబు మనస్సును తిప్పటం అసాధ్యమైన పని. ఆసంగతి సురేశ్ కు బాగా తెలుసు. అందుచేత మరీ భ్రావంతం చెయ్యకండా ఒక రకంగా కోపం తెచ్చుకుని వెళ్ళిపోయాడు. కాని స్నేహితు డా నికృష్టపు గృహంలో దుర్భోజనం చేస్తూ రోజులుగడపుకోవటం కష్టారాచూచాక అతని హృదయానికి ముళ్ళు గుచ్చుకున్నట్టయింది.

సురేశ్ ధనవంతుల బిడ్డ. అతనికి మహిమబాబంటే కల్లాకపటంలేని ప్రేమ. ఏదోవిధంగా సర్వదా మిత్రునికి సహాయం చెయ్యాలని అతని ఆకాంక్ష. మహిమబాబు అతని సహాయాన్ని ఏనాడూ స్వీకరించి యుండలేదు. నేడూ స్వీకరించాడు కాదు.

౨

విదు సంవత్సరాల అనంతరం ఒక నాడు మిత్రు లిద్దరికీ ఈక్రింది సంభాషణ జరిగింది:—

సురేశ్-నువ్వంటే నాకెంత అభిమానం ఉండేదో చెప్పలేను మహిమ్!

మహిమ్-నువు చెప్పాలా సురేశ్ !

సురేశ్-ఆ అభిమానం ఇప్పుడు లేదేమో ననిపిస్తున్నది.

మహిమ్-లేకపోతే దండిస్తానని నిన్నెన్నడూ భయపెట్టలేదే నేను !

సురేశ్-నీ తీవ్ర శత్రువులు కూడా నువు కపటివని అనలేరు.

మహిమ్-శత్రువు చెయ్యలేని పని మిత్రుడుకూడా చెయ్యలేడని దర్శన శాస్త్రం అనుశాసించటం లేదుగా !

సురేశ్-ఛీ, ఛీ, అఖరుకు ఒక బ్రాహ్మ బాలికమీదికి పోయిందా నీ చూపు. ఏమిటి ఆమెలో విశేషం? నీరసించిన దేహాయస్త్రి, పరీక్షలకు శ్రమించి శ్రమించి ఒక్క నెత్తురుచుక్క కూడా లేదు ఆమె ఒంట్లో, గట్టిగా గాలి పీస్తే పడేట్టుగా ఉంది; కంత స్వరంకూడా వింటాని కెంతో కటువుగా వుంటుంది.

మహిమ్-ఔను, నిజమే కావచ్చు.

సురేశ్-మహిమ్ ! ఈ బ్రాహ్మ బాలికల నిజాయితీ యెరగని మీ పల్లె టూరి గమార్లను కన్నుకప్పగలవు. 'ఆడది ఇంగ్లీషు చదువు తుంది, రాస్తుంది' అంటే 'అమ్మో బాబో' అని వాళ్ళు విస్త్రు పోతారు. తాము అబ్బులమనుకుని దూరంగా ఒడుగుతారు. నువు ఈమెను కట్టుకుపోయి అట్టివాళ్ళను ఆశ్చర్యచకితులను చెయ్యి. ఆకాశంనంచి దిగివచ్చిన దేవుడు - దేవి అని మిమ్మల్ని వాళ్ళ పూజిస్తారు. కాని మేమంతా పల్లెటూరివాళ్ళం కాదుదా! మమ్మల్ని అంత తేలిగ్గా మోసగించలేవు.

మహిమ్-నేను ఒట్టువేసుకు చెబుతున్నాను. మీ పట్నవాసులను మోస గించే ఉద్దేశం నాకు రవంతేనా లేదు. నే నామెను మా పల్లె టూరికే తీసుకుపోతాను. అందులో నీకేమీ ఆపదలేదుగా !

సురేశ్ - (కోపం వచ్చి) ఆపదలేదా! వేలు, లక్షలు, కోట్లు ఆపదలున్నాయి. ఈ సమస్త ప్రపంచానికి వరణీయము, పూజనీయము అయిన హిందూసంతానమవై, కేవలం ఒక అడదాని మోహంలో పడిపోయి నీ జాతిని భగ్నం చేసుకుంటావా? అది మోహమే. ఒక్కసారి ఆ మేజోగ్లు, బూట్లు, కృత్రిమాలంకరణాలు తీయించి, నువ హిందూగృహ లక్ష్యులలాగ చీరా, రవికా కట్టించి చూడు నీ మోహం, భ్రమ పటాపంచలౌతాయో లేదో! కళాకాంతులు లేని ఆ తోలుబొమ్మలో ఏమంది? ఆమె ఏమిచేయగలదు? ఊలుతో అల్లకపసులు బాగా చేస్తుందంటావా? అందుకు కలకత్తా లాంటి పట్నంలో కావలసినంత మంది దర్జీలున్నారు. ఉత్తరాలూ అపీ రాసి పెట్టేందుకు ఒక బ్రాహ్మబాలికను శరణువేడ నక్కర్లేదే! చక్కగా అన్నం, కూర వండిపెట్టగలదా? నుస్తీచేసి తల వాల్చిన నాడు నీ కేమైనా నేవచేస్తుందా? అలాంటి శిక్షణ ఆమె కెవరేనా గడపారా అనబు? అటువంటి ఇబ్బంది రోజులు నీకు రావాలని నేను కోరుతున్నా ననుకోకు. ఒకవేళ దైవాద్వా అట్టి దినాలు వస్తేమాత్రం ఆవిడ గుడిసెమీద చెబ్బతీసి పారిపోకపోతే నన్ను మారుపేరున పిలు.”

మహిమ్ మాటాడలేదు, సురేశ్ ఇంకా ఇలా అన్నాడు :

“మహిమబాబూ! నేను సర్వదా నీ శ్రేయోభిలాషినే నని నువ్వెరుగుదువు. నేనీ బ్రాహ్మబాలికలను చాలమందిని చూచాను. ఎవరో ఒక రిద్దరు మంచివాళ్ళు ఉన్నారంటే - అది గణనీయమైన విషయంకాదు. మొత్తంమీద వాళ్ళు మన హిందూ శీలవతుల పొంతన నిల్చోటానికే తగరు. నువ్వు పెళ్ళిచేసుకోవాలనుకుంటే - ఆసంగతి నా కెందుకు చెప్పలేదు? సరే, అయిందేదో అయింది. ఇక మళ్ళీ నువ్వు అక్కడికి వెళ్ళకు. ఒక నెలరోజుల్లోగా నీకు చక్కని పెళ్ళిమాతుర్ని వెదకి తెస్తాను. నేనా పని చేయలేక పోయినట్టయితే నీ యిష్టప్రకారమే ఆమె కాళ్ళమీదే పడుదువుగాని, నేను అడ్డగించను, గాని ఒక్క మాసంరోజులు మాత్రం మనస్తేహాన్ని మన్నించి నువ్వు ఓషికతో ఉండాలి. ఏ మంటావు?”

మహిమ్ చూసంగానే ఉన్నాడు. ఔననలేదు, కాదనలేదు. మిత్రుడు తన శ్రేయస్సుకోసం ఎంత విచలితుడౌతున్నాడో అర్థమౌతూనే ఉన్నది. ఐనా సురేశ్ ఇంకా విడిచిపెట్టలేదు.

“నువు బ్రాహ్మమతంలో చేరలేదు. అయినా వాళ్ళ ప్రార్థన మందిరానికి వెడుతూ వస్తూ ఉన్నావు. ‘వద్దు. వద్ద’ని అనేకసార్లు బోధించాను. జ్ఞాపకం ఉందా? అటువంటి కపటనాటకం ఆడేందుకు ఇంత పెద్ద కలకత్తా పట్నంలో నీకు హిందూ మందిరం ఒక్కటి కనిపించలేదా? నే నప్పడే అనుకున్నాను. ‘నువు ఏదో మోసంలో చిక్కుకోక తప్ప’దని.

ఈ సారి మహిమ్ మందహాసం చేశాడు. “ఔను నువు నిషేధించినమాట నిజమే. కాని కపటనాటకాలాడాలని నా ఉద్దేశం కాదే. నురేళ్! నిన్నొక్కటడుగుతాను. నీకు భగవంతుడంటే నమ్మకం లేదు గదా! హిందువుల దేవుళ్ళమీదా నీకు విశ్వాసం ఉందని అనుకోను. అటువంటిప్పుడు నేను బ్రాహ్మ మందిరంలోకి వెళ్ళినా, రామమందిరంలోకి వెళ్ళినా ఒకటేగా నీ దృష్టిలో?”

“ఔను. లేని పదార్థాన్ని నేను విశ్వసించను. దేవుడులేడు, దేవతలులేరు అంతా మనుష్యకల్పన. ఉన్నదాన్ని విశ్వసించకండా ఉండలేను. సంఘంపట్ల నాకు శ్రద్ధఉంది. నేను మానవుని పూజిస్తాను. మానవ సేవచేతనే మానవజన్మ చరితార్థహాతుడని నా అభిప్రాయం. నేను హిందువును, హిందూసంఘోద్ధరణ నా కర్తవ్యం. నాబాంసిలో పాత్రాబుండగా నిన్ను బ్రాహ్మబాలికను వివాహం చేసుకోసీయను; తద్వారా బ్రాహ్మసమాజానికి పుష్టికలుగనీయను, అయితే కేదార్ ముఖర్జీ కూతుర్ని పెళ్ళాడతానని నువు మాట యిచ్చావా?”

మహిమ్-మాట యివ్వటం దాకా రాలేదు.

నురేళ్-ఇవ్వలేదుగదా! మంచిది. ఇక గప్చిప్ గా ఉండిపో. నెలనోజులలోగానే నీకు పెళ్ళిచేసేస్తాను.

మహిమ్-నేను పెళ్ళికోసం తహతహలాడిపోతున్నానని నీ కెవరు చెప్పారు? నువుకూడా గప్చిప్ గానే ఉండిపో. నేను మరొకరైన పెళ్ళాడటం అసంభవం.

నురేళ్-అసంభవం? ఏకథ? ఆమనిషిని ప్రేమిస్తున్నావా?

మహిమ్-ప్రేమిస్తే—ఆశ్చర్యపడవలసిన విషయమేమీ కాదు. కాని నువ్వా భద్రమహిళను గూర్చి మర్యాదాపూర్వకంగా ప్రసంగించవలె.

సురేశ్-మర్యాదగా మాటాడటం నువు నాకు కొత్తగా నేర్పనక్కర్లేదు.

ఆ సంభ్రాంతమహిళ వయస్సెంతో? అడగవచ్చునా?

మహిమ-నాకు తెలియదు.

సురేశ్-తెలీదూ! ఇంజనెయో, పాతికో, ముప్పయ్యో, నలభయ్యో, ఇంకా ఎక్కువో-ఏమీ తెలీదూ?

మహిమ-ఉహూం.

సురేశ్-నీ కంటే చిన్నదా, పెద్దదా? అదికూడా తెలీదా?

మహిమ-ఉహూం.

సురేశ్-నువు ఈవలలో చిక్కుకున్న తరువాత మరిమోక్షం ఉండదు.

అలాగని నేనుమానించటం అసంగతంకాదు. ఏం?

మహిమ-నీదృష్టికి ఏదీ అసంగతంకాదు. నాకు కాస్తపని ఉంది. బాజారు దాకా వెళ్ళిరావాలి.

సురేశ్-నాకేమీ పనిలేదు. నీతోపాటు నేనూ వస్తాను.

మిత్రులిద్దరూ టైటికి వెళ్ళారు. కొంతసేపటివరకూ ఎవరూ మాటాడలేదు. చివరకు సురేశ్ అన్నాడు: “ఇవాళ నేను నీ మనస్సుకు చాల వ్యధకలిగించాను. అసంగతి విడమరచి ప్రత్యేకంగా చెప్ప నక్కర్లేదుగా!”

మహిమ-లేదు.

సురేశ్-(మృదువుగా) నీకు నేను కలిగించిన వ్యధయేమిటి మహిమ!

మహిమబాబు నవ్వాడు.

“నీ మొదటి మాట నువు విడమరచిచెప్పకండా నేనే అర్థం చేసుకున్నాను. ఈ సంగతికూడా నేను విడమరచ చెప్పకండానే నువు అర్థం చేసుకోలేవా?”

సురేశ్ మహిమబాబుహస్తాన్ని మృదువుగా నొక్కుతూ అన్నాడు: “మహిమ! నీకు నేను బుద్ధి గరపనక్కర్లేదు. ప్రపంచమంతా నన్ను మూర్ఖునిగా భావించినా నువ్వు మాత్రం నన్ను మన్నిస్తూనే వచ్చావు. అయినా నిన్ను నే నెంతగా ప్రేమిస్తున్నానో అందులోసగం అయినా నీవు నన్ను ప్రేమించటంలేదు. నువు నాపట్ల నిర్లక్ష్యంగా ఉంటావు. కానీ నీకు ఆణుమాత్రం దుఃఖం కలిగినా నేను సహించలేదు. మర ఆబాల్య

ప్రవృద్ధమైన స్నేహాన్ని గమనించు. ఆవిడను పురస్కరించుకుని ఇవాళ నన్ను త్యజించటానికి కూడా సిద్ధమైనావు. పోనీ ఆవిడతోనైనా నువు ఈ జీవితంలో సుఖంపొందగలవన్న విశ్వాసం నాకు ఉంటే సంతోషంగా నా దుఃఖాల్ని అనుభవిస్తాను. మళ్ళీ నోరెత్తను.

మహిమ్-ఆమెను స్వీకరించి నేను సుఖపడలేక పోవచ్చు. కాని నిన్ను త్యజిస్తానని ఎలా అనుకుంటున్నావు?

సురేశ్-నువు నన్ను విడిచిపెట్టినా, విడిచి పెట్టకపోయినా, నేను మాత్రం నిన్ను వొదులుకుంటాను.

మహిమ్-ఏం? నేను నీ బ్రాహ్మ మిత్రుణ్ణిగా ఉండతగినా?

సురేశ్-ఉహూః వల్లకాదు. బ్రాహ్మ మతస్థులను నేను కళ్ళువిప్పిచూడను.

బ్రాహ్మమిత్రుడు నా కెవడూ లేడు.

మహిమ్-వాళ్ళను నువు ఎందువల్ల చూడలేవు?

సురేశ్-చాల కారణాలున్నాయి. మనహిందూసంఘం చెడ్డదని చాటించి బైటికివెళ్ళి పోయినవాణ్ణి మన్నించి దగ్గరకు తీస్తానా? స్వదేశం లోనూ విదేశాల్లోనూకూడా మన సంఘాన్ని ఆడిపోస్తూన్నవాళ్ళు, వాళ్ళ మంచిదేమిటో వాళ్ళకే తెలియాలి. మనం వాళ్ళకు శత్రువులం.

మహిమబాబు ఆ మాటలను లోలోన అసహ్యించుకున్నాడు. 'ఇప్పుడు నన్నేమి చెయ్యమంటావు' అని అడిగాడు.

సురేశ్-ఇందాకటినించీ చెబుతున్నాను కదూ!

మహిమ్-మరొకసారి చెప్పు.

సురేశ్-అయ్యవతిమిది మోహం...ఎటువంటిదైనా...నువు విడిచిపెట్టాలి. కనీసం ఒక్క నెలరోజులపాటైనా ఆమెను కలుసుకోకుండా ఉండాలి.

మహిమ్-మరి ఆమోహమే నన్ను విడిచిపెట్టకపోతే? మోహాన్నిమించింది మరొకటి నన్ను పట్టుకుని ఉంటే?

సురేశ్-(రవంత ఆలోచించి) అదంతా నాకు తెలీదు. నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను. అంతకంటే ఎక్కువగా సంఘాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను. అంతవరకే నే నెరుగుదును. ఒకప్పుడు నువు జ్వరం పడ్డనాటిసంగతి. గంగానదిలో నావ మునిగిపోయి మన యిద్దరికీ చచ్చిపో

చలననంతపని జరిగింది... ఆ విషయమూ కాస్త గుర్తుకు తెచ్చుకో.
విస్తృతిలో పడిపోయిన విషయాల్ని జ్ఞాపకం చేసినందుకు నన్ను
క్షమించు. ఇక నేను చెప్పేదేమీ లేదు. పోయివస్తాను.

అంటూ సురేష్ ఆకస్మాత్తుగా వెనక్కుతిరిగి గబగబా వెళ్ళి
పోయాడు.

3

సురేష్ చాబు మంచి చురుకైన మనిషి. కోమల హృదయుడు, స్నేహశీలి. పరిచితుడు గాని, అపరిచితుడుగాని ఎవరైనా సరే కష్టాలు పడుతున్నాడంటే అతనికి ఏడుపువస్తుంది. చిన్నతనంలో చీమల్ని కూడా తొక్కేవాడుకాదు. జైన మతస్తులైన మార్వాడీలవలె జేబుల్లో బియ్యం, పంచదార నింపుకుని బడికి ఎగానాంబెట్టి అక్కడా అక్కడా తిరుగుతూ పిపిలికను మేపుతూ ఉండేవాడు. ఎన్నోసార్లు నిత్యభోజనమైన చేపల కూర మానికేంటం, మళ్ళీ తింటూ ఉండటం జరిగింది. తాను ప్రేమించిన వ్యక్తులకు ఎలా సాయపడదామా అని ఆలోచిస్తూ ఉంటాడు. తన క్లాసులో అందరు పిల్లలకంటే మహిమ్ చాల మంచివాడు. కాని అతని దుస్తులు మాసిపోయి చినిగి ఉండేవి. చెప్పబు క్రీస్తుపూర్వంనాటివి. ఆర్భక శరీరం. ఎప్పుడూ నీరసంగా కనిపించేవాడు. ఇట్టి మహిమబాబు పరిస్థితులు సురేష్ ను ఆకర్షించాయి. ఈ ఆకర్షణ క్రమేణా బలీయతాతూ వచ్చింది. క్లాసులో ఇతర పిల్లలంతా వాళ్ళిద్దర్నీ ఇద్దరు వ్యక్తులుగా భావించటం మరచిపోయారు. తెలివితేటలవల్ల మహిమబాబు నాలుగు రూపాయలు ఉపకారవేతనం పొందగలిగాడు. దాన్ని పురస్కరించుకుని మరి వేరే సహాయం ఏమీ లేకపోయినా చదువుకోసం కలకత్తావచ్చాడు. నాటినించీకూడా మహిమబాబును ఎలాగైనా తన యింట్లో తెచ్చిపెట్టుకోవాలని సురేష్ ఉద్దేశం. కాని ఎంత ప్రయత్నించినా మహిమ్ అందుకు అంగీకరించలేదు. ఒక్కొక్కసారి అద్దాకలితో, ఒక్కొక్కసారి ఉపవాసంతో ఎలాగో కాలం వెళ్ళబుచ్చుకుంటూ మహిమ్ బాబు ఎన్ ట్రైను పరీక్షలో కృతార్థుడైనాడు. ఆ తరువాతి కథ మొదటి ప్రకరణంలో చెప్పాను.

ఆ తరువాత మరొకవారం గడిచింది. సురేష్ కు మహిమ్ బాబు కలియలేదు. ఒకనాడు అతడే బయలుదేరి మహిమబాబు బసకు వెళ్ళాడు.

అగోచర స్కృత్యకు, కాతేజీలకు సెలవు. బసకు వెళ్ళి కనుక్కుంటే నాడు ఉదయమనగా మహిమబాబు బైటికి వెళ్ళాడనీ, మళ్ళీ తిరిగి రాలేదనీ కబురు తెలిసింది. కేదారముఖర్జీగారింట్లో నేటిసెలవు దినం గడుపుతున్నాడన్నమాట!—అని సురేష్ నిశ్చయం చేసుకున్నాడు.

నిగుమాలినవాడు! ఆబాల్యప్రవృద్ధమైన స్నేహధర్మానికి కూడా పరిగనామాలు పెట్టేస్తున్నాడు. వారంగోజలపాలైనా మనస్సును చిక్కబట్టుకోలేకపోయాడు. అప్పుడే వెళ్ళి కులుకుతున్నాడన్నమాట అక్కడ!—అకిస్మాతుగా సురేష్ బాబు హృదయంలో విద్యేషాగ్ని ప్రజ్వలించింది. ఒక్కక్షణం కూడా నిల్చి ఆలోచించకుండా బండీలో ఎక్కికూచుని కేదార్ ముఖర్జీ గారింటికి బయలుదేరాడు.

‘ఓరి కృతఘ్నుడా! ఇవాళ నీ జీవితాన్ని ఆ స్త్రీచేతిక ఒప్పు జెప్పకుని ధన్యతించేదానను కంటున్నావు. నీకాబ్రతు కిచ్చిందెవరసలు? తన ప్రాణపోకడను కూడా తక్కుచెయ్యకండా రెండుసార్లు నిన్ను బ్రతికించి దెవర? అతని మర్యాదైనా ఉంచావుకాదే!’—దారి పొడు గోనా సురేష్ ఆలోచనలు అవి.

కేదారముఖర్జీగారు ఉండేవీధి సురేష్ కు తెలుసు. ఇద్దరుముగ్గుర్ని అడిగినమీదట బండివాడు సరిగా ఆయనయింటిముందుకు తీసుకు వెళ్ళి బండి ఆపాడు. బండిదిగి, అక్కడ నాకరుతో మాట్లాడి, యెకాయెకి మేడమీదికి పోయాడు సురేష్.

నేలమీద పరచివున్న పరుపుమీద దిండు నాసుకుని ఒకవృద్ధమహా శయుడు కూచుని ఉన్నాడు. సురేష్ ఆయనకు నమస్కరించి -

“నాపేరు సురేశ్ చంద్ర దేవర్జీ. మహిమబాబు మిత్రుణ్ణి”—అని పరిచయ వాక్యం చెప్పకున్నాడు.

ముసలాయన ప్రతిసమస్కారం చేసి కళ్ళతోడు తీసి పక్కన పెడుతూ ‘కూర్చోండి’ అన్నాడు.

సురేష్ కూర్చున్నాడు.

‘మహిమబాబు బసకు వెళ్ళి కనుక్కుంటే అతడు ఇక్కడికి వచ్చాడని తెలిసింది. అందుచేత తమవంటి పెద్దలను దర్శించినట్టుగా కూడా ఉంటుందని ఇలా వచ్చాను’.

‘సంతోషం కాని మహిమబాబు పది పన్నెండు గోజాలనించీ ఇక్కడికి రావటమే మనివేశాడు. మేము ఇవాళ ఉదయమే అతన్ని గురించి ఆచుకున్నాం. ఎందుక కనిపించటంలేవో ఏమిటో అని.’

‘కాని అతని బసలో ఉన్నవాళ్ళు చెప్పటం—’

‘మరింకెక్కడికేనా వెళ్ళి ఉండవచ్చు. అయినా అతని కుశల వార్త తెలిసింది. మాకు నిశ్చింత.’

సురేష్ కు ఆశ్చర్యమైంది. బండిలో వస్తూన్నప్పుడు అతని మనస్సులో ఒక ఆకృతిపొందిన ఉదతసంకల్పం చెదిరింది. శాంత ప్రసన్నములైన ఆ ముసలాయన చూపుట, ధీరమృదువాక్యాలు చాలవరకు అతని లోని వేడిమిని చల్లార్చివేశాయి.

అయినా సురేష్ తన కర్తవ్యాన్ని మరచిపోలేదు. ‘ఈయన మంచివాడే కావచ్చు. కాని బ్రహ్మసమాజమతస్థుడేకదా! అదీ గాక ఈపైకి కనబరచే సభ్యప్రవర్తన అంతా కృత్రిమమేనేమో? వీళ్ళు ఇలాగే తెలివితక్కువవాళ్ళను మోసగించి తమ పనులను నెరవేర్చుకుంటారు. ఇటువంటి పేటగాళ్ళుండు మనం మైమరచి ఉంటే లాభంలేదు! ఎలాగైనా ఈయన పన్నిన వలనించి మిత్రుని రక్షించాలి’ —అని ఇలా భావనలు పెంచుకుని సురేష్ బాబు ఆవేశం తెచ్చుకునేందుకు ప్రయత్నించాడు.

‘‘మహిమ్ నాకు ఆబాల్యమిత్తుడు. మీరు అనుమతిస్తే అతన్ని గురించి రెండుమూడు విషయాలు ప్రసంగిస్తాను’’

ముసలాయన మందహాసం చేశాడు.

‘‘అభ్యంతర మేముంది? చాల సంతోషం. నీపేరుకూడా అతని వల్లనే విన్నాను’’

‘‘మీ ఆహ్మయిని మహిమబాబుకు ఇవ్వటం నిశ్చయమైందా?’’

‘‘ఒకరకంగా నిశ్చయమైనట్టే’’

‘‘మహిమ్ బ్రహ్మసమాజంలో చేరలేదు కదా! అయినా వివాహం చేసేస్తారా?’’

ముసలాయన మాటాడలేదు. సురేష్ ఇంకా ఇలా అన్నాడు :

‘‘సరే ఆసంగతి ఆలా ఉండనీయండి. మరి అతని ఆర్థిక పరిస్థితు లెలాంటివో—దారాపుత్రాదులను పోషించేయోగ్యత ఉందో లేదో..

అపల్లెటూళ్ళో, విరుద్ధ హిందూసమాజంలో, పూరికొంపలో మీ అమ్మాయి కాపురం చెయ్యగలనో, లేదో - ఆమె అక్కడ ఉండలేని పక్షంలో మహిమకు గత్యంతరం ఏమిటో—ఈ విషయాలన్నీ తమరు ఆలోచించారా?”

కేదారబాబు కొంచెం విచలితుడైనాడు.

“లేదు. అసంగతులన్నీ నే నెరగను. అతడైనా ఎన్నడూ చెప్పాడుకాదు”

“నేను మాత్రం ఈ విషయాలన్నీ అవలోకించి చూచాను. అప్రియములే అయినా...మహిమ ఇక్కడే ఉంటాడేమో...అతని సమ్మతాన్ని మీతో కూడా అన్నీ చెప్పి పెడదామనే వచ్చాను. మీ అమ్మాయి క్షేమం మీరు చూచుకోవాలి. ఈ మోయలేనిభారమంతా నెత్తిన వేసుకుని నా పరమమిత్రుడు జీవన్మృతుని వలె బ్రతుకు వెళ్ళ బోయటం నే నొక్కనాటికీ అంగీకరించను”

కేదారబాబు ముఖవైఖిలో మార్పు వచ్చింది.

ఇంతలో “నాన్న గారూ!” అంటూ పదహారేళ్ళ బాలిక గదిలో ప్రవేశించి, తండ్రిగారి పక్కన అపరిచిత వ్యక్తి ఉండటం చూచి జంకుతూ నిల్చి పోయింది.

“ఎవరు? అచల! రా అమ్మా! సిగ్గెందుకు? ఇతడు నీమహిమ బాబుకు పరమ మిత్రుడు.”

“అప్పిల్ల రెండడుగులు ముందుకువేసి చేతులు జోడించి సురేష్ బాబుకు నమస్కారం చెప్పింది.

సురేష్ బాబు ఆమెను చూచాడు. కాంతి వంతమైన ముఖం. బంగారు చాయగల శరీరం. అద్భుతవంటి చెక్కిళ్ళు. సౌందర్యం, సౌకుమార్యం ఆమెసొత్తు. ఆకన్నుల్లోనించి ఆమెమనస్తైల్యం తొంగి చూస్తున్నది.

ఆమె అతనికి చేరువనే వచ్చి కూచుంది. సురేష్ ముగ్ధుడై పోయాడు.

“మహిమబాబు సమాచారం విన్నావా అమ్మా! అతడిక్కడి కెందుకు రావటంలేదా అనిమనం దిగుబుపడి చచ్చాం. సురేష్ చెబుతున్నాడువిను. ఇతడు మహిమకు పరమమిత్రుడు. అందుకనే చెప్పి

పోవటానికి వచ్చాడు. లేకపోతే ఏమయ్యేదో ఆలోచించు. అతడు విశ్వాస ఘాతకదనీ, అస్మత వాదియనీ మనకేం తెలుసు? వాళ్ళ పల్లెటూళ్ళో ఒక్కటే పడిపోయిన గృహం ఉండిట. అదికూడ పూరిల్లెనట. తింటానికి, ఉండడానికి తనకే లేనివాడు నీవేంపెడతాడు. మంచివాడను కున్నాను నుమీ! ఎంతవిషం దాచుకున్నాడు గుండెల్లో! అరెరే! అన్నాడు కేదారబాబు

అచలాదేవి తెల్లబోయింది. సురేష్ ముఖంలాకూడా ఎందుకో విచారం వెల్లడిఅయింది. అతడు అలాగే బొమ్మలాకూచుని ఆఆమ్మాయి కేసి గుడ్లు ఒప్పచెప్పి చూస్తున్నాడు.

తాను బయటపెట్టిన నిష్కరసత్యం నూటిగా అచలాదేవి గుండెల్లో లోతుగావెళ్ళి గుచ్చుకుందని సురేష్ భావించాడు. కేదార బాబు మాత్రం కోపంగా మాటాడుతూనే ఉన్నాడు.

“సురేష్ బాబూ! నువ్వు నిజమైన మిత్రుడివి కాబట్టి నీకర్తవ్యాన్ని పాలించావు. అనిష్టంగానీ, అప్రియంగానీ అలా చేయవలసిందే? అదే నిజమైన ప్రేమ. జ్వరంలోఉన్న కొడుక్కు తల్లి అన్నంపెట్టదు. లంఘనం పడుకో బెట్టడం ఆమెమనస్సు కష్టంగానే ఉంటుంది. అయినా అన్నం పెట్టదు. పెట్టకూడదు కూడాను. నిజంచెబుతున్నాను సురేష్ బాబూ! మహిమ్ మాకు ఇంతఅన్యాయం చేస్తాడని నేను కలలాకూడా అనుకోలేదు. ఘమారు రెండేళ్ళక్రితం ఒకసభలో అతనిమాటలు, ప్రవర్తన మనస్సుకునచ్చి నేనే ‘మాయింటికిగమ్మ’ని పిలుచుకున్నాను. అచలకూడా అతన్ని ఆదరించింది. ఇలా ప్రతిఫలం ముట్టజెబుతాడని మాకేం తెలుసు? అయ్యయ్య! ఇంతపెద్ద మోసగాణ్ణి నాజీవితంలో ఎక్కడా చూడలేదు. ఇలాచెబుతూ చెబుతూ హృదయవేగం ఆపలేక రేచి అటూ ఇటూ పాదచ్ఛాయ లారంభించాడాయన.

అచల, సురేష్— ఇద్దరూ తలలువాల్చుకుని మానంగా కూచున్నారు. అకస్మాత్తుగా కేదారబాబు అగి కూతురుతో ఇలాఅన్నాడు;

“ఆమ్మాయి అచలా! ఇలాంటి సంబంధం మనకు పనికిరాదు ఒక్కనాటికీ పనికిరాదు. సురేష్ బాబూ! నువ్వు మిత్రునిపట్ల నీకర్త

వ్యాన్ని నెరవేర్చు కున్నావు. తండ్రి వైనందుకు అచలపట్ల నాకర్థ వ్యాన్ని పాలిస్తాను. అచల- మహిమబాబుల స్నేహం చాలవరకు పెల్లింది. ఇటువంటి సమయంలో నేను చూస్తూ చూస్తూ మహిమబాబును మాయింటికి రావద్దని కచ్చితంగా చెప్పలేను. ఏదైనా ఆధారం ఉండాలి. సత్యం నిరూపణా కావాలి. కాని ను రేష్ బాబూ! నీమాటలు నేను విశ్వ సింఛటం లేదనిమాత్రం అనుకోకు. ఏం అమ్మా అచలా! ఏదైనా ఆధారం ఉండాలి కదూ!”

ఇద్దరూ మానంగానే ఉండిపోయారు. ఇలా చేద్దాం, అలా చెయ్యకూడదు—అని ఏ మార్గమూ నూచించలేదు. కేదారబాబు కాసేపు ఆగి ఇంకా ఇలా అన్నాడు :

“అదంతా నిరూపణ చెయ్యవలసిన భారం నీమీదే ఉన్నది ను రేష్ బాబూ! మహిమబాబు గృహవ్యవహారాల మాటేమిటి, అతని ఊరేక్కడో, ఇల్లెక్కడోకూడా మాకు తెలియదు.

“కింద వికాసబాబు వచ్చి ఉన్నాడు” — అని తెలియజేశాడు నాకరు వచ్చి.

ఈ సమాచారం వినగానే కేదారబాబు క్షణకాలం అన్యమన స్కుడై—“ఇవాళ అతడు వస్తాడని అనుకోలేదే! సరే, వస్తున్నానని చెప్పు, వెళ్ళు!” అని నాకరును పంపించి పక్కకు తిరిగి—“ను రేష్ బాబూ! అతన్ని పంపించేసి ఇప్పుడే ఐదునిమిషాల్లో వస్తాను. వచ్చినవాణ్ణి మొగం చూపకుండా పంపించి వెయ్యటం బాగుండదు. అమ్మాయి అచలా! సరేష్ బాబూ నీ పరమమిత్రుడనుకో. ఇంకా తెలుసుకోవలసిన విషయా లతన్ని అడిగి కనుక్కో. నే నిప్పుడే మళ్ళీ వస్తాను” అని చెప్పి కిందికి వెళ్ళాడు.

ఒక్క-క్షణకాలం ఇద్దరి చూపులూ కలిశాయి. మళ్ళీ ఇద్దరూ తల లాంచుకున్నారు. కాసేపాగి ను రేష్ మెల్లగా—“మేమిద్దరమూ చిన్నతనం నించీ స్నేహితులం. అతడు చేసిన పనికి నాకు తలగొట్టినట్టుంది. మీమందు మొగం చూపలేకపోతున్నాను” అన్నాడు.

“వారిని గురించి మీరు భిడియపడవలసిన అవసరంలేదు”— అన్నదామె మృదువుగా.

“అలా అనకండి. అతని పాపచింతలకూ, కపటవర్తనలకూ మిత్రుణ్ణి నేను గాకపోలే మరింతవరు నొచ్చుకుంటారు. ఆదినించీ అతడు

నాకీ విషయమేమీ చెప్పకుండా దాచిపెడుతూనే వచ్చాడు. ఏదో కుంభకోణం చేస్తున్నాడని కేసేనాడో గుర్తించవలసినది”

“మాది బ్రాహ్మమతం. మానమాజంవారితో మీరేమీ సంవర్కం పెట్టుకోరాదు. అందుచేతనే బహుశా ఈవిషయం వారు మీతో చెప్పలేదు”

ఆమె మాటలు సురేష్ కు నిరుత్సాహకరములైనవి. మహిమతరపున ఆమె వకాల్లా పుచ్చుకుని మాట్లాడుతుందని ఆతడనుకోలేదు. “అయితే అలాగని నీతో అతడే చెప్పి ఉంటాడని తోస్తుంది”—అన్నాడు సురేష్ నీకసంగా.

అచల తల ఊపింది. “ఔను, వారే చెప్పారు ఒక దోజాన”

“అయితే నాతప్పులు వర్ణించటం అతడు మరచిపోలేదన్నమాట!”

అచల మందహాసం చేసింది. “ఇందులో తమ మీద దోషాదోషణ ఏ ముంది? అందరికీ ఒకే రకమైన ప్రవృత్తి ఉండదు. మీతోటి సంబంధం వాదులుకుని పోయిన వాస్తో మీరేమీ మళ్ళీ సంబంధం పెట్టుకోక పోవటంలా—అది మీ దోషమని నేననుకోను.”

ఈమాటే మితభాషియైన బ్రాహ్మబాలికనోటినించి గాక మరింకెవరి నోటినించి వచ్చినా సురేశ్ కు సంతోష మయ్యేదే. మహిమబాబు తన యితర సద్గుణసంపత్తిని ఆమె కెరిగించి ఉన్నాడేమో—అది ఆమె ప్రత్యుత్తరంలో ప్రతిఫలిస్తుందేమో - విందామని అతని అంతరంగిక కుతూహలం. కాని అతనిలో కోరిక అవలాదేవి కేమి తెలుస్తుంది. అవసరమైనంతవరకు మాత్రమేమాటాడి ఊరుకుంది.

“బ్రాహ్మమతాన్ని గురించిన నాఅభిప్రాయాలను మహిమబాబు మీతో ఏ దృష్టితో వివరించినా నాకు మాత్రం సామాజికవిద్వేషం లేక మాత్రమూ లేదు. ఈసంగతి ఆనాడు మహిమబాబు నాముందు ఒప్పుకున్నాడు కాదు. అందుచేతనే నే నిక్కడికి రావటం జరిగింది. కేవలం అతని గృహవ్యవహారలను మీకు తెలియ చేసేందుకే రాలేదు నేను.

“కాని వా రెన్నడూ అబద్ధం చెప్పరు”—అన్నది అచల. సురేశ్ ముఖంలోకి స్థిరదృష్టిని చూస్తూ చలించని కంఠస్వరాన.

ఈసారి సురేశ్ ఆశ్చర్యానికి మేరలేక పోయింది. అప్రతిభుడై నాడు. అంతశాంతంగా దృఢంగా స్త్రీలకు మాటాడడం తెలుసా అసలు!

తిన్నగా తన్ను తాను సంబాలించుకుని సురేశ్ అన్నాడు: “అతడు నా బాల్యస్నేహితుడు. నాకంటే అతన్ని నువ్వే బాగా ఎరుగుదువని నేననుకోను. ఇక్కడ మీ వాతావరణంలో బంధితుడై అతడు ఒప్పుకోలేక పోలే—అది సత్యవాదిత్వం అనబడదు”

“ఈవాతావరణంలో ఆయన బంధితుడు కానేకాడు”—వెనుకటి వలెనే శాంతంగా మృదువుగా అచల జవాబు చెప్పింది.

“మీనాన్న గారే ఇప్పుడు చెప్పారుగా! తన ఆర్థికదారిద్ర్యాన్ని దాచిపెట్టి మీకన్నులు కప్పటం సత్యపియత్వ మనిపించుకుంటుందా? పెళ్ళాడి, భార్యబిడ్డల్ని పోషించేందుకు తనకక్తిలేమిని ఇతర్లతో చెప్పినా చెప్పకపోయినా - కనీసం నీతోనైనా నిష్కపటంగా చెప్పి వేయాలిందికదా?”

అచల ఏమీ పలకలేదు. సురేశ్ ఇంకా ఇలా అన్నాడు: “నువ్వు ఇప్పుడు అతని తప్పులను కప్పివేయాలని చూస్తున్నావు. అతని పరిస్థితులన్నీ ముందే తెలిసి ఉంటే మీ రతన్ని ఇంతగా ఆదరించేవారేనా?”

అచల అలాగే మానంగానే కూచుంది. ఏ విధమైన ప్రత్యుత్తరమూ లేకపోయేసరికి సురేశ్ మరీ ఉత్తేజితుడైనాడు.

“అతడే నాతో స్వయంగా చెప్పాడు—ఈకలకత్తాపట్నంలో నిన్ను జేరేకాపురం పెట్టి పోషించవలెనన్న సంకల్పంగాని, సామర్థ్యంగాని తనకు లేదని తనకు గ్రామానికి—నీకు అత్యంతవిరుద్ధమైన ఆహిందూసంఘ వాతావరణంలోనికి—దారిద్ర్యం తాండవించే ఆఘాతకొంపకు—నిన్ను లాక్కుపోదలచుకున్నవాడు ఆసంగతి ముందుగా నీకు తెలియజెప్పటం అతని కర్తవ్యం కాదా! ముందున్నకష్టాలన్నీ సహించటానికీ నువ్వు సిద్ధంగా ఉన్నావో లేదో అడిగి తెలుసుకోవటం అవసరం కాదా!”

అచలాదేవి జవాబుకోసం ఆశిస్తూ ఒకసారి ఆమెకేసి చూచాడు. ఆమె చింతితయై నేలచూస్తూ స్థిరంగానే కూచుని ఉంది. ఆమె యేమీ మాటాడకపోవటంచేత తన మాటలు బాగానే పనిచేశాయని సురేశ్ భావించాడు. మళ్ళీ ఆరంభించాడు తన ధోరణి.

“ఇంతకూ నే నిక్కడికి రావటం నామిత్రుని రక్షించటానికే. అతడు ఆపదలో చిక్కుకోకండా ఉండటమే నాకు కావలసింది. కాని ఇప్పుడు నువ్వు అతని పక్షం వహించకండా తప్పించవలసిన మరొక

బాధ్యత నామీద పడ్డది. అతడు విపత్తును కోరి తెచ్చుకుంటున్నాడు. నీకు పాపం ఏమీ తెలియదు. నిజం నిరూపించవలసిన భారం మీ నాన్న నామీద వేశాడు. నామిత్రునికి విరుద్ధంగా నేనీ భారం మీద వేసుకో కూడ దని మొదట అనుకున్నాను. కాని నేనాపని తప్పక నిర్వహించవలసిందే నని ఇప్పుడు నిశ్చయించుకున్నాను. లేకపోతే అన్యాయానికి ఒడిగట్టిన వాడినా తాను”

“కాని వాడికి తెలిస్తే ఎంత బాధపడతారు?”

“అంతకుంటే గత్యంతరం లేదు మరి! అసత్యవాగ్ధ్యం నిన్ను కూడా మోసగించిన నాపాపాత్ముడు. అట్టివాని కష్టనష్టాలతో...మిత్రుడినే అనుకో...అయినా నాకేం పని! ఇప్పుడు చిక్కేమిటంటే - అతగాడి స్వగ్రామం పేరుకూడా నాకు తెలియదు. ఎలాగో వాకబుచేసి కనుక్కుని, రేపు ఉదయమే ప్రయాణమై వెళ్ళి, ప్రమాణాలు ఆధారాలు అన్నీ పోగుజేసి తెచ్చి మీనాన్న గాడికి ఒప్పుజెప్పి - అతని మిత్రుడినైనందుకు నాపాపానికి ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకుంటాను”

“మీ కెందు కంత శ్రమ పాపం! మానాన్న గారితో చెప్పండి. ఆయనే నమ్మకమైన వాళ్ళను పంపించి అన్ని సంగతులూ తెలుసుకుంటారు. చాలీసు పరగణాలలో రాజపుర గ్రామం - ఎంతో దూరం కాదు కదా!”

సురేశ్ ఆశ్చర్యచకితుడైనాడు: “రాజపురం! అతని ఊరు పేరు నీకు తెలుసునన్నమాట! ఇంకా ఇతర వివరాలు ఏమన్నా తెలుసా?”

“మీరు చెప్పిన విషయాలే నాకూ తెలుసు. అంతే. రాజపుర గ్రామంలో ఉత్తరవీధిలో ఒక పూరిల్లు ఉందిట. మూడు గదులు లోపల. బైట చండీమంటపం. అందులో పాతకాల సాగుతోందిట.

“మహిమబాబు ఆర్థిక పరిస్థితి?”

“మీరు చెప్పినట్లుగానే తిండికి బట్టకూ అతికష్టంగానే గడుస్తోంది”

“అయితే నీకంతా తెలుసు నన్నమాటే.”

“అంతకు మించి నాకేమీ తెలియదు. ఒకనాడు నేనే అంతవరకే అడిగి తెలుసుకున్నాను. వారెప్పుడూ అబద్ధం చెప్పరని మీకు తెలిసిన విషయమే.”

సురేశ్ తెల్లబోయాడు : “అన్నివిషయాలూ ఎరిగిన మీకు నేనేమో తెలిసినవాడలాగా హెచ్చరిక చెబుదామని వచ్చి వెర్రిపుల్లయ్య నైనాను. ఇంతకూ మహిమ్ మిమ్ముల్ని ఏమీ మోసం చెయ్యలేదు”

“నాకు మాత్రం కాస్త తెలుసే అనుకోండి. అయినా మీరు నాకు హెచ్చరికచెప్పేందుకు రాలేదుగా? మీరు ఎవరితో చెప్పి పెడదామని వచ్చారో ఆయనకు మాత్రం ఈసంగతు లేమీ తెలియవు. నాకు తెలిసి సంతవరకు మానాన్న గారితో కూడా చెప్పమంటే చెబుతాను”

సురేశ్ ఆవేశం పూర్తిగా దిగిపోయింది. “నీయిష్టం. నేను తక్షణం వెళ్ళి మహిమ్ బాబును కలుసుకుని ఈ జరిగినదంతా తెలియజేసి క్షమాపణ చెప్పకోవాలి. అందాకా నేను ఉండబట్టలేను”

“అంత అవసరం లేదులేండి”

“అవసరం లేదా! సగం తెలిసీ, సగం తెలియకా అతనిమీద నేను ఎన్నిదోషాలు ఆరోపించాను! నే నెంతో అపరాధమే చేశాను. పాపా త్తుడనీ, అసత్యవాది అనీ - ఒకమాట అని ఒకమాట అనకండా ఉన్నానా? ఈమాట లన్నిటికీ అతని క్షమాపణ లభించకపోతే నాకు వేరే నిష్క్రమి లేదు.”

అచల కాసేపు ఊరుకుని అన్నది : “కాని అంత అవసరం ఏమీ లేదులేండి సురేశ్ బాబు! ప్రత్యక్షంగా క్షమాభిక్షయాచించేకంటే త్రిక రణకుద్ధిగా పశ్చాత్తాప పడటమే గొప్ప సంగతి. వారికి ఈ సమాచారం చూచాయగా తెలిసినా ఎంతో నొచ్చుకుంటారు. అటువంటిప్పుడు మీరు పనిమాల వెళ్ళి చెప్పటం ఎందుకు? నేనుకూడా మానాన్న గారితో చెబుతాను-ఆయనముందు ఈ సంగతులన్నీ ఎత్తబోకండని”

సురేశ్ బాబు అలాగే అచలాదేవి ముఖంకేసి చూస్తూ ఉండి పోయాడు కాసేపు.

“సరేమందిది. అతని మనసు ఏమీ నొచ్చుకుంటుందో అని నువ్వు చూపుతున్న ఫికరు నా కర్ణమైంది. నువు చెప్పినట్టు నేనేమీ ఎరగనట్టు గానే ఉంటాను. అతన్ని గురించి నా మనసులో ఇవాళ రేగిన ఆలోచన లన్నీ మనసులోనే అణచేసుకుంటాను. కాని ఒక్క విషయం మాత్రం నీతో చెప్పకండా వెళ్ళటానికి నాకు మనస్కరించటం లేదు.”

అచలాదేవి స్వాభావిక స్నిగ్ధ దృష్టలను బరపుతూ “చెప్పండి మరి” అన్నది.

“అతన్ని నేను క్షమాపణ వేడుకోటానికి వీల్లేకపోయింది. నువ్వు యినా నన్ను క్షమించి ... ఔను నువ్వు క్షమించాలి” అంటూ సురేశ్ బాబు చేతులు రెండూ జోడించాడు,

“ఛీ, ఛీ, అదేం పని! - అంటూ అచలాదేవి అతని రెండుచేతులనూ పట్టుకు దించేసి - “అదే మన్మథం” అన్నది. ఆమె సర్వాంగాలు లజ్జా విచలితములైనవి.

సురేశ్ శరీరం పులకరించింది. ఆమె కోమల స్పర్శకు, సిగ్గుచే ఎర్రబడిన ఆమె ముఖకాంతి రేఖలకు క్షణకాలం సురేశ్ బాబు పరవశం పొందాడు. అచలాదేవి అవసతముఖంకేసి ముగ్ధుడై చూస్తూ చివరకు అన్నాడు. “నేను చేసింది అన్యాయంకాదు, నే నొనర్చిన కోట్లకొలది అన్యాయపు పనులతో సబడైన పని ఇదొక్కటే. నువ్వు నన్ను క్షమిస్తేనే తప్ప నాయీ మనఃక్షోభ శాంతించదు.”

అచలాదేవి న్యాయలపాటు సూచిస్తూ అన్నది. “మీరు అలా ఆనకండి. రెండుసార్లు ఆయన్ను మీరు మృత్యుముఖంనించి రక్షించారు.”

“ఆనంగతి కూడా, నీకు చెప్పాడన్నమాట!”

“ఔను మీలాంటి మిత్రతన్న ఆయన కింకెవరున్నారు?”

“నువ్వు ఉన్నావు, అతని మిత్రులమై మనయిద్దరమూ - ”

మళ్ళీ అచలాదేవిముఖం రాగరంజితమైంది.

“ఔను. బంధువులం వారి ప్రాణదాతలు మీరు. వారి విషయంలో మీ రెలా ప్రవర్తించినా నేను అన్యాయంగా భావించలేను. మీ మనస్సులో ఏవిధమైన సిగ్గు, భిడియం, కష్టం పెట్టుకోవద్దు. నేను క్షమాశబ్దం ఉచ్చరిస్తేనే గాని మీకు తృప్తి కలక్కపోలే - అనటానికి నాకేం అభ్యంతరం లేదు. కాని నానోటివెంట ఆమాట రావటం లేదుమరి!”

“సరే అయితే పరవాలేదు?” అంటూ సురేశ్ లేచాడు. మీ నాన్నగారు మళ్ళీ రాలేదు. వెడతాను. మహిమబాబుతో సహా మరొక పారి వచ్చి కలుసుకుంటానని చెప్పి. నమస్తే”

అచలాదేవి మందహాసం చేస్తూ “నమస్తే! ఆయన్ను వెంటపెట్టుకునే రావాలినుమండీ!” అన్నది.

“నిజంగానా?”

“నిజంగానే!”

“నాభాగ్యం” అంటూ సురేశ్ మరొకసారి నమస్కారం చెసి వెళ్ళి పోయాడు.

సురేశ్ బైటికి వచ్చాడు. మనస్సు, శరీరం మత్తెక్కినట్టుగా ఉన్నాయి. ఎండ తీక్షణం తగ్గింది. సూర్యుడు పశ్చిమానికి ఒరిగాడు: కిరాయిఇచ్చి బండివాణ్ణి పంపించేసి, కాలినడకనే బయలుదేరాడు. జనాక్షీర్ణములైన కలకత్తావీధుల్లోని కోలాహలంలా పూర్తిగామగ్నుడై ఈమత్తు విడిపించుకుని యధాస్థితికి వద్దామని అతని ఉద్దేశం.

అచలాదేవి ముఖబింబం, అవయవసౌప్తవం, మాటతీరు, నడవడిక— అన్నీ ఆద్యంతం జ్ఞాపకం వస్తున్నాయి. ఆమె సమ్మఖంలో ఏదో విచిత్ర అనుభవం కలిగింది తనకు.

ఆమె సౌందర్యం అశాశ్వతమేమీకాదు. మాటల్లోగాని, నడవడి కలోగాని, విద్యాయుద్ధుంట్లోగాని అపూర్వత యేమీలేదు. ఆయినా కూడా అదేమిటోమరి! అతనికి ఒక అదృష్టపూర్వమైన అద్భుతవ్యక్తిని సందర్శించి నట్టనిపిస్తున్నది. ఎందువల్ల తనకామె మీద అంత మెప్పుదల కలిగింది? ఆమెలో ఉన్న విశేషం ఏమిటి?

ఆమెను చూచి తన జీవితం సార్థకమైనట్టుగా అతని కొక భావన కలిగింది. ఆమె ప్రాథమ్యవతి యేమో అనిగాని. ఆమెను భార్యగా పొందటం పురుషుని దౌర్భాగ్యమేమో అనిగాని—అట్టి సంశయాఖిన్న ఎక్కడికి మాయమై పోయాడో ఇప్పుడు!

చిట్టచివర కతని ఆలోచనాపరంపరలు సరియైనచో టికేదారిటీకాయి. వయసులో, విద్యలో — అన్నింటిలో ఆమె చిన్నదే. ఆయినా తన్ను ఆమె మాటల్లో ఓడించేయటానికి కారణం—ఆమెలోని ఆత్మనిగ్రహ శక్తి! అందుచేతనే ఆమె అంతా తెలిసికూడా తెలియనట్టుగానే ఉంది.

అంత శాంతంలోకూడా దాగ్ధ్యం చూపెట్టింది. తాను మహిమబాబును గూర్చి సర్వం తెలిసినవాడటా వాగేస్తూంటే ఆమె శాంతంగా నేలకేసి చూస్తూ అంతా గవ్వచిప్ గా విన్నది. చంచలయై, ఆవేశం తెచ్చుకుని, పోట్లాడి సామాన్యలవలె ప్రవర్తించలేదు. నిగ్రహం తెచ్చుకుంది. అంతా తెలిసివుండికూడా రవంతైనా పైకి పాక్కలేదు. ఈసంగతులన్నీ మహిమ బాబుకు చెప్పవద్దని నిషేధించింది. మహిమమీద తనప్రేమను ఎంత సంతృప్తంగా, సహజంగా ప్రకటించింది!

ఈ ఆత్మ నిగ్రహవిద్య ఈమె మహిమ దగ్గరే అభ్యసించి వుండాలి. అయితే బాగానే అభ్యసించింది; అని సురేశ్ బాబు పలు సార్లు మనన చేసుకున్నాడు. తానుమాత్రం చిన్నప్పటినుంచీ ఈసంయమన మనేది ఎరగుడు, కాబట్టి అది ఇతరలో పరికృష్టమై కనిపించినపడు. సుశిక్షితమైన అంతఃకరణ కలవాడు కనుక - దాన్ని గౌరవిస్తాడు. గౌరవించి తాను చరితార్థుడై నట్లు భావిస్తాడు.

అనేక వీధులు, సందులు తిరిగి సురేశ్ ఇంటికి వచ్చేసరికి చీకటి పడింది. గదిలోకి వెళ్ళగానే అక్కడ ఒక కుర్చీలో మహిమబాబుకూచుని ఉండటం చూచి అశ్చర్యపోయాను.

“ఓహో వచ్చావు!” అంటూ సురేశ్ ఇంకోకుర్చీ దగ్గరకు లాక్కుని కూచున్నాడు.

మామూలుగా మహిమ తన యింటికి వచ్చినప్పుడల్లా సురేశ్ మితి మించిన ఆనందం, శృతిమించిన రాగం, అతిశయించిన మర్యాద చూపే వాడు. ఈసారిమాత్రం “ఓహో వచ్చావు?” అని మాత్రం పలికి ఊరు కున్నాడు. మహిమ లోలోన అశ్చర్యపడ్డాడు, “బసకు వెళ్ళగానే నువు వచ్చివెళ్ళావని తెలిసింది. అందుచేతి...”

‘దయవుంచి కాస్త ముఖం చూపించిపోదామనివచ్చావు. అంతే కదూ! లోగడసారి నువు ఇక్కడికి వచ్చి ఎన్నాళ్ళయిందో తెలుసునా?’

మహిమ మందహాసం చేశాడు. ‘తెలుసును, తీరిక చిక్కటంలేదు మరి’ అని దీపపు వెలుగులో సురేశ్ ముఖం అత్యంతమృదులమై ఉండటం కనిపెట్టి స్నిగ్ధస్వరాన ఇంకా ఇలాఅన్నాడు: ‘నీకు కోపంవస్తుందని నాకు తెలుసును, అయినా ఏం చెయ్యను చెప్పను. ఊపిరి సలపకండా

ఉంది మరిను. చదువుకోవాలి, రాసుకోవాలి; పొద్దునొకటి, సాయంత్రం ఒకటి - రెండు ట్యూషన్లు - ”

‘ట్యూషన్లుకూడా చెబుతున్నావా?’

మహిమబాబు ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పకండా ‘నువ్వు నాకోసం వచ్చావుట. ఏమన్నా అవసరమైన పని ఉందా?’ - అని అడిగాడు.

“ఔను. నువ్వు వచ్చావుగనక సరిపోయింది. లేకపోతే రేపు మళ్ళీ నీకోసం వచ్చేవాణ్ణి.”

“ఏమిటి కథ?” - అన్నట్టుగా చూచాడు మహిమ్. సురేష్ కాసేపు అతని చెప్పలకేసి చూస్తూ మానంగా ఉండి చివరకు అడిగాడు: “చాల రోజుల బట్టి కేదారబాబు గారింటికి వెళ్ళటంలేదా నువ్వు?”

“లేదు”

“ఎందుకు వెళ్ళటంలేదు? నా నిషేధాన్ని పురస్కరించుకునేనా? నా అడ్డంకు ఏమీ లేదునుమీ! నీయిష్టానుసారం వెళ్ళవస్తూ ఉండవచ్చు”

మహిమబాబు నవ్వాడు. “అక్కడికి వెళ్ళవనే నేనేమీ ప్రతిష్ఠ చెయ్యలేదుగా!”

“నన్ను గురించి వెళ్ళటం మానివేశావేమో, నా నిషేధాన్ని ఉపసంహరించుకున్నానని చెబుతున్నాను.”

“ఇది నీ అనుగ్రహ ముకోనా, నిగ్రహముకోనా?”

“ఎలా కనిపిస్తున్నదేమిటి నీకు?”

“మామూలుగానే”

“నువ్వు ఎలా అనుకున్నా నాకేం పరవాలేదు. ఎదో ఖయాళి తిరిగింది. ఇక నిన్ను అడ్డుపెట్టను”

“కారణం అడగవచ్చునా?”

“ఖయాళికి కారణం ఏముంటింది? నువ్వు అడిగేందుకూ, నేను చెప్పేందుకూ?”

మహిమబాబు క్షణంసేపు మానంగా ఉండి గంభీరంగా - “సురేష్! నీ ఖయాళిని బట్టి ప్రపంచంలో అడ్డంకులు రావటంగాని తొలగిపోతూండటం గాని జరిగేట్టయితే బాగానే ఉంటుంది. కాని వాస్తవంలో అలా జరగటంలేదు. నీకు ఇబ్బంది లేనిచోట నాకు ఇబ్బంది ఉంటుంది” - అన్నాడు.

‘అంటే’

‘అంటే ఏమిటంటే — ఆనాడు నువ్వు బాగ్మ్యా బాలికలను గురించి చెప్పిన సంగతులన్నీ మనస్సులో తిరుగదోడి బాగా ఆలోచించాను. ఔసుగాని నెలరోజుల్లోగా నాకేదో సంబంధం కుదురుస్తానన్నావు; ఎంతవరకు వచ్చాయి నీ ప్రయత్నాలు!’

సురేష్ ముఖమెత్తి అతనికేసి చూచాడు. గాంభీర్యాన్ని అణచి కొన్న అతని పెదవులు తన్ను పరిహసిస్తున్నట్లు కనిపించాయి. ‘నేనేమీ వెళ్ళిళ్ళ పేరయ్యనుకాదు, అనిమాత్రం గంభీరంగా పలికి వెంటనే పక్కననవ్వొ. ‘సరేగాని, నువ్వుచాలా రోజులనుంచీ నామాట మన్నించి. నామర్యాద నిలిపినందుకు నీకువెయ్యి ధన్యవాదాలు. నామాటవిని రేపే నువ్వు అక్కడికి కొకసారి వెళ్ళాలి’

‘వీలుకాదు. రేపు మాస్ట్ర్ గామం వెళుతున్నాను’

‘తిరిగి ఎప్పుడు వస్తావు?’

‘పని - పనిమీస రోజులొత్తుంది. ఒక నెలరోజులు పడుతుందేమో కూడాను’

‘నెలరోజులే! ఉహుఁ. అలావల్లకాదు. మహిమ్!’ — అంటూ సురేష్ బాబు అకస్మాత్తుగా వంగి అతని కుడిచెయ్యి పుచ్చుకుని ‘మహిమ్! నా అపరాధాన్ని ఇంకా పెద్దది చెయ్యకు. రేపు ఉదయమే నవ్వొక సారి వెళ్ళిరా, ఆ మెనీకోసం ఎదురుచూస్తూ ఉంటుంది’ — అన్నాడు, అతని కంఠస్వరం కంపించింది.

మహిమబాబు అశ్చర్యానికి మేరలేకపోయింది. అవేశకంపిత కంఠస్వరం! అనునయవాక్యాలు! ఏమిటిది? కాసేపు తదేకదృష్టిని మితుని ముఖం అవలూకించి — ‘ఎవరు ఎదురు చూస్తారంటావు? కేదార బాబు కుమార్తెనా?’ అని అడిగాడు.

సురేష్ తిన్నగా తన్ను తాను సంబాళించుకుని — ‘ఔను’ అన్నాడు.

మహిమ్ మళ్ళీ అలాగే అతని ముఖాన్ని చూస్తూ ఉండిపోయాడు. ఈలాగా ఎప్పుడైనా సురేష్ బాబు ఆ బ్రాహ్మమతస్థుని యింటికి పోయి పరిచయం కల్పించుకు వచ్చాడేమోనని మహిమ్ బాబు ఎలా అనుమానిస్తాడు?

“సురేశ్! ఇవాళ నీఖయాల్లీ ఏమిటో నాకేమీ బోధపడటంలేదు. నన్ను పూర్తిగా ఓడించేశావు మొత్తానికీ. బ్రాహ్మబాధిక నా కోసం కూచుని ఎదురు చూస్తుందన్నమాట నీముఖతః వచ్చి నాకు మధ్యాహ్నంగా ఉన్నది.”

“ఆ సంగతి అంతా మరొకసారి ఎప్పుడైనా చెబుతాను. ఇంతకూ నువ్వు లేపు ఉదయం వెళ్ళి కలుసుకుంటావా లేదా?”

‘పీయపడదు. లేపు ఉదయం బంకిదే బయలు దేరుతున్నాను’

‘వెళ్ళేమందు నాలుగు నిమిషాలైనా మాటాడి గాకూడదూ!’

‘ఉహూం. లాభంలేదు. అయినా నిర్భూత అలాతిరిగి పోయిందేని ఏమిటి కానిదాని?’

‘మరొకసారి చెబుతాను; ఇవాళకాదు. పోనీ నేనైనా వెళ్ళి నీ సమాచారం అక్కడ తెలుపుచునేని రావచ్చునా?’

మహిమబాలుని మరీఎక్కువ ఆశ్చర్యం కలిగింది. ‘ఆశ్చర్యంతో ఏమీ ఉండదు. కాని అంత ఆదనరం ఏమీలేదు.’

‘అదనరం లేకపోతే యేమిలే. నీన్నేహితుడినని చెప్పనచ్చుంత మాత్రాన నన్నెవ్వరైనా గుర్తిస్తారా అక్కడ?’

“ఒకవృత్తి తప్పకుండా గుర్తిస్తుంది”

“నీమిత్రుడినని చెప్పకొంటే చాలు”

‘ఔను’

సురేశ్ సుస్వేందకు ప్రయత్నిస్తూ అన్నాడు — ‘ఘోరితర బ్రాహ్మవిద్వేషి నీహిందూమిత్రుడు అని తప్పకుండా గుర్తిస్తుందంటావు!’

‘నీగర్వ కారణమైన దిరుడేగా అది!’

‘ఔనాను’ అని ఆగిపోయి నేలమాస్తూ మానంగా ఉన్నాడు కాసేపు. అకస్మాత్తుగా లేచి నిలుచి — “ఇవాళి నాకు అపరిమితంగానిద్ర వస్తోంది మహిమ. వెళ్ళిపడుకుంటాను” - అనిపనికి అన్య మనస్కునివలె గదివిడిచి వెళ్ళి పోయాడు.

౬

దొన్నాళ్ళనించి మహిమబాటు అచలాదేవిని కలుసు కోకండనే ఉన్నాడంటే, అందుకు తన ఆజ్ఞకు ఉల్లంఘించ లేకపోవటమే కారణమని సురేష్ నిస్సందేహంగా నమ్మాడు. మహిమబాటు అచలాదేవిని ఎంతగా ప్రేమిస్తున్నా, ఒక బాగ్మిక బాలిక కోసంగా ఆప్తమితుని కించపరచ లేదన్న సంగతి నిన్ననే తెలిసి పోయినట్లయితే సురేష్ కు ఏనుగెక్కినంత సంతోషం కలిగేది. కాని ఇవాళ అతనికేమీ అనందంగా లేదు. ఏనాటికైనా తనయినాటి ప్రవర్తన మాస్యాస్పదంగా పరిణమించి అచలాదేవికూడా జేభాకోశం చెయ్యవచ్చును. సంసారసుఖ వాహినిలో మునుకలుజేస్తూ తన భర్తగారి ఆకర్మణ్య మితుని ఈర్ష్యను అడ్డంచేసుకో లేక పోవచ్చు. తనలో తానునవ్వుకుని. “పాపం వీరు మిమించిన స్నేహాభిమానంచేత అనవసరంగా చాలా శ్రమపడ్డారు. అగ్ధంలేని ఆగ్రహం పెంచుకుని మండిపడిపోయారు”. అని ఆమితభాషిని అధికప్రసంగి కావచ్చు.

ఆరాత్రి సురేష్ కు సరిగానిద్ర పట్టలేదు. ఎలాగైనా నిద్రపట్టించుకుందామని ఎప్పుడు ప్రియత్నించినా. “సురేష్ ఇతర్లకోసమైన ఈతల భారం నీకెప్పుడు తీరిపోతుంది?” అని ఎవరో ప్రశ్నిస్తున్నట్టు వినిపించేది.

మర్నాడు సురేష్ నిద్రలేచాడు. అతనికేపని చేయటానికి మనస్కురించలేదు. కాస్త ప్రొద్దుకొస్తే తర్వాత బండిమీద కేదారబాటు ఇంకోకేజ్ లాడు. ఆయనగారు ఆలిపురం కోర్టుకు వెళ్ళాగనీ, ఇంకా రెండు మూడు గంటలకుగాని రాజ్ మోఆనీ నౌకరు చెప్పాడు.

ఇంకెందుకు, తిరిగి వెళ్ళిపోదా మనుకుంటూ. ఇద్దరు వెళ్ళారా? అని ప్రశ్నించాడు సురేష్.

ఈ ప్రశ్న నౌకరుకు అర్థంకాలేదు. “అదినాకు తెలీదండయ్యో” అన్నాడు.

సురేష్ ధర్మమీ మాంసలో పడ్డాడు. ఇంట్లోయజమాని లేనప్పుడు ఆయన కూతుర్ని గురించి ప్రశ్నించడం బ్రాహ్మ్యపరి వారంలోకూడా శిష్టాచార విరుద్ధంగానే పరిగణిస్తారా? ఎమో. సురేష్ అవిషయంలో ఒక నిశ్చయానికి రాలేక పోయినాడు. ఆసలు కూతురుతో మాటాడి పోవాలనేగా అతనిరాక! కాసేపు ముందు వెనుకలు తీవ్రంగా ఆలూ

చించి- “ఒకవేళ మీ ఆయ్యగారు చచ్చినారేమో! ఒక అరగంట ఇక్కడే కూచుంటాను” అన్నాడు.

నాకరు సురేశ్ బాబుకు ఆగంతులగదిలా కూచొచ్చెట్టి- “లాపల అమ్మాయి గారున్నారు. కబురు చెయ్యమన్నారా?” అన్నాడు. లాగడ దినం సురేశ్ బాబు రావటం అవిడతో మాటాడ్డం చూచి ఉన్నాడుగా!

సురేశ్ మనసులాని తొందర అణచుకుని “మంచిది కబురుచెయ్యి ఆ మెతోనే మాటాడి వెడతాను” అన్నాడు ఉదాసీనంగా.

నాకరు వెళ్ళాడు. మరికాసేపటికి అచలాదేవి గుమ్మానికి కట్టినతెర తొలగించి గదిలాకి వచ్చింది. సురేశ్ లేచి నిల్చున్నాడు.

“మహిమ్ వాళ్ళడారు వెళ్ళాడు. ఒక్కసారి నీతోకలసి మాటాడి వెళ్ళమని ఎంతో చెప్పాను. విన్నాడుకాదు అలాగ..”

అచలాదేవిముఖం క్షణకాలం మాత్రమే దైన్యమేఘం వృతమైంది. నమస్కారంచేసి, కుర్చీలా కూచుంది. “బహుశః ఏమైనామరి తొందర పనులున్నాయేమో ఇంటివద్ద ఎవరికీ జ్వరంగట్రా రాలేదుకదా!” మృదువుగా అంది.

అచలాదేవి నమస్కృతికి సిగ్గుపడుతూ సురేశ్ ప్రతినమస్కారం చేశాడు. ఆమె అంతశాంతంగా, నిర్వికారంగా మాటాడుతోంటే తన అనవసరపు ఆవేశానికి సిగ్గుతెచ్చు కున్నాడు. తిన్నగా తన కంఠస్వరాన్ని సహజమైన స్థాయికి తెచ్చుకుని- ‘తొందరపనులు ఉంటేమాత్రం? రెండు నిమిషాలువచ్చి నీతోమాటాడి పోకూడదు? అంతకొంప ఏం మునిగి పోతోందనీ? మళ్ళీఎప్పుడు వచ్చేది తనకే తెలియదట కూడాను. ఎవరి కేనా సుస్తీగా ఉంటేమాత్రం? అయినా ఈయనవెళ్ళి ఆదరించ వలసిన ఆప్తబంధువు ఎవరున్నారు గనక! నేనయితే ఒక్కనాటికీ అలా మాడా వుడిగా వెళ్ళుచునుమీ!’ అన్నాడు

అచలాదేవి ముఖంలా ‘లజ్జాద్యోతకములైన హాసచంద్రికలు పెల్లి విరిశాయి.

‘మీకు ఇంకా ఎవరూ ఒకతే తటస్థపడలేదు కాబట్టి అలా అంటున్నారు. తటస్థపడిననాడు మీరుకూడా ఆయనలాగే బేషరవాగా పరుగెత్తుకు పోతారు. తప్పదు’

‘ఎద్యెద్యె! నాసంగతి నీకు తెలియదు. తెలిస్తే అలా అవును’- అన్నాడు సురేశ్ కుర్చీచేయి దిగించి పట్టుకుని...గట్టిగా.

“మూర్ఖాం గా! రాసియండి ‘ఆవిడ’ గారెని”

“అలా మాకు. ఆయన నేను నామిత్రులను చెప్పకండా ఏ విషయమును మహిమచాలు బాగా దాచిపెట్టుకునేవాణ్ణి కాదు. మర్మం విడిచిపెట్టికి చెప్పి వెయ్యటమే నాతత్వం. ‘ఆవిడ’ గార్ని రాసి మంటున్నావు. సితో చెప్పకండా, నీ నలహా తీసుకోకండా నేను ‘ఏవిడ’ నూ తీసుకురాను. నువ్వేమిటి, మహిమ్ ఏమిటి—నాకిద్దరూ ఒకటే మిమ్మల్ని వేరు వ్యక్తుల్ని గా నేనిక భావించలేను”.

చిరువత్స వెలుగులు చిలికి లజ్జాదంతమైంది అచలాదేవిముఖం. “సరే అన్నిసంగతులూ తెలియక పోతాయి గనకనా? మీరు పరీక్షకు నిలువగ ఆ గోత్రవరకూ మాత్రము మీ మిత్రుడు వోషియని నేను భావించలేను.”

“సరే అది కాని నా పరీక్షకిం ఈ బ్రహ్మలా సందిగ్ధి పడుతుందో లేదో. సందేహం: ఆ సందిగ్ధి వేమో గాని. అసలు నేనివాళ్ల నిద్ర లేవటంతోనే ఇక్కడి కెందురు పరుగెత్తుకు వచ్చానో తెలుసా? నిన్న రాత్రి అంతా నాకు కన్నుమూత పడలేదు. ఇవాళ రాత్రికి కూడా నిద్ర రాదనే సమ్మతంగా ఉంది. నేను అనేక అపరాధాలు చేశాను. అన్నీ మనుషగా నీనుండు ఒప్పుకుని మరీ వెడతాను. నేను వచ్చిన కారణం అదీ”

సురేష్ బాలు బ్రాహ్మవిద్వేషి యని అచలాదేవి యెరుగును. అందుచేత ఆమె శంకాన్విత స్వాంతయై అతని కేసిమాస్తూ మానంగా మామం. సురేష్ ఆరంభించాడు.

“నిన్న సాయంత్రం నేను ఇంటిక వెళ్ళేసరికి మహిమ్ వచ్చి ఉన్నాడు. నీకు తెలుసుగా. బ్రహ్మ సమాజంపట్ల నాకు సదభిప్రాయం లేదని”

“ఓహూ, తెలుసును. అన్నదామె తల ఊపుతూ

“తెలియకండా ఎలావుంటుంది? నిన్నటివరకూ నిన్ను నేనెరగను. అందుచేత కనీసం ఒక్కసెలపాటైనా నిన్ను వచ్చి కలుసు కోవద్దని మహిమ్ చాలురు నిషేధించాను తెలిసిందా?”

“పురుషులు ఎవరినైనా. మరచి పోవాలంటే ఒక్కమాసం గోజాలు చాలుననీ, అంతకన్న ఎక్కువకాలం పట్టదనీ మీరు అనుకున్నారన్న మాట!”

కూలాలవలె వచ్చి తగిలిన ఆమాటలను సురేష్ కాంతంగానే సహించాడు. 'జేను అలాగే ఎమో అనుకుని ఉంటాను. మొదటినించి తెలివి తక్కువవాణ్ణేగా! ఆనెలరోజులలోగా మరింకో సంబంధం వెదకి మహిమకు వివాహం చేసేద్దామని ఒక సాంఘాతికపడ్యంత్రం కూడా పన్నాను. నీ ప్రేమనుంచి అతన్ని విడదీయటమే నాకర్తవ్యమని భావించాను. నా మిత్రుడైయుండి, ఒక స్త్రీమోహంలోపడిపోయి, తన పవిత్రహిందూసంఘాన్ని త్యజించటం—అది నేను సహించలేకపోయాను.'

అచల ఒక నిట్టూర్పు విడిచి అడిగింది: 'తరువాత'

చిన్నబోయిన ఆమెసుఖంకేసి చూస్తూ సురేష్ మందహాసం చేశాడు. 'ఆ తరువాత భయపడవలసిన అవసరమేమీ లేదు. నా పాప సంకల్పాన్ని గయలో విడిచిపెట్టాను. నిన్ను తప్పకండా వెళ్ళి కలుసుకోమని అతన్ని నిన్ను రాత్రి ఎంతో ప్రార్థించాను. నా అనుచిత నిష్ఠాభాన్ని పాటించాడుగాని ఈ ఉచిత ప్రార్థనను మాత్రం నిరాకరించాడు. నీతో చెప్పకండానే కలకత్తా విడిచిపెట్టి వెళ్ళాడు'

'వెళ్ళటానికి కారణమేమైనా చెప్పారా?'

'అత్యవసరం అని మాత్రం అన్నాడు; అంతే'

అచల మరొకసారి నిట్టూర్పువిడిచింది, తనలా తాను గొణుక్కుంది: 'అత్యవసరం! అత్యవసరం! ఎప్పుడూ ఆయననోటివెంట అదే మాట! అత్యవసరం! అదే ఆయన సర్వస్వం!!'

'ఒకచీటీ అయినా రాసి పంపించవచ్చునే!'

'వాశిష్టా చీటీ రాయరు'

సురేష్ కాసేపు ఊరుకుండి మళ్ళీతలయెత్తి అచలాదేవి కేసి చూస్తూ 'ఆ అవసరం ఏమిటోచెప్పడు మళ్ళీ. ఎంతసేపటికీ తనసుఖదుఃఖాలే, తనమంచి చెడ్డలే. వట్టిస్వార్థ పరుడు. ఎవర్ని తన వ్యవహారాల్లా జోక్యం కలుగజేసుకోనీడు. కఠినాతి కఠినుడు. ఉపహాసాలతో రోజులు గడుపుతూకూడా ఒక్కవైసా నాచేతి మీదుగా తీసుకున్నాడు కాదు. రాతిగుండె మనిషి. అతని మూలాన నేనేమి సుఖపడ్డాను. నువు మాత్రం అతన్ని చేసుకుని ఏం సుఖపడతావు?'. ఇలాచెబుతూ చెబుతూ అకస్మాత్తుగా కన్నీళ్లు కార్చటం మొదలు పెట్టాడు. సురేష్ తొందరగా అశ్రుకణాలు తుడుచుకుని బలవంతాన నవ్వుతెచ్చుకుని: 'చూచావా!

ప్రతికివంత కఠినంగా కనిపిస్తానో, నాగుండె అంతమెత్తన. మహిమబాబు ప్రకృతి సాప్రకృతికి పూర్తిగా వ్యతిరేకం. ఆయినా మాన్నేహం వంటిది ప్రపంచంలా బహుళము' అన్నాడు.

“నాకు తెలుసు సురేష్ బాబు! ఇప్పటికీ మాన్నేహం అక్షయమే” అన్నది అచలాదేవి తలవంచుకుని మృదువుగా.

చిన్ననాటి అనుభవాలన్నీ సురేష్ హృదయంలా సందడి సాగించాయి. “నీకు అంతా తెలుసును గనుక... నేనే తెలిస్తే, తెలియకా మియిద్దరిపట్ల కావించిన శత్రుత్వం మళ్ళీ నా హృదయాన్ని గాడి పరచకండా అనుగ్రహించు”

ఆవేగముచేత సురేష్ కంఠస్వరం అశ్రురుద్ధమైంది. అతని వ్యాఖ్యలతో అచలాదేవి హృదయాన్ని కూడా కదిలించింది. ఆమెకూడా కన్నీళ్ళు తుడుచుకునేదకు పైటచెరగు అందుకుంది. ఇంతలో ఆమె తండ్రిగారు లోపలికి అడుగువేస్తున్నాడు.

కేదారబాబు సురేష్ ను చూచి సంతోషించాడు. ‘ఓహో, వచ్చాడా సురేష్ బాబు!’

సురేష్ లేచి నిల్చుని నమస్కారం చేశాడు.

‘మహిమబాబు కబురేమన్నా తెలిసిందా? అతనిప్పుడు నీతో వచ్చినట్లు లేదే!’—అని అడిగాడు ‘కేదారబాబు ఇంకా కూచోకండానే.

సురేష్ చెప్పాడు—‘మహిమబాబు ఇవాళ ఉదయం బండికి ఏదో అవసరకార్యం మీద స్వగ్రామం వెళ్ళాడు. ఆకలురు చెప్పి పోదామనే వచ్చాను.’

‘స్వగ్రామం వెళ్ళాడా?’—అని ఆశ్చర్యచకితుడై పలికి కేదారబాబు రివంతకోపం కూడా వచ్చి అన్నాడు—‘వెడితే వెళ్ళాడు. మనకేం సంబంధం? కాని సురేష్ బాబూ! సువ్వు మాత్రం నీ యిష్టం వచ్చినప్పుడల్లా బెరుకేమిలేకండా మాయింటి మనిషిలాగే వచ్చిపోతూ ఉండు. నాకదే సంతోషం. మరింకెన్నడూ మాకు తన ముఖం చూపించవద్దని... మిథ్యాచారి నీ మిత్రరత్నంతో ఈసారి కలిసినప్పుడు చెప్పి వెయ్యి. సిగ్గు భిడియాయి లేకపోతేమానె, ప్రపంచంలా అవమానాన్నికైనా పెరకద్దా’

సురేష్ తలవంచుకున్నాడు. వచ్చిపోవాన్ని తమాయించుకుని కేదారబాబు ఉత్సాహంగా అన్నాడు—“సురేష్ బాబూ! నువ్వేమీ చిన్నబుచ్చుకోకు. నీ కర్తవ్యపాలనను నేను గౌరవిస్తున్నాను. మమ్మల్ని నువ్వు ఘోర విపత్తునించి రక్షించావు. మేము నీకెంతైనా కృతజ్ఞులం.”

కూతురివైపు తిరిగి మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు—“నిన్నటినించీ నాకు చెడ్డ ఆశ్చర్యంగా ఉన్నదమ్మాయి! సురేశ్ లాంటి మనిషితో అతని కంటా స్నేహం కలిసిందీ? ఆ స్నేహం ఇంతకాలం ఎలా నిల్చిందీ?—అని, అంతకంటే ఆశ్చర్యం ఏమిటంటే—ఎంతో ప్రపంచానుభవం ఉన్న నన్నే అతడు బోల్తా కొట్టించాడే!”

సురేశ్ పెదవి విప్పలేదు. ముఖమెత్తి ముసలాయనకేసి చూడనూ లేదు. కేదారబాబు కాసేపు ఊరుకుని—“సురేశ్ బాబూ! నీతో చాల విషయాలు మాటాడాలి. కాసేపు కూచో. దుస్తులు మార్చి వస్తాను” అన్నాడు.

“ఇప్పుడు కాదు లెండి చాల ఆలస్యమై పోయింది. మరొకప్పుడు వస్తాను” అనివ్యస్త హృదయుడై బయలుదేరిన సురేశ్ ను మరీబాడంతం చేయలేక కేదారబాబు గుమ్మందాకా పంపించి తిరిగివచ్చాడు.

సురేశ్ మర్నాడుకూడా అదేసమాయానికి ఆయింట్లో హాజరై నాడు. మూడోనాటి ఉదయంకూడా అతనిబండి అగృహం నుంచు ఆగింది.

నాలుగోనాడు సురేశ్ కొంచెం ఆలస్యంగా వచ్చాడు. స్నానం చేసి భోజనం చేస్తురుగాని లెండని అచలాడేవి తండ్రితో అంటోంది. కాని ఆయన లేవలేదు. అప్పడేవచ్చి సురేశ్ తో బాతాఖానీ ఆగ్రంభించాడు.

ఆయనగారికి భోజనసమయ మైందని గుర్తించి సురేష్ చప్పన యుగించుకు పోదామని లేచాడు. కాని—

“ఇంకా స్నానం, భోజనం, ఆయినట్టులేదే!” అన్నాడు కేదార బాబు అతని వాలకం కనిపెట్టి

“నాన్నాన భోజనాలు కొంచెం ఆలస్యంగా అవుతాయి లెండి”

కేదారబాబు అమాట వినిపించు కోనేలేదు. ఆత్మత, చంచలత కనబరుస్తూ. “అరే, ఇంకాస్నానం చెయ్యలేదు! భోజనం చెయ్యలేదు !

అయితే సురేశ్ బాబూ! చచ్చిన లేచి ఇక్కడే న్నానం చెయ్యి. భోజనానికి లేద్దాం. అమ్మా అచూ! నీళ్ళు అవతల పెట్టమ్మా! ఎంత పొద్దెక్కిందీ, ఏమిటీ! నాకరు ఏడీ!—అంటూ లేచి నాకరును పిలవటానికి ప్రోత్సహించాడు.

అచూలేచి అక్కడే స్థిరంగా నిల్చుని ఉంది. ఆమె మాత్రం ఏవిధమైన చంచలతా ప్రకటించలేదు. తిండిగారు వెళ్ళాక—“మీరు మాయింట్లో భోజనం చేస్తారా?” అని మాటలనుసరణ అడిగింది.

సురేశ్ తలెత్తి కాశేవు ఆమెకేసి చూచి, చివరకు—“ఏమిటంటున్నావు?” అని అడిగాడు.

“మీరు ప్రామామత్యాల యిళ్ళలో భోజనం చేస్తారా?”
“చెయ్యను. కాని నువ్వు వడ్డిస్తే తింటాను.” అని కాశేవు అగి—
“నేను ఎగతాళిగా మాటాడుతున్నా ననుకోవనుమీ! నీచేతి ముద్ద తప్పకండా తింటాను.”—అని పనికి ఆమె ముఖభావాన్ని పరీక్షగా చూచాడు.

అచల తలవంచుకుని చిరునవ్వు ఆపుకుంటూ అన్నది—“నిజంగా మీరు పరిహాస మాడుతున్నారే అనుకుంటున్నాను. నిన్నటివగనూ మా ఇళ్ళకు రావటమంటేనే మీ చెంతో అసహ్యించు తున్నారు. ఇవాళ ఆకస్మాత్తుగా భోజనం చెయ్యటానికి కూడా సిద్ధపడుతున్నారంటే - మీ ప్రపృత్తి నాకేమీ అర్థం కావటంలేదు.”

“అట్లని నీచేతిభోజనం ఆరగించేందుకు నేనసహ్యించుకుంటాననే భావిస్తున్నాను” - అన్నాడు సురేశ్ చిన్నబుచ్చుకుని వ్యగ్రత స్వరాన.

“అలాగే అనుకోవలసి వస్తుంది మరి! ఒకానొక సుశిక్షిత మహాశయుని పరంపరాగత సాంఘికసంస్కారాలు ఒక్కసారిగా అకారణంగా గాలిలా ఎగిరి పోతాయంటే ఎలానమ్మటం?”

“ఔను. నమ్మటానికి వీలేదు, కాని కారణం లేకండానే ఎగిరి పోయా యంటావేని కారణం ఉంది” - అంటూ ఆమెకేసి అదొక రకమైన చూపు విసిరాడు, ఆ చూపుతో ఆమె విహ్వల చిత్త అయింది. తన మాటలవల్ల సురేశ్ బాబుకు కష్టం కలిగినట్టు అతని వాలకమే చెబుతోంది. తద్వారా తనకు రవంత హింసాపూర్ణ అనందమూ కలిగింది. అయినా అంతమాత్రానికే అతని ముఖమంతా అలా తెల్లబడి పోకుండా తన తాను కలలాగూడా అనుకోలేదు. ఆమెకే చాల కష్టమనిపించింది

ఏదో నవ్వులాటకే తా నన్నట్టుగా మాటలు మార్చివేద్దామన్న తలంపుతో బలవంతాన చిరునవ్వు తెచ్చుకుని అన్నది - “మీ పంటి ధృఢప్రజ్ఞలైన వస్తువులకూడా—”

‘ఆదృఢప్రజ్ఞ ఇప్పుడులేదు.’ సురేశ్ కంఠం కంపించింది. ‘నువ్వు ఏనాటిసంగంతో మాటాడుతున్నావు. ఒక్క-రోజులో ఏ భూకంపమో వచ్చి ప్రపంచంలా సగభాగం రసాతలానికి క్రంగిపోవచ్చు తెలుసునా?’ అంటూ ఆ మెకేసి వెనుకటి మాదిరిగానే చూస్తూ నిలబడ్డాడు. అచలాదేవి భయపడింది. సురేశ్ ముఖం వూర్తిగా తెల్లబడిపోయింది. నెత్తిమీది వెండ్రుకలు లేచి నిల్చుంటున్నాయి. కళ్ళు జ్యోతుల్లా ఉన్నాయి. దేన్నో ఒక్కసారి అమాంతంగా పట్టుకుందాం—అన్నట్టుగా ఉంది అతని భంగిమ.

పొద్దెక్కింది. అంతవరకు స్నానంలేదు, భోజనంలేదు. — గత రాత్రి నిద్రపట్టలేదు. మనిషి ఆపాదమస్తకం కంపిస్తున్నాడు. నీరసించిన అరుణనేతాలను పసందుగావిప్పి అవలూకిస్తూ అన్నాడు. “నేను బ్రాహ్మ మతస్థులను ఏవగించుకునేదీ, లేనిదీ బ్రాహ్మ మతస్థులతో జవాబు చెప్పవలసింది. కాని నువ్వు వాళ్ళందరినీ మించి పై యంతస్తున ఉన్నావు.”

అతని ఉన్మాద పూర్ణములైన వాక్యాలు, చేష్టలు చూచి అచలాదేవి భయవిహ్వాల అయింది. ప్రసంగం మార్చివెయ్యాలన్న తలంపుతో భయపడుతూ “జేహారా!” అని నాకరుసు కేకవేసింది.

కాని ఆమె చిరుకంఠధ్వని అతని ధోరణిలో అంతర్నితమైంది. ఇందాకటిలాగే అతడు తీవ్రస్వరంలో చెబుతున్నాడు. ఆరెండు రోజుల పరిచయమే. అయితేయేం? అచలా! దినాలు, గంటలు, నిమిషాలు — వీటిని గణించేవాడు మహిమ్. సురేశ్ కు వాటితో పనిలేదు. అతడు దేశ కాలాల కఠీతుడు. పృథివిని హరించుకునే ఆ భూకంపాన్ని నువ్వు ఎప్పుడైనా చూచావా?”

వేటగాణ్ణి చూచిన లేడిపడుచువలె ఆమె హడలిపోయింది. “మీరు స్నానం చెయ్యటానికి నీళ్ళు—” అంటూ ఆమె ఆచోటు వీడి పోయేందుకు ఉద్యుక్త అయింది. సురేశ్ బాబు సాహసించి, రెండడుగులు ముందుకువేసి ఆమె కుడిచేయిపట్టుకు లాగాడు. ఇలాంటి ఆకస్మికాన్యాయాన్ని శ్రీ సహించలేదు. ఆ లాగటంతో ఆమె సురేశ్ వై

తూలించి. భయనిస్మయము గడిచి ఆమె అర్తకంఠధ్వని—“అరే బేహారా!” అని నాకరు సహాయంతో సమైన పిలుపు—అస్ఫుటంగా పెదవులమీద కంపించింది. సురేశ్ ఆమె చేతులు రెండూ తన గుండె మీద అణచుకుని “అచలా!” అని సంబోధించాడు.

ఆమె గుడ్డు ఒప్పుకెప్పి మూర్ఛితమానూ ముగ్ధవలె అతనికేసి చూస్తూ ఉండిపోయింది. కొంతసేపటివరకూ సురేశ్ కూడా ఏమీ మాటాడలేకపోయాడు. తీవ్రపిపాసాదగ్ధములౌతున్న అతని పెదవులమీది నించి ఏవో తీవ్రజ్వాలలు వ్యాపిస్తున్నాయి.

కొంతసేపు జలాగే ఉండి, మరొకసారి ఆమె హస్తాన్ని గుండె లకు గట్టిగా అడుచుకుంటూ అన్నాడు—“అచలా! భూకంపం లాంటి ఈ నాప్రచండహృదయ స్పందనం ని చేతులతో తడివిచూడు. తెలుస్తుంది—ఈ హృదయంలో ఎటువంటి భీషణతాండవం సాగుతూ ఉందో! ప్రపంచంలో వస్తూ ఉండే భూకంపాలకు ఇదేమన్నా తీసిపోయేదా? అచలా! జాతి, ధర్మం, మతం—అలాంటివన్నీ ఈవిప్లవంలో అంతర్మగ్నమై రసాతలానికి కుంగిపోవూ?”

“విడిచిపెట్టండి—నాన్నగారు వస్తున్నారు—” అంటూ అచలాదేవి బలవంతాన పెనగులాడి తప్పించుకు దైటపడి తన కుర్చీలో కూచుంది. మరు నిమిషంలోనే కేదారబాబు లోనికి వస్తూ అన్నాడు—“ఏం చెయ్యను? చాల ఆలస్యమై పోయింది. ఉన్నట్టుండి ఎక్కడికో కనబడకండా పోతాడే మన బేహారా! అమ్మాయి అచలా!—అరే, అలా ఉన్నావేం? ఒంట్లో బాగాలేదా? ముఖం వాడిపోయింది—”

అచలాదేవి నివ్వేందుకు ప్రయత్నిస్తూ ఉంది—

“ఏమీ లేదు నాన్నా. జ్వరంలేదు, ఏమీలేదు”

“తలనొప్పేమన్నా ఉందా?”

“ఎట్టే, ఏమీలేదు నాన్నా. మలాసాగానే ఉంది”

కేదారబాబుకు మనసు కుదటబడింది. “అయితే సరే, ముఖవైఖరి చూచి భయపడిపోయాను. మరి నువ్వే వెళ్లి సురేశ్ బాబు స్నానం చేయించుడు.”

“అలాగే నాన్నా! ఒక్క నిమిషంలో నీళ్ళూ, అవీ తెచ్చి పెడతాను. కానీ మనయింట్లో స్నానభోజనాదులు నిర్వర్తించటంలా చాలా

అభ్యంతరాలున్నాయేమో మరి! ఆ సంగతే ఇప్పుడడుగుతున్నాను వారిని.”

కేదారబాబు ఆశ్చర్యపోయాడు— “అభ్యంతరాలేమంటాయి? సురేశ్ బాబూ! ఒక్కోజో పరిచయంతో నిన్ను మాయంటివాణ్ణిగానే భావిస్తున్నాను. ఈయిల్లు నీదే అవుతో.”—అంటూ ఆయన కూతురికేసి తిరిగి— “కాదులే ఆమ్మా! భగవంతు డిత్తన్ని మనల్ని ఉద్ధరించేందుకు పంపించాడు కాదూ!” అని సగర్వంగా పలికి— “ఇంకా ఆలస్యం ఎందుకు? పదవోయి, స్నానాల గది చూపుతాను” అన్నాడు.

కేదారబాబు గదిలో ప్రవేశించినప్పటి నించీ సురేశ్ వంచిన తల ఎత్తలేదు. పాపం!

“అంత బలవంతం చెయ్యటమెందుకు నాన్నా! మన బ్రాహ్మ మతస్థుల యిళ్ళలో భోజనం చెయ్యటానికి వారికేమి అవగోధాలున్నాయో! అదీగాక ఇష్టంలేనిదే భోజనం చేస్తే ఒంటికి పడకపోవచ్చు కూడాను.”—అన్నది అచలాదేవి.

“సురేశ్ గొప్పయింటి బిడ్డ. స్వతంత్రుడు. సొంత బండీలోనే వస్తూ పోతూ ఉంటాడు. భోజనపానాని ఉచితమర్యాదలతో... ఎలాగైనా సరే అతన్ని మీరూ కలుపుకో” —అని కేదారబాబు కేవలం బోధనా స్వరమే వినిపించింది. తలవొంగుకుని ఉన్న సురేశ్ కు చూచి— “అదేమిటి సురేశ్ బాబూ! మరి నీ సంగతి కనిపిస్తున్నావు? భోజనానికి ఆలస్యమైంది పాపం! చప్పన లేచి పద” —అంటూ అతని చెయిపట్టుకుని బలవంతం స్నానాలగదికి లాక్కోపోయాడు.

2

కేదారబాబు భోజనం చేసిన తర్వాతకూడా సురేశ్ కు ఇంటికి పోనిద్యలేదు. “విశ్రాంతి తీసుకో”మని ఒకగది చూపించాడు. అందులోనే సురేశ్ ఖైదీలా పడివున్నాడు. ఏం జేస్తాడని కళ్ళుమూసుకుని సోఫాలో పడుకున్నాడు. కాని నిద్రవస్తేగా! బైట ఆకాశాన మధ్యాహ్న మూర్ఛలు చందాతపం విసురుతున్నాయి. అంతకన్నా చీకటిగా ప్రజ్వలిస్తున్నది అతని అసంయత హృదయంలో ఆత్మగ్ధాని, లోని వేడి, బైటవేడి కాని పోయాడు మనిషి. ఎలాగో మొత్తానికి పొద్దుబారింది.

సురేశ్ లేచి కిటికీ తెరిచాడు. అదేసమయాన కేదారబాబుకూడా వచ్చాడు. నిట్టూర్పు విడుస్తూ ఆయన అన్నాడు - అబ్బ! ఇవాళ ఎలా ఎండకాచిందో చూచావా? సురేశ్! నా శీవితంలా! ఎప్పుడూ ఇంతవరకు కలకత్తాలో ఇంత గాఢమైన గోలు ఎవరగు. నువ్వు ఆసలు నిద్ర పోనట్టే ఉండే!

“నేను పగలు నిద్రపోనులండి”

“ఔను పగటినిద్ర ఆరోగ్యానికి మంచిదికాదు. నాకర్లు నీగదిలో పంకా లాగుతున్నారో లేదో అప్పడప్పుడు లేచి చూస్తునే ఉన్నాను. కాని దొంగవెధవలు కాదూ వాళ్ళు! మనం కాస్త ఏమరిఉన్నాం అని తెలిస్తే కుసుకుపాట్లు తీస్తూంటారు? నీకు బాగా విశ్రాంతి చిక్కింది కదా! అంతయెండలో భోజనం కాగానే నువ్వు ఇంటికి పోకండా ఉండటమే మంచిదయింది.”

సురేశ్ మాటాడలేదు. కేదారబాబు కిటికీలన్నీ తెరచి వచ్చి, కుర్చీ ఒకటి సురేశ్ కు దగ్గరగా లాక్కుని కూచున్నాడు.

“సురేశ్ బాబూ! ఇంకా ఊహాపోహలతో ఏమిపని! మహిమ బాబుకు ఉత్తరం రాసి పంపుదాం. ఏమిటి నీ సలహా?”

ఆ మాటలకు సురేశ్ ఉలికిపడ్డాడు. కత్తితో వెన్నుమీద పొడిచి నట్టనిపించింది. కేదారబాబు అతని ఉలికిపాటు గమనించి అన్నాడు -

“నిష్కార్యాన్ని పాటించకండా కర్తవ్యాన్ని పాలించడలసిందేనని మళ్ళీ నాకు పాఠం నేర్పావు. ఇప్పుడు నువ్వు వెనకాడితే లాభంలేదు”

“బాగానే ఉందిగాని...” అని పలికి కాసేపు ఊయకుని - “ఈ విషయంలో మీ కుమార్తె అభిప్రాయం కూడా తీసుకోవటం మంచిని” అన్నాడు.

కేదారబాబు మందహాసం చేశాడు. “ఔను. ఆదీ అవసరమే” అన్నాడు.

“అయితే ఉత్తరం రాయటానికి ఒప్పునంటుందా?”

కేదారబాబు అందుకు సంతోషం జవాబు చెప్పలేకపోయాడు. “ఇంచుమించు ఒప్పునంటుందని అనుకోవచ్చు. ఈ విషయంలో ఖచ్చితంగా ఎవరికి ఏమి చెప్పటానికి సంకోచంగానే ఉంటుంది. కాస్తా కూస్తా చదువుకున్న సిల్ల. సమయం దొరికి నవ్వుడే ఈ సంబంధానికి స్వస్తి

చెప్పకపోతే పరిస్థితులు ఎంగాకా వెడతాయో చెప్పలేం. కాబట్టి నేను చెప్పేదేమంటే - ఈరాత్రికే ఏనో పైసలూ చేస్తేద్దాం.”

సురేష్ ధూనముఖుడైనాడు. “తొందరేమి వచ్చింది గనక! నాబుగ్గెడు గోబులు బాగా ఆలోచించి ఏమైనా చెయ్యవచ్చు” అన్నాడు.

“ఇందులా ఆలోచించవలసిన విషయం ఏముంది? నా బిడ్డను అతని చేతుల్లో పెట్టను. అని లిశ్చయమే. అటువంటిప్పుడు ఎంతవయ్యిన తెగతెంపులు చేసుకుంటే అంత మంచిది.”

“ఇందుకు నా తోడ్పాటు అవసరమా!”

“సురేష్ బాబూ! నాకు తలనెరిసింది. అంతమాత్రం తాకికం తెలియకపోలేదు. నీ సహాయం పొంది నిన్ను నిండపరుస్తానా?”

సురేష్ సంతృప్తి నూచకమైన నిట్టూర్పు విడిచాడు. మానం అర్థాంగికారంగా కూచున్నాడు. కేదారబాబుది గమనించాడు. ఇంకా కొన్ని ముఖ్య క్షణాలనుబట్టి యువకుని హృదయాన్ని కొంతవరకు పసిపట్టాడు. తన అనుమానం నిజమేకావచ్చు అయినా నిజానిజాలను పరీక్షించేనిమిత్తం ఇంకోపాచిక విసిరాడు.

“సురేష్ బాబూ! నువ్వు మాకు చాల పెద్దఉపకారమే చేశావు. అంతకంటే ఇంకో పెద్ద ఉపకారాన్ని కూడా నీ నించి ఆశిస్తున్నాం. మేము నిజానికి బ్రహ్మసమాజ మతస్థులమే. కాని అసలు విషయ మేమిటంటే మా ఆమ్మాయి మాత్రం తల్లిలాగే నూటికి నూరుపాళ్ళు హిందూ మతస్థురాలు. ఆమెకు మా సమాజమంటే సదభిప్రాయం లేదు.”

సురేష్ ఆశ్చర్య చకితుడై ఆయనకేసి చూచాడు. అతని ఉత్సృక్త తన పాటించి కేదారబాబు ఇంకా ఇలాచెప్పాడు. “ఆమ్మాయిని ఇంకా అవివాహితనుగా ఉంచడం నా కిష్టంలేదు. ఆవిషయంలా మాత్రం మీకు మల్లె నేనుగూడా హిందూమతావలంబినే. ఒక సంబంధం నీ మూలాన్నే చెడిపోయింది; ఇంకో సంబంధం నీవల్లనే ఒకగూడాల్సి.”

“అలాగే శాయశక్తులా ప్రయత్నంచేస్తాను”

కేదారబాబు అతని ముఖవైఖరిని వీక్షించి సందిగ్ధ స్వరాన అన్నాడు. “సమాజంలో ఈవిషయాన్ని గూర్చి కొంచెం గడబడలేస్తుంది, నాకు తెలుసు. కాని చప్పున అధిలాదేవి వివాహం చేసివేసి ఆవాగోపవాదాలను ఉపసంహరించటం మంచిది. కాని ఒక ఇబ్బందిఉన్నది” -

అని గుమ్మంకేళి చూచి, సురేశ్ కు ఇంకా దగ్గరగా జరిగి మెల్లిగా అన్నాడు. “రూపం, గుణంకలవాణ్ణి ఎవరో వెదకితెచ్చి అప్పటికప్పుడు హిందూ సంఘానారాలకు అనుగుణ్యంగా వెళ్ళి చేసేదామంటే మదరదు. పిల్ల పెద్దని. క్రమకిక్షణలో వెళింది. కొంత సంతోషం అలవడింది. కాబట్టి ఆమె ఉద్దేశాన్ని తీసుకోకండా మనం ఏమీ చెయ్యటానికి వీలేదు. ఆమె తన అభిప్రాయాన్ని అప్పడే ఎలా చెబుతుంది? కొన్నాళ్లు వాళ్ళిద్దరూ - అర్థమైందికదా సురేశ్ బాబూ!”

ఈ సంభాషణలో సురేశ్ అవ్యవస్థాపకుడుగా వున్నట్టు నటించాడు. కేదారబాయి మాటల్లోని అంతగార్థం బాధాకరంగానే ఉంది. ఆమధ్యాహ్నం తాను ఒళ్ళు తెలియకండా ఆకస్మిక - అనుచిత - భీభత్స - ప్రణయప్రదర్శనం కావించిన సంఘటన జ్ఞాపకం వచ్చింది. అతని ముఖం చిన్నబోయింది, జెలజెలబారింది. ఉదయం నించీ ఆక్కడ పడివున్న వార్తాపత్రిక కేసి చూస్తూ కూచున్నాడు.

అతని లక్షణాలు కేదారబాయికు మరొకలా అర్థమైనవి. లోలోన సంతోషించాడు. ఆసమయానికి తగినట్టు మళ్ళీ నాలుగుమాటలు విసిరాడు. “నాకెంతో ఆశ్చర్యమనిపిస్తుంది సురేశ్ బాబూ! ఆజన్మమూ కలిసేవున్నా ఒక్కొక్కమనిషి మీద విశ్వాసమనేదే కలగదు. కాని ఇండుమూడు గంటల పరిచయంతో మాత్రమే ఒక్కొక్కనిమీద ఏంతో అభిమానం వుట్టుకుస్తుంది, ప్రాణాన్నికూడా అతనికి ఒప్పజెప్పేయాలని పిస్తుంది. ఇందులో ఏరో జన్మజన్మాంతర సంబంధం ఉండి తీరింది. నీకూ నాకూ నిజానికి ఎన్నాళ్ళ పరిచయం? చెప్పు.”

సరిగా ఆసమయాన అచలాదేవి గిరిలోకి వచ్చింది. సురేశ్ ఒక క్షణం తలెత్తి చూచాడు. మళ్ళీ వార్తాపత్రిక మీదికే దృక్పథాలు కేంద్రీకరించుకున్నాడు.

“నాన్నా! సువ్రు ఇప్పుడు టీ తాగుతావా, కోకో తెమ్మంటావా?”

“కోకో తాగుతాను తల్లీ”

“సురేశ్ బాబూ! మీరు టీ యే తాగుతారుకదా?”

సురేశ్ వార్తాపత్రిక మీదినించి చూపులు మరల్చకండానే—
“నాకు టీ యే కావాలి”—అన్నాడు.

“పంచదార తక్కువగా వెయ్యక్కలేదుకదా!”

“అక్కలేదు. మామూలుగానే”

అచల వెళ్ళిపోయింది. కేదారబాబు తనపూర్వపు ధోరణిని మళ్ళీ అందుకున్నాడు—“తెలిసిందిగదా సురేశ్ బాబూ! నేనీ పిల్లకోసమని ఈ ముసలితనంలో ఎటువంటి ఇబ్బందిలో పడ్డానో! సంగతి సందర్భాలు నీతో చెప్పకండా దాచుకోలేకపోయాను. స్వీయదుర్దశ ఎవరూ ఇతర్లతో చెప్పకోరుకదా! ఇన్నాళ్ళు నించీ ఎవరికీ చెప్పని ఈవిషయాన్ని ఇవాళ నీతో చెప్పటానికి నాకేమీ సంకోచమే కలగలేదు. ఎందుకనంటావు? ఏదైనా గూఢకారణం ఉందా? నీకు తెలుసా?”

సురేశ్ ఆశ్చర్యంగా ముఖమెత్తి చూచాడు. కేదారబాబు ధోరణి అగలేదు—“ఇది భగవంతుని యిచ్చ. దాచుకోవాలనుకుంటే మాత్రం... దాచుకోవటం నా వశంలో ఉన్న విషయమా? నేను నీకంతా చెప్పి వెయ్యవలసిన విధి ఉంది”—అని పలికి కుచ్చి చేతిమీద జోరుగా దెబ్బ కొట్టాడు.

ముసలాయన దుర్దశాస్వరూపం ఎట్టిదో, అందుకు అచలాదేవి బాధ్యత యంతవరకో సురేశ్ బాబుకు బాగా అంతు చిక్కలేదు. ఆయనే అంతా వివరించి చెప్పాడు—పెద్ద వ్యాపారమే చేశాట్ట పూర్వం. రృత ఘ్నులవల్ల, మోసగాళ్ళవల్ల ఆవ్యాపారం పాడైపోయింది. అయినా ధైర్యం సడలకండా—తన గారాబుకూతురు చదువు నిమిత్తం రోజూ రోజూకూ ఋణం ఎక్కువౌతున్నా కాలాన్ని నెట్టుకు వచ్చాడు. తరువాత ఆయనమీద “అయిదారు డిక్రీలు అమలు జరిగాయి. ఆహారవిహారాల్లో కూడా ఇబ్బందులు ఏర్పడ్డాయి. జీవనం దుర్భరమైంది. అయినా నోరువిప్పి ఎవరితోనూ చెప్పకున్నాడుకాదు. తన అప్పలన్న ఒక్క నిమిషంలా తీర్చివెయ్యగల ధనికమిత్రులు చాలమంది ఉన్నారు. వాళ్ళతోనైనా చెప్పకోలేకపోయాడు.

అంతవరకు చెప్పి కాసేపాగి మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు—“కాని నీతో చెప్పటానికి నాకేమీ సంకోచం కలగలేదు. ఇది భగవంతుని లీల కాదంటావా.” అంటూ ఆయన చెండుచేతులెత్తి పరమభక్తిని దేవునికి నమస్కారం చేశాడు.

సురేశ్ క: భగవంతుని మీద విశ్వాసం లేదు. కేదారిబాబు అవే కాని తానూ పంచుకోలేదు. కాని చిన్నబోయాడు మనిషి. “అప్పు ఎంత ఉంది తమచే?” అని అడిగాడు.

“అమ్మో నా వ్యాపారమే బాగుంటే అదొక లెక్క. అసలసిన అప్పు కాదు. మహాఉంటే మూడునాలుగు వేలు అనుకో.” — ఇంకా ఏమో చెప్పబోతున్నాడు. ఇంతలో నాకరు టీ, కోకో తీసుకొచ్చాడు అచలా దేవి ఏవో ఫలహారాలు పట్టుకుని లాపలికి వెచ్చింది.

కేదారిబాబు కోకో ఒక గుక్కతాగి, హద్దు సూచకంగా చప్పరించి, గ్లాసు బల్లమీద పెట్టి — “సురేశ్ బాబూ! ఆదించిచూడూ భగవంతుని కృపా దృష్టి నామీద పడుతూనేఉంది. నే నెవరిముందూ, ఎన్నడూకూడా లజ్జాకరంగా చెయి జాపవలసిన అవసరం ఇంతవరకు కలగలేదు. మహిమకు ఈ విషయాలు చెబుచూ మనుకునికూడా ఎందుకు మానివేశానో — ఇవాళ నాకర్థమవుతున్నది.” — అంటూ మరొకసారి చేతులెత్తి భగవంతుని ఆపార దయకు నమస్కారం చేశాడు.

సురేశ్ తన టీ గ్లాసునైపుయాస్తూ — “మీకు డబ్బు ఎప్పటికీ కావాలి?” అని అడిగాడు.

కోకోగ్లాసు పెద్దపులదగ్గరనుంచి తీసి టేబిల్ మీద ఉంచుతూ — “నాకు పెద్ద అవసరమేమీలేదు. ఉన్న అవసరమంతా మీదే” అంటూ ఒక ఫస్టుక్లాసు నవ్వు ప్రదర్శించాడు. ఆ భావకవిత్వం అగ్గంగాక సురేశ్ ముఖమెత్తించాడు. అచలాదేవి అక్కడే ఉంది. తండ్రికేసి జిజ్ఞాసా దృష్టిని చూస్తోంది! ఆయనగారు ఒకసారి మాతురుకేసి, మళ్ళీ సురేశ్ కేసి చూచి అన్నాడు. “నేనేమీ నారితేళపాకంలా మాటాడలేదు. నా భావం ఏమంటే — నేనీయిల్లు నాతో పట్టుకుపోనుగదా! ఇది వేలం అయిపోతే మీరే గృహంలేని వాళ్ళు బోతారు. పోకండా నిలిస్తే అది మీకే ఉంటుంది” అని పలికి మందహాసం చేశాడు.

పాల్గివ్దరి చూపులూ కలిశాయి. ఇద్దరి ముఖాలూ తెల్లబడి పోయాయి.

రెండుగ్లాసులు కోకో త్రాగినతిర్వాత అర్థంటు ఉత్తర మొకటి రాయాలని జ్ఞాపకంవచ్చి — “ఇవాళ నిన్నిక్కడ భోజనానికి ఉండమని నిలబెత్తడమే చాల కష్టం కలిగించాను. కేళుకూడా మధ్యాహ్నపు భోజ

నానికి ఇక్కడికే రావాలినుమి!” — అని ఆహ్వానించి కేదారబాబు పడమటివేపు ద్వారం తెరచుకుని తన గదిలోకి వెళ్ళాడు.

తెరచిన ద్వారంలోనుంచి అస్తోన్నుఖుడైన సూర్యుని సంధ్యారూణ కాంతి కిరణాలు కొన్ని సురేశ్ మీద పడ్డాయి. పక్కకుతిరిగి చూచాడు, అచలాదేవి తనవైపే తదేక దృష్టితో చూస్తోంది. ఆతడు చూపులు నేలకు దించుకున్నాడు. రెండునిమిషాల తర్వాత గోడ గడియారం గంటలు కొట్టింది. అంతకు తప్పితే ఆ గదిలో చాలసేపటివరకూ చీమ చిటుక్కు మనలేదు.

చివరకు సురేశ్ బాబే గదిలోని నిశ్శబ్దాన్ని భంగం చేశాడు. “తొందరపాటున గీటు దాటాను” అంటూ అచలాదేవి పలకలేదు.

“బహుశః నీకు నేను రాక్షసునిలా కనిపిస్తున్నాను కాబోలు. ఒంటరిగా నా సమీపానికి వచ్చి కూచోటానికి నీకు భయంగా ఉందా?” అంటూ సురేశ్ నవ్వాడు. అచల అప్పటికీ వచ్చిన తల యెత్తలేదు. ఆ తెచ్చిపెట్టుకున్న నవ్వు అతని లజ్జా వికృత వదనానికి అవమానకరంగా బయట పడింది.

మళ్ళీ కాసేపటివరకూ గదిలో అంతా నిశ్శబ్దమే. గోడ గడియారపు టిక్ టిక్ మోత తప్ప. ఆ నీరవ నిశ్శబ్దం దుహ్సహంకారంగా సురేశ్ తిన్నగా తన్ను తాను సంభాళించుకుని పెదవి విప్పాడు.

“అయిపోయిన దాన్ని పురస్కరించుకుని ఒకరు చూచుకో లేక పోతున్నాం. సాయంకాలమైంది. నేనిక వెడతాను. కాని రెండు మాటలడుగుతాను. జవాబు చెబుతావా?”

అచల తలెత్తి చూచింది. ఆ కన్నుల్లో వ్యధిత హృదయం నూచిత మాతున్నది. “అడగండి” అన్నది.

సురేశ్ గొంతు సవరించుకున్నాడు. మీ నాన్నగారి ఋణవ్యవహారాల పరిష్కారాల నిమిత్తం రేపు టెల్లుండిలో మరొకసారి ఇక్కడికి వస్తాను. కాని నీతో వచ్చి మాట్లాడే అవకాశం చిక్కదేమో! మనల్ని గురించి మీ నాన్నగారి మాటల అభిప్రాయం ఏమిటి? నీకు తెలిసిందా?”

“ఆయన నాతో స్పష్టంగా ఏమీ చెప్పలేదు”

“నాతోనూ చెప్పలేదు. అయినా నేను ఆసుకోటం ఏమిటంటే - ఆయన నన్నే... కాని నీ కంగికారం కాదనుకుంటానే!”

“కాదు”

“ఎప్పటికీ?”

“ఉహూ, ఎప్పటికీకాదు” - అన్నదామె నేలచూస్తూ.

“నువ్వుమబాబు ఆశతీరిన తర్వాతనైనా?”

“వారి ఆశ నాకెప్పుడూ లేదు” - ఆమె స్వరం కంపించనేలేదు.

“కొంచెం కూడాలేదా?”

అచల ముఖమెత్తకుండానే ఇందాకలాగే దృఢంగా చెప్పింది - “కొంచెంకూడా లేదు”

సురేశ్ సోఫాలో కూలబడి నిట్టూర్పు విడిచాడు. “అమ్మయ్య! అయితే ఆవిషయం ఒక రకంగా తేలిపోయినట్టే” అని సరిగా కూచుని - “ఇకపోతే, మీ నాన్న గారికి కావలసిన సొమ్ము ఎలా ఒనగూడుతుందా అని ఆలోచిస్తున్నాను” అన్నాడు.

అచలాదేవి సంకోచిస్తూ అడిగింది - “అయితే మీరు ఇవ్వలేరా?”

“ఇవ్వలేకపోవటమే?” - అంటూ - సురేశ్ తీక్షణవ్యగ్రదృష్టి ప్రసారించాడు. ఆచూపు సహించలేక అచల మళ్ళీ తలవంచుకుంది. ఆమె ఏమంటుందోనని కాస్తేపు ఎదురుచూచి సురేశ్ ఊరికనే నవ్వాడు. ఆ నవ్వులో ఆనందంలేదు. అది కృత్రిమంగాకూడా కనిపించలేదు. అన్నాడు - మనకు పరిచయం ఏర్పడినప్పటినుంచీ నా ప్రవర్తన యేమీ బాగుండలేదు. అసంగతినాకూతెలుసును. కాని నేను మరీఅంత నీచుణ్ణి మాత్రంకాదు. ఇంతడబ్బు మీనాన్నకు లంచంకింద ఇస్తున్నాననుకోకు. ఇబ్బందిలో ఉన్నాడు గనుక సహాయం చేసినట్టుగాఉంటుందని ఇస్తున్నాను. ఈ విషయంలోమనం ఇంకాకొంతమాట్లాడాలి”

“చెప్పండి”

“దేవునిదయవల్ల నాకు ధనంకావలసినంత ఉంది. కాని నాకే నాడూ ధనమంటే ఆపేక్షలేదు. నాలుగువేల రూపాయలివ్వటం నాకు కష్టమైనపనికాదు. నీసోఖ్యానికి వినియోగపడేట్టయితే ఇంకా ఎక్కువే పట్టుకోచ్చి ఇస్తాను. మీనాన్న గారు ఆసొమ్మును మళ్ళీనాకు చెల్లించవల

సిన అవసరమూ ఉండదు ఓకరకంగా చెల్లించినట్టేభావిస్తాను. తెలిసింది కదూ! ”

“ఓహూ” . అంది అచలాదేవి తలఊపిఅస్పృటంగా.

“విషయం ఇంకా విశదంగా చెబుతాను. మరొకలా అనుకోకు. ఆయన కిప్పడు సొమ్ము చాల అవసరమని తెలుస్తూనే ఉంది. ఇంక సొమ్ము అప్పుపుచ్చుకుని ఈముసలితనంలో మళ్ళీ తీర్పుగల శక్తి ఆయనకు లేదన్నమాట వాస్తవమే. ఆయనతో నాకేమీ అవసరంలేదు నిజానికి. కాని . సరే, ఆసహాయం నేను సులభంగా చేస్తాను. ఎల్లండిలోగా నీమనోభావాలు ఆయనకు చెప్పివెయ్యి. ఏం? అలా చేస్తావుకదూ!”

అచలాదేవి నేలచూపు చూస్తూ అలాగే కూచుండి పోయింది. సురేశ్ మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు . “ధనలోభంలో పడకుండా నువ్వు అంగీకరించకనే పోయేట్టయితే నాకు నీమీది శ్రద్ధాభక్తులు ఇనుమడిస్తాయి, అంగీకరించావా . నేనే వెనక్కు జారిపోతా నేమో! ఏమైనా జరగ వచ్చు” అని లేచి నిల్చున్నాడు. మందహాసం చేసి మళ్ళీ అన్నాడు . “ఇంకా నేను చెప్పవలసిందేమీలేదు. వెళ్ళేముందు నా ఒక్కప్రారన నువ్వు మన్నించాలి. నాదోషాలు, అపరాధాలు జ్ఞాపకం పెట్టుకోకు. నమస్కారం? నాకావించిన దుష్ప్రవర్తన అంతా మూటగట్టుకుని వెడు తున్నాను. అయినా నిజానికి నేనంత విశాచతుల్యుణ్ణి కాదు. సరే కానీ, నువ్వు నన్ను విశ్వసించ లేకపోయి నప్పుడు నేనంత చెబితేమాత్రం ఏం లాభం?”—అని చేతులెత్తి నమస్కారం చెప్పి గబగబా బైటికి వెళ్ళి పోయాడు.

మెట్లు దిగిపోతున్న ఆతని చెప్పలచప్పుడు అచల విన్నది. ఆ తరువాత కారణమేమీ లేకపోయినా ఆమెకళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి.

అప్పుడే కేదారబాబు గదిలోకి వచ్చాడు “సురేశ్!” అంటూ.

అచల తొందరగా కన్నీళ్ళు తుడిచేసుకుంది. “ఇప్పుడే వెళ్ళి పోయారు” అని చెప్పింది.

కేదారబాబు ఆశ్చర్యపడ్డాడు. “నాతో చెప్పకుండానే వెళ్ళి పోయాడా? రేపు కూడా భోజనం ఇక్కడే నని జ్ఞాపకం చేశావా?”

అచల లజ్జితయై “నాకాసంగతి జ్ఞాపకం లేదు నాన్నా” అన్నది.

ఖచ్చల్లో కత్తుకబంటి చిక్కుకొని, నానాయిబ్బందులు పడుతూ అసత్యము, క్షుద్రములయిన మార్గాన్ని అనుసరిస్తూన్న తండ్రిగారివ్యవహారానికి ఆ మెహృదయం విదీర్ఘమైంది. కాని ఎదురుబడి జవాబు చెప్పి ఆయన అకారణకోపాన్ని రెచ్చగొట్ట ఇష్టంలేక మాటాడకండా ఊరుకుంది. కూతురుతనతప్పు తాను తెలుసుకుని పశ్చాత్తాప పడుతోందని ముసలాయన భావించి సంతోషించాడు.

జేహారావచ్చి వీపం వెలిగించి వెళ్ళిపోయాడు. కేదారబాబు ప్రేమగా కూతుర్ని మందలించ నారంభించాడు - “మహిమబాబు విషయంలో కూడా నీవు ఎన్నడూ ఏసంగతీ అడిగి తెలుసుకున్నావు కాదు. పోనీలే, అది మంచిదే అయింది. భగవంతుడు ఏదిచేసి నామనమంచికే చేస్తుంటాడు కాని సురేశ్ బాబు విషయంలో మాత్రం నీ ముఖావం పనికిరాదు సుమీ. తెలుసుకోలేవు - భగవంతుడే అతన్ని చెయిపట్టుకుని మన యింటికి తీసుకు వచ్చాడు.”

“సురేశ్ బాబు దగ్గరనువ్వు అప్పు తీసుకోవాలను కుంటున్నావా నాన్నా!”

“జ్ఞాపకం లేదా? అరె!” అంటూ కేదారబాబు చేరువనే కుర్చీలో నిచ్చేస్తుండే కూలబడ్డాడు. అచలాదేవి సంతోచంగా మాటాడడం చూస్తే ఆయన కేదో అనుమానంగానే ఉంది. కాని ఆసందే చీకటిలో ఆ మెముఖలక్షణాలను పకించేందుకు వీలేకపోయింది. ఆయన కేమీ స్థాయి చిక్కలేదు. “ఈవృద్ధాప్యంలో ఏ పనీ స్వయంగా చేసుకోలేకపోతున్నాను. ఏదో ఒక పొరపాటు వస్తూనే ఉంది. ఇప్పుడొక చీటీరాసి జేహారాను పంపిస్తాను. సురేశ్ ఏ పేటలో ఉంటున్నాడో చెప్ప” - అంటూ కూచున్నవాడు లేచి నిల్చున్నాడు.

“నాకు తెలీదు నాన్నా!”

“అదీ తెలీదు? అరె;” - అంటూ విస్తుపోయి మళ్ళీ కుర్చీలో కూలబడ్డాడు. మళ్ళీ వెంటనే లేచి నిల్చుని - “అమ్మాయి! నీ చేతులూ కాళ్ళూ నువ్వే తెగగోసుకోవాలనుకుంటే కోసుకో; నేనడ్డగించను. అడ్డగానే అంతసొమ్ము ఇచ్చి వెయ్యటానికి సిద్ధంగా ఉన్నవాడు ఏలాంటి ఉత్తముడో గ్రహించుకోవాలి. పెద్దదానివోతున్న కొద్దీ ఏలాంటి - ” అంటూ ఒక పెద్దనిట్టార్పు విడిచాడు.

కేదారబాబు భగవద్భక్తి ఆ మాటతో విచలితమైంది. కూతురికిని చూస్తూ అన్నాడు - “బాబూ - కాదుగాని - అప్పంటే అప్పుకాదు. నీకు తెలియటంలేదులే అమ్మా! - సురేశ్ ఎంతమంచివాడు! ఈ ప్రపంచంలో అలాంటివాడు లక్షమందిలో ఒకడు ఉంటాడేమో! ఈ యిల్లు మనకుటుంబ ఖర్చులక్రింద వేలమై పోవటం అతని కిష్టంలేదు. ఉంటే మీకే ఉంటుందా మరేమన్నానా? నేనింకా ఎన్నాళ్ళు బ్రతుకుతాను? తెలిసిందా అమ్మా!”

అచల మాటాడలేదు. ముసలాయన ఉత్సాహితుడై ఇంకా ఇలా చెప్పాడు - “నేను ఏ విషయమైనా కుండ బ్రద్దలు కొట్టి చెప్పేకేవాడినని నీకు తెలుసు. మనసులో ఒకటి, పైకి చెప్పేది ఒకటి - నాకు చేతకాదు, అందుచేత గుట్టుమట్టులన్నీ తెలిసిపోయాక ఇంకా నాకూతుర్ని మహిమ బాబుకు ఇచ్చేమాట కల్ల - అని సాపుగా చెప్పేశాను. సురేశ్ బాబుకూడా అందుకు తల ఊపాడు. నీకూమహిమబాబుకూ వివాహం రాబోతున్నదని చాలమందికి తెలిసిపోయింది. కాబట్టి ఆ సంబంధం వదలుకోవటంతో మాత్రమే ఊరుకోకండా మరొక సంబంధం వెంటనే కుదుర్చుకోవలసి ఉందనికూడా చెప్పాను. లేకపోతే సమాజంలో ముఖమెత్తుకుని తిరగ గలమా? నువ్వు ఏమైనా చెప్పు. సురేశ్ మంచివరుడు. అతడు మనకు దొరికి నందుకు మంగళమయ్యడైన భగవానునికి తడవ తడవకూ నమస్కరిస్తున్నాను.”

తండ్రిగారి నమస్కరణ నిర్విఘ్నంగా కొనసాగిన మీదట అచలా దేవి మెల్లగా అడిగింది - “ఆయన దగ్గర ఇంతడబ్బు పుచ్చుకోకండా పని గడవదా నాన్నా!”

“గడవదా అంటే ఏమిటి నీ ఉద్దేశం?”

“మరి అంతడబ్బు మళ్ళీ ఎలా తీర్చగలం?”

“మళ్ళీ తీర్చాలని సురేశ్ ఏమైనా..” సంతయంలో జేగిపోతూన్న ముసలాయన వాక్యం పూర్తి చెయ్యలేకపోయాడు. ముఖం వాలిపోయింది అదిచూచి అచల చాల నొచ్చుకుంది. “ఆయన ఎల్లుండి డబ్బు తెచ్చిఇస్తానని చెప్పి వెళ్ళారు” అని చెప్పేసింది.

“మరి అప్పు తీర్చాలన్నసంగతి..”

“ఎబ్బే, ఆ సంగతి ఆయన ఎత్తనేలేదు. అసలాయనకు ఆ అనుమానమే ఉన్నట్టులేదు.”

“అమ్మయ్య!”—అంటూ ఆయన నిశ్చింతా సూచకంగా నిట్టూర్పు విడిచి, అనందపారవశ్యంలో, అరమోడ్లు కన్నులతో, రెండుకాళ్ళూ ఎత్తి టేబిల్ మీద చాచి పడుకున్నాడు. ఆయన శరీరమంతా మార్మపుల కాంతితమైంది. కాసేపు అలాగే పడుకుని, చివరకు కాళ్ళు కిందికి దించి ఉద్దీప్తస్వరాల అన్నాడు—“ఒక్కసారి అలాచించి చూడు అమ్మాయి! ఏమేమో జరిగి పోతుంది. ఇందులో ఆ సర్వశక్తిమయుని లీల నీకు గోచరం కావటం లేదా?”

అచల మాటాడలేదు. తండ్రివేపు అలాగే చూస్తూ ఉంది. ఆయన ప్రత్యుత్తరం అక్షేపించకండానే తనధోరణి తాను సాగించాడు—“చూస్తూ ఉన్నాను గదా - ఇదంతా భగవంతుని కృప ఏం చెప్పను అమ్మాయి! రెండు సంవత్సరాల నించీ నేను ఒక్కనాడుమాడా కంటినిండా నిద్ర పోలేదు. దైవాన్నే ప్రార్థిస్తూవచ్చాను. చివరకు ఈనాడు సురేశ్ కని పించే సరికి - అతడు పూర్వజన్మలో నా కుమారుడే నని గుండెలో విని పించింది”

అచల వైకేమీ మాటాటలేదు. తండ్రిగారి గార్హస్థ్యపు టిబ్బం దులు ఆమెకు తెలియకపోలేదు. ఎలాగైతేనేమి రెండు సంవత్సరాల ఎడతెగని భగవతాపార్థనవల్ల నేటికి తన కష్టాలు ఈడేరినట్లు ఆయన భావిస్తున్నాడు. కాని ఆమె సమస్యమాత్రం హఠాత్తుగా అత్యంత జటిలమై కూచుంది. సురేశ్ బాబు దగ్గర డబ్బుపుచ్చుకునే విషయంలో తాను కావించుకున్న నిర్నయాన్ని వదులుకోవలసి వచ్చేట్లు ఉంది. తండ్రికి కష్టం కలిగించే మార్గాన్ని తాను అవలంబించలేదు. ఏమైనాగానీ - ఆయన చేతిలో డబ్బుపడవలసిందే.

సాయంత్రపు ప్రార్థన చేసుకునేందు కని ఆయన లేచి వెళ్ళాడు. నాటి సంఘటనలన్నీ ఆద్యంతం నెమరు వేసుకుంటూ అచల అక్కడే దిగబడిపోయింది.

ఇద్దరు మిత్రులు రెండుదారుల వచ్చి ఈనాడు ఆమె జీవన సంధిగ్ధ స్థాన నిల్చారు. అందులో ఒకర్ని ఇప్పుడు స్వస్థి చెప్పి పంపించివెయ్య వలసిన అగత్యం ఏర్పడింది. కాని ఎవర్ని పొమ్మనటం? గాంభీర్యము, ఏదో కర్తవ్యచింత, నిరుద్వేగము, శాంతి శోభిస్తూ ఉండే మహిమబాబు ముఖబింబంతలపుకు వచ్చి ఆమె కన్నులు చెమ్మగిల్లినవి. దుఃఖం పొర్లి

వచ్చింది. ఇన్నిరోజుల నించీ వస్తూ పోతూ ఉన్నాడు; నిర్దుష్టమైనది అతని ప్రవర్తన. అయినా వెళ్ళిపోవడమంటే కిమ్మనకండా తన దారిగ తాను వెడతాడు. మళ్ళీ ఇంకెప్పుడూ ఈ జీవితంలో పొరపాటున ఏనా అడ్డంరాదు. అలా తన్ను విడిచి కాళ్ళతం గా విడిచిపోవలసిన నాడు కూడా అతని సహజగాంభీర్యం చలించదు, ఎవరినీ దూషించడు, ఆఖరికి కారణం కూడా అడగడు. గూఢవిస్మయం, తీవ్రవేదన అస్పష్టరేఖామాత్రంగా అతని ముఖంలో కనిపించవచ్చును. అంతకుమించి అతనిలో పెద్దమార్పుమీ మైకి కనిపించదు. మరికొన్నాళ్ళకు అచలా - సురేశ్ లకు వివాహం జరిగిందని వింటాడు. అప్పుడు బహుశః ఒక దీర్ఘనిశ్వాసం విడిచి ఊరుకుంటాడు. లేదా ఒక చిరునవ్వు నవ్వుకొని తనపనిలో తాను నిమగ్నుడై పోతాడు.

సర్వశూన్యంగా ఉన్న ఆగదిలో కూచుని అచలాదేవి భావనా ప్రపంచాన్ని సృష్టించుకుంటోంది. లజ్జ, వ్యధ పెల్లురేగి ఆమె ముఖ కాంతిని ఆహరించుకున్నవి.

౯

పనిపన్నెండు రోజులుగడిచాయి. కేదారబాబు ముఖానికి యశాన్వనంలోకూడాలేని స్ఫూర్తివచ్చింది. నాటిసాయంత్రం సినిమానుంచి తిరిగి వస్తూ గోలదిగ్గిబీధిలో బండిఆపించి - “సురేశ్! నేనిక్కడ దిగికాలి నడకనే సమాజానికి వెడతాను. మీయిద్దరూ ఇంటికివదండి” - అనిచెప్పి కేదారబాబు బండిదిగి చేతికర్ర ఊగిస్తూ తొందరగా నడచి వెళ్ళాడు.

“మీనాన్న గారు మంచిఆరోగ్యంగా ఉంటున్నారే ఈమధ్య”
అన్నాడుసురేశ్ అచలతో

“తమదయవల్ల”

సురేశ్ అచలాదేవి దక్షిణ మాస్తాన్ని తనచేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. “నువ్వు ఎల్లప్పుడూ అదేమాట అంటూ ఉంటావు. నాకది కటువుగా వినిపిస్తున్నది. నన్ను వేదన పెట్టటమేనా నీ ఉద్దేశం?”

అచల వివాదనూచకంగా మందహాసం చేసింది. “మీ అపార కృపాబుద్ధిని నే నెక్కడ మరచిపోతానో అని మాటి మాటికి జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ ఉంటాను. మీకు వేదన కలిగించటం నా ఉద్దేశం కాదు.”

సురేశ్ ఆమె హస్తాన్ని మృదువుగా నొక్కుతూ “తద్వారానే నాకు వేదన చెచ్చిపోయి గుండెగాయ పడుతున్నది మరి!” - అన్నాడు.
“ఎందుకని?”

“శేవలం ఈ నా కృపాబుద్ధిని జ్ఞాపకంచేసుకుంటూనే నువ్వు నన్ను మన్నిస్తున్నావన్నమాట! అంతకు మించి మరేదీ నీ వద్ద లేదన్నమాట! అంతేనా? విశదంగా చెప్ప!”

“చెప్పకపోతే?”

“ఇవ్వుం లేకపోతే చెప్పకు. ‘మీరు, మీరు’ అనకపోతే ‘నువ్వు’ అనినన్ను సంబోధించలేవు?”

అచలాదేశ ముఖం నల్లిబారింది. తలవంచుకుని మెల్లి గాఅందీ—
“ఎవ్వరికైనా అలాగే అనవలసిన రోజు రాకపోదని మీకు తెలుసుగా!”

ఆమె నల్లిబారిన ముఖంచూచి సురేశ్ ఒక దీర్ఘనిశ్వాసం విడిచాడు. “అటువంటప్పుడు రెండురోజులు ముందునించే అలాపిలవటం ఆరంభించ కూడదు?”

అచలజవాబు చెప్పలేదు. వీధికినే చూస్తూకూచుంది. ఒక నిమిషం సేపు నిస్తబ్ధుడైఉండి హఠాత్తుగా- “మహిమకు సర్వం తెలిసి పోయిందేమో అని నావుద్దేశం” - అన్నాడు.

అచల ఉలికిపడి ముఖం తిప్పింది. సురేశ్ చేతిలో ఉన్న తన హస్తాన్ని విడిపించుకుని- “మీకెలా తెలుసు?” - అని అడిగింది.

ఆమె అంతకుతూహలం ప్రకటించటం అతన్ని కత్తిబెట్టి పొడిచి నట్లయింది. అన్నాడు- “లేకపోతే ఇన్నాళ్ళయినా రాకుండా ఉంటాడా? పదిహేను పదహారు రోజులు కాలేదు?”

అచల తల ఊపుతూ - “ఇవాళతోకూడా పందొమ్మిది రోజులు! అయితే నాన్నగారు వాకిలేదైనా ఉత్తరంగాని రాశారాయేమిటి? మీకు తెలుసా?”

“ఉహూ, నాకేం తెలీదు” అన్నాడు టూకీగా.

“వారు స్వగ్రామంనంచి తిరిగివచ్చింది, - లేందీ, మీకు తెలుసా?”

“ఉహూ, అదికూడా నాకు తెలీదు”

అచలాదేవి మళ్ళీవీధిపైపు ముఖంపెట్టి మృదువుగా పలికింది. -
“అయితే వారిచిరునామా తెలుసుకుని, సర్వం తెలియజేస్తూ నాన్నగారిక

ఉత్తరం రామటం నుంచిది. ఎప్పుడైనా వారు ఆకస్మాత్తుగా దక్కాడికి వచ్చేస్తారేమో!”

మరికానేపటివరకూ ఎవరూమాటాడలేదు. చివరకు ఆమె మాటాన్ని మళ్ళీరసచేతిలోకి తీసుకుని మెల్లిగా అన్నాడు. “అచలా! ఇంకాకొన్నావ్ కై నా నీరు నేనంటే గవంతమాడా ప్రేమ కుడువ లేమోననిపించినప్పుడు నేను నుభవించే ముఖం వచ్చించలేను. రూపాయలు డెబ్బ నిన్ను నేను కొనుక్కొన్నట్టుగా నువ్వెప్పుడూ భావిస్తున్నావు. నాకోషం - ,”

అచలాదేవి అద్దెక్కిలో ఆండుగుని చెప్పింది. - “మీరెళ్ళు హాళిలా ఆనకండి. మీమీద నేనుకోషం ఆహ్నించలేదు.” మరీకానేచాగి ఆమె మళ్ళీ ఇలా అన్నది. - “భవప్రభావం ఆందరికీ తెలిసినదే. కాని భవప్రభావం వల్లనే మీకోరిక నెరవేరలేదు. తండ్రిగారి ఆజ్ఞయైనా ఉల్లంఘిస్తా నేమో గాని - మీ పట్ల ఆకర్షణ చూపించానంటే మాత్రం నాకు నరకంలో కూడా స్థానం దొరుకుదు.”

ప్రతిమిన్న విషయానికి సురేశ్ హృదయం కిక్కిరించింది. ఆమె ప్రేయవాక్యాలకు అతని కళ్ళు చెమ్మించాయి. ఆమె చేతులతోనే తన కన్నీళ్ళు స్వయంగా తుడుతుకున్నాడు. “ఈ ఆన్యాయాన్ని, ఈ అపరాధాన్ని ఆళ్ళం చేసుకోలే ననుకోకు. నేను పిరికివాణ్ణి. ఈ బాధను మహిమ అయితే సహించగలడు. నాకు మాత్రం గుండెపగిలిపోతుంది.” అంటూ ఏదో బాధను ఆపుకుంటున్నవాడులా కాసేపు అగి మళ్ళీ గద్దద స్వరాల అన్నాడు. “నువ్వు నా దానిని కాదనీ, మరింకెవరి సొత్తుచోననీ - ఆ ఆటలాచనే సహించలేక పోతున్నాను. నువ్వు నాకు దక్కజేమో నని అనుమానం కలిగిందంటే నాకు పాతాళానికి దిగిపోతున్నట్టుగా ఉంటుంది.”

ఆప్పుడే గొడ్డు పక్కన వున్న పాలెక్కి దీపాలు నెలిగాయి. బండి వారి సందులోనికి తిరిగింది. చటుక్కున దీపపుకాంతి సురేశ్ ముఖంమీద పడ్డది. అతని కన్నీటిబిందువులు ఆనెలుగులో మెరిశాయి. అచలాదేవి చూచింది. ఆక్షణాన ఆమె హృదయంలో బాలిపోయింది. ముందుకు వంగి స్వయంగా అతని కన్నీళ్ళు తుడిచి మృదువుగా అన్నది. - “నే నెన్నడూ నాన్నగారి ఆజ్ఞకు విరుద్ధంగా ప్రవర్తించను. ఆయన నన్ను మీచేతిలో పెట్టాడుగా!”

సురేశ్ ఆమె హస్తాన్ని ఆహ్వానంగా ఆశీర్వాదము ద్వారా తాను.
“అమ్మో నాకు అవకాశమైతే ఇంకా ఉంది. ఇంతకుముందు నాకోసం ఆక్క-
లేదు. కాని ఇంతమాత్రమే కూడా నాకు చక్కగా ఉంది. ఇప్పుడు ఇప్పుడు
మరియు ఇంకా ఉంది!”

అమ్మో! నుండి ఆగింది. సుందరు సురేశ్ కిగాను. అతని చేయి
ఇంకా గాన అవకాశముగా ఉండినది. అమ్మో! అమ్మో! ఇప్పుడు ఇప్పుడు
మరియు ఇంకా ఉంది. ప్రత్యక్షమైనాడు అతన్ని చూచి అమ్మో! నిలుపునా రావడి
పొందాడు.

సురక్షణమే అవకాశమే కంకణం అని ఒక విషయం అమ్మో! బహిష్కరణ
మైంది. సురేశ్ కు అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!

మరియు ఇంకా ఉంది. అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!

మొదట సురేశ్ గోటినించి మాటే గానాడు. గొంతు ఎంతో
గానా, మధుర పోయింది. ప్రయత్నం తూర్పుగా ఉండటం మిగిలి
అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!

మరియు! మళ్ళీ కలకలం లేవగలగల! సరేగాని. ఎప్పుడు
కన్నాలోకి ఏమిటి కనిపించింది. అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!
అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!
అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!
అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!
అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!

“పని ఉంది”. అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో! అమ్మో!

సురేశ్ అతని పిలుపును చూస్తూ. “మొత్తానికి భలేవాడివి అమ్మో.
ఇప్పుడు ఇప్పుడు అని మేమంతా గుండెలు పనిచేస్తున్నాం ఇక్కడ.
ఒక్క ఉత్తరమైనా రాకావు కాదు. నిలుచున్నావే! పైకి పోదాం పద!”
అమ్మో! చెయిపట్టుకుని మహిమను పైకి తీసుకు పోయాడు. తీరాముగ్గురు
గదిలో వెళ్ళి అసేమ లయాక సురేశ్ బాబు అస్వాభావిక వాచాలత అగి
పోయింది. అకస్మాత్తుగా. అచటి దీపకాంతిలో అతని ముఖం మరి తెల్ల

బారించి, కందుమాడు సమిపాలవరకు ఎవరూ పలకలేదు. మహిమబాటు ఒకసారి మిశ్రునివైపు, మళ్ళీ అచలకేసి గూఢ్యద్వక్కులు బయట—“అంతా బాగున్నట్టేనా?”—అని ఎండిపోయిన కంఠాన ప్రశ్నించాడు.

అచల ‘హౌ’నన్నట్టుగా తలఊపించి, నోరు విప్పలేదు. ముఖమెత్తి ‘అతనికేసి చూడనూ లేదు.

“నేను అశ్చర్యపోయాను: సురేశ్ కూ మీరూ ఇంత వచించడం ఎలా అయిందీ అని.”

“మీరు నాన్నగారి నాలుగువేలరూపాయల అప్పులు తీర్చారా?”— అన్నది అచల. ప్రాణా లంచేత వెళ్తున్నది మాట్లాడినట్టుగా మాట్లాడింది ఆ నాలుగు మాటలూ.

మహిమ ఆమె ముఖలక్షణాలను చూచాడు. “తరువాత?” అని మాత్రం ప్రశ్నార్థకంగా అన్నాడు.

“తరువాత సంగతి మీరు నాన్నగారిని అడిగి తెలుసుకోవలసిందే”—అని పోనీ గబగవా లేచి వెళ్ళిపోయింది.

మహిమబాటు నిశ్చాంతలోయి అంతే కూసుండి పోయాను. చివరకు మిశ్రునివైపు తిరిగి అడిగాడు — “అసలు సంగతిమీకో సురేశ్ బాబూ!”

సురేశ్ బాబు ఔదృత్యం చూపుతూ జవాబు చెప్పాడు. “నేనెప్పుడే నాకుకూడా ప్రాణమంతా దబ్బుమీదే ఉండదు. ఎక్కరైనా చెప్తమనిపి అవదగా ఉండి అడిగితే ఇచ్చేస్తాను. అంతే విషయం. అంతవన్నా చేరేయోగుండా అయిన అప్పు తీర్చలేకపోతాడూ—నాదోడం ఏమీ లేకుండా అవసరితాను, ఉరుదంటాను. నేన ‘నోటి’నే నని సర్వు అనేట్లైతే... ఒకసారికాదు, వందసార్లు అను; నావేం పరవాలేదు.”

మిశ్రుని అసందర్భ ప్రస్థానానీకీ, మాటలవై లక్షణ్యానికీ మహిమ చూడంబా గుడ్డు చెప్పి చెప్పి చూస్తున్నాడు. చివరకన్నాడు. “నాకిమీ పాలుపోవడంలేదు. హఠాత్తుగా నిన్ను ‘నోటి’ అని నే నెలాఅంటాను, సురేశ్! దయపుంచి ఒకదంగా చెబుదూ, సర్వు చెప్పకపోతే నావేం తెలుస్తుంది?”

“ఏమి చెప్పమన్నావు? చెప్పేందుకు ఏ ముందని?” - అన్నాడు సురేశ్ వెనుకటిలాగే కోపంగా.

“నేను మావూరు పెళ్లయిందని నీకు తెలియదు. అప్పుడు నీవు దీనిని ఎరుగవు. కాని ఈ లోకం యింత గొప్ప సరళయం. ఎలా ఏర్పడిందో దీనికే ప్రాప్త్యం దొరుకుతుంది. ఇప్పుడుగో ఈ స్వదని నాకు తెలుసు. నీవు నీవు ఇప్పుడుగలగిన జీవితం నీలో ఎక్కడనుంచి ఈ స్వదని మొదటి? ఈ విషయం తెలిసినా కృతాంతం నా తాను.”

“ఏం? అలా ఎందుకు బుగటాడారు? అయినా బాతా భానీ నేను కూడా చోటానికి ఇంకా సరళయం కాదు. నేను పెళ్లయితి. అలాగాక ‘తెలుగు’ బాబు నే అడగడంకా ఆ ప్రశ్నలన్నీ అంతా నీకు తెలుసు నే నీకోసం ఇన్నాల్సినాంటి? ఎందుకు చూస్తున్నాడు మీ తాను?”

“అయితే ఏం?” అని మహిమబాబు లేగాడు. “తలుసుకోవాలన్న కిక్కురాలం బాబూ నీ ఉంది. కాని ఇప్పుడు దీక్షిండ్ అయిన కోసం ఎదురుచూస్తూ మీ చోటానికి వీలైదు. పనిబాబూ అయి, నడతాను?”

సురేశ్ స్త్రీంగా కూచుని ఉన్నాడు. ఏమీ మాటాడలేదు.

మహిమ వైట్ కి వచ్చాడు. ఎట్టగోడ అవలంబం గా నిలుచి అతని కేసే చూస్తూ నిలుచి ఉంది అచూడేది. మహిమ అమెను చూచాడు. ఆమె దగ్గర పోయి పలకరించా అనిపించలేదు. గెటెనివ్ గా మెట్టుదిగి దాటిపోయాడు.

౧౦

వీకోలాన్ని అత్యవసరమైన మందులు కొనుక్కో పోదామని మహిమబాబు కలకత్తా వచ్చాడు. కనుక ఆ రోజుకే సరిగ్గా స్వగ్రామం వెళ్ళిపోయాడు. సురేశ్ మర్యాదలు వెళ్ళి బసలో అడిగాడు. మహిమబాబు అక్కడ కనీసం రాలేదని తెలిసింది. నాలుగైదు రోజుల తరువాత ‘తెలుగు’ బాబు ఇంట్లో అతన్ని గురించే చర్చ జరిగింది. ఈమధ్య ముసలాయనదీ నీనీమాలపెచ్చ జాస్తి అయింది. ఆనాడుకూడా టీ తాగిన తర్వాత నీనీ మాకు వెడదామనుకుంటున్నాను. వీటిలో సురేశ్ బాబు బండి ఉంది. ఇంతలో అకస్మాత్తుగా మహిమబాబు అశుభ గృహంలా తయారై నాడు. వచ్చి దరవాజా దగ్గర నిల్చిపోయాడు.

అంతా తలెత్తి చూచారు. అందరి ముఖాల్లోనూ భావ పరివర్తన కనిపిస్తున్నట్లుంది.

“దేవదాసబాబు! బలవంతము చేయవలసివచ్చినది. అలాగే పనికిరాని బుట్టిని బయటకు! అంతా బాగున్నావా?” అన్నాడు.

మరొకరు నమస్కారం చేసి లాపలికి వెళ్ళి కూచున్నాడు. స్వగృహములో ఇన్నా కుండ వలసిన కాగితం ఇచ్చి తెచ్చి “అలాగే మైన పని ఉంటే ఉన్నాను?” అని మార్గం చెప్పాడు. మరేకో లేనిచో విధానమును నాటివాస్తూ పశ్చిమ కిందకు చదువుకో నారంభించాడు. అచట ఆరంభ పక్కన ఉన్నావా? నీవు ఉంటే అతడు గావటంతోనే ఉండి అలెకపని కల్పించుకుని అందులో నిమగ్న అయింది. మహిమతో సంభాషణ సాగించ వలసిన బాధ్యత తేవలం దేవదాసబాబు మీదపడింది.

ఇంతలో అచట బైటికిపోయి ఒకరిని మిషన్లో మళ్ళించిచ్చింది. ఆమె గాకతో పంకా ఉగటంకూడా ఆగంభమైంది. గాలిలోకి ఉత్సాహం వచ్చి. “చూడండి! పంకాలాగేవాడికి ఎంతనేపటికి దయచేయిందో!” అన్నాడు దేవదాసబాబు.

మహిమబాబు సుమటిమిది చెనుటచుక్కలు మెరుస్తూనే మరేకో తీగలు - వక్రదృష్టిని చూస్తున్నాడు. అచట ఎందుకు వెళ్ళాల్సి - పంకా లాగేవాడికి అకస్మాత్తుగా ఉత్సాహం ఎందుకు కలిగింది? - ఈగత మైన అలాగే చలనాన్ని అతని ముద్రిస్తున్నావా? మెరుగులుగాగ పోకాయి. “దేవదాస బాబును ఉత్సాహాన్ని ప్రసాదించిన ఆ పంకా గానీ అతని ఉగావత్తు వక్ర దాన్ని దహించి వేస్తున్నది. కొందరగా జేటులోనింది గడియూగం బైటికి తీసి - అయిదుగంటలైంది. ఇంకా అలగ్నం చేస్తే పంకం వేదం?” అన్నాడు.

దేవదాసబాబు సంభాషణ కట్టిపెట్టి టీ తాగి మహిమబాబు చేక వేశాడు. అతగాడు తత్సంబంధమైన సంగణామా అంతా తెచ్చిపెట్టాడు. అచట అలెకపని మనివేసి “ఇండు గిన్నెల టీ కలిపి, ఒకటి తండ్రికి మరొకటి మరేకోనూ అందించింది.

మరినువుతాగవాఅమ్మా!” అని అడిగాడు దేవదాసబాబు.

“ఊహ, ఇవారేవేటి ఎక్కువగా ఉంది.” అన్నది అచట తల అడ్డంగా ఊపి

“అయి, మహిమబాబుకు ఇవ్వలేదే? నువ్వుటి తాగేమిటి మహిమ బాబూ!” అన్నాడు దేవదాసబాబు.

మహిమ జవాబు చెప్పకముందే ఆచలపక్కకు తిరిగి అతనిముఖం చూస్తూ స్వాభావిక మృదుస్వరాల అన్నది. “వద్దలెండి చిడ్డఎండ కాసింది ఇవాళ. మీరట్టి త్రాగనక్కర్లేదు. ఇలాంటిప్పుడు మీపంటికి తేనీయ పడదు”

ఎవరో మాయామంత్రి నేర్పుకుకొన్న హస్తాన్ని ‘వగల్గుతున్నట్లు’ తనగుండెమీద నిశచింతానీ నిట్టనిపించింది మహిమ. అదిదీమీ మాటాడలేదు. అస్పృశ్య విస్త్రయ నిర్మగ్నంగా నిల్చిపోవడం ప్రసరిస్తూ ఉండటానికూడా.

త్రాంతం ఉంటుంది. లైసెన్సులో పోవుతో ఉంటుందేని పట్టుకోస్తాను! అంటూఅతని సమ్మతంతోపం నేనివుండ నుండా నే నిట్టిక వెళ్ళింది ఆచల. సురేశ్ ఆవతిల పక్కన ఉంటున్నట్టి కట్టిబొమ్మలా తేనీని తాగుతున్నాడు. కాని గుళిపగి కనిపించటంలేదు. మైగా అది నాశనమొద నుటనిట లాడుతోంది.

తేనీని త్రాగటం ముగించి, మధ్యలు వేసుకుని తేనాగివాలు తయారైనాడు. ఆచల మధాస్థానంలో కూచుని అల్లికపనిలో మునిగిఉండడం ఆయనకు అదృష్టం కలిగించింది. “ఇంకా అలా గతూచుని ఏమిటా అల్లుకోటం? బయలు దేని నేం?”

ఆచల తలెత్తి శాంతంగా బనాలు పుప్పింది. “నేను రానున్నా!”

“రావూ? అదేం?”

“రానున్నా! ఇవాల్లిక మీరు వెళ్ళింది. నాకు రావాలని పించటంలేదు”

సురేశ్ అభిమానం చిట్టతీన్నది. అతనికి కోపంవచ్చింది. “వదండి శేదారబాబూ! మనం వెడదాం. ఆమెకు ఒంట్లో బాగులేదు కామాల, బలవంతం చెయ్యటం మెందుకు?” అన్నాడు.

అతని ముఖంలో వ్యక్తమైన కోపాన్ని శేదారబాబు గమనించాడు. మాకుర్ని అడిగాడు— “సుస్తీగా ఉందా యేమిటి?”

“లేదు నాన్నా! ఎందుకు సుస్తీ? కలసాగానే ఉన్నాను”

మహిమవైపు వీపుపట్టి నిల్చున్నాడు సురేశ్. అందుచేత అతని ముఖంలోని క్షలక్షణ్యం గమనించలేకపోయాడు. “మనం వెడదాం

పదండి శేదారబాబూ! ఆమెకు ఇంటివద్ద ఏమైనా పని ఉండేమో! బలవంతపెట్టి తీసుకు పోవటం దేనికీ?”

“ఇంటివద్దగి నీకు పని ఉందా?”—కోపంగానే అడిగాడు శేదారబాబూ.

“పనేనో నేను?”

“మీరు నేనిగా. చెప్పినమాట విచ్చుకదా! మొండితనం నువ్వు!..” అంటూ పేదానబాబు హాక తిశాడు.

ఆమె నేతిలోని సోలుకట్లకం జాకిక్రింద పడిపోయింది. నిత్రరపోయి, ముతకోస్తేపు, తింక్రివేపు గుడ్లెక్కించి చూచింది. చివరకు మామూలుగా లేచి ఉక్కిరించి నవ్విపోయింది.

“నువ్వేమిట నివ్వమైంది. అన్నాడు. “మోర. పృతిహానికే జబ్బుస్తే చేస్తాను. సరే, నాకు ఆలస్యమవుతున్నది. నలనిస్తే నవతాం”

శేదారబాబు తనఅనుచిత్ర కోసానికి మనసులో బట్టబిడైనాడు. నువ్వే మాటలకు కోపంబట్టింది. ఆకోపం నవ్వింపహిమ్ మీదపడ్డది. హృదయంలో ఏకోస్యం! క్షోభ! గాన గానంకి మహిమ్ లేచిపోదా నుని చూట్టాన్నాడు. ఇంటిలో పేదారబాబు - “ఏమన్నా ఆవనమైన పనిమీద సచ్చానా మహిమ్మబాబూ!” అని అడిగాడు.

“లేదు” అన్నాడు మహిమ్ తిన్నగా తన్నతాను సంభాళించు తుని... లేచినిల్చి

శేదారబాబు నవ్విపోడానికి సిద్ధమై అన్నాడు. “ఇవాళ మేమంతా కాస్తానొంగిలలా ఉన్నాం. మరింకెప్పుడైనా వస్తే..”

“చిత్తం. అలాగవస్తాను. కానినేను తప్పకందా గావలసిన ఆవసరం ఉందంటారా?”

శేదారబాబు నువ్వేస్తేపు తిరిగి అతనికి చెబుతున్నట్లుగా అన్నాడు. “నాకోసా అవసరం కనిపించదు. కాని నీకు అవసరంపని తోస్తే రావచ్చు. గంతులుగా విషయాలున్నాయి, మాటాడుకుందాం”

ముగ్గురూ వీధిలోకి వచ్చారు. నంట మహిమ్ ఉన్నాడన్న జ్ఞానమే లేకుండా నువ్వే శేదారబాబుతో సహా బండిలో ఎక్కి తూచున్నాడు. బండి సాగిపోయింది.

మహిమబాలు నాలుగవగుట ముందునవలయును. ఇంతలో ఎడనో
వేయిదొడ్డి నల్లగు. నవగొట్టి తోగి చూచుచును. నవగొట్టిచూచు నవగా
వచ్చి ఏదో కాగిలెట ముక్క అతని చేతిలో ఉంచుచును. దానివలెద
వచ్చిచూడలో అచట అంతు ముక్కిం గాని ఉంటు. అతనినూ మిమ్ముల్ని
వచ్చి పొమ్మగలవో అన్నాడు. నవగా.

తొగి వచ్చి మహిమబాలు. ముక్కిం. ముక్కిం. ముక్కిం. అట్లుచే
నిమ్ముని ఉంటు. అచట. ఆ ముక్కిం. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే.
దగ్గరను. వచ్చి అచట. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే.
అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే.
అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే.
అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే. అట్లుచే.

మహిమ నిగాంతపోయి నిమ్మున్నాడు. ముక్కిం. ముక్కిం. ముక్కిం. ముక్కిం.
మహిమతో కన్నీళ్ళు కుడుచుచును. “ఇంతకాలము నిగ్గుతడి బాధలేదు.
ఎవరీ విడుదలచేయి?” అంటూ స్వయంగా అతని ముక్కిం. తనచేసి
లాత్తుని, తనవేలి ఉంగరంతిసి అతనిచేతికి తగిలించి అన్నది. “నాకేమి
పాలు పోవటంలేదు. బుగ్గపని చేయటంలేదు. అయ్యవలసిన పనేమిలో
మీరేకయ్యాలి.”

అనిచెప్పి అచట మహిమకు నమస్కారం చేసింది. తదబసనూ
తనగదికి వెళ్ళిపోయింది.

మహిమ మందిగాని, ముక్కిం. ముక్కిం. ముక్కిం. ముక్కిం. అచటకాల
దగ్గరే చాలనేడు నూనంగా నిమ్మున్నాడు. ముక్కిం. ముక్కిం. ముక్కిం. ముక్కిం.
మహిమకి వచ్చాడు.

౧౧

మహిమబాలు బసతుచేయుకునే సరికి చీకటిపడింది. అతని ముఖ
మైఖరి చూచాక అక్కడ ఎవరికీ పలకరించే కామాతు లేకపోయింది. గుండె
గొంతుకలూ కొట్టాడుతూ, మరెకాసేపటికి శరీరాన్ని విడిచిపూంపలేదు
పోయేట్లుగాఉంది. అలాఉన్నాడు చునినీ, ముక్కిం. అక్కడేలా తయూ
చెప్పాడు. కాళ్ళతో అప్పడే అంత పెద్ద పరిచయం ఎలా ఏర్పడింది.
అతనిచూడలో అతనికి దురూహ్యంగానే ఉన్నది. కాని అతని

సుహిమ్ నమస్కారం చేపాడు.

దూరాన తెరచితిన్న కిటికీవద్ద ఒక సోఫామీద అచల, సురేశ్ కూచుని ఉన్నారు. అచల ఒడలో పెద్దబొమ్మల పుస్తకమేనో ఉంది. ఇద్దరూ కలిసి బొమ్మలు చూచుకుంటున్నారు. సురేశ్ ఒక పర్యాయం తలెత్తి సుహిమ్ ను చూచి గుళ్ళి తలవంచి బొమ్మలు చూడటంలో ముగిసి పోయాడు. అచల తలెత్తి చూడనేలేదు. తలవంచుకుని ఏదో గొప్ప భయంతో పుస్తకంలో ముష్కరుణంది. ఆ సమయంలో ఆగిపోయినది అచలను చూడడానికి గాని తండ్రి గారి మాటలుగాని ఆ ముఠి వినించిన నే లేదేమో నని భావించటం అసంగతం కాదు.

సుహిమ్ గదిలోకి వచ్చాడు. ఒక పిక్చర్ లావ్వుచి కూచున్నాడు. చాలనే పటివలనూ కేదారబాబు ఏమీ మాటాడలేదు. దిగ్విజయ గుర్తె తాగుతున్నాడు తేనెగు. గ్లాసు ఖాళీ అయింది. ఇంకా నిశ్శబ్దంగా ఉండటం అనిపించుకుంది. గ్లాసు నింపడమే కాక అన్నాడు “ఇప్పుడేమి చేస్తున్నావు సుప్రసాదీ! నిద్ర? పాస్తా సలితాలు ఇంకా వెలుగ? వెలువడవనింటాను?”

“జైవంశి!”

“సుప్రసాదీ! పాస్తా తావడంతో... ఇప్పుడేమి ప్యాస్టారోలు, ఇండోలం సంతోహం చేమ... నీని కొన్నాళ్ళు ప్యాస్టరు చేసి బాగా డబ్బు అర్జించ గలిగేంతవరకూ సుప్రసాదీ మరల వేసివేయడం మిగిలిన దాని పోనివ్వకూడదు. ఏం సురేశ్! సుహిమ్ బాబు అర్థకవ్యార్థం బాగాలేదని సుప్రసాదీ విన్నావు కదూ!”

సురేశ్ మాటాడలేదు. సుహిమ్ ముదిహాసం చేశాడు. “ప్యాస్టరు పెట్టిందా మాతా? డబ్బువచ్చి పడుకుందనే నిశ్చయం ఏముంది?” అన్నాడు మెల్లగా.

చేదారబాబు తల ఊపుతూ— “జూను. అమాటా నిజమే. అంత భగవంతుని అధీనం. అయినా ప్రయత్నం చేస్తే అసాధ్యమైనది ఏదీ కనిపించదు. మన శాస్త్రకారులు ‘పురుషనింహుడ’న్నాడు; సుప్రసాదీ పురుషనింహుడు కావాలి. ఇంకోవ్యాసక మేమీ పెట్టుకోకూడదు. కేవలం ఉన్నది... ఉన్నది—అదే కావాలనుకో. ఆ తరువాతనే సంసార దగ్ధమనేది. లేకపోలే మహాపాపమాకుంది!” అని చెప్పి సురేశ్ వైపు

నిరిగి—“జౌనుకాదూ సురేశ్! బిడ్డలకు సరిగా చదువు చెప్పించే తాహతు లేదు, వాళ్ళకు కావలసిన తిండి, బట్ట ఇవ్వలేడు—అందుచేతనే హిందువులు అధోగతిపాలైతున్నారు. మా బ్రహ్మసమాజకులం మార్గదర్శకులం కాల్సేపోలే సభ్య ప్రపంచంలో ముఖమెత్తుకు ఎలా తిరుగుతాం? జౌనా, యెదా? ఏమంటావు సురేశ్!”

సురేశ్ ఇంక ఏమిటానో మానగలగే ఊహించాడు. మహిమ లోలోపల అసహిష్ణుడైనాడు. “అవును ఊహనేకాన్ని జ్ఞాపకం పెట్టుకుంటాను. కాని ఈ విషయపర్యాలోచన నా తండ్రి నన్ను రమ్మన్నాడని”

కేదారబాబు అతని భావం గ్రహించాడు. “కాదు. కేవలం ఇంకేదో కాదు. ఇంకా సంగతులున్నాయి. కాని” అక్కణ్ణిలో ఆపి సోఫా పైకి మించాడు.

సురేశ్ లేచి నిల్చున్నాడు. “మేం ఆగరిలో కూచుంటాం ‘వెళ్ళి’—అంటూ వంగి అచల బజిలోని బొమ్మలపై ప్రకం అందుతున్నాడు. కాని అతని సూచన అచలమీద సనిచెయ్యలేదు. ఆమె కూచున్న చోటు నింది లేవనేలేదు. తేచేందుకు లేవమాత్రం కూడా ప్రయత్నించలేదు. కేదారబాబు అగి కనిపెట్టి అన్నాడు—“మోదర్లరూ కాసేపు ఆగరిలోకి వెళ్ళండి అమ్మయి! మహిమతో కాస్తమాటాడాలి.”

అచల ముఖమెత్తి సిండ్రికేసి చూస్తూ “నేనుమీదా వింటాను నాన్నా!” అన్నది.

“సురేశ్, నేను వెడతాను.” అంటూసురేశ్ ఒకరికింగా కోపం తెచ్చుకుని పుస్తకం మళ్ళీ ఆమెబడిలో పడేసి ధాష్టికంగా వెళ్ళిపోయాడు.

కూతురు పరివర్తనకు కేదారబాబు కోపం తెచ్చుకున్నాడు. అకోపాన్ని ముఖంలో మూదించాడేగాని మాటల్లో మండించలేదు. కాసేపాగి ఇలాఅన్నాడు. “మహిమబాబు! నేనుగీమీద కోపపడు తున్నాననుకోకు. నిజానికి సుప్రసంగే నాకుప్రీతిఉంది. అందుచేతనే న్నెహ్రూర్వ కంగా సలహా చెబుతున్నాను. ఈసమయంలో నువ్వేమి సరిసారభారం కోరి నెత్తిన నేనుకోకు. ముదట నీఉన్నతి గురించి ఆలోచించుకో దక్షత అర్జించుకున్న తర్వాతభారం వహించువుగాని”

మహిమ ఒకసారి పక్కకుతిరిగి అచలకేసి చూచాడు. ఇద్దరి చూపులూ కలిగాయి. ఆమెచూపులు మరలించుకుంది. అప్పుడు మహిమ

ఆమె తండ్రివైపు తిరిగి అన్నాడు. “తన ఆత్మ తనది. చనిపోతాను. కాని మీ నామని ఉద్దేశమా అడేనా?”

“గొడవలయి తమవు కోరుకురా అనేకాదు. “నిన్నునే చేపొందా” అన్నాడే. గాని మళ్ళీ ఒకక్షణం ఆగి...” అంతా వెలివిడిచారు. “నిన్ను పొందుకోమన్న నీచేతిలో ఒప్పు కెప్పుడోను. అంతవరకే నొచ్చుటలేదు”

“అలావంటి పరిస్థితుల్లో ఆంగ్లేయవాదానికి ఒకటి ఉంది. ధృఢమై ఒకరితోనం ఒకరు పోటీపెట్టుకుంటారు. చుట్టూనానికీ ఎదురుగాల్తున్న ఉండటం, మీ ఉద్దేశంనాకా అదేవని నే ననుకోనా?”

“బేదానాలూను అకస్మాత్తుగా ఉద్గ్రంథం వచ్చేసింది. అన్నాడు. “నిన్ను నేనిక్కడికి గమ్యం మార్చుని నీతోపా గొడవలం పట్టుకుందా” మనినాను. సువృద్ధి అన్నాళ్ళు మాతో నెలవిన వ్యవహారానికి. “నేనుగారు” మరలగానీ పట్టుకొనితే. మహాభారత యుద్ధముజరిగేది. “గానినేను అత్యంత కాంతిప్రసన్నుడై కావటంచేత - అనవసరమైన దురుబిధ రూపమనన - నా మహాభారతాన్ని సామ్య పరచాల్లో చెబుకున్నాను. పోటీపెట్టుకునే ఉంటావా? పోటీపెట్టగల వారానే ఉంటావా? ఇంగ్లీషువాళ్ళు ఎంచేస్తారో, ఏం చేస్తారో? ఆలోచించుకో అంతా నాకవసరం. అలాగే చేసుకున్నాను. బాంబులూ, ధాగతీలూ. మరలూళ్ళలో తూటపట్టు ఆనవట్ల చూడటం. అట్టి దండులను అన్నం, నీళ్ళు సేవాస్తావా? పోటీపెట్టే ఉంటావా? నీవు తెలియదూ?”

మహిమబాబునుభవి ఎర్ర బుడ్డలు. తన్ను తాళు పంపించినచోటిని మెల్లిగా అన్నాడు. “మహాభారతమంతయున్న భగవద్దేవత వ్యవహారం నేనేమి చేశాననీ! ఆ ప్రశ్న మీమ్మల్ని ఆడగలం నా ఉద్దేశం అదే. మీ అమ్మాయికూడా అదే అభిప్రాయంగా ఉన్నదేమో. ఆమె నాకుతే దినాలని ఉంది”. అంటూ లేచి ఆచూకేమని సమీపించి. “కోనా? అంటేనా?” అని అడిగాడు.

ఆచల ముఖమెత్తలేదు. హురగూలేదు, మహిమ మళ్ళీ అడిగాడు. “నీమనోభిప్రాయాన్ని ఏకాంతంగా అడిగి తెలుసుకోవాలిగాని, అదక్కడానే ఉపాంతుకు నేందుకు గాని నా కవకాశం అభించలేదు. నాకు పాపంకాదు ఏదో అనేకంబో. సువృద్ధిచేసిన పనికి ఉత్తరవాగిది.

కానీ గొట్టేవ. నీ కంఠగిం నీవే వాపసు చెయ్యమంటావా, వద్దా? ఒక్క-
మాట చెప్పి.”

ఇంతలో సురేశ్ సెలవాసులా గిరిలో ప్రవేశించాడు, “సన్ను-
త్తుని గానీ పెరిగి బాగుంది! ఇక ఒక్క నిమిషంయూడా నే నిక్కడ ఉండ-
టానికి వీలేకపోతా వచ్చింది.”

అందుకూ ఆశ్చర్యమొగ్గుతే అట్టే చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

“ఏం?” అన్నాడు సెలవాసులు.

సురేశ్ ఏదో అశ్వినియొస్తున్నట్లుగా లంఠు చేతులూ ముందుకు చూచి
అన్నాడు - “త్తుని చూసానట వీలేని పద్దు పోలిపోయి చేశాను. నా అంత
దగ్గరే ఎప్పుడూ ఉన్నా నేనుం నిచ్చి చూపమన్నాడు. నేనేమో అచింతితమండ
వృథా కాలక్షేపం చేస్తున్నాను.”

ఎదో బాగు గానిరా పడ్డాడు - “ఏమంటున్నావు సురేశ్!
నేగా! ఇదంతా వేమట అక్కడకి?”

“అవశ్యం! ఇంతకుముందునే ఎప్పుడో వెళ్ళవలసింది?”

కేనానా బాదు అత్యంత శంకితుడైనాడు - “నేనున్న చోటికా?
అతడు నీకు సురీ అంత అత్మీయ - ”

“అత్మీయం ఉండదు. అంతకంటేమీ ఉండాలనిపించాడు.” అంటూ
మహిమ కెసి తీసి మొదటిసారిగా అతనితో మాటాడాడు. “మహిమ!
మన నిశ్చయబాబుకు నిన్న రాత్రి నేను తగిలింది. బ్రహ్మతాడన్న అజయేమీ
తమ. ఖిశ్రిడిగాదా చప్పకపోతే బాగుండదని చెప్పారు. వెడితావా
చూద్దానికి?”

నిశ్చయమే ఎవరో మహిమకు స్ఫురించలేదు.

“నిశ్చయ బాబువో?” అని అడిగాడు.

“నిశ్చయ” ఎవరని అడుగుతున్నావా? ధేను. అప్పుడే మహిమ
పోయావా? మనతోపాటు ‘సకండ్’ ఇయర్’ చనివాడు కాడా!
అసహనం ఉన్నాడని నీకు జ్ఞాపకం రావటం లేదా!” అంటూ సురేశ్
మొదటిప్ప అచలాదేవి కేనే చూస్తూ - “ఎందుకు జ్ఞాపకం వస్తాడతే.
నేను కదూ!” అన్నాడు వ్యంగ్యంగా.

మహిమబాబు ఆ వ్యంగ్యాన్ని లోలోన సహించి అన్నాడు -
“నిశ్చయబాబు అంటే భవానిపురం నుంచి వచ్చేవాడు - అతనేనా?”

భావం కిరిగోలేదనే అనుకుందాం. అయినా అగోకవైద్య లభాకృతైన విషయంగా నేను భావించను. ఏమైనాకానీ, అయిన అక్కడికి వెళ్ళటానికి వీలేదు”

సురేశ్ ముఖం నల్లబారింది. “దేవారబాబు! సరికొత్తుదై భయం భయంగా” అన్నాడు. “సురేశ్ లాంటి మరొకరిని బాటలాంటి”

అర్ధశతాబ్దం అందుకుని అచూలేవి అన్నది. “సక్తిగా బాధపడరా కిరిగోమేదలే గుర్తునూలేదు. ఆదీగాక వారుకాక్కురు కాబట్టి ఇదతారు. అవసరంగా ఇంకోకర్మితుకాగా తమవెంటా లాక్కుపోవటం దేనికి?”

ఈ వాగ్వాదంలో సురేశ్ బాగానే చెబుతున్నాడు. ఏమి మాటాడ్డానికి పదాలు మురిపించటంలేదు. లేచిపోమీద బడబడ గుడ్డుతూ నోటికి వచ్చినట్లుగా జోరుగా వాగటం మొదలుపెట్టాడు. “నేనేం పిరికివాణ్ణి కాదు. నాకు ప్రాణభయం లేదు” అంటూ మహిమపాటి చూపుతూ “ఈ సమృద్ధిగ్రోహాని అడుగండి. ఇండుసార్లు ఆతన్ని చూపునించి తప్పించుకో లేదో?” అన్నాడు.

అచల సంగ్రహంగా బాధించింది. “కిరీ! సమృద్ధిగ్రోహీ! కాదు మరి! కాని - మీరెప్పుడో రక్షించారని మీ యిష్టం వచ్చినప్పుడు చచ్చి పోవటానికి వీరు సిద్ధంగా ఉండాలన్నమాట!”

“దేవారబాబు విస్తుబోయి చూస్తూ చిరకన్నాడు. “ఉర్రకోట అచలా! సురేశ్! పోనిద్దా గొడవ! ఏమిటి ఇదంతానా?”

సురేశ్ నీరసనేత్రాలతో దేవారబాబు వంక చూస్తూ అన్నాడు. “నేను నేను ఉన్నచోటికి వెళ్ళవచ్చు. హవాలేదు. మహిమబాబుజే ప్రాణాలు. నా ప్రాణాలకు విలువేమీ లేదు. వెన్నారగా అంతా!”

అభిమానం, త్రిభ ముంచుకువచ్చి, అచల వెక్కిరి వెక్కిరి యేడ్చింది. “వారు తమ ప్రాణాన్ని త్యజించాలనుకుంటే - నేనేం చెయ్యగలను? కాని అవకాశం ఉన్నంతవరకు అడ్డగించి తీరతాను. నేను వారిని ఒక్కనాటికీ అక్కడికి వెళ్ళనీయను” అంటూ ఆమె అచిచ్ఛిటా వీడి వెళ్ళిపోతూంటే “దేవారబాబు కేకవేశాడు. “ఎక్కడికి వెడతావు అచలా!”

అచల అగిపోయింది. “లాభం లేదు నాన్నా! రాత్రింబవళ్ళు ఈమృదయత్రిభ నేనిక సహించలేను. నాకిష్టం లేని - నేను సహించలేని.

సురేశ్ కు ఆగొడవంతా ఏం పట్టింది? “మరి నేను తొందరగా వెళ్ళాలి. ఎంతసేపని ఎదురు చూస్తూ కూచోను?” అన్నాడు.

“బేసాను - నిజమే - బేసా - ఎవరూ అక్కడ?” అని నాకరు రోసం పోవేసి కేదారబాబు మహిమపేసి ఒక వంకరచూపు విసిరాడు. మహిమ లేచి నిల్చుని, నమస్కారం చేసి సెలవు పుచ్చుకున్నాడు.

కేదారబాబు స్వయంగానే లేచివెళ్ళి అచలను పిలుచుకువచ్చాడు. అపరాధా సూర్యుని తీక్షణ మరీచికలు పడచుటివైపు కిటికీగుండా, ద్వారం గుండా గగనిండా వ్యాపించాయి. ఆప్రకాశంలో ప్రజ్వలిస్తూన్న తరుణి మూర్తిని చూచినప్పుడు సురేశ్ బాబు విఘ్నబ్ధి హృదయంలో మోహ పులకాంకురాలు చిందులాడినవి. చిత్తానికి ఒకస్థాయి చేకూరలేదు. ఆమె ముఖం చూస్తూంటే అడగాలనుకున్న మాట వెనక్కి పోతోంది. కాని ఆమె ముఖం మీదినించి చూపులు మగలించుకోలేక పోతున్నాడు. ఆమె కేసి అలాగే నల్లుడై చూస్తూ కూచున్నాడు. సూర్యరశ్మి ఆమె ముఖంమీద పడకపోవటం బాగానే ఉంది. కాని తలుపుమీదపడి ప్రతిస్పందించిన సూర్యకాంతలు ఆమెపై వ్యాపిస్తున్నవి. సురేశ్ దృష్టికామె ఒక కంచు విగ్రహంలా కనిపించింది. అంతచురుకూలో, సౌకుమార్యంలో, మార్వ వంలో కూడా ఏమీ కానిస్యం అతనికి గోచరిస్తున్నది. ఇంతలో కేదార బాబు పెద్దగా నిట్టూర్పు విడచాడు; సురేశ్ ధ్యానం భగ్నమైంది.

కేదారబాబు మళ్ళీ పాతపాట ఆరంభించాడు. “అంతాచిన్నతనపు వ్యవహారం! ఎవరిని ఏమంటానికి నామపాట పోవటంలేదు.”

అచలాదేవిని లక్షించి సురేశ్ గంభీరంగా అడిగాడు. “నవపుష్పానికి అన్నమాటలన్నీ బుద్ధిపూర్వకంగా అన్నవేనా?”

“బేసా” అంటూ ఆమె కలవరాపింది.

“ఏమీ హుంపుకోవన్నమాటేనా?”

“ఉహూ” అంటూ ఆమె అడ్డంగా తల ఊపింది.

రక్తవాహిని నెలికి చిగురుతోన్నట్టుగా సురేశ్ ముఖం ప్రదీప్తమైంది. అయినా కంఠస్వరానికి కళ్ళింపేసుకుంటూ — “నవపుష్పా నాప్రాణాలకు విలువలేకపోయినప్పుడు నాకంతా అర్థమైంది.” అన్నాడు. అతని హృదయంలో అగ్ని రేగినిట్టనిపించింది. స్వేచ్ఛావహించి మళ్ళీ అన్నాడు. “మంచిది, అయితే నేనొకటి అడుగుతానుచెప్పు. ఈవిధంగా

మీరు వేటాడినది నన్నొక్కడినేనా? ఇంతకుపూర్వంకూడా నాకు మళ్లీ నే
మాయావాగురలో చిక్కినట్లినవాళ్ళున్నారా?”

అచలకు ఆశ్చర్యంకలిగింది. అసహ్యమనిపించింది. అలాగే గోళ్ళు
వప్పజెప్పి చూస్తూఉండిపోయింది. సురేశ్ కేదారబాబునైపు తిరిగాడు.
“తండ్రి! కూతుళ్ళుకలసి పడ్యంత్రంపన్ని యువకులను వేటాడేఅచారం
పాశ్చాత్యుల్లోవుంది. వాళ్ళకిది విడ్డూరంకాదు. ‘దేదగబాబూ! ఏనాటి
కైనా మీరు జైలుకు వెళ్ళవలసివస్తుంది. ‘చవుతున్నాను జ్ఞాపకం ఉంచు
కోండి.’”

“ఏమిటామాటలు నువ్వు సురేశ్!” - బిగ్గరగాఅగచాడు ముసలా
యన.

సురేశ్ చలించలేదు. “చాలు నోరుమూసుకో ‘దేదగబాబూ! వేషం
కట్టి చాలారోజులు నాటకంఆడావు. నాటకంపాతపడిపోయింది ఇవాళ.
చూచిచూచి బాగానేవిసుగెత్తిందినాకు. డబ్బు వదలింది, అందుకుబదులు
శిక్ష లభించిందికూడాను. ఇక చాలు. ఆశ్వాసాంతం కావలసిందే
ఇక.”

అచలకు ఏడుపు పార్శ్వవచ్చింది. “వాదదగ్గర నువ్వు డబ్బుందుకు
పుచ్చుకున్నావు నాన్నా!”

‘దేదగబాబు పిచ్చివాడూలా తెల్లకాగితం ముక్కకోసం చేతులు
చాచి అటూ, ఇటూ వెదకి, చివరకొక పాత వార్తాపత్రిక లంకించుకుని -
“ఉండు, నేనిప్పుడే ప్రామిసరీనోటు రాసి ఇస్తాను” అన్నాడు.

“అక్కర్లేదు. రాతకోతల అవసరం ఏమీలేదు. మీరు ఇచ్చారు!
నేను తీసుకున్నాను! ఈ కాసిని రూపాయలకోసం మీతో కోర్టు కత్తు
తానా?”

జవాబు చెప్పాలని కేదారబాబు పెదవులు మాటి మాటికి గబగబా
కదిలాయేగాని, కంతం పెగిలి మాట మాత్రం రాలేదు.

సురేశ్ అచలాదేవికేసి చూచాడు. దృన్యపడిన ముఖం, భయ విచ
లితములైన కళ్ళు - ఆమెను చూస్తే అతనికి లేతమాత్రం దయ కలుగ
లేదు. మైగా గుండెలోని క్రోధాన్ని మారు రెట్లుయింది. కంతస్వరంలో
మైగాచిక కాతిన్యం తెచ్చుకుని అన్నాడు - “నువ్వు ఏమి చూచుకుని
అభిమాన పడగలవు అచలా! నిప్పులకుంపటిలాంటిది నీఅందం. కట్టెలాంటి

నీరస శరీరం. అదీ నీ బంధారం. నేను పరవశం చెందింది నీ రూపం చూచికాదు. అలా ఎన్నడూ అనుకోకు.”

తండ్రిగారి సముఖాన్నే అంత అవమానం సహించ వలసి వచ్చి నందుకు అచలా దేవి దుఃఖం పట్టలేక రెండు చేతులతో చుఖం కప్పసుని కుచ్చీలో మూలబడ్డది.

సురేశ్ లేచాడు. “మీ బ్రాహ్మ సమాజకులను నేను కిక్కురిపిస్తా చూడలేను. వాళ్ళ నీడ సోకినా అసహ్యించుకునేవాణ్ణి. ఈ యింట్లో అడుగు పెట్టానో లేనో నా అజన్మ సంస్కారం, అవిరతవిద్వేషం మట్టి గలిసి పోయాయంటే. నేనప్పుడే ఇందులో ఏదోమాయ, మంత్రం ఉందేమోనని అనుమానించ వలసింది. నాకు జరగవలసిన శాస్త్ర జాగానే జరిగింది. అందుకు మీకు కోట్లకోలది ధన్యవాదాలు చెప్పకుండా పెళ్ళిలేను. నీకు ధన్యవాదం అచలా!”

అచల తల యెత్తలేదు. గద్గద స్వరాన అన్నది. “నాన్నా! వారిని మాటాడవద్దని చెప్ప. మనం ఎన్ని అవస్థలైనా పడదాం, పరవా లేదు. ఆయన సొమ్ము ఆయనకు తిరిగి ఇచ్చి వెళ్ళండి.”

సురేశ్ మళ్ళీ లేచి నిలుచుని అన్నాడు:— “అవస్థలు! అవస్థలు! అవి ఎలాగూ తప్పవు మీకు కాని ఆనాడు నన్ను జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి” అంటూ ప్రత్యుత్తరం అపేక్షించకుండానే గబగబా వెళ్ళిపోయాడు.

కేదారబాబు చాలనేపు మాటాడకుండానే కూచున్నాడు. చివరకు ఒక దీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచి అన్నాడు. “అబ్బ! ఎలాంటి భయంకర వ్యక్తి! ఇలాంటి వాడని తెలిస్తే అసలు ఇంటికి రానిచ్చేవాడినా!”

అచల తండ్రిమాట విన్నది. కాని ఏమీ మాటాడలేదు. అలాగే వెక్కి వెక్కి యేడుస్తూ కూచుంది. చూసి ఆంథా కన్నీళ్ళతో తడిసిపోయింది. కేదారబాబు ఆమె అవస్థ చూస్తూనే ఉన్నాడు. కాని ఓదార్పు మాట ఒక్కటేనా అంటానికి సాహసం లేకపోయింది. సాయంత్రమైంది. దీపం వెలిగించి పోదామని బేహరా వచ్చాడు. అప్పుడు అచల లేచి తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

ఈ విషయమంతా మహిమబాబు కేమితెలియదు. తీరా ఒకనాడు నీమ్మదిగా కూతుర్ని అతనికే ఇచ్చి వివాహం చేస్తానని కేదారబాబు పెళ్ళి బెట్టిసరికి ఆశ్చర్యచకితుడై అలాగే ఆయనముఖంకేసి చూస్తూ ఉండి

పోయాడు. హృదయంలో అనేక భావాలు సందడి చేశాయి. అనేక సంశయాలు ఉత్పన్నమైనాయి. ఈ తన మహాభాగ్యానికి మరేక బాబే కారణమని మాత్రం ఏ కోశానా స్ఫురించలేదు. అచలాదేవి పట్ల స్నేహం ప్రేమ, కృతజ్ఞత హృదయంలో సొట్టగొట్టాయి. మమ్మరి అతనికి ఉదాసీన స్వభావం. ఉద్యోగంగాని, ఆవేశంగాని అతని ముందు నుంచి ప్రదర్శించలేదు. అందుచేత అతని ముఖంలో చూపుతున్న ఒక ఆనందాన్ని - ఆనందం లగ్న - అస్వాభావిక - అచగ్గ కనిపిస్తుంటుంది. నాటి సాయంత్రం కేదారబాయిలో ప్రసంగం ముగిసిన తర్వాత, అచలను కలుసుకుని మా మూలుగా నమస్కరించి వెళ్ళుకుంటానే బంగార వస్త్రధారణ. సమాధిలోంచి కేదారబాబే కూతురుకు, తెలియ జేసుకున్నాడు. ముగ్ధాత్వం నిర్భయం మొదలైన పనులన్నీ మహిమబాబే విధిలేక స్వయంగా నిర్వహించాడు. కాని ఏ నిమిషంలోనూ ఆనందంగాని, ఉత్సాహంగాని శోభమాత్రమైనా అతని ముఖంలో ప్రస్ఫుటం కాలేదు. గోరూలు సాగిపోయాడు. వివాహాదినం సమీపిస్తోంది.

ఎల్లరిండి పెళ్ళి. పెళ్ళికి ఏ పనిమీద పట్టుకోవాలని అక్కర్లేలేదనే నిశ్చయించుకున్నారు. సాధారణమైన పెళ్ళిపనులు యథావిధిని సాగి పోతున్నవి.

నాకు సాయంత్రమప్పుడు తేనెదీని తాగుతూ కూచున్నాను. ఈలు అల్లుకుంటూ అచలాదేవి అక్కడే ఒక స్వీట్స్ తూచుంది. బహుశా లానికే, అనేక దుఃఖాలు గడచినమీదట, ఈ నాటికి ఆమె మనస్సుకు కాస్త శాస్త్రశాంతి చేకూరుతున్నది. అలాంటి కింజాళు ఆమెముఖానికి కవంత కళ అర్జించిపెట్టినవి. తేనెదీని త్రాగుతూ కేదారబాబు అదే అలోచిస్తున్నాడు. పోట్లాడి మరేక పెళ్ళిపోయిన నాటినింటి అయనకు మనస్సు చికాకుగానే ఉంది. మరేక మళ్ళీ వచ్చి ఏమంటాడో? ఏం చేస్తాడో? తానే చెయ్యాలి? ప్రామిసరీ నోటు రాసి ఇవ్వవలసిందేనా? మరెంతకక్కడేనా అప్పుచెచ్చి అతని దబ్బు అతనికి పారెయ్యటమే మంచిదా? శేక పోతే ఈ భారమంతా మహిమబాబు నెట్టివారికి నెట్టుదామా? ఏం చెయ్యాలి - అని ఎంత ఆలోచించినా అయనకు దరీ, దోష, చిక్కలేదు. ఎలాగైనా అతని బాడ తెలుసుకోవలసిన అగత్యం ఉంది. పత్తారేకందా పోలిపోయాడుకదా, మళ్ళీరాదు. అని భావించి తనవ్యవహారాల్లో తాను

మునిగి పోతే ఆనంద తప్పకుండా? ఈ విషయాలన్నీ ఆయన లోతుగా ఆలోచించుకున్నాడు. భిక్షువేమి వినాడైనా మిక్కిలి దైన్యము వచ్చి ఉన్నది తేనివి నిందలు కలిపించి ప్రసాదమునంతా ప్రచారం చేస్తాడు. బుద్ధునితోనూ రాసి యిచ్చాడేగాని వస్త్రం వాడుచుకోలేదు. “కబుద్ధి అప్పుడు లోడ్లు కట్టి ఆపక శం లేదు. పనికి అప్పుడు చేయగల పని అపనిందలు నయ్యటమేనని ఆయన చాల ఆలోచించిన మీదట నిశ్చయం చేసుకున్నాడు. ఈ విషయంలో పూతల సలహా అదగటానికి ఆయనకు భయం. ఆమెయందు సురేశ్ బాబు కేరే ఎత్తలేక పోతున్నాడు. ఇవాళ అచలాదేవి కాస్త సంతోషంగా శాంతంగా ఉన్నట్లు కనిపించింది. తన స్వేచ్ఛలన్నింటికీ ఈ బుద్ధ మూలకా? ఇం అని ఆయనకు తోచింది.

కనీసాత్మురాలు! ఎంత చెప్పినా వినలేదు. కన్నతల్లిడి సుఖ దుఃఖాల్ని కూడా ఆలోచించలేదు. తాను చేసిన ప్రయత్నం లన్నింటినీ మంట గలిపింది. స్వాగతం పురాలు! అందుకు సంతోషం. ఆమె ఆనంద విచిత్ర తప్పకుండా? ఏనాటికైనా కన్నీళ్లు కాలువలుగా ఏడుస్తూ వచ్చి “నాన్నా! నీ మాట వినకపోయిందని నీళ్లు అంభవిస్తున్నాను” అని పక్కా పనులకంటా పోతుందా? మమీమకంటా సురేశ్ ఎన్నో రెట్లు నయం. సురేశ్ తోటి బాంధవ్యం అభించక పోవటం ఒక పెద్ద ముగ్ధత్వం అన్నమాటే. ఇంత గ్రంథం జరిగిన మీదటైనా - ఇప్పటికైనా సురేశ్ బాబే అల్లుడు కాగల అవకాశాలు ఉంటే మాత్రం మమీమకంటా తోటి వివాహాన్ని గద్దు చేయగలవానికి నీడంగానే ఉన్నాడు. కాని అందుకు ఉపాయం ఏమీ కనిపించటం లేదు. అచలాదేవి మందు సురేశ్ ప్రసంగం తీసుకు రావటానికి ఆయనకు దమ్ములు లేవు.

ఈయి అల్లుడుంటూ అచల మొగమెత్తి - “నాన్నా! సురేశ్ బాబు సమాచారం చదివానా?” అని అడిగింది.

ఆమె స్వయంగా సురేశ్ బాబు పేర్కొందే! కేరళ బాబు అశ్చర్యం గా ఆమె కిసి చూచాడు. తన చెవులను తానే నమ్మలేక పోయాడు. నాటి వాగ్దాప్తిక బల్లమీదేవుడి. అది అందుకుంటూ అచల మళ్ళీ అదేమాట అన్నది. కేరళ బాబు వాగ్దాప్తికలో అవసరమైనవిషయాలు చదివాడు. ఇతర విషయాలన్నీ వెతకి చూడటం ఆయనకు కష్టం. “ఎవరూ? సురేశ్ బాబా?” అన్నాడు అశ్చర్యార్థకంగా.

అసమాచారాన్ని వాగ్దాపత్రికలో పెదకుతూ. “బహుశః మన సురేశ్ బాబే ఐవుంటాడు.” అన్నది.

“దేదరబాలు కన్నులు ఆశ్చర్యకతో మరీసిప్పాగినవి. “మన సురేశ్ బాబా! ఏంచేశాడేమిటి? ఎక్కడున్నాడు?”

అచూదేవి అసమాచారం ప్రచురతమైన సోపానం నుంచి, వాగ్దాపత్రిక ఆయన చేతికిచ్చి. “చరిచిమాడు నాన్నా!” అన్నది.

కళ్ళలోడు కోసం జేయతమవుతుంటూ కనిసించక. “కళ్ళలోడు అగదిలోమగచిపోయి వచ్చాను కామాయి. నువ్వేమనమమ్మా వింటాను” అన్నాడు.

అచలచరివి వినిపించింది. పైజాదాన విశేషం వాగ్దాడు. పట్నం లో దీదకార్మికులు నివసించేదీని నిష్పంతుకుని బాగ్దాడు. అస శేఅక్కడ పైగువాగ్దా వ్యాపించివుంది. పైగా ఇన్ కెన్ షన్ వచ్చిపడింది. పాపం చీదల కష్టాలకు అంశూపంశూలేదు. ఇల్లీపరిస్థితులలో కొలది కాలం క్రిందనే ఇక్కడకువచ్చియున్న సురేశ్ బాబు అని పేరుగల సజ్జనుడు ధనసహాయంచేసాడు. శేషభాగం తెప్పించి ఉలింతంగా పైద్యసహాయం చేశాడు. అంతేకాదు. తన తేమంకూడా చూచుకోవడంకూ నిగులకు నేవచేస్తున్నాడు. ఇళ్ళన్నీ తగలడిపోతున్నప్పుడాయన ఆస్థానికి వచ్చాడు. అగ్నిబ్యాలు చుట్టుముట్టిన ఒక ఇంట్లోనుంచి ఒక స్త్రీ బ్రతికి గాలేక పోయింది. ఆమెను బ్రతికితీసుకురాగలిగిన వాడేవడు. లేకపోయాడు. సురేశ్ బాబు వెంటనే సాహసించి ఆ తగలబడుతోన్న యింట్లో ప్రవేశించి.

చదవటం అయిపోయినతరువాత, చాలసేపటివరకూ “దేదరబాలు మానంగానే కూచున్నాడు. చివరకు ఒకపెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి. “అయితే అతడు మన సురేశ్ బాబే నంటావా?” అని అడిగాడు.

“ఔను నాన్నా! మన సురేశ్ బాబే వనుకుంటాను”-అన్నది అచల శాంతంగా. “మన సురేశ్ బాబు”-అన్నది అచల. ఆ “మనశబ్దం” “దేదరబాలు హృదయంలో మరొక రీతిగా ప్రతిధ్వనించింది. నదిలో ఉక్కిరి బిక్కిరై మునిగిపో నున్నవాడికి ఏదైనా కర్రపుల్ల దొరికితే చేతులు చాచి అందుకుని గట్టిగా పట్టుకుంటాడు. అలాగే “దేదరబాలు కూతురునోట వచ్చిన ఆ “మనశబ్దాన్ని గుండెకు గట్టిగా అదుముతున్నాడు. తాను అసంభవాలనుకుంటున్నవి కూడా సంభవం కావచ్చు

నేమో నన్న ఆశ ఆయనలో పొడసూపింది. ఇన్నాళ్ళకు ఆయనముఖంలో ఆశ, ఆనందం తళుక్కు మన్నవి. అన్నాడు— “సురేశ్ బాబు అలా మనతో ఆనాడు కలపించి పోయినందుకు ఈపాటికి పశ్చాత్తాప పడు తూంటాడని అనుకోవా?”

“అలాగే అనిపిస్తూన్నది నాన్నా!”

“తిన్నగా అంటావేమిటి? తప్పకండా పశ్చాత్తాపపడతాడు. ఏం సందేహంలేదు. లేకపోతే ఇలా కనిపించకండా పారిపోవటం మొందుకు? అతన్ని పాపం ఆమోస్తరుగా అగ్నిలో దూకకండా ఆపుచేయగల యుతతి ఎక్కడుందోకదా! నిజంగా అతడు పశ్చాత్తాపంలో శ్రేణిపోయే ప్రాణత్యాగానికి సంసిద్ధుడైనాడని నేను పూర్తిగా నమ్ముతున్నాను. ‘ఔనా, కాదా?’”

అచల తండ్రిగారి ప్రశ్నకు నూటిగా జవాబు చెప్పలేదు. “ఇతర్ల ప్రాణరక్షణకోసం ఆయన ఇప్పడేకాదు - ఇదివరకుకూడా రెండు మూడు సార్లు ఇలాగే సాహసానికి పూనుకుని ఉన్నారని విన్నాం.”

ఈ మాట కేదారబాబుకు ఉత్సాహకరంగా ధ్వనించలేదు.

“అది వేరేసంగతి అచలా! ఒక్కమ్మడి నిప్పలో దూకాడంటే మృత్యువును ఆలింగనం చేసుకో బోయాడన్నమాట. ఇదివరకు సంగతికీ, ఇప్పటికీ భేదం కనిపించటం లేదూ !

అచల వాద ప్రతివాదాలకు దిగలేదు. “మహాత్ములు పరోపకార పరాయణులు. వారి పరార్థబుద్ధికి స్వకీయ కష్టాలు గోచరించవు.”

కేదారబాబు ఉత్సాహం పట్టలేకపోయాడు. “బాగాచెప్పావు అమ్మాయి! అందుకోసమనే నేను నీకు ఎన్నిసార్లు చెప్పాను - అతడు మహాత్ముడనీ, ఉదార హృదయుడనీ. అతనితో సరివచ్చేవాడు ఎవడు న్నాడు ప్రపంచంలో ఆహా! ఎంత బుద్ధిమంతుడు! వట్టి నోటిమాటమీద ఎవరిస్తారు. అయిదువేల రూపాయలు! అతడు పాపం దుఃఖం పట్టలేకనే అలా సాహస ప్రవర్తనకు దిగాడని శపథంచేసి చెప్పగలను”

ఆయన శపథంచేసి చెప్పనక్కర్లేదు. అంతమాత్రం అచలకు తెలియకపో లేదు. నిజానికి ఆ విషయంలో ఆమెకు తెలిసినదానిలో కేదార బాబుకు నూరోపంతుకూడా తెలియదు. కాని ఆమె జవాబు చెప్పలేదు. లజ్జాచిహ్నం ఎక్కడముఖంలో ప్రకటిత మాకుందోనని ఆమె తలవంచు

కని శూనుంగి. ముఖ్యమున నిశిత దృష్టికి లొందనిగి లేదు. పులకితచిత్తుడై అన్నాడు. “మామవునన్ను అగ్రాం ఏకో గుఱుకోమొందుకొందు, ఆతేళం వచ్చి పైకేళం పం కెమును గా ముక్కువలెయియ్యవలెనని అనిని స్వభావం అంశీనని నిశ్చయించుకోమొడంగి. అందుకు అంశీనని నిశ్చయించునూ మొడంగి. మొదట మన ఎదురుటి పని కొద్దిగా చేయడం! ముగ్గురూ చదువు ఆచూ! ఏం గొట్టామని అగ్నిగొట్టలతోపని అమనం గొట్టలని అన్నాడా! ఆహా! ఎంత గొప్ప హృదయం! దేవులందరినీ!” అంటూ దీప్తి నిశ్వాసం విడగొడు.

అచల భౌంధ్యం గీ నిలవలనుకుని మామం గొ శూనుంగి.

“మనం ఒకే తల్లిగ్రాం పున్న అతని కలుగు తలసుకోవటం నుంచి కాదు! ఏమీమికి స్థానం ఉన్నాడోమని పులువంటపప్పుడుకూడా మనం గతానాన్ని మునుపటికి రోపలతో ఉండటం ముంచిదా?”

ఈ సామ్రాజ్యం అచల తిలయ్యుంది. “గుర మనకతిని చిరు నామో తెలయబారును” అన్నది.

స్థానాబాద్ లో సురేశ్ ను ఎగగనివాడ వడుంటాడు! అతని మీద నాకానాడు చాల రోపమే వచ్చింది. కాని నా మనస్సులో ఇప్పుడేమీ లేదు. ఇప్పుడే ఒకే తల్లిగ్రాం రాసి పంపించు అచూ! అతని సమాచారం తెలుసుకోవాలని నానీ మరీ వ్యతిరేకంగా ఉంది.”

“అయితే ఇప్పుడే తల్లిగ్రాం ఇస్తాను” - అంటూ తల్లిగ్రాం ఫారం గదిలోకి వెళ్లి తీసుకువచ్చామని లేచి పైకికి వచ్చింది. ఇంతలో సురేశ్ ప్రత్యక్షమైనాడు.

అచలాబేవి సురేశ్ ముఖాన్ని చూచి ఉలికిపడింది. హృదయం లోని నిగూఢ పీసాదం వల్ల ముఖం ఎంతగా వాడిపోయి, శాంతిపీస వహించింది - ఆ ముగి ప్రధమంగా పుట్టిన అచలగత్యుంది. కానీపటి పరికూలవరం చూడాలికి పోయాడు.

“నాన్న గారు ఉన్నాడు. రోపలికి రండి. స్థానాబాద్ నింది ఎప్పుడూ రావటం! తేమమేనా?” అని పలకరించి అచల చివరకు. ఆమె మాటల్లో ఆప్యాయత్వంగా ఏకో సూతుని ప్రకటించింది. ఆచూకానికతడు నిల్వలకి పడిపోతాడా అనిపించింది. అచలాబేవి తన నిర్మలభృత్యుల భూపకం తెచ్చుకున్నాడు. ఆమె అనుభవ

జాలముందు అంజలిబద్ధుడై కూచుని, తన దుష్కృతికి నిష్కృతి చెప్పు కోవాలన్న గాథ అభిలాషను బలవంతాన అణచుకున్నాడు. “నేను హైజాబాద్ వెళ్ళిన సంగతి మీకెలా తెలిసిందీ?” అని అడిగాడు.

అచల ఇనివరకు మల్లేనే స్నేహ స్వరాస అన్నది—“ఇప్పుడే వార్తాపత్రికలో చదివి మీకు తెలిగ్గాం ఇవ్వమని చెబుతున్నారు నాన్న గారు. మీ సమాచారం తెలుసుకోవాలని ఆయన చాల ఉత్కంఠతో ఉన్నాడు. రండి, ఆయనతో కలిసి మాటాడుదురుగాని.” అంటూ అచల వెనక్కు మళ్ళింగి.

“మీనాన్న గారు నన్ను బహుశః క్షమించవచ్చు. కాని నువ్వు ఎలా క్షమించావబ్బా!”

అచల పెదవులమీద మందహాసం చిందింది. అన్నది— “మీ మీద నా కోపం ఆ ఒక్కనాడే - రండి. లోపలికి రండి”

౧౩

“వివాహ పుణ్యం తెలుపుతూ మహిమబాబు రాసిన ఉత్తరం చూచుకుని వెంటనే బయలుదేరి వచ్చేశా”నని సురేశ్ బాబు చెప్పినప్పుడు “దొంగబాబు సిగ్గుపడుతూ, చంచలత ప్రకటించాడు. అచలా దేవి ఘృణైఖిలలో విశేషమేమీ లేదు.

“మహిమబాబు పెళ్ళిగాదా అని రావలసి వచ్చింది; లేకపోతే ఇంకా కొన్నాళ్ళు ఆసుపత్రిలోనే ఉండి వచ్చేవాణ్ణి.”

“ఆసుపత్రిలో ఎందుకు? ఏమైనా కొంచెం...” అంటూ “దొంగబాబు ఉత్కంఠ ప్రకటించాడు.

“ఎప్పుడు ఏమీ లేదుగాని, కొంచెం... ఆరోగ్యం సరిగా ఉండటం లేదు.”

“దొంగబాబుకు ఘనస్వస్థమేమీ పడింది. “జ్యోతిషులు! భగవంతుడికి పనికిస్తే నమ్మస్కారాలు. అచలా దేవి వార్తాపత్రికలో నీ ఆతాకిక మీర గాథ చదివి పనిపించినప్పుడు - ఏమి చెప్పను సురేశ్!—ఆనందంతో, గర్వంతో నాకన్నుల్లోనించి అశ్రువులు ప్రవహించాయి. నీవంటి మహా నీయునికి నేను మిత్రుడి నైనందుకు భగవంతుడి భగ్యవాంఛలు చెప్పబడుతున్నాను” అంటూ చేతులు రెండూ కిరస్సువరకూ ఎత్తాడు అంజలి

నూచకంగా. “కాని ఒక్కసంగతి నీకు తప్పని సరిగా వప్పలను తున్నాను. మాటిమాటికీ ఇలా ప్రాణాపాయకమైన సాహసకార్యాలకు దిగటం ఉచితం కాదు సుమీ! ఒకానొక మామూలు స్త్రీని రక్షించేందుకని ఒక గొప్ప వ్యక్తి ప్రాణత్యాగం చేశాడంటే ప్రపంచాని ఇంత నష్టం??”

“ఏమీ నష్టం ఉండదు?? అంటూ లజ్జానానకమైన మందహాసం చేస్తూ ముఖం తిప్పి అచల కేసి చూచాడు. అమె అతనిని నిగ్గు నేష దృష్టిని ఆహ్వానిస్తూ అప్పడే తలవంచుతగి.

“అలా ఎప్పుడూ ఆనకు సురేశ్ బాబూ! నీ అస్తుతైన వాళ్ళకు ఎంతకష్టంగా ఉంటుంది??”

సురేశ్ సవాదు. “నాగి అస్తుతైనవాళ్ళు ఎవరూ లేరు వేదాగ బాబూ! ఒక్కబామ్మ మాత్రం ఉంది. నేను చనిపోతే ఆమెకు మాత్రం ఏమైనా చిగుం వస్తే రావచ్చు.”

వేదారబాబు నేత్రాలు చెమ్మగిల్లితవి. “అచలం మీ బామ్మకు ఒక రైస్ విచాగం కలుగుతుందా? అలా ఎన్నడూ ఆనకు సురేశ్! ఈ ముసలివానికి కలిగి చిగుం స్వల్పమని అనుకోకు. ఏమైనా నేను బ్రహ్మికి పున్నన్ని నాళ్లన సుస్వ నీకరీరాన్ని బాగ్రత్రగా కాపాడు వంటూ ఉండాలి సుమీ!”

అప్పటికి గాఢి 10 గంటలయింది. ఇంటికి వెళ్ళిపోయేందుకు లేచి సురేశ్ చేతులు స్కోడించి “వేదాగ బాబూ! నాప్రార్థన ఒకటి మీరుమన్నించాలి. మహిమ బాబువివాహం మాయింట్లో జరిగేందుకు అన్ని ఏర్పాట్లుజరిగాయి. ఎల్లండేపెళ్ళి. కాబట్టి మీరు రేపటిరాత్రినే వచ్చి మాయిల్లు పావనంచెయ్యండి. రేకపోతే మీరునన్ను మనక పూర్తిగా త్రమించినట్లు నేను నమ్మలేను.” అంటూ ఆకస్మాత్తుగావంగి వేదాగ బాబు పాదాలమీద పడ్డాడు. వేదారబాబు విచారతనై అతన్ని అడ్డుగించేందుకు చేతులు చూచాడు. కాని “అబ్బ” అన్న బాధానూచితమైన అర్తధ్వని విని గాఢ రాపడిపోయాడు. అతని వీపుమీద కాలిగాయంపడ్డదికామాలు కట్టు కట్టి ఉన్నది. తెలియక వేదారబాబు అక్కడేయివేశాడు. కట్టు జారిపోయింది, క్షాయం చేసింది. అచల మెరుపుకోకిన మనిషిలా లేచి నచ్చి కట్టు ఎత్తి పట్టుకుని “భయంలేదు, నేను నిమిషంలా సరిచేస్తాను”

అంటూ సురేశ్ ను సోఫాలో కూచోబెట్టి యథా పూర్వకంగా బేండ్ జిగిస్తోంది.

“కేదారబాబు బిత్తరపోయి చూస్తూ కుర్చీలో కూచున్నాడు. చాల నేపటివరకూ అయిన నోట మాట రాలేదు. కుర్చీ వెనుకవైపున రెండు మోచేసు నొనించి నిల్చుని అచల బేండ్ జిగిస్తున్నది, చూస్తూ చూస్తూం డగానే ఆమె కన్నులనించి అశ్రువీరుగులు ఒకటివెంట ఒకటి రాలి పడసాగినవి, సురేశ్ బాబు అట్టేతిరిగి ఉండటం వల్ల అది గమనించలేదు. అయినా అతడు వేరే లోకంలో ఉన్నాడు. కన్నులు మూసుకుని, స్థిరంగా కూచుని, తన ఛాతిమీద అచలాదేవి చేతులు రాస్తూ ఉంటే - ఆ కోమల కరస్పర్శను అనుభవిస్తూ ఉన్నాడు.

ఎలాగో కన్నీళ్ళు ఆపుకుని అచల అన్నది - “ఇవాళ నా ముందు మీరొక ప్రతిజ్ఞ చెయ్యాలి”

ధ్యానభంగం అయినవాడు పలె సురేశ్ ఉలికి పడి నీరస కంఠాన “ఏం ప్రతిజ్ఞ?” అన్నాడు.

“ఇలా ఇంకెప్పుడూ ప్రాణాపాయ కరములైన పనులు చెయ్యనని”

“ప్రాణాలు పోగొట్టుకోవాలని నాకూ ఉండదు. కాని ఇతర్ల కష్టాలు చూస్తూంటే నాకు హితాహిత బుద్ధి లేకండా పోతుంది ఎందు చేతనో. చిన్నప్పటినుంచీ నాకిదే స్వభావం.”

అచల ఏమీ మాటాడలేదు, ఒక నిశ్వాసాన్ని ఆపుకోప్రయత్నిం చింది. అది సురేశ్ గమనించాడు. బేండ్ జిగింపులకు పూర్తి అయింది. సురేశ్ మెల్లగాలేచి “రేపు ఈదీనుని గృహం మీచరణరజంతో పునీతం కావాలి” అన్నాడు. మరుక్షణమే కన్నులు అశ్రునిక్తములైనవి. “కాని మాటలోమాత్రం వ్యాకులత ప్రకటంకాలేదు.

“అలాగే” - అన్నది అచల నేలచూస్తూ. సురేశ్ కేదారబాబుకు నమస్కారంచేసి నవ్వుతూ - “నా ఆశలు వమ్ము చెయ్యకండి సుమీ” - అని అచలాదేవి ముఖంకేసి చూస్తూ ఒక మానసివేదన సమర్పించి మెల్లగా వెళ్ళిపోయాడు,

మర్నాడు సకాలానికి సురేశ్ బండి వచ్చింది. అప్పటికే కేదార బాబు సిద్ధంగా ఉన్నాడేమో, కూతుర్ని తీసుకుని ఆ బండిలో సురేశ్ ఇంటికి వెళ్ళాడు.

సురేశ్ బాబు భవనంచూచి కేదారబాబు అశ్చర్యపోయాడు, సురేశ్ మంచి భవనంతుడని అనునకు తెలియజేసేడు. కాని ఇంతపెద్ద భవనంతుడని మాత్రం ఊహించుకోలేక పోయాడు. ఇప్పుడు మధ్యాహ్నం తెలిసినమీదట ఆయన ఆనందం మరి పొందుకుంటున్నాడు.

సురేశ్ వచ్చి ఇద్దరికీ స్వాగతం ఇచ్చాడు. నన్నుకూ అన్నాడు - “మహిమ తన హతాన్ని పోనిచ్చాడుకాదు. నిన్నును స్వాగతం పలికినా మా యింటికి రావటానికి ఎంతచెప్పినా ఒప్పుకున్నాడు కాదు.”

అమాటకు కేదారిబాబు జవాబేమీ చెప్పలేదు. మధ్యగా లోపలకు గాగానే ఒక సాధుగృహానికి వచ్చి అచటానున్న ఒక యోగిని కలసి గదిలోనికి తీసుకుపోయి పక్కన పడుచుకున్నాడు. తివాళీయీదే ఆ మనిషి మర్యాదగా మా గోల్లలోకి నేను నీకు కొబ్బరి ఆల్లను తిమ్మి! మహిమేమి బావ్తూనానను? అని ప్రశ్నలుగా చెప్పింది.

అచట ఆమెకు నమస్కరించి, ఆమెపాదానుభవించి శరణాధరణిని - “వీరు ఇక్కడికి ఎప్పుడు వచ్చాడు?” అని అశ్చర్యపడుతూ అడిగింది.

మహిమేను ఒకబామ్మ ఉన్నదన్న సంగతి అచటను ఉండుచున్న తెలియును. ఆమె అశ్చర్యానికి కారణం ఊహించుకుని ప్రశ్నించుచు నన్నుకూ - “నేనిక్కడే ఉంటాను. నేను నుండి బామ్మను. అయినా మహిమే నాకు పరాయివాడు కాదుగదా! అందుకే బామ్మనే పంపించి ఆమె!..” అన్నది.

ఆమెస్వభావం అత్యంత సగళంగా ఉంది. కంపస్వరం లోమలంగా ఉంది. హృదయం స్నేహపిచ్చిల మైనది. ఒక్క గుణంగా అచట హృదయం అలాచితమైనది. ఆమెకు తల్లిలేదు. తల్లిలేని కొరత తీర్చుల సురేశ్త్రీ తనకు లేకపోయింది. బుద్ధితెలిసిన నాటినింటి వీవలం అంటి ప్రేమలూ ప్రవర్తమాన అయింది. అయినా ఆ ప్రేమ అమృతయంతానకంప స్థానాన్ని మాత్రమే ఆకరిమించుకుని ఉంది. శ్లోకంకు లన్నియువకు ఒక్కగుణంగా ఆమెకు అనుభవం లోనికి వచ్చింది ఇవాళ ఒక పరాయి ఇంటిలో ఒక పరాయివాని బామ్మ అమ్మా! కోడలా! అంటూ ప్రేమగా దగ్గరకూచో బెట్టుకుంది. మొదటతనకు సిగ్గుపించినమాట వాస్తవమే. కాని “కోడలా!” అన్న ఆ సంబోధనలూమాధుగ్యం, గౌరవం కలిపేగా ఆమె హృదయానికి అవగతమై పోయినవి.

చూస్తూండగా ఇద్దరికీ సంభాషణ వెళ్ళిపోయింది. అచల చివరకు సిగ్గుపడుతూ—“మరి అత్తగారూ! నన్ను తీసుకువచ్చి దగ్గర కూచో బెట్టుకున్నారు. బ్రాహ్మమతస్థులంటే మీకు ఆసహ్యం లేదా?”—అని అడిగింది.

బొమ్మ ఆమె గడ్డాన్ని ఛుటికి తన అంగుళులను ముద్ద పెట్టుకుని అన్నది “నీవంటే ఆసహ్యం దేనికి తల్లీ! నీవంటి ఆడపిల్లల్ని దగ్గర వేరైతే మాత్రాన దగ్గర కూచో బెట్టుకోటానికే సంకోచించేటంత గుడ్డగా మామిందూస్త్రీలు! అంతమరీ మూర్ఖులు కాదమ్మాకోడలా! అయినా నీమీద ద్వేషం ఎందుకు?”

అచల మరి సిగ్గుపడింది—“నన్ను క్షమించండి అత్తగారూ! నాకు తెలియక అడిగాను. మా సామాజికులు కాని స్త్రీలతో నాకు పరిచయాలు లేవు. అట్టి అవకాశమూ నాకు లభించలేదు. వాళ్ళు మేమల్ని ఆత్మసంతం ద్వేషిస్తూని మాత్రం వింటూ వచ్చాను. మమ్మల్ని మట్టుకుంటే స్నానం చేస్తానని కూడా అనేవాళ్ళు.”

“ద్వేషం లేదు తల్లీ! మాదాహ్వానాగాన్ని చూచి మీరలా అనుకుంటూ ఉంటారు. నిజానికి మేమెవరీ ద్వేషించము. మాదేశంలా మాయింట్లో ఒక మాలజాతికి చెందిన ‘దాది’ ఉండేది. అది అంటే నాకెంత ప్రేమ చెప్పలేను.”—అని కాసేపు ఆగి ఇలా అడిగింది—“నీకా విషయం ఇప్పుడెందుకు జ్ఞాపకం వచ్చిందో చెప్పు. సురేశ్ మాటల వల్లనేనా? నన్ను చూచా?”

అచల మరి సిగ్గుపడిపోయింది. “చాలా నోజులక్రింద ఆయనే ఒక సారి చెప్పాడు.”

“అది వాడి స్వభావం. నోటికి ఏదివస్తే అది నాలుగు వీధులూ చాటించి వస్తాడు. బ్రహ్మ సమాజికులతో పరిచయంలేదు, వాళ్ళ దగ్గర ఏమిటో తనకు తెలియదు, వాళ్ళంటే తనకు మంట అని చెబుతాడు. ఈ విషయంమీదే ఎన్నో సార్లువాడు మహిమతో బెబ్బిలాట వేసుకునే వాడు. కాని నేను ఇన్నాళ్ళనించీ వాణ్ణి పెంచాను. నాకు తెలిసినంతవరకు వాడి కనుమీదా ద్వేషంలేదని నేను గట్టిగా చెప్పగలను. ద్వేషించే సామర్థ్యంకూడా లేదు వాడికి. మీ విషయంలో వాడి ప్రవర్తన ఎదుగన్నావు కదా అమ్మాయి! మీతో వాడికి పరిచయం కలిగిన నాటినించీ”

అమెవాక్యం పూర్తి చెయ్యలేక పోయింది. అచలం నేనీ ముఖావైఖరి చూచి ఆమె అగిపోయింది. తమనో సురేశ్ కు సరిచయం ఏమిటి నప్పటి నించీ ఈసామ్రాటు ఏవిషయాలు తెలుసుకో అచలపూర్తిగా ఎగిరింది. అయినా ఏమోకాంచెమో గొప్పో తెలిసిందని మాత్రం రూఢిఅయింది. క్షణకాలం ఇద్దరూ మానంగా ఉన్నారు. చివరికి అచల ఒక విధంగా లజ్జ అణచుకుని. “అయితే అత్తగారూ! సురేశ్ బిల్లును మీరే ఉంచా రన్నమాట!” అని అడిగింది.

“బౌనమ్మాయి! నేనే అతన్ని ఇంతవాణ్ణి చేశాను. దండెళ్లనాడు తల్లితండ్రులు గతించారు. ఇప్పటికి నాభాగ్యత పూర్తికాలేదు. నాభాగం రవంతకూడా తగ్గలేదు. ఎవరి కష్టాలైనా, దుఃఖాలైనా వాడు సహించలేడు. తన ప్రాణాల్నికూడా లక్ష్యం చెయ్యకండా అపస్త్రు తెచ్చుకుంటాడు. రాత్రింబవళ్లు వాడికోసం ప్రాణాలరచేత చెట్టుకుని కాలంపళ్ళ బోమ్మ న్నాను”

“పైజాబాదు సంఘటన మీరు విన్నారు కామాలు?” అన్నది అచల మెల్లగా.

“ఎందుకు వినలేదు? విన్నానమ్మా, విన్నాను. అందుకే నే ఎప్పుడూ జైవంతో మొరచెట్టుకుంటూ ఉంటాను - నీయి భగవంతుడా! నేను బ్రతికివుండగా ఇలాంటి సంఘటనలు నాచేవిని పడనీయకు - నిర్ణయమిచ్చే ఒక్క కాలతావుతో నన్ను రసాతలానికి త్రొక్కివేయకు - నేను సహించలేను తండ్రి!” ఆమె కంఠం అశ్రుగుడ్డమై పోయింది. మాతృ వాత్సల్యం చిందులాడుతూన్న ఆమెముఖం చూచి అచలకూడా కన్నీళ్ళు విడిచింది. “మీరెందు కాయన్న కస్త్ర అదుపుచేయకుండా దండీ అత్త గారూ!” అని అడిగింది గద్దద స్వరాస.

“అదుపా? నే నేమి అదుపుచెయ్యగలను తల్లీ! అదుపుచెయ్యగల పిల్ల ఈ విశాల ప్రపంచంలో ఎక్కడనా దొరకుతుంటేమో నని పద కుతూ ఉన్నాను. కాని ఏం లాభం? వాడికి సంకెళ్ళు తగిలించగల పిల్లను భగవంతుడే చేకూర్చాల్సిగాని నే నెక్కడపట్టుకు రాగలను?”

“మీ మనస్సుకు నచ్చినపిల్ల ఎక్కడా దొరకలేదు?”

“చెప్పాను కదా అమ్మా! భగవంతుడు స్వయంగా ఇవ్వనిదే మన శ్రీదీ లభించదని. పెళ్ళిచింటే లేకుండా తిరుగుతుండే సురేశ్ ఒక

నాడు స్వయంగావచ్చి - “బామ్మా! నీకు కోడల్ని తెస్తాను”-అని చెప్పాడు, అప్పుడు నే నెంత ఆనందించానో చెప్పలేను. నేను వాణ్ణి మనసా ఆశీర్వాదించి - “నీమీద పూలమాలలు, చందన గంధం వర్షించ వలె నాయనా! నీమాటలు నిజమే ఔగాక”-అన్నాను. నాకోడల్ని ఎప్పుడు చూస్తాను - పసుపుగుడ్డలతోడి కొత్తదంపతులను నాయంటి కెప్పుడు తెచ్చుకుంటాను - అని ఉవ్విళ్ళూరి పోయాను. ఒక్కసారైనా ఆ అమ్మాయిని నాకు చూపించరా నాయనా - అని ఎంత బ్రతిమాలినా సురేళ్ విన్నాడుకాదు. నవ్వుతూ-“తొందరెందుకు బామ్మా! ఎప్పుడో ఒకనాడు వెళ్ళి అంతా నిశ్చయం చేసుకు రావచ్చులే”-అని నోజాలు గడిపాడు. చివరకొకనాడు అకస్మాత్తుగావచ్చి - “ప్రపంచం సాఫీగా నడవటంలేదు బామ్మా! ఈరాత్రి బండికే వెళ్ళిపోతున్నాను. పళ్ళిమదేశ సంచారం చేసివస్తాను”-అని చెప్పాడు. “అసలు విషయం ఏమిట”ని ఎంత అడిగినా బవాబు చెప్పాడుకాదు. ఆరాత్రే వెళ్ళిపోయాడు. నేనను కున్నాను- “కేవలం మా అబ్బాయికి ఇష్టం కలిగినంత మాత్రాన ఏమాతంది. ఆ అమ్మాయికి కూడా జన్మాంతర తపస్సు ఉండాలి కదా! ఔను కాదమ్మాయి!”

అచల అలమాత్రం ఊపింది. ఆఅమ్మాయి ఎవరోబామ్మకు తెలియలేదని అచలకు అర్థమైపోయింది. గుండె మీదినించి ఏదోబరువు తీసివేసి నట్లయింది. కాని మరుక్షణమే... ఆ బరువుపోయినా గుండెమీద నలుగురు అలాగే వున్నట్లు ఆమె అనుభవించింది.

భోజనాలైన తరువాత బామ్మ అచలను వెంటబెట్టుకుని భవన మంతా- గదులూ, వివిధ వస్తువులూ అన్నీ చూపించింది, చూపిస్తూ చూపిస్తూ ఆమె ఒకదీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచి. “అమ్మాయి! చూచావుకదా! ఘాకెందునా లోటులేదు. కాని ఇదంతా లక్ష్మిలేని వైకుంఠంలా ఉంది కాదూ! నాకు దుఃఖంరాక ఎలా ఉంటుందమ్మా చెప్ప”

ఇంతలో నాకరువచ్చాడు. కేదారబాబు బయలుదేరి వెళ్ళటానికి సిద్ధంగా ఉన్నారని వాడు కియరుతెచ్చాడు. అచల ఆమెకు నమస్కరించి ఆమె ప్రాధధూళి కిరసా ధరించింది. బామ్మఆమెచేయి పట్టుకుని సంకో చిస్తూ-“ఒక్కమాట అడుగుతాను తల్లీ! నువు మరొకలా అనుకోవుగదా!.. అన్నది.

ఆమెచహరా గమనించి అచల మందహాసం చేసింది.

“అయ్యో మహిమేభూతుల సమా గాంధీలన్నీ మహా నాథులైన పంచాదు, మహిమ వీరవాడు కాపటంబే మహానాన్న గానీ ఆ సుబంధం ఇష్టంలేదనీ, కేవలం నీవట్టుదల వల్లనే—

“నిజమేనంటే ఆత్మగాయా!” అన్నది అచల మృదువుగా పిలవంచుకుని.

బామ్మ ఆశ్చర్యంతో ఆమె రండు చేతులు పుచ్చుకుని “అయ్యో నమ్మా! అదేమాగ్గం. ప్రేమ మృగానం. పుట్టదానం ఎందుకీ మనస్సున ఏవిధమైన యోభగండాదు. నేను మహిమేభూతులగా ఎందుకును. అలాని కోసం నువు ఎటువంటి కష్టాలయినా సహించవచ్చును. అంత నిశిత యోగ్యుడు మనిషి. ఎప్పటికైనా భగవంతుని కృపలను అందుకు భవ వంతుడు కాగలడు. నీతిమూల్య ప్రేమను అతడు ఒక్కగాంటికి బాంక బోనుకోడు. అంతవరకు నేను నిశ్చయంగా చెప్పగలను.”

అచల మరొకసారి వినమిత్తును. ఆమె పాదాలను స్పృశించింది. బామ్మ ఆమె గడ్డాన్ని పుణిక పుచ్చుకుని తన అంగుళిలును ముగ్ధాడి. “నాకు నీలాంటి కోడలాకత దొరిక నాభారం తీరపోలేదు” అన్నది.

సురేశ్ వచ్చి ఇద్దరినీ బండిలో ఎక్కించి సమస్కానం చేప్పి పిలిచి వచ్చాడు. మునిసిపల్ దీపపుకాంతి పడి అతని ముఖం బండిలో వెళుతోన్న ఆనందాదేవి దృష్టిని ఆకర్షించింది. అతనిమనస్సులో ఏమిదో భగవంతునికి తెలియాలి. కాని అనివార్యమైన బాషాచాప్యసంకరం వరకూ వచ్చి బయటికి రావాలని ప్రయత్నం చేస్తోంది.

బండి వేగంగా దాటిపోయింది. ముఖపు తిరిగింది. అచల భావ సముద్రంలో మునిగింది. నాటి సంఘటనలన్నీ కలగా కనిపించాయి. “అని అది సుఖస్వప్నమో, దుఃఖస్వప్నమో ఆమె నిర్ణయించుకోలేక పోయింది. బహుభాయి మాత్రం కొంతసేపురాకా మానంగానే కూచున్నాడు. బహుశః సురేశ్ బళ్ళగ్గం ఆరున్న పట్టాభిరూపి ముగిసి నేసిందేమో! చివరకు ఒకదీర్ఘ నిశ్వాసం వినిపిస్తాడు. “అహ! ఎంత మంచివాడే!”

కొరి కూతురేమీ మాగుపలకలేదు. అందుచేత ఉత్సాహం ఉడిగి ఆయనతోడ మానముద్రలోనే పడ్డాడు.

బండివచ్చి ఇంటివద్ద ఆగింది. నాకరువచ్చి తలుపుతీసి నిల్చున్నాడు. అప్పటికి కేదారబాబు యధాస్థితికి వచ్చాడు. ఒకదీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచి- “సురేశ్ ను మన మెవరమూ అర్థంచేసుకోలేకపోయాం. అతడు నిజంగా దేవత”- అని గొణుక్కున్నాడు.

౧౪

నేడే అచలాదేవి వివాహం. వివాహమండపం దగ్గర సురేశ్ ఒక్కనిమిషంమాత్రమే కనిపించాడు. ఆ తరువాత ఎక్కడ మాయమై పోయాడో - ఆరాత్రంతా పట్టలేడు.

వివాహం ముగిసింది. మొదట ఒకటి రెండు రోజులు అచలకు భయంభయంగా ఉండింది. ఆనాడు బామ్మ చెప్పినమాటలు ఆమెకు మరపురాలేదు. నెమ్మదిగా హృదయానికి స్వస్థత చిక్కింది.

మసీదుబాబు గాంభీర్యం మాత్రం చెక్కుచెదరలేదు. ఆనందం గాని, ఆనందం లేకపోవటంగాని అతని ముఖంలో ఎక్కడా ఏమూలా ప్రకటితం కాలేదు. కాని నూతనవధూవరుల పరస్పరావలోకన సమయాన అతని ముఖం చూచినప్పుడు అచలాదేవిహృదయం ఆనందంతో, మధురిమతో అంచులు వారింది. మనసూ అతని పాదాలపై వ్రాలి త్రికరణ శుద్ధిగా చెప్పింది-“ప్రభూ! నా భయం తీరిపోయింది. నీ సన్నిధానమే నాకు స్వర్గం. నేటినించి ఎప్పటికీ నీకుటీరమే నాకు రాణివాసం”

అచలను అత్తగారింటికి పంపించేనాడు కేదారబాబు ఉత్తేజంతో కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ- “అమ్మా! ఇదే నా ఆశీర్వాదం. దుఃఖాల్ని, దారిద్ర్యాల్ని అంగీకరించి నీ జీవనమార్గాన, నీకర్తవ్యక్షేత్రంలో విఘ్నాల్ని అతిక్రమించి ముందుకుపో” అని కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ పక్కగదిలోకి వెళ్ళాడు.

శ్రావణమాసం. నూత్యాని ప్రకాశం మందంగా ఉంది. వర్షం కరవటం లేదుగాని ఆకాశంనిండా మేఘాలు వ్యాపించాయి. బుగ్గద నిండిన ఆ పల్లెటూరి వీధిని పాలకీలో అచల అత్తగారింటికి చేరుకుంది. వివాహముయంగానీ ఉత్సాహం సగంవరకు ఆదారిలోనే అంతరించింది.

గ్రామాల్ని గురించి, పల్లెప్రజలను గురించి ఆమె పుస్తకాల్లా చదివింది. వారి దుఃఖాల్లా, దారిద్ర్యంలో కవిత్వం, సౌరభం ఉన్నట్లు ఆ

పుస్తకాలు వర్ణించాయి. కాని పొలకీడిని నాలుగు పేర్లుగా అవలోకించినది. కవిత్వమేమీ ఈ పుస్తకం ఆ మనస్సుకు రుచిలేదు. పల్లెపల్లె ఇంత నిరాశం దంగా, నిజంగా ఈ ఉంటుందని ఆమె అనుకో నేలేదు. మళ్ళీయుద్ధం, చిన్న చిన్న దురుహులు, కబీరీలు, కల్లుగడ్డి, తాతామీలు కన్నులు ముగిసి పుస్తకం అలాంటి ఘంటికాలో నీ దీపితుల గడిపాలి. ఆమె మృదుల గీటులు వారి తున్నట్లున్నది. భర్త పొల్లబ్బెరి, వై వాహికా రందర - లోన్న ఎండగా వులుగా కనిపించి మృదయంగా అదృశ్యమైపోయినది. అత్త, అన్నమ్మ, ముదల - ఎడగా ఉన్నట్లు లేదు. ఎవరో ఒక పగలు ముళ్ళ దీప నూతన దంపతులను గృహస్థుల వేదం చేయించుకునే మాండలికం వచ్చింది. ఆనాడంతయు లేన వై వాహికా పు తిరుగులు బాసకల ఉష్ణాండే గాంధీవాసదేగా జరిగి లేదు. ఆమె అచ్చివేడుతుంటున్నది. ఆ పగలు ముళ్ళదీప వచ్చి తిరుగు లోని పొలిమిటిని కూడా బెట్టింది. ఇరుగు పొరుగు అమ్మలకిక్రమం పట్టి పొలిమిటి చూపించిన వచ్చింది. వచ్చి వయస్సును ఊహించుకుని పొట్టు ఒక పేషాగా ఒకరు చూచుకున్నారు. ఒకరి చేతు లోని భావగర్భితంగా గుల్లమిన్నాయి. గర్భ గుళ లాడుకున్నారు. చిరకాలం వాళ్ళు పట్టిపోతున్న పుస్తకం, 'బహుమతి' 'మేనల్లు' ఇత్యాది పొలిమిటివంటివి కూర్చి పేషా వడ్డాయి.

మరింత ఒక మేనల్లుడి పుట్టిన అర్ధ శతాబ్దం గతమంతా గర్భం పుట్టింది. పినాపకానికి పుట్టిన పిల్లలనుంచి గ్రామ ప్రజల వరకు అనుమానం కలిగింది. వా లో వా కి పుట్టిన భర్తను బట్టగాయి. ఇప్పుడు పుట్టిపోతున్న ప్రత్యేకంగా చూడాలి వారి అనుమానం నిజమైంది. వదహారేశ్వ పైబట్ట పుట్టి పొలిమిటి!

చూడవచ్చిన వేదంతాన్ని పుట్టిపోయిన తర్వాత అపరాధు ముళ్ళెదురు తిరుగు సమాధింది. "జీవిత వదహారేశ్వ అమ్మాయి! ఇంటి దగ్గర పనిపొట్టున్న నేనే పుట్టినాను. అమ్మాయి కాలమిన్నది" అంటూ ఆనాటికి ఉండిపోయిన ఎంత పొట్టింటినా పొట్టింటా పుట్టిపోయింది. ఆమె ఎండకు పుట్టిపోయింది తిరుగు ఊహించుకుంటే పుట్టి తానీ అపరాధం సహించవలసి ఉంటుందని ముందుగానే తెలిస్తే తానీ కుట్రామంలో అడుగు పెట్టకండానే ఉండేది. నిర్భయంగా, గ్రామస్థులను నిర్లక్ష్యంచేసి అక్కడే ఉండగలగటం అసంభవం.

“ఎవగమ్మా ఈమెని చుంది నీమీసా నువ్వెలా ఉంటా?”
యశోద.

“హూ... అని అచల తల ఊపిరికి. అంతే.”

వదానికి తడిసిపోయిన బట్టలు విప్పి, కొత్తని ధరించి మృణాళిని మళ్ళీ వచ్చింది. “ఏనో నాలుగు పర్యావరణాలలో పట్టి పడినాను. అప్పుడు నే నెవరో నీకు తెలియజేస్తాను. ఇదు. చప్పెలవని మృణాళిని ఏలుతుంటా! నేనూ, మీ ఆయనా చిన్నప్పుటి నింకీ ఈ యింట్లోనే పుట్టాం. ఆంధ్రులేత అతన్ని ‘బావా’ అని పిలుస్తూంటాను. మీమామగారికి మనాన్నగారికి ఆ బాల్యస్నేహమట. ఒకనాడు బలవంతునిని పట్టి మనాన్న కాలువిరగగొట్టుకున్నాడు. దానితో ఈ గోగం ఊడింది. నాననింటి మీమామగారు మమ్మల్ని అందరినీ అనయింట్లోనే ఉంచుకుని పోషించారు. ఆ తరువాత చాలానాటికి నేను మృణాళాను. అప్పుడు మనాకు ఎనిమిదేళ్ళ పల్లవాం. అతడు బిచ్చంబిసినాడే తల్లి ఉపసాహించింది. అంతకు ముందు ఖట్టిప ఇద్దరుమగ పల్లవులు కూడా అందరి పట్టుకుని పూర్వం ఊళ్ళిరిగూ వ్యాధిలో మరణించారు. ఈ పరిస్థితులలో నుంట్లో ఉండిపోయి జమనుగలయింది నిజానికి. అతరువాత మా నాన్నగారి ఉపసాహించి పోయాడు. అప్పుడినింటి నేను ఇక్కడే ఉంటూ ఉన్నాను. పిలువాలి చాలానాటికి మీమామగారు కూడా మరణించారు. ఇది విదేశాల్లో పూర్వం బావ నాకు పట్టించే అత్తగారికి శరణుచేశాడు. గోళాల్లో వంశస్థులు మా అత్తగారు. నుంట్లో అయినా బ్రహ్మపురికి బాగుంటుంది పోను...”

“ఏదీ పెళ్ళిమామ! ఇక్కడే ఉంటా?” అంటూ ఒకాయన... నాలుగూ మూడుగా ఉన్నాడు. వచ్చి దగివాడా దగ్గర నిల్చున్నాడు.

“గండి, గండి. అంటూ మృణాళిని ఆయన్ను అహ్వానించి. మళ్ళీ అచలనే తిరిగి. “వారే మా ఆయన. నువ్వే పునమా అక్కగారూ! అమృతాయనకూ నాకు పోడిలా కుమారునిగా ఉన్నాడని నానిందం చందం. అంతా మట్టిపాలైనాయి కాదు!” అంటూ నవ్వింది.

అచల ఏమిజవాబు చెబుతోంది సిగ్గుపడి తల వంచుకుంది.

ఆ సజ్జనునిపేరు భవానీబాయి. భాగ్య మాటలకు భానునవ్వాడు. “నువ్వు దానిమాటలేమీ నమ్మకమ్మాయి పెళ్ళిమామగా! అన్నీ అబద్ధం.”

అందరముందూ నన్ను ఆవమానించాలని చూస్తూ ఉంటుంది. దానికి అదే పని. నిజానికి ఇప్పటికీ నావయస్సు—”

మృణాళిని ఆర్గ్యోక్తిలో అడ్డువచ్చింది. “చాలైండి, ఊరుకోండి. బావ ఎలాంటి దుర్మార్గుడో భగవంతుడికి తెలుసు. ఆన్నివిధాలా నన్ను నాశనం చేశాడు. ఏమంటావు అక్కా! ఇలాంటి ముసలాయన కిచ్చేకంటే నన్ను కాళ్ళు చేతులు కట్టివేసి గంగానదిలో పారేస్తే బాగుండేది కాదూ! నిజంచెప్ప”

అచల పూర్వంలాగే మానంగానేఉంది. ఆమెముఖం సిగ్గుతో నెల నెల బారింది.

భవానీబాబు మెల్లిగా లోనికివచ్చి లజ్జావనతమై యున్న పెళ్ళి కూతురుముఖం కొంతసేపు పరీక్షగాచూచి తృప్తిపడి అన్నాడు. “అమ్మాయి! నువ్వు నా మర్నాద కాపాడావు ఏమైతేనేం? ఈ దబ్బతో మా ఆవివ గర్వమంతా పిండిపిండై పోయింది, ఇన్నాళ్ళకు నువ్వు వచ్చి దాని పొగరణించావు. తానొక అందగత్తై ననుకుని కన్ను మిన్ను కానకండా ఉంది మరీను.”

భవానీబాబు అంతటితో ఊరుకోక మృణాళినికేసి తిరిగి అన్నాడు. “అణగిందా నీ పొగరు? ఇన్నాళ్ళూ ఏ చెట్టూ లేనిచోట ఆముదపుచెట్టే గొప్ప అన్నట్టుగా విర్రసీగావు. ఇప్పుడు చూడు పట్నంవాసుల అందం ఎలాటిదో! బాగా కళ్ళువిప్పి చూడు.”

“ఔనులెండి, ఊరుకోండి. చాలమందిని చూచాను, నా గర్వం అణచే తాగుతు ఎవరికీలేదు” అంటూ మృణాళిని పతికేసి బరపిన గుప్త కటాక్షం అచలాదేవి కంట పడ్డది.

భవానీబాబు సవ్వాడు. “విన్నావుకదా మరదలా! నువు కొంచెం బాగ్రుట్టుగా మాత్రం ఉండాలి. ఎవరీ గుండె ఎంతలోలో ఎవరూ చెప్పలేను. నేను ముసలేవాణ్ణి. ఉంటానో, ఊడతానో! నీ వస్తువును మాత్రం నువ్వు బాగ్రుట్ట చేసుకో నీమేలుకోక చెవుతూన్న ముసలివాని మాటలు మనిచిపోకు”

“మృణాళిని! నీకు గాత్రం బగ్గట్లు పరాచకాలే నన్నమాట!”

“ఏం చెయ్యమన్నావయ్యా బావా మరి!”

“వంటింటి వ్యవహార మేమిటో చూడవూ!”

“అంత మరచి పోయాను సుమ! అయితే మీరు పుట్టిన పశువులకు బావా! మేం చూస్తాం ఆపని”

“మేం అంటే ఎవరవర?” అన్నాడు సుమంట్.

“నేనూ, అక్కయ్య” అని పలికి మృణాళిని అవలంబిస్తూ పోగి -
“అక్కా! నేను వచ్చాను కాబట్టి మళ్ళీ వస్తేలాగా ఈ ఇంటి దురద
మాన్యం అంతా నీకు ధాన్యం ఒప్పుచేయాలి” అన్నది.

సుమంట్ భవానీబాబుతో సహా పుట్టిన పశువులు.

“నేనూకాకా ముందుగానే ఇక్కడికి వచ్చి నుంచుకుంటుంది. ఇంకా
మా అమ్మగారు బాబులనిషి అందుచేత విడిచిపెట్టి గొప్పగా పోయాను.
సరే, నువ్వు బట్టలు మార్చుకోరా?” అని మృణాళిని పంపిస్తూ పోయింది.

వస్త్రం నెలసింది. మేములునుడా వినిపిస్తోన్నాయి. చురుకైన
బింబం మందంగా ప్రకాశిస్తోంది. ఆరాకం పుట్టినట్లు, సుమంట్
పంపిస్తోంది.

వంటలున్న శుభ్రమగు మృణాళిని అనుసరిస్తూ దగ్గర వచ్చి
కూచుంది. ఆ మెచేసి తనచేతుల్లోకి తీసుకుని “మృణాళి! నీకు నీ
పెద్దదాన్ని. నువ్వు నన్ను మృణాళిని అక్కయ్య!” అని పిలుచుకు
నాకోరిక.

“అలాగే”

“ఇవాళ నీకు వంటియిల్లు, సగంజాచూ అంతా చూపిస్తాను. రేపు
తాళపు చవి నీకొంగుట కట్టిస్తాను, సరేనా?”

“తాళపుచేతులు నా కండువ?”

“ఎందుకంటే వేమిటి? అదేమిమాట? వంటియిల్లు అంత శుభ్ర
మైన వస్తువుని నీ భావనకామా! ఏం? కాదక్కా! అని గృహిణీ
రాజ్యానికి గాబాని సుమ!”

“రాజ్యాని అయితే కావచ్చు. నానిమిద నాకంత అపేక్ష
లేదు. నీమిదహత్రం నాకు పిచ్చి అపేక్ష ఉంది. ఇంకా కొన్నాళ్ళు
నేను నీ నాలుగు ఉండవలసిన గొన్నేనమ్మా అక్కా!”

మృణాళిని కండుచేతులతో ఆమెకు గట్టిగా కావలెనునంది.
“నవతిని నాలుగు తన్ని బయటికి వెళ్ళగొట్టే శూలిగాని, ఇంట్లో అట్ట
పెట్టుకుంటారా? ఇదేమి మర్ది నీకు అక్కా!”

“మాటి మాటికీ నవ్వు ఇంకా పడుచూవుంటే నీ ముక్కులం నానె
బాగులేదు అక్కా! ఈజేమిట అందరూ ఇంకా నీ నోరూచు
కుంటున్నావో?”

మృణాలిని కిటకిలా నవ్వించి. “నేడమ్మా అలాంటి పాపం
ఎవరూ ఆడరు. నేనే ఆపచున్నాను. అందుకే అలా పం ఎంబిస్తున్నా!”

“అట్టి సగసానికి అపకాశం ఉన్నానా నోటి అంబిమంటలు
ఎన్నడూ పలకను. అది భద్రచుహిశల లక్షణం కాదని మాకలకత్తాలో
అనుకుంటారు?”

ఆమాటలకు మృణాలిని నిగ్గుపడలేదు. ఎక్కోసారి అచలను
గట్టిగా కావలించుకుంది. “నానాగా ఇంట్లోకిగా వెళ్లి చూడటంబట్టి నే
భద్రచుహిశలు మీ కలకత్తాలో ఎంతమంది ఉన్నారో చెప్పు! అందరూ
అన్ని పనులూ చేయలేరు. చూడండి! ఇంకో సామంటలు, కిరీటం
పాటిలోనే నారు తోలుకున్నవారు లేనివారైతే తీసుకోయాల్సిగా, ఒక
లక్కయ్య దొరికినట్టగా, కొర్రెలునుభవం కలిగింది. ఈ ఆనుభవాన్ని, నిన్ను
ఆచూకాంతమూ మరచిపోలేను. ఇదిసీత పరిచూచకతగా తోస్తున్నావా?”

అచల సుకీర్తయైన బాలిక. పట్నవాసంలో పెరిగిపోయిన నల్ల
టూరి భిన్ననా తావగంబా భవిష్యత్ - నీవితం ఎంగడవ గలనా అని
ఆమె మొదటే అను మానించింది. “అయితే నన్ను నీవెవరినో ఎన్నడూ
మరచిపోవూ? నిజమేనా ఆమాట?” అని అడిగింది.

“మేము పట్నవాసపు పడకులంకాదు. ఎన్నటికీ మరచిపోను.
‘నిన్ను నేను మరువను’ - అని నిన్ను ముద్దాడి ప్రతిభాచేశానంటే - చచ్చి
పోయేదాకా ఆమాట పాటించి ఫీరుతాను.”

అచల ఆమాటలను ఎక్కవగా లక్షించలేదు. “దయ్యన సారి
పోవుకదా! ఆమాట చెప్ప మొదట” - అని అడిగింది.

మృణాలిని నవ్వించి. “ఆసంగతి మొదటే చెప్పాను. పూర్తిగా
నీకు ఛాన్సీ ఒప్పుచెప్పకండా మాత్రం పోను.”

“నాకిప్పుడు ఛార్జి పుచ్చుకోవాలన్న ఆత్మత లేదు”

“అయితే మీ ఆయనకు ఒప్పుచెప్పి పెడతాను. ఇల్లు విడిచి చాల
సోబలు నేనిక్కడ ఉండేందుకు వీలేదు. గావ్వాళ్ళభారం నా తలమీద
ఎంత ఉందో నీకేమైనా తెలుసా?”

“ఉహు. నాని - నామి”

“బావ నానిమి నామి నీకు చెప్పలేదన్న మాట!” అన్నది మృణాళిని చూపుచున్నది.

“ఉహు. చెప్పలేదు. తనయింటి వ్యవహారాలన్నీ చూడగల చెప్పారు. కాని తప్పని సరిగా చెప్పవలసిన నీ సంగతి మాత్రం చెప్పలేదు. నాకాశ్చర్యమౌతున్నది”

“అలాగా” అన్నది మృణాళిని అన్యమనగ్నముగా.

అచల కాశీపు మానం గా ఉండి బిచ్చమును పొందచున్న ఆమె మృదువుగా అడిగింది. “అయితే నిన్ను అలాంటివృత్తిని కల్పించినది మొదట నిశ్చయమైందా యేమిటి?”

మృణాళిని ఇప్పటికీ అన్యమనగ్నముగా ఉంది. ఏమో అలాంటివి అన్నా “జూను” అని చూడటం పనికింది. పనికింది పని క్షుణ్ణము ఆమెకు సవచిత్తమూర్తి గంట మోగినట్లునిపించింది. ఆమె అచల కాశీపు మానమును చూసింది. “గీతలేదు. నిశ్చయం కాశేను.”

“ఎంతకు కనుడకపోయింది? మరి దగ్గర బంధువులేమీదా లేదాయెను. అడిగాక అబాల్యప్రవృద్ధమైన శ్రీమను తోగిని కలెక్టుటం కూడా మంచిదని కాదు.”

మృణాళిని ఆ మాటలకు ఉలికిపడ్డది. అచల కాశీపు తనకి దృష్టిని చూచింది. “నువ్వు ఏలాంటిది ఉండి ముట్టాడుకున్నావు అక్కా! చిన్ననాటి ప్రేమసులంతా దంపతులు పోతారు నీ అభిప్రాయమా? అని కేవలం ఈ జన్మలో వచ్చే సరిలంధమే కాదు. జన్మనిశ్చయం తర బాంధవ్యం అది. దిగుకాలం నిండు నీ నవలనానీనీ. భగవంతుని నన్నాయనల బంధువులు. భగవంతుని భగవంతుని పరిపరం నడవటంలేదు”

అచల లజ్జిత అయింది. “జూను అక్కా! ఆమాట నిజమే, అందుకే నడిగేది”

ఆమె వాక్యం పూర్తి చెయ్యలేక పోయింది. నిర్గుణిత ఆమె ముఖం మరి తెల తెల బారింది. మృణాళిని అది గమనించి, ఆమె మాటాన్ని ప్రేమగా తన చేతుల్లాకి తీసుకుని భాగించింది. “అక్కా! నీకు భర్త ఇవాళే కొత్తగా లభించాడు. పతి సేవలో నాను అయిదు

సంవత్సరాల అనుభవం ఉంది. ఒక్కమాట చెబుతాను విను; 'భర్తతో ఎప్పుడూ నీకుటే చెల్లుబాడే కావాలని కబ్బాలు పెట్టుకోకు. మన పట్టుదల సెగ్గకపోతే పగవాలేదు. ఏడ్చి గెలిచినా లాభం నున్నా.'"

ఇంతలో యమవచ్చి "అమ్మగారూ! భోజనకాల బాగుచేసి వచ్చారు" అని చెప్పాడు.

"సనే వస్తున్నావద" - అని మృణాలిని రెండుచేతులూ చాచి అనగా దేని ముఖమిందాన్ని దర్శనం తీసుకుని ఒక్క మధ్యపెట్టుకుని లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

౧౫

"అక్కా! ఓ అక్కా!"

మృణాలిని అచల గాభరాగా గగలాకి వచ్చింది. మృణాలిని ఎవరి సహాయమూ లేకుండానే ఒంటరిగా చిన్నమేజాబల్ల నొకదాన్ని తిన్నగా లాప్పిపోయి యభాస్థానంలో భద్రపరుస్తోంది. అచల లోపలికి రాగానే ఆమె ఎక్కుడలేని కోపం తెచ్చుకుని - "ఏమమ్మా! నవ్వు కాలుమీద కాలు వేసుకుని దొరిసానిలా కూచుంటావు. నేను నీ గది అంతా శుభ్రం చేసి అలంకరించి పెట్టాలేం? ఆ చీపురు తీసుకుని ఆమూలనించి ఊడ్చుకురా" - అంటూ వస్తూన్న నవ్వు ఆపుకోలేక పకపకా నవ్వేసింది.

ఆ మాటలు విని యశోదకూడా అక్కడికి వచ్చింది. "అదేమిటండీ అమ్మగారూ! ఇంతమంది నొకరినొకరి దానీలు ఉండగా అమ్మాయిగా ఒక పని చెబుతారేం? ఎన్నడూలేనిది ఇవాళ ఆమెగారు చీపురుపుచ్చుకుని పట్టెటారి పిల్లలాగా ఇల్లు తుడుస్తుందా. ఇలాతెండి నేను తుడుస్తా" - అంటూ యశోద చీపురు అంచుకో బోయింది. మృణాలిని కృత్రిమ ప్రోదం చేస్తుకుని - చాణ్ణి నవ్వు వెళ్ళిపో. అమ్మాయిగారి తరపున వర్తమానం వచ్చుకో వచ్చావా? అమ్మాయిగార్ని నీకన్నా నేను బాగానే ఎరుగుమను." అంటూ చీపురు అచలాదేవి చేతిలో బలవంతాన ఉంచి, నవ్వుతూ యశోదతో - "తెలుసునా? మీ అమ్మాయిగారు తలుచుకుంటే మా పట్టెటారు పిల్లలు చెయ్యలేని పనులుకూడా చెయ్యగలదు" అన్నది. మళ్ళీ అచలాదేవి తిరిగి - "కానీవమ్మా అక్కా! ఆ మూలనించి తొందరగా తుడుచుకురా" - అని చెప్పింది.

అచల బ్రహ్మ ఊహిస్తున్నా - “మృతాశిని అదిగ్గ సుభ్య సుత్రం
‘వయ్యగలవు; జేస్తాను’”

“అదీమి మాట?”

“నే నీ యిల్లు పుడచేయమని నీవును పట్టుకొంటి - అది నీవు చేసిన
సుత్రం ‘కాకిపోతే మి లేమిటి?’”

“నీవును నావ్వు పట్టికపోతే ఇం ‘వరు’ పడతానని నీరీయవాణ్ణి
నీ యిల్లు ఎవరు తుడుస్తానని నవ్వున గానీ, మాటలతో ‘కాలం వృథా
వయ్యకు. నీకటి పడతానని.’”

అచల పనిచేస్తూ మధ్యన నవ్వి - సువ్వే స్వయం గా ఒక గిరినా
గొనిన ‘నాచేత చాకిరీ చేయిస్తూ పనిచే చేస్తూన్నావు. మృతాశిని అదిగ్గ !
ఈ అయిదామి గోళాల్లో నావ్వు నాచేత ఎంతకన్ను చేయియ్యావో ‘అలా
మనా అస్సం తేగూతు పట్టుకొని గా’ మిగిలిన ఇంత వ్రాసిన
‘పట్టుకు యజమానాలు.’” అన్నది.

మృతాశిని ఆ సు చూడకుం మోచి మల్ల గా చూచుచున్నా తాటలని
అన్నది. “అందుచేతనే ఈ నాడు యింటి ముంగిటి పట్టి చూస్తే ఈ
ముంట్లో లక్ష్మి అవిగ్ధవినిందని చూడేవాళ్ళాని తోస్తున్నా. కిన్నె, కిన్నె,
అంటావు. భిన్న, బిన్నెలు, ఇంటిదాని - స్నానం చేయకూడదు, తిండి
తీరకూడదు. అదే కాలం అభించని గోళాలు వలె పట్టించునాడు (తల్లి)
లక్ష్మి సాగి కిన్నెదని సువ్వే అనుకుంటావు. అట్టి తుగ్గినాని నీరు
స్నానాలో చేతులాలనే భిగపంతునిన ‘నాప్రాప్తి. ఇప్పుడు సుభ్య పని
అన్నది ఒక ‘పట్టి కిన్నెమని’ - అంటూ మృతాశిని నవ్వుకూని ప్రయా
శ్చం చేసింది. ‘కాని ఆమె పదవి కంటించింది.

ఆమాటలు వింటోన్న యశోదకు ఏడుపువచ్చింది. “బాగా
ఆశీర్వాదించానమ్మ గారూ! బాగా ఆశీర్వాదించారు.” అన్నది. ఆ మా
తప్పడూ ఆచూకీపై తల్లి భూపకం వచ్చింది. ఆసాధ్య పాపం ఇం ‘అమగ
లంవా’సిన ఆచలను యశోదచేతుల్లో పట్టింది. అనాటి పసిబిడ్డ శేటి
‘పెరిగివచ్చి మరనియిల్లా చేరింది.

“అరె, మాటమాటకు ‘పద్ద’ పట్టున ఏడుపందుకు వస్తుంటి నీకు?”
అని మృతాశిని యశోదను మందలించింది.

యశోద కన్నీళ్ళు కుడుచుచుంది. “మీమాటలు విన్నతరువాత దుఃఖం ఆగలేదండీ అమ్మగారు! మీరే గనక రాకపోయినట్టయితే మేమిక్కడ ఎలా ఉండగలిగేవాళ్ళమో భగవంతుడికి తెలుసు”

మృణాళిని వచ్చి అనుగోపిస్తానని. వచ్చిన నాటినుంచీ గృహ వ్యవహారాలను చక్కచెడుతూనే ఉంది. ఏమిచేసినా ఉల్లాసంగా, సంతోషంగా చేసేది. ఆమె మాటల్లో, పనిపాటల్లో, ఆచారవ్యవహారాల్లో ఒక విశాల సహజ స్వాభావిక విస్తృతి ఉంది. ఇన్నాళ్ళనుంచీ ఆమె శిక్షణలో అచల గాఢాభ్యవృత్తులను అచగతం చేసుకుంటున్నది. అంతకన్న ఎక్కువగా మృణాళిని ఘనస్తత్వాన్ని అగ్రం చేసుకోవాలన్న కుతూహలం ఆమెకు మెండయింది. మృణాళిని అత్తగారికి అద్దిపాస్తు లేమీ ఉన్నట్టే లేదు. ఒక్క గాజినా లేని ఆమె చేతులు చూస్తేనే ఆసంగతి తెలుస్తున్నది. భర్తేమో గోగిట్టిచునిపి, ఆమెకు ఎందునా తగిన వాడుకాదు. పైగా ఇంట్లో చాకిరి కావలసింది. సోగతో తీసుకుంటూ కూడా అత్తగారు సతాయించటం మామదు. సగం చచ్చినట్టు పడివుండవలసినదేగాని ఇంట్లో స్వతంత్రమంటూ లేనేలేదు. ఈ అన్నిసంగతులూ మృణాళిని స్వయంగానే చెప్పింది. అంతగా కంటకావృతమైన జీవనమార్గాన కూడా ఆమె అలసిపోలేదు. పద్మం బురదలో ఉద్భవిస్తుంది; కాని దానికి బురద అంటదు. నేరుగా నీటిపైకి ఎదిగి వస్తుంది; కాని దానికి తడి అంటదు. అలాగే...విద్యావతి కాకిపోయినా ఈబీద పల్లెటూరి లక్ష్మి దారిద్ర్యపంకంలో, సంసారసాగరంలో కుత్తుక బంటి మునిగిఉంది. అయినా దుఃఖాన్ని ఆవలికి తోసి వేసుకో గలుగుతున్నది. ఇంతవరకు శారీరకంగా గాని, మానసికంగాగాని ఆమె స్రుంగిపోలేదు. ఆమెలోని యీవిశేషమే అచలాదేవిని ఆకర్షించి అలనాటినుండి పసులుకూడా బలవంతాన చేయించ గలుగు కున్నది. అలవాటు లేకపోయినా సరే, అనపూర్వ సంస్కారానికి విసుద్ధ మైనాసరే. ఇప్పుడామె మృణాళిని చెప్పిన పనిల్లా చేస్తూనేఉంది. నేను చెయ్యవని నిరాకరించటం లక్షాకంగా తోస్తున్నది. ఈ ఆరురోజుల నుంచీ తన సంసారిక అవసర విధాన పడేందుకు నిమిషమైనా తీరక లేకండా పని కల్పించుకుని పొలాసాగా, చలాకీగా ఉంటోంది. ఆమె తిరిగి వాళ్ళ అత్త గారింటికి వెళుతుండేమోనని అనుమానం కలిగినంత మాత్రాన ఆమెతోపాటే తన అనందంకూడా పోతుండేమోనని, అయింటి శోభకూడా అంత రిస్తుండేమోనని అచలకు భయంగా ఉండేది. మృణా

దీని నల్లిపోతేతా నా యింతలోబెక్క - గడగ్గునా ఈ గడికలదా?

“నావు ఎప్పుడు సాగుదోదామో అని చూస్తున్నావు. బంగారపుల యిల్లకువచ్చి ఇంతలో ఎవరి గా పోని పోయినాల్సివు ఎవ్వరినా ఈ గదిలోనా? ఈ గదిలో నేళ్ళిందుకు వీలేదు. ‘సాగుల్లి కలకల్లి’ అన్నప్పుడు సాగు బక్కడే ఉండాలి” - అన్నది ఆవల ఆనామిదొక్క మే ముప్పొంగిపోతే,

“ఏమిటానన్న పున్నావక్కా! నా ముప్పొంగి అన్న దానిని చూడండి. నామిదొక్క బంగారపుల. నాను నన్ను నన్నుపోడే పుట్టింది! నీవొక్కొక్క పుట్టుకు పుట్టి ముప్పొంగి. అది నా పుట్టుకాదా? గొప్పది. మననా? అని నీవలాగ పుట్టాము. ఏదో ఎప్పుడున్నావు? రాత్రింబవళ్ళు కిందుగీ బుట్టు ‘మెలకే’వస్తుంది. అయిందేమిటి గొప్పది ఆగి కానునన్నా చూడండి?”

“నీకేమిదో అంటే నన్ను ముప్పొంగిందా?” - అన్నది ఆవల ఆవల

“నీ గా కన్నువన్నె చూడండి ఆ మిదొక్క

పుట్టుకంటే ఆ మిదొక్క?”

“ఆవలనుసరిత కన్నువన్నె చూడండి” అన్నది ఆవల ఆవల పంపించి పట్టామని పోలిక చూపించుట చూడండి. అది చూడండి.

“నీమూలము నీమే నన్ను” అక్కా! నీ పంపారంటో నీను ఎవరిమీద నీవు? నీమూలము నీవు? ఏ పట్టుకునీ నీవు. బహుశా ఆందోళనా మిన్నగా నావు ఆమెవలమై నీ ప్రేమిస్తున్నా నీమూ ఎవరు “చెప్పగలరా?”

మృణాళిని నన్ను చూడండి. “ఆందోళనా మిన్నగానా? అయివుండ వచ్చును” - అనిమానిం పుట్టి అనందోచి కన్నువన్నె. ఏమోనని కన్నువన్నెని పట్టిపోయింది.

“వదల” “వదల” నందూనే ముప్పొంగింది. మిదొక్కొక్క ఒక్కొక్క ఉన్నది. “వదల” “వదల” నని నోటితో పలుకుతు పలుకుతు దీనిని ఆ మి మనసుమాత్రం “వల్లిందుకు ఉత్కంఠ పడుతున్నట్లు కనిపించలేదు ఆచూకీ విడిచి. మృణాళిని చూడండి ఉంటే ఆమె ప్రపంచాన్ని ఒక పుట్టిక దృశ్యమంతా అగ్గం చేసుకోవటం అభ్యసించింది. గాని ఆమెకంటూ పరిపూర్ణత నీగించలేదు. ఆమె విచ్చింది నానినిగి మిదొక్కొక్కతో మాటికి ఏమో సరిపాలాడుతూనే ఉంది. ఆనమయాల్లో ఆవలకు గుడ్డెలో మాదులు పొడుస్తున్నట్లుగా ఉండేది. “ఎక్కో, అవన్నె

ఉత్తుత్త సరసాదే. కేను మనస్సు కష్టపట్టకొకలసినిత గుహగాదం
అందులో ఏమి తేదు. నేనే అపవిత్రుగాన్ని కాబట్టి అనమానియ్య
న్నాను” అని అనుగని ఆమె హాటిమాటికి ముచ్చు కుమటాను ముడు
నేండుకు ప్రయత్నిస్తుండేది. కాని ఆమెను తెలియకందానే ఏదో కుసిత
అనమానం, తిక్కం అనిగన్యచూడై స్వాదయంలా పొడగునాసి కలక
వేస్తూన్నది. మృణాలిని సుసాంసన చెన్నుప్పడల్లా మహిమనొంగు
గింపేలాగా ఉండేలాగు. అని అనూలేవి అనమానానికి దోహదమే
అయినది. ఆమె ఇలా తిక్కంనుకునేది. అనె సరిసంగం మాటాడుతూన్న
స్వసు ఆయనకూడా సప్రతూనే ఎందుకు సరిసంగం మాటాడుతూడు?
అంటే లోపల ఏదో కంభకోణం ఉన్నదన్నమాట! పోనీ సరిసంగానే
మళ్ళీ జవాబు చెప్పలేకపోతే నవ్విస్తూనా రసపోషణ చెయ్యలేద్దా. ని
మృణాలిని సరిసంగం సంభాషణకు దిగినప్పడల్లా ఆయన లబ్ధితుడై ఎక్క
డకో పారిపోతున్నాడు. ఇలా తిక్కం బలెసిపోయి అచలాదేవి హృద
యం వికలమాతూ ఉన్నది. ఏదో, ఎక్కడో, నిగూఢమైన అన్యాయం
జరిగి ఉందని అనె ఒకనిర్భయానికి రాక తప్పలేదు. మృణాలినితో
తాను పనిగో... మాత్రమే కలసి ఉన్నది. ఇంత స్వల్పకాలంలోనే
ఆమెపట్ల తనకు ఈర్ష్యానూయలు కలుగుతున్నాయి. ఎంతప్రయత్నించినా
ఆ ఈర్ష్యను ద్రోసి వేసుకోలేకపోతున్నది. మృణాలిని వంటి బాలికతో
ఒకేయింట్లో, ఎన్నో సంవత్సరాలు కలసి మెలసి వుంటూ ఏ పురుషు
డామెను ప్రేమించకండా విడిచిపెట్టగలడు?

మృణాలిని వచ్చినప్పడల్లా ఆయింటి వంట బ్రాహ్మణుడు
సెలవు పుచ్చుకుంటూ ఉంటాడు. ఈసంగతి అచలకు తెలియదు. ఈసారి
నూడా అతడు సెలవునిదే ఉన్నాడు. కాని మహిమబాయికు తన చేతుల
మీద వంట చేసికెట్టి తిని పించటమంటే మృణాలినికి అత్యంత ప్రియ
మైన కార్యమని అచల గ్రహించలేక పోలేదు. అనాడు ఉదయం లేవ
గానే అచలాదేవి-“ అక్కా! ఇవాళనువు సెలవు పుచ్చుకో”. అని
చెప్పింది మృణాలినితో

మృణాలినికి అర్థంకాలేదు. “దేనికి సెలవు?” అని అడిగింది.

“వంట పనికి. ఇవాళ నేను వంటచేస్తాను”

మృణాలిని అశ్చర్యపడ్డది, “నువ్వేమిటి, వంట చెయ్యట మేమిటి?”

అచలాదేవి పంతంపట్టి వంటిట్లు ప్రవేశించింది. ఆమె బాగానే వంట చేయగలదు. కాని మనస్సు ఆ పనిలో లగ్నమై తేగా! ఆమె పరి పరి విధాల ఆలోచనలకు లోనైంది. ఒక వేళ మహిమ తన్న అంతగా ప్రేమించటమే లేదేమో! వివాహానికి పూర్వం సురేశ్ - మహిమబాబుల సంఘర్షణ జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇక్కడికి వచ్చి నప్పటినించీ మహిమ ప్రవర్తన విమర్శించుకుంది. అంతా కలసి జోడించి ఆలోచించుకుంది. మహిమ బాబు ఎప్పుడూ ఉదాసీనంగానే ఉంటున్నాడు. తండ్రిగారు అతని సంబంధం వదులుకోటానికి సిద్ధమై నప్పుడు కూడా అతడు కిమ్మనలేదు. గంభీరంగానే ఉన్నాడు. అతడు తన్ను నిజంగా ప్రేమిస్తున్నాడా?

గోజూ అచల, మృణాళిని పంక్తి నకూచుని భోజనం చేయటం ఆనారమైంది. రెండు రూములైంది. మృణాళినిని పిల్చుకురమ్మని యశోదను పంపి అచల ఎదురుచూస్తూ కూచుంది. యశోద తిరిగివచ్చి- “ఆమెగారికి జ్వరంవచ్చి నట్టుగాఉంది. భోజనం చెయ్యరట”- అని కబురుచెప్పింది.

అచల ఏమీ మాటాడకండా యెకాయెకి మృణాళిని గొకి వెళ్ళింది. ఆమెకళ్ళు మూసుకుని పక్కమీద పడుకొనిఉంది. “భోజనం చేద్దువుగాని లేచిరా అక్కయ్యా!” అంది అచల.

మృణాళిని కళ్ళువిప్పి ఆమెకేసి చూచి మందహాసం చేస్తూ - “నవ్వు తినిరా అమ్మా! నాకు ఒక్కో బాగాలేదు”- అన్నది.

“ఏమిటి? జ్వరమా?”- అన్నది అచల నీరసంగా.

“జ్వరమే అనుకుంటాను, ఇవాళ లంఘణం ఉంటే రోపటికి తగ్గి పోతుంది”.

అచల వంగి ఆమెనుదురుమీద చెయిపెట్టి చూచి- “నన్ను పిచ్చిదాన్ని చెయ్యకు. చప్పన లేచిరా భోజనం చేద్దాం”- అన్నది.

“నీమీద ఒట్టు అక్కా! నాకు నిజంగా ఆకలిలేదు. నవ్వు రావాలా నన్ను భోజనానికి పిల్చేందుకు. లేదంటావా, ఊరికేనే వచ్చి కూచోమంటే కూచుంటాను నీదగ్గర.”

“ఆకలి గొన్న చుట్టాన్ని ఊరికే దగ్గర కూచో బెట్టుకుని మా మట్టుకు మేము బొజ్జలు నింపుకునే విద్య మేమెరగము నుమీ అక్కా!”

“మరి ఆ చుట్టానికి ఆకలి లేకపోతే?”- అన్నది మృణాళిని నవ్వేందుకు ప్రయత్నిస్తూ.

“ఎందుకు ఆకలి లేనో చెప్పమన్నా వింటాను. బిల్లుమానేడు. ఉన్నది కోపం. నువ్వు అన్నం మానేసి నన్ను సందా అని కోవో చలపయ్యలని నీ కోర్కెలే సాఫల్యం చెప్పగలను! పాలుసాగి ఎందుకు దీరిండుకుంటావు?”

మృణాలిని నిన్నుణమే తేలికాచేసింది. “ఒక్కోపేరినిని చూడకున్నాను అక్కయ్యా! నాకు శేషమంత్రంగుడా కోపంలేదు. నాకు ఆకలి లేదాయో, ఏం చెయ్యమన్నావు. నువ్వు పది అక్క! ఒక్కోను కోర్కెలుకుని నిన్ను తినిపిస్తాను, సద.”

“జ్వరం లేదు, గిరంలేదు. ఇదంతా నాకాది మన్నమాట!”

మృణాలిని మాటాడలేదు. అచలనాడా చిన్నపు నానాగండుంటే, చివరకొక చిన్న నిశ్వాసం విడిచి - “అయితే తినిపించలేక నేను ఒక్కోన వస్తున్న నీకు తేలికమైన పనికిరాదన్నమాట! ఆ సంగతి నువ్వు చూడలే దనిపిస్తాయి” నేను శ్రమ పడేదాన్ని గాదు, నిన్ను శ్రమ పట్టేదాన్ని కాదు. యింతచురుగూ నాకు తలవంగులయ్యేది కాదు. సరే, కానీ నీ నన్ను తీసుంచవమన్నా అక్కయ్యా! పాలకు అంటులేదని వింటాను. ఒక గ్లాసుడు పట్టుకురానా? యిదును బజారుకు పంపించి తినిగలగెప్పిస్తాను. ఏనుంటావు?”

మృణాలిని అప్రతిభమై కాసేపు ఊరుకుంది. ఏమీ పలకక “నేల కిలి చున్నా కూచుంది.

“ఏ నుంటావు చెప్పవే?” అన్నది అచల మళ్ళి.

మృణాలిని మైట చగుగుతో చిన్నప్పు గుడుచుకుంటూ - “ఇప్పు డేమీ అక్కలేదు?” అన్నది.

అచల అక్కడే కాసేపు నిల్చి మెల్లిగా తగలిపోయింది.

మృణాలిని తలయెత్తలేదు. మాటాడనూలేదు. తన అశ్రుకరి తగని అనారం. నిప్పలమీద నీళ్ళు చల్లుకునే వూర్వాచార పండుక. ఆమెను గనక ఈవిషయం తెలిసిందంటే - రేపటినించి తాను ముట్టిన పచ్చి ముద్దినీళ్ళు సాగా ఆమె త్రాగదు. అభిమానం పుగస్సురించుకుని ఈ విషయం ఆమె అచలనో నూచించలేక పోయింది.

అచల మళ్ళి వంటింట్లోకి వెళ్ళింది. ఎక్కడో వక్కడో సర్ది పెట్టింది. చేతులు ముఖం కడుక్కుని తన గదిలో వెళ్ళి పడుకుంది. ఆమె మనసు

ఏ విధంగానూ స్థిమితపడలేదు. తాను చేసినవంటకాలు మృణాళినికి అస్పృశ్యము లైనవి. ద్వేషమే కాకపోతే అందుకు మరేమి కారణంఉంది? అందువల్లనే తన్ను ఆమె ఇవాళ అవమానించింది. ఉదయం లేచినవేళ ఎలాంటిదో మగ్గి! లేవటంతోనే కలహం ఆరంభమైంది. ఆపరాష్ణామైనా ఇంతవరకూ ఇద్దరూ మెతుకు కొరకలేదు.

మూడు రూములైంది. బండివచ్చి వాకిట్లో నిల్చింది. మృణాళిని లేచి అచలాదేవిని సమీపించి నమస్కరించి - “నేను ప్రయాణమై వెడుతున్నానమ్మా అక్కయ్యా! అవసరమైతే కాకితో కలురుచేశావంటే వచ్చి వాలుతాను. ఏదీ నాతో మాటాడవూ?” - అంటూ ఉత్సంఠయై చూస్తూ నిల్చింది.

అచలాదేవి ఉలకలేదు. పలకలేదు. వంచిన తల ఎత్తనూలేదు. మృణాళిని గదిలోనించి తిరిగి వచ్చింది. అప్పుడే మహిమబాబు లోనికి వచ్చాడు. మృణాళిని అతనికి నమస్కారం చేసింది.

“భోజనం చెయ్యకండానే వెళ్ళిపోతావా? పోనీ, ఈరాత్రికి ఉండి రేపు ఉదయం వెనుదువుగానీ”-అన్నాడు మహిమ్.

మృణాళిని మందహాసం చేసింది. “కాదులే బావా! వెడతాను. మళ్ళీ రాకండా ఉంటానా యేమిటి?” అని కన్నీరొత్తుకుంటూ అతని పాదాలు స్పృశించింది. “మళ్ళీ ఎప్పుడైనా నన్ను పిలవనంపటం మరచి పోయావంటే ఊరుకోను బావా! ఏమనుకున్నావో” అన్నది.

మహిమ్ నవ్వాడు. “ఎన్నాళ్ళకూ నీకీ పిచ్చి వదలదన్నమాట!”

“చచ్చిన తరువాతనే. ఈలోగాలేదు.” అంటూ మరొకసారి నవ్వింది. వెళ్ళి బండిలో ఎక్కి మాచుంది.

ఇలా అకస్మాత్తుగా మృణాళిని ప్రయాణమై వెడుతుందని అచల కలలోకూడా అనుకోలేదు. ఆమె భోజనం చెయ్యలేదు, తన్ను చేయ నీయలేదు. ఇందు కామెకు ఏమి శిక్ష విధించాలి? ప్రేమిస్తోన్న వ్యక్తిమీద ద్వేషిస్తోన్నదని నేరం ఆగోపించటమే కరినాతి కతనమైన శిక్ష. తాను బ్రాహ్మసమాజానికి చెందినందువల్ల ఆమె చూపిన అవమానానికి అదే శిక్ష విధించాలని అచల నిశ్చయించుకుంది. మాచున్నా, నిల్చునా ఆమెకు అదే జ్ఞాపకం చేస్తూ కనీతీర్పుకుందామని ఆమె ఉద్దేశించింది. కాని మృణాళిని అకస్మాత్తుగా బయలుదేరి వెళ్ళటంతో ఆకోరిక వ్యర్థమైంది.

కాని స్పృహలేని ఈ పనాసం ఉండి పట్టిపోతూన్నదంటే అచల మనస్సును కట్టమనిపించింది. కన్నీళ్లు పోల్లవచ్చాయి. ఇంతలో టైటు నవ్వులు వినిపించాయి. మృదవతలలో అగ్నిబావులు లేగి కన్నీళ్లును ఇగురుగాట్టినవి. స్పృహలేని మహిమహాలుల సంభాషణ దృశ్యస్పృశ్య విన్నది. పడుగుపడిన వృక్షంలా గా ఆ మ అంశుల మృదాన అయింది.

మరి కానీ పోలి మహిమ లోపలేటి పచ్చాడు. స్వాభావిక సద్గమన ఆమె ధగ్ధగం నడిచిపోయింది. కాని ముగ్ధిత్వమున గురువతి కావటంచేత తన్ను తాను నంబులించుకోగలిగింది. “పట్టువాసాని! అలవాటు సాగిన వాళ్ళు పట్టేవాళ్ళలో వచ్చి కాపురం ఉండటం హాస్యాస్పదమైన సంగతి కాదా!” అన్నది అచలానేవి నవ్వుతూ. సాఫీగా లేచి నవ్వు.

మహిమ ఆమె ముహూం గమనిస్తూ “కానీవు నిశ్శబ్దంగా ఉన్నాడు. “నేని అప్రిహయం నువ్వు పట్టావురానా! ముదట ముదట గళగళాల అగులగల సంభాషణల్ని మువ్వు ఎదుర్కోవటం నీ ఉంటుందని నాకు తెలుసు అయినా నీకు స్పృహలేనిదీ బాధగాలు వస్తూఉంది మాత్రం నీ నన్నుడూ అయితోలేదు. ఆ మతో సరవడనివాళ్ళు ఇంతివగుట ఎవరూ లేరు.”

“జేమి, నీ నీ డిబంగ్లితో పోట్లాటలు పెట్టుకునేదాన్ని.”

“నీవు ఇంతివగుట భోజనం చేశావుకాదు. ఇప్పుడు జంతుకులే అప్రిసంగ మంతా?”

అచలను నిష్పణ్ణో పొట్ల సున్నట్లు గాఢంగా “మృదాళిని కూడా ఏమీ తినకండానే అత్త గారంటికి పట్టిందిగా! అయినా మీరామెతో కలకల నవ్వుతూనే మాట్లాడారా!”

మహిమ నిర్భాత పోయాడు. “నీమాటలు నాకు అర్థం కావటం లేదు” అన్నాడు

“నేను ఏమి అపరాధం చేశానని మీరు నన్నిలా అవమానిస్తున్నారని?”

మహిమ అప్రతిభుడైనాడు. “నువు ఏమంటున్నావో నాకేమీ తెలియటం లేదు” అని ఇందాక అన్నమాటలే మళ్ళీ అన్నాడు

“మీరు నేనేందోహం చేశానని నన్నిలా అవమానిస్తున్నారు!” అని కంఠధ్వని పెద్దదిచేసి అన్నది అచల.

“నిన్ను నేను అవమానించానా? నేనా?”-విహ్వల చిత్తుడై మహిమ్ అన్నాడు.

“ఔను, మీరే”

“అబద్ధం”- అన్నాడు గట్టిగా మహిమ్

అచల క్షణకాలం స్తంభీభూతయై నిల్చింది- తిన్నగా కంఠం సవరించుకుని- “నేనెన్నడూ అబద్ధం చెప్పే దాన్ని కాదు. మీరే సత్యపంతులని మీరు నమ్మకం ఉన్నట్టయితే నేనడిగే దానికి సరైన జవాబు చెబుతారా?”

మహిమ్ చూస్తూ నిల్చుండి పోయాడు. అంతే.

ఇవాళ మృణాళిని చేసినపని యేమిటి? నన్ను అవమానించటం కాదా మీ గ్రామస్థుల సాంప్రదాయం ప్రకారం?”

“అయితే అందులో నాఅపరాధం ఏముంది?”

“చెబుతాను ఉండండి. మొదట నేనడిగిన దానికి జవాబు చెప్పండి. అది అవమానించటమే నంటారా లేదా?”

“సరే అలాగే అనుకో పోనీ”

“అనుకోవటం కాదు. సరిగ్గా జవాబు చెప్పండి

ఔను అవమానించడమే. గ్రామీణ సాంప్రదాయం కూడా అంతే అయితే”

“ఔనుకదా! ఈ అవమానించటానికి ముఖ్య కారకులు మీరే. నేను వంటచేస్తే ఆమె తిన్నదన్న సంగతి మీకు తెలుసును ఔనా?” అంటూ ఆమె మహిమ్ కేసి నిర్నిమేష దృష్టిని చూచింది. మహిమ్ పూర్వలాగే విహ్వల చిత్తుడై కళ్ళొప్పజెప్పి చూస్తూ నిల్చున్నాడు. ఆతనినోట ఒక్క మాటైనా పెగలలేదు.

అసమయాన బైటినించి సురేశ్ కంఠధ్వని వినిపించింది-

“మహిమ్! ఓ మహిమ్!”

౧౬

“ఓహో సురేశ్! రా లోపలికి రా. మహాసాహసం!”

మహిమబాబు స్వాగతి వాక్యాలు ముగియకముందే సురేశ్ లోపలికి వచ్చాడు. చేతిలోని సైనిక బేగు కింద బ్రష్టుడు. “అదేమిటి? ఒక్కడివే ఉన్నావే? అచలారాణి ఒక్కసారిగా సవలద్దు! అంతర్ధానమంటే! ఇప్పుడామె మూటాడుతూ ఇక్కడే ఉన్నట్టుంటే! ఆమె విప్రసంభాగాపం బైటికి వినిపించబట్టిగా ఇదే మీ యిల్లని గుర్తించి లోపలికి వచ్చాను!”

నిజానికి అచలాదేవి మహిమతో గాలి లోపం గానే మూటాడింది. ఆ మాటలను సురేశ్ బైటినించే విన్నాడు,

సుహిమ్ సిగ్గుపడ్డాడు. ఏమీ జవాబు చెప్పలేదు, సురేశ్ దృష్టిని గదిలోకి ప్రసరించాయి. అచల అక్కడే నిల్చుని ఉంది. సమయంకాని సమయంలో వచ్చి గోసాభాసం చేశాను కామూలు వగనా! నన్ను త్రమించు మహిమ్! అలా ముద్దులా నిల్చున్నావే! పద. పద, ఎక్కడోనా కాస్త కూలబడతాను. నడిచి నడిచి రాళ్ళు పడిపోతాయి. భీటీలున్న సంపాదించావోయి సైన్యానికి! పద, పద, కలెక్టర్లు పద!”

“పద, పద” మంటూ సురేశ్ మహిమ్ను చావడిలోకి తీసుకు వచ్చాడు. “పదనగాని నా గుడుటికి రాదాయేం? ఘోషా వచ్చేసిందా” అన్నాడు, సురేశ్ కూచుంటూ.

మహిమ్ జవాబు చెప్ప నవసనం లేకండానే అచల రానేవచ్చింది. ఇప్పుడామె ముఖాన మగనితో పోట్లాడిన చిన్నోలేమిలేమిలేవు. ముఖం ప్రసన్నంగానే ఉంది. వచ్చి ఆమె సురేశ్ కు నమస్కారం చేసింది. “ఇవాళ ఎంత సుదినం! తలవని తలంపుగా వచ్చారే!” అంది.

ఆ మందహాసం, ఆ ప్రసన్నత చూచి - ఆమె సంసారం ఆనంద మయంగా ఉందని ఊహించుకుని - సురేశ్ హృదయం ఈగ్గా తిప్పు మైంది. “అకస్మాత్తుగా ఇలా ఊడిపడటం తప్పేనని తెలుసుకున్నాను. కాని ఏమిటి మీకీమూట? మీలో ఈమతభేదం ఆదినించి ఉన్నదేనా? లేక సువ్విక్కడికి వచ్చాక పొటమరిందిదా? ఏమిటి కథ?”

“ఎలా అయితే మీకు సంతోషంగా ఉంటుందో అలాగే అనుకోండి. అతిథులను దుఃఖపెట్టరాదు” - అన్నది అచల నవ్వుతూ

గృహ దహనం

“గృహిణీధర్మం బాగానే నేర్చుకున్నట్టున్నావు!”

“గృహమేలేదు, గృహిణి నెలా అయినాను! ఈపూరివ ఉండున్నాం. ఇక్కడ మీకీ రాత్రి ఎలా గడుస్తుందో ఏమిటా నన్నీ పప్పుడు పట్టుకున్న చింత. మూలగే కస్తూలు, రుచియూ? వచ్చారు కామాలుపాపం!” అన్నది అచల నవ్వుతూనే.

మహిమబాబు కేసి తిరిగి - “ఏమండీ మరి! ఈరాత్రి వీరికి. నయనబాబు ద్వారా చంద్రబాబుగారింట్లో పడకయేర్పాటు చేసాడదూ! అది మంచిభవనం. అన్నింటికీ వీలుగా హాయిగా ఉంటు కుంటాకు వీరి కక్కడ” అన్నది అచల.

ఇద్దరి వ్యంగ్యవాక్యాలకూ మహిమ చిన్నబుచ్చుకున్నాడు. అడ్డు చెప్పలేకపోయాడు ఇంతలో సురేశ్ అన్నాడు - “వదినగ కాస్త టీ నీళ్ళు పోస్తారా లేదా? నాకు తద్వారా కాస్త ఒంట్లో చిక్కిన తర్వాత నయనబాబుతోనో, శ్రవణబాబుతోనో చెప్పి న భాబుగారింట్లో నన్ను నిద్రబుచ్చే యేర్పాట్లు చేద్దరుగాని! మహిమ! ఇక్కడే ఒకమూల పడకయేర్పాటు చేస్తే చాలాయి, అ పడతాను”

మహిమకు బదులుగా అచలే జవాబు చెప్పింది - నవ్వుతూ, హాసంగా - “తృప్తి పడటం, పడకపోవటం మానవుని చేతిలోనే ఉ ఇది మా అత్తగారిల్లు. గవర్నరుగారు వచ్చి ఇక్కడ మీకోసం ఏదై ఏర్పాట్లు చేస్తారనేది అసంభవం. మీకు మొదట ఒంటికి బలం ర లన్నారు కాదూ! ఉండండి, అయిదు నిమిషాల్లో టీ తయారుచేసి : కోస్తాను. అందాకా విశ్రాంతి తీసుకుంటూ ఉండండి పాపం” - అం నవ్వుతూ అచల వెళ్ళిపోయింది.

సురేశ్ హృదయజ్వాల ప్రజ్వలించింది. తాను పిరికి, చంచలు! అని సురేశ్ కు తెలుసు. అందు కతడు విచారించడు. తన్ను మహి బాబుతో పోల్చి చూచుకుంటాడు. “ఔను, నావి అస్థిరసంకల్పా చిత్రం వచ్చినట్టు నడుస్తూ ఉంటాను. అయినా నాహృదయం ప్రజ మైనది. నే నెన్నడూ నీచకార్యాలు చేసే వాణ్ణికాదు. పైసాపై లెక్క చూచుకుంటూ ఖర్చు చెయ్యటం నాకు చాతకాదు. దా చెయ్యవలస్తే పాత్రా పాత్రల విచారణకు దిగను. జాలి కలిగిందం

ఒంటిమీది దుస్తులు కూడా తీసి ఇచ్చి వేయటానికి సంకోచించను. సురేశ్ ఫలానావాణ్ణి ద్వేషిస్తున్నాడని గాని, ఫలానాపని తీవలం స్వాగతాన్ని పురస్కరించుకునే చెకాడనిగాని ఎవరూ అనలేను. అని అనుకుంటూ స్వకీయ మనోదోర్బల్యాన్ని బాగానే ఎరిగి వున్నవాడు సురేశ్. కాని అచలతోటి తనప్రేమ సంబంధం తెలిపోయినవాడు. తనలో ఆత్మసంకుచ మనశ్చి అకస్మాత్తుగా ప్రవేశించింది. ఇన్నాళ్ళూ తనలో నిద్రొక్కుకున్న ఒక అజ్ఞాతశక్తి అనుభవంలోకి వచ్చింది. అతని హృదయం గర్వించింది. “నేనుశక్తిహీనుడనుకాదు. చిత్త ప్రవృత్తులకు దాసుడనుకాదు. అవసరమైతే నాలాని ఈ చంచల ప్రవృత్తులను సమూలంగా పెరికి వేయగల సామర్థ్యం నాకు ఉంది. స్నేహాన్ని ఎంత విలువైన వస్తువుగా నేను పరిగణిస్తానో, మిత్రునికోసం నేను ఎంతగొప్ప త్యాగం చెయ్యగలనో మహిమబాబు! అతనిభార్య ఇకతెలుసుకుంటారుగాక!” అని అనుకుంటూ వచ్చాడు అచలాదేవిని వివాహమైని ముదటి గోజుల్లో

కాని సత్యమువలె అసత్యము స్థిరమైనదికాదు. సురేశ్ అనుభవించినది ఆత్మసంయమనంకాదు. అది ఆత్మ ప్రతారణ. కాగా ఒకచారం గోజులు గడిచేసరికి ఆ మిథ్యాసంయమనం వల్లగా జారిపోయింది. “స్వార్థత్యాగం వల్ల ఏం లాభం! నాకు ఒరిగేది ఏమిలేదుగదా! నేను పడిపోకండా నిలవటానికి నాకు అవలంభనం అక్కర్లేదూ!” అని అనుకోవటం సాగించాడు.

దానికితోడు “నువ్వుకూడా అలాంటి పిల్లనే చేసుకోవాలిరా నాయనా!” అంటూ ఉన్నది, బామ్మ మాటి మాటికి.

ఒకనాడు బ్రహ్మ సమాజంముందు సురేశ్ కు కేదారబాబు పరిచయం కలిగించాడు. పరిస్థితులన్నీ సురేశ్ మూలానే తల్లక్రిందులై నాయని అయిన స్పష్టంగా చెప్పాడు. తనకూతుర్ని మహిమ బాబుకు ఇవ్వాలన్న కోరిక తన కేకోకానా లేనేలేదనీ సురేశ్ ఉదాసీనత వహించి తప్పకోటం వల్లనే చివరకు మహిమబాబు సంబంధానికి ఒప్పు కున్నాననీ అయిన చెప్పాడు. అమాటలు విని సురేశ్ ఇంటికి పోయాడు. పెళ్ళి చేసుకున్నానే గాని ఎవరూ సుఖపడలేదు. అన్నభావం ఒకటి అతని హృదయంలో అంకురించి, కొమ్మలువేసి, చెట్టుకట్టింది. తన పేదరికాన్ని గమనించక ఈసంబంధం చేసుకున్నందుకు మహిమ ముస్ముదు బాగానే తెలిసి వస్తుంది.

అచలకూడా తనపొరపాటు తెలుసుకుని విచారపడే రోజులు రాక మునుపు అని అనుకుంటూ ఉండేవాడు సురేశ్. “ఛీ, అలా అశుభం కోరకూడదు” అని తన్ను శాసించుకునేవాడు మళ్ళీ. కాని పీడితము, ప్రతాపితము అయిన అతని హృదయం వశం తప్పిపోయి నిరంతరము అదే భావాన్ని గ్రమ్మతూ ఉండేది. ఒక నెల ఇలాగడిచింది. ఇక కుతూహలం ఆపుకో లేక సూటుకేసు తీసుకుని మహిమ్ బాబు గ్రామానికి వచ్చేశాడు.

“నేనా నాడు చెప్పినమాటలు వేదాక్షరాలని ఇప్పటికైనా తెలిసి వచ్చిందా మహిమ్!” అని పలకరించాడు సురేశ్.

“ఏం మాటలు?”

“నేను పల్లెటూరు నివాసినాకాదు. అయినా పల్లెటూళ్ళ తరహా నే నెరగనిదికాదు. ‘జాగ్రత్తసుమీ, నీపల్లెటూరి ప్రజలతో విరోధం తెచ్చుకోట మాతుంది’—అని నేనానాడు నీకు హెచ్చరిక చెప్పాను కాదూ?” అన్నాడు సురేశ్ సర్వజ్ఞులూ పోజుపెట్టి.

“రామరామ! మన మావిషయ మెన్నడూ చర్చించనే లేదు”

“పెద్ద విరోధం ఇంకేం కావాని? ఎవడైనా వచ్చి నీయింట్లో భోజనం చేశాడా? అది నీకు ఆవమానం కానూ? అలాంటి కారణం కాదూ?”

“నే నెవర్నీ భోజనానికి పిలవలేదు”

“గృహ పరివేశమై ఊళ్లోవాళ్ళని విందును పిలవలేదూ మరి?”

“గృహ పరివేశాలులేవు, విందులు లేవు”

“అరె, అశ్చర్యంగా ఉండే! ఇలా ఎన్నాళ్ళని తప్పకు తిరుగుతా వోయ్ మహిమ్! మంచి ఉంటుంది, నెబ్బర ఉంటుంది. ముందు ముందు సంతానం పుట్టుకొస్తే ఏవేవో కార్యకరామములు వస్తాయి. ఇరుగు పొరుగుతో సంబంధం లేకుండా పూట గడవటంకూడా కష్టమే. అటువంటి పప్పుడు నేనుచేప్పే దేమంటే—”

ఇంతలో యదు టీ సదంజామా పట్టుకొచ్చాడు. అచలకూడా ఫలహారాలేవో తీసుకొచ్చింది. సురేశ్ చివరమాట ఆమె విన్నది. ఆమె విని యుండడనే సురేశ్ అనుకున్నాడు. మిత్రులిద్దరూ ఫలహారం అగగించి టీనీళ్ళు నేవించారు. మహిమ్ ఉత్తరీయం వైసిన వేసుకుని లేచి నిల్చున్నాడు. ఆవురు జమిందారు మహామృదీయుడు. ఆయన పిల్లలకు

మహిమ ఇంగ్లీషు చెబుతున్నాడు. ఆ జమీందారుని 'పెట్టె'గా వనస్సునున్న వాడేమీకాదు. కాని ఉదాహరణ. మహిమ అంటే ఆయుధము ఇచ్చుచు ఉంది అందుచేతనే దేశము రహస్య మహిమను పొలిచేసి విలసిల్ల చేరినది సాహసించలేదు.

“ఇవాళ మీరు ట్యాంకునుగల వశ్యుని పోతే ఏమిటి ప్రయోచం?” అని అడిగింది అచల.

“ఏం?”

అచలా దేవి మనస్సు దృఢమైనది, మృదలము నిర్మల మైనది. కాని తననూ సురేశ్ కుం దుకే దిక్కుమన సులలిలగా సడచిరిగి భూగర్భం. ఇవాళ అతడు ఆకస్మికంగా వచ్చాడు. ఆ ముసుగును అనుమనంగా ఉంది. సురేశ్ ప్రకృతి ఆమెను బాగా తెలుసు. అనిని మృదలము ఉదారమైనదే “క”మన్నది. “క”ని అతడు ఉద్దేశ్యం. అందుచేత ఆమెకు భయం కలిగింది. సాధారణ సమయం. మహిమ వశ్యునితో ముగిసిన పాటుతాను ఒంటరిగా ఉండవలసి వస్తుంది. “పెట్టె”గా ఉన్నది. “పెట్టె”గా ఉన్నది. ప్రకటించకండా మంచిహాసం “పెట్టె”గా ఉన్నది. “పెట్టె”గా ఉన్నది. అతిథిని ఒంటరిగా విడిచి “పెట్టె”

“అంతమాత్రాన అతిథి సత్కరణోపం ఏమీ జరగదు. అదీగాక నువ్వు ఉన్నావు.”

అచల అటునిటు చూచింది సిగ్గుపడుతూ. “నేనిక్కడ ఉండేందుకు వీలేదు.” అంటూ సురేశ్ బాబు “నేనిచ్చాది.” మాయంత్రో వంటనాడు భలేనేర్పరి. నేను దగ్గర లేకపోతే వంటంతా పాడుచేసి కూచంటాడు, కానిమీరు.” అన్నది.

మహిమ తలదాచాడు. “నేను వశ్యుని తప్పదు. రెండుగుంటల్లో మళ్ళీ వస్తాను.” అంటూ ఆప్రకృ మన్న పేరికగరి అందుకున్నాడు. మహిమ బాబు చేయవలసిన సమయం వచ్చింది ఎవరూ తెల్లదు. ఆసం గతి అభలకు తెలుసు. మాటి మాటికి అత్తిని నిశోధించడం ఆమెకు అజ్ఞా కరంగా తోచింది. కాని తన మృదలముని ఫలిత సురేశ్ కు తెలియ కూడదు; తనలజ్జ బైటికి ప్రకటం కాకుడదు.

మహిమ వెళ్ళిపోయాడు. పిడుగు న్నున్నది అతనికి మనదేలాగా “పెట్టె”గా సురేశ్ కళ్ళుతూ అన్నాడు అచలతో. “ఎందుకు మృదలమి

డోర్స్ బ్రెలిమాలి మనస్సుకు కట్టం తెచ్చిపెట్టుకుంటావు? అతడు ఎవరి మాటా లక్ష్యం చేశేవాడుకాదు. ఏదైనా ఒక పుస్తకం ఉంటే ఇలా పారేసి నీవనిమీద నువ్వువెళ్ళిపో. నాకుపొద్దు పోదేమోఅన్న భయంలేదు”

అతని పలుకులు అచలకు కఠోరంగా వినిపించాయి. నిజానికి మహిమబాబు ఏనాడూ తన అసురోధాన్ని మన్నించి పని మానుకోలేదు. అది గొప్పగుణమే కాని మగని కర్తవ్యనిష్ఠ సురేశ్ ఫరిహాసానికి పాత్రమైంది. భాగ్యమాటను నిర్లక్ష్యంచేసి, ఆమెను అవమానించే గుణంగా దాన్ని అతడు వ్యాఖ్యానించాడు. ఆమె నొచ్చుకుంది. ఏమీ పలకకండా లోపలికి వెళ్ళింది. యదుచేతి కొక పుస్తకం ఇచ్చి సురేశ్ కు పంపించింది. తానేమో సంతులనం వెళ్ళి పోయింది.

రాత్రి చాలాప్రస్తు పోయాక నిద్ర పోయేముందు మహిమ్ అడిగాడు అచలను-“ సురేశ్ ఇక్కడ ఇంకా ఎన్నాళ్ళు ఉంటాడో ఏమిటో నీకేమన్నా చెప్పాడా?” అని.

ఆనాడంతా అనేక కాగజాలవల్ల అచలకు భగ్గనిద కొంప గానే ఉంది. ఇప్పుడతడు ఈపళ్ళు వేశాడు. ఆస్పిశ్చలో ఏదో వ్యంగ్యం ఉన్నట్లు భావించుకుని మరి ఉగ్రమూర్తియై-“ అంటే మీఅభిప్రాయం ఏమిటి?” అని అడిగింది. ఆమె కంఠస్వని కఠోరంగా వినిపించింది.

మహిమ్ నిగ్గాంత పోయాడు. విషయం తెలుసు పందామని ఘామూలు ధోరణిలో అడిగాడు, మనసులో ఏదో పెట్టుకుని అడిగిన మాటకాదు. సురేశ్ తో అతడూ కానేమే మాట్లాడాడు. ఆకాస్త నేపులో ఆస్పిశ్చ అతన్ని అడిగేందుకు వీలైందికాదు. అతడైనా ఆవిషయం స్వయంగా చెప్పలేదు. అచలతో చెప్పి వుంటాడని మహిమ్ అనుకున్నాడు.

మహిమ్ ఏమీపల్కక పోవటం చూచి అచల అన్నది-“ ఆసంగతి మీరే ఆయన్ను అడిగి తెలుసుకో కూడ దన్నమాట. సురేశ్ బాబు ఏదో సంకల్పించే ఇక్కడికి వచ్చాడనీ, ఎప్పటికీ అతని సంకల్పం ఈడేరి తిరిగి వెళ్ళిపోతాడో ఆసంగతి నాకు తెలుసుననీ మీరు అనుకుంటున్నారనిన్నమాట! అంతేనా?”

మహిమ్ మరి కాసేపటికే వలసూ చూసంగానే ఉన్నాడు. “నేను అలాఏమీ అనుకోటంలేదు. మృత్యాని కావించిన వ్యవహారం వల్ల

చూస్తూన్నకొద్దీ అతని హృదయంలో ఈర్ష్యగ్ని రాజుకుంటోంది. ఎంతైనా అతనిచూపులు ఆమెముఖం మీదినించి మళ్ళటంలేదు.

అతని వింత చూపులకు అచల ఆశ్చర్యపడ్డది. ఆచూపుల మెకు అర్థంకాలేదు

“మీరప్పుడు లేచారా? నేనుఇవాళ లేవటం కాస్త ఆలస్యమైంది” అని చెప్పింది.

“ఓను తెలుస్తూనే ఉంది” అంటూ సురేశ్ తలఊపాడు. అక్కడే ఎదర గోడమీద పాతఅద్దం ఒకటి వేలాడుతున్నది. అందులో అచల తన ప్రతిబింబం చూచుకుంది. సురేశ్ చూపుల్లోని భావం ఆమె కప్పుడు గ్రాహ్యమైంది. ఆమెముఖంలో సిగ్గు, భావాసహ్యత ప్రకటమైంది. కాంతి విహీనంగా ఉన్న తనముఖాన్ని ఎలా దాచుకుంటుంది? ఎక్కడ దాచుకుంటుంది? సురేశ్ తప్పు అభిప్రాయం పడుతున్నాడు. అతని అపోహను తొలగించటం ఎలా? పాపం ఆమెకు ఏమీ తోచక లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. “ఉండండి, టీ పట్టుకొస్తాను” అంటూ.

సురేశ్ ఏమీ అనలేదు. ఒక్క దీర్ఘశ్వాసం మాత్రం విడిచాడు. ఆకాశంపైకి కూన్యదృక్కులు విరపుతూ స్తబ్ధుడై కూచున్నాడు.

పదినిమిషాల అసంతరం టీ సరంజామా తీసుకుని ఆమెలిగి వచ్చింది. ఈలోగా సురేశ్ తన్నుతాను బాగా సంబాళించుకున్నాడు. తేనీరు తాగతూ “నువ్వుతాగవేం?” అని అడిగాడు.

అచల మందహాసం చేసి “నేనిప్పుడు టీ తాగటంలేదు” అని చెప్పింది.

“ఎందువల్ల?”

“నాకు దానిమీద ఇష్టం తప్పిపోయింది.. అనిగాక ఈవూళ్ళో వేడిజాన్తి. టీతాగితే నిద్రారాదు. రాత్రిమిటుకు రాత్రిఅసలే నిద్ర పట్టిందికాదు.” అని నన్నుతూ మళ్ళీ అందుకుని “ఒక్కరాత్రి సరిగా నిద్ర పట్టకపోతే ముఖమంతా వాడిపోతుంది. నలుగురిలోకి రావటానికి మనసొప్పుదు.” అని సిగ్గుపడతూ నవ్వింది.

సురేశ్ కాసేపాగి అన్నాడు. “టీ నీకు చిన్నప్పటినించీ అలవాటయ్యేను. నువ్వు మానేస్తే మహిమే ఉంటున్నాడా? తాగమని బలవంతం చేయ్యడా?”

అతనికన్నుల్లో ఆనాటిచూపు మళ్ళీ సృజన విస్తున్నది. నేటికీ ఆచూపు జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా ఆమె వాడికి పాతూఉంది. “సరే చెప్పండి” అన్నదామె భయపడతూ.

“భయం పడకు- నీవొంటిగొన, నేన నెయ్యి వెచ్చనా. అంతమరీ వొళ్ళు తెలీకండాలేను” అంటూ వచ్చిటర్చీలలో నూచుని మళ్ళీ అన్నాడు- నీమీద నాఅధికారమంతా నశించింది. కాని నామీద నీఅధికారం మాత్రం ఇంకా సాగుతూనే ఉంది. నీవు ఆవిషయం గుర్తు ఉంచుకోవాలి.

“గుర్తు ఉంచుకున్నందు వల్ల నాకేం ప్రయోజనం? కాని..” అగోక్షలోనే ఆమె ఆగిపోయింది. సురేశ్ ముఖం పూర్తిగా పాలిపోయింది తనమాట లలసిగి ఆఘాతము లైసట్టు ఆమెకు స్ఫురించింది. అతడు లోలోపల చాలా తపిస్తూన్నట్టుపూడా ఆమెకు కనిపించింది. కానేపుఅగి స్వగంగా కోసులత మేళవించి ఇలాఅన్నది-

“సురేశ్ బాబూ! ఇటువంటి ప్రసంగాలు మీరు తేవటం ఉచితం కాదు; నేను వివక్షమూ పాపమే. అగొడవంతా తెచ్చి నన్నెందుకు దుఃఖ పడతాను, దుఃఖికోగడి?”

“నాచూటలవల్ల నీరు దుఃఖం కలుగుతున్నదా?” అని అడిగాడు సురేశ్ ఆమె ముఖంవైపే చూస్తూ.

“నేను పాపాణాన్ని అనుకున్నారా ‘సురేశ్ బాబూ!’-అకస్మాత్తుగా ఆమె నోటివెంట ఆమాటలు వెలువడినవి.

సురేశ్ అలాగే ఆమెముఖంవైపే చూస్తూ ఉన్నాడు. ‘అచల మాత్రం తన మాపున్నీ నేలకు సించుకుంది. సురేశ్ మెల్లగా అన్నాడు- “చాలు. నాకని చాలు. ఈ జీవితంగా అంతఃగించి నాకక్కర్లేదు.” మరియు గానీపాగి సురేశ్ మళ్ళీ అన్నాడు- “నీది రాతిగుండె కాదు. కాబట్టి అంతమాత్రం సానుభూతి కూడా నాకు పక్కకండా చెయ్యలేవు. నిన్ను నుఖపెట్టవలసిన భారం ఎవరిమీదైనా ఉండనీ. నీవల్ల నాకు లభించింది దుఃఖమే. “కాబట్టి నేటినించీ నీ దుఃఖాల్ని నూడా నా బాబాలమీదే దించుకో మోస్తాను. ఇంతమాత్రం నన్ను అనుగ్రహించి ఆచూకా?” అతని కంఠం అశ్రుపద్ధమైంది. అచల హృదయంలో కూడా నిస్సటినించీ ఘనీ భూతమై ఉన్న వేదన కన్నీళ్ళూపేడా ప్రవాహం కట్టింది.

అసహనమున ట్రైనించి పప్పులచప్పడు వినిపించింది. ముగ్ధుడొకడు
మహిమ లోపలికి వచ్చాడు. “ఏమి ముగ్ధా! భోతా గానా?” అని
అడుగుతూ.

సుగ్రీవ నంటనే జవాబు పప్పులేక పోయాను. ముగ్ధుండు ముగ్ధుని
భోవతి నేనుతో కన్నీళ్ళు కుడుచుకున్నాడు. అచటనుండే పుట్టింకలతో
అత్రువులు కుడుచుకుని త్వగత్వగగా లోపలికి పల్కిపోయింది. మహిమ
గమ్మానికి అలూకలూ ఇలూకలూ— నిగ్గులతోపోయి నిలుచున్నాడు.

౦౩

మహిమలూ తిన్నగా తన్నుతాన సంబాళించుకుని లోపలికి
వచ్చి ఒకకుర్చీ లాక్కోని కూచున్నాడు.

ఒక్కొక్కప్పుడు ముగ్ధుడు ముగ్ధుని ఏమో అబద్ధం కల్పనలను
సృష్టించుకుని ముగ్ధుని ప్రేమ ప్రసాదము సమర్థించుకో చూస్తుంటాడు. ముగ్ధుని
భవనము లోకి అచటనుండే ఉన్నాడు. అంతటా కన్నీళ్ళు కుడుచుకుని
లజ్జా పూర్వకంగా పంపవచ్చు చేతి, అది ముగ్ధునితో ఉండటమున
అర్థం కల్పించుకున్నాడు. మహిమ హృదయోద్వేగన్ని కిందిస్తున్నాడో
ప్రకటించలేదు. అతని కన్నీళ్ళు కుగలు మేమిటనినాడో అదగలేదు.

సుగ్రీవొకటి స్వయంగా పుట్టుకున్నాడు. “అబద్ధంగాని
మహిమ! ఆమె కన్నీళ్ళు పెట్టుకోగానే నానెనుండే కన్నీళ్ళు పడుకుంటాయి.
అవునున్నా ఆమెను బాంధవులు, బేదానిబాంధవులు చుట్టూనుకుంటున్నాను
మహిమ! ఒక్కగాని ఒక్కసూకుకు గానా! నేను పుట్టుకున్నానని తెలిసి
కూడా ఆమెను ఏకలుగూ పూవుకుంటాను. పల్కి అయిన ముగ్ధునినించి
అయిన లోపంగానే ఉన్నాడు. నేను పుట్టుకుంటే ఆమె అయిపోయింది
లేండి; ఎందుకు...”

“భోతా గానా నువ్వు?”

“తాగానులే. కన్నతండ్రి అలా ప్రేమ కట్టుకున్నప్పుడు ఎవరికి
చూకురాదు? మగవాళ్ళే సహించలేరు. మామ! ఆమె ప్రేమ!”

“జాను, నీకు రాత్రి బాగా నిద్రపట్టిందా? కొత్తచోటు
కాబోలు...”

“ఐనా నాకు బాగానే నిద్రపట్టింది. ఏమీ ఇబ్బంది కలుగలేదు. చూచావా మహిమ్! కేదారబాబు ఈమధ్య సుస్తీపడి మాడా మీకు కలురు చెయ్యలేదు. విడ్డూరంగా లేదూ?”

“విడ్డూరమే!”—అని మామూలుగానే పలికి మహిమ్ నవ్వాడు. “స్నానంచేసి కాస్త ఊళ్ళో తిరిగివస్తావా? పద, చప్పన ముస్తాబు కా. నేను మళ్ళీ ఒకగంట ఆగి పనిమీద వెళ్ళాలి. ఉదయం వెళ్ళిన పని ఇంకా పూర్తికాలేదు?”

సురేశ్ పుస్తకం పుచ్చుకుని - “ఇందులో కథ చాల బాగుంది. పూర్తిగా చదవాలి” అన్నాడు.

“సరే అయితే, మళ్ళీ నేను రెండుగంటల యాక కలుస్తాను” - అని మహిమ్ లేచి లోపలికి వెళ్ళాడు.

పెడుతోన్న మహిమ్ కేసి సురేశ్ కళ్లు పెద్దవిచేసి చూచాడు. అతని ముఖం ఎందుకో సిగ్గుచేత నల్లబడిపోయింది. మహిమ్ వెళ్ళిపోయిన ద్వారంకేసి తడేకంగా మూఢదృష్టిని చూస్తూ కూచున్నాడు. మహిమ్ అడక్కుపోయినా తాను బయటపెట్టిన క్రేజీయత్ అంతా నిష్ఫలమే అయింది. సురేశ్ గుండెలో దురభిమానం తలయెత్తింది. తేళ్ళగోతంలో ఉన్నట్టుగా ఉండి అతనికి.

అచలాదేవి తలుపు చాటున ఉండి ఆయిద్దరు మిత్రుల సంభాషణ విన్నది. బట్టలు మార్చుకునేందుకు మహిమ్ లోపలికి వచ్చాడు. అతని పెనుకనే అచలకూడా వెళ్ళింది.

మహిమ్ ఆమెకేసి తిరిగాడు. ఆమె మృదుస్వరాన అడిగింది— “మానాన్న మీకు ఏంకోరికలు చేశాడనీ?”

అకస్మాత్తుగా అట్టిప్రశ్న అడగటంలో ఆమె తాత్పర్యం ఏమిటో మహిమ్ కు గ్రాహ్యం కాలేదు. ఉత్సుకదృష్టిని ఆమెకేసి చూస్తూ నిలుచున్నాడు.

“నామాటలు అర్థం కావటం లేదామీకు?”

“లేదు. మాట కటువుగా ఉన్నా సెప్టంగానే ఉందికాని అర్థం కావటం కష్టమే. నాకుమాత్రం”

అచలకు కోపం వచ్చింది. కాని నిగ్రహించుకుంది. “మీకు అర్థం కాలేదంటే నేను ఒప్పుకోను అసలు విషయాన్ని ఒప్పుకోటానికి మీరు

భయపడు శున్నానగాని! సరే మూడిగానే అడుగుతానని చెప్పండిపోనీ, మానాన్న గారు మిచ్చప్పికి అంత శున్నాడుగా? కనపట్టున్నా సన్నమాట! ఆయనకు జ్వరం వస్తూన్న సంగతిని మీరంతాచేర్చిస్తాను తోచినట్లుగా. అబద్ధయాన్ని మీరు అంగీకరిస్తున్నారా? భీమేశ్వరం అనశ్చరం కాదు!”

“ఔను, అబద్ధయం! నాభాగ్యుల అవశ్యం గుర్తుకున్నా! గలను. కాని అనవసర ప్రసంగాలు చేసేవాళ్ళమందు నేనెవరికీ చూడాలి?”

“అనవసర ప్రసంగాల ఎవరినో తెలుపుకోవడం వింతగాను!”

మహిమ్ అపాకెసి అట్టే పరిణామాలని చూచి కలకంఠంగాన అన్నాడు. “ఇప్పుడు సురేశానాతో కావించిందంతా అనవసర ప్రసంగాలు. అతని కలురు పురస్కరించుకుని నువ్వు అనవసరంగా కోపం తెచ్చుకుని నాచేత ఈవిధంగా కఠనంగా మాటాగించటం. అంతరిస్తూ అనావశ్యకమైనవి. అడుగున బుగడ చేతులన్న నీటిని కలకలం బుగడంకుని లక్షణమని నేననుకోను” అంటూ అతడు చచ్చి పోయాడని! చుట్టూ పైడేవాడు. అచూకేని చప్పన ముందుకువచ్చి గుర్తుకుని నిల్చురా. పెదవి కొడుక్కుండు. ఆకస్మిక శిశువు చూపుతూ ఆశ్చర్యం తెలిపి భీత్తాగాన్ని బలవంతంగా అణచుకుంటూన్న మనిషిని గుర్తించుకుని. “ఇప్పుడు మీరుప్రతికే పశ్చాత్తాపం అత్యవసరమై పనిమీదకు వెళుదు నిమిషాలు ఆగలేదా?”

“సరే ఉంటాను”

“ఈవిషయం ఇప్పుడే స్పష్టంగా తెలుసుకుందాం. నీళ్ళు ఉన్నంత వరకూ అడుగున బుగడ కనిపించదుకదా!”

“ఔను”

“నిరర్థకంగా నీళ్ళు కలకలం చేస్తున్నాయి. కాని బుగడ వీనివేసి కుద్ది చేయటం మంచిదికదా? ఆమానివ్యం సాగ్వకాలికంగా అనవసర పోయేందుకు గాను నీటిని కలక వలనివస్తే కలక వస్తుంది?”

“అంతకన్నా అవసరమైన పనిఉన్నది నాకు; వెళ్ళాలి!! అన్నాడు మహిమ్ కఠినంగా.

“మీరే అత్యవసర కార్యం ముగిసినా వీరికి విద్యలు ఉన్నాయి సరే అంతవరదాకా వేచివుంటాను కానీయండి” అని అపాకెసి అనవసరంగా మాటాడి పక్కకు తప్పుకుంది.

మహిమ్మ బైటికివెళ్ళాడు. అతడు పినిపిస్తూన్నంత వరకూ అచల అలాగే నిలబడి చూచింది. చివరకు తలుపు వేసేసింది.

తరువాత ఒకగంట నేపటికి స్నానానికి లెండని చెప్పేందుకు సురేశ్ బాబు గదిలోకి వచ్చింది. అచల విషాదచిహ్నాలు ఆవరించి ఉన్న ఆ మెముఖాన్ని చూడంతోనే భార్యా భర్తలమధ్య ఏదో కీచులాట జరిగి వుంటుందని సురేశ్ అనుమానించాడు, నొచ్చుకున్నాడు. కాని సాహసించి ఏమీ అడగలేక పోయాడు.

“అరె, ఏమిటాపని?” ఆశ్చర్యపడుతూ అడిగింది అచల.

లోగడగినం విడిచిన ధోవతి నూటుకేసులో పెడుతున్నాడు సురేశ్. “ఒంటిగంట కొక బండిఉంది. ప్రయాణమా తున్నాను” — అన్నాడు.

“ఇవాళే వెడతారా?”

“జూను” — సురేశ్ ముఖమెత్త కండానే జవాబు చెప్పాడు.

“ఏంకథ? ఎందుకంత తొందర?”

సురేశ్ నూటుకేసు వైపేచూస్తూ - “ఇంకాఉండి ఏంచెయ్యను? ఒకసారి మిమ్మల్ని చూచి పోదామని వచ్చాను. చూచాను. వెడుతున్నాను” — అన్నాడు.

అచల కాసేపు మానంగా నిల్చుని - “అయితే మీరలాఉండండి. అది మొగవాళ్ళు చెయ్యవలసిన పనికాదు. అడవాళ్ళది ఆద్యూటీ. నేను చక్కగా అన్నీసర్ది పెడతాను.” అంటూ ఆ మెముందుకు సాగివచ్చింది.

“ఎందుకెందుకు? నువ్వెందుకులే. ఏముంది. నేను సర్దలేను...” అంటూ సురేశ్ పలికిన అనుకోధవాక్యాలు పూర్తిగాకముందే ఆ మె నూటుకేసు అందుకుని అందులోని సామానులన్నీ క్రిందికి కుమ్మరించి మళ్ళీ ఒక్కటొక్కటే అందులో సర్దతోంది. సురేశ్ చేరువనే నిల్చుని లోలోపల నొచ్చుకుంటూ - “నువ్వెందుకు ఆపనినేనే” — అంటూ మాటి మాటికీ గొణుగు రున్నాడు.

చాలనేపటి వరకూ ఆ మె అతని మాటలకేమీ జవాబు చెప్పలేదు తనపని తానుచేస్తూ - “మీకు తోబుట్టువుగాని, భార్యగాని ఉంటే ఈపని వాళ్ళు మీచేత చేయిస్తారా? వాళ్ళే చేస్తారాగాని! ఈపాటున మీ స్నేహితుడు గానివచ్చి చూస్తాడేమో ననికాదు మీభయం? ఔనా?

మాస్తేమాత్రం తప్పేమిటి? ఇది అడవాళ్లు వయ్యవలసిన పనేనయ్యి—” అన్నది.

సురేశ్ మారు మాటాడకండా నిలుచున్నాడు. ఇంతసమయం తనకూ మహిమకూ జరిగిన సంభాషణసాగం ఆచలను తీరియదని అతని ఊహ్యే శం. అందుచేత ఇప్పుడునుల్లే ఆసమానారాన్ని పొంగుకోండి ఆమె మనస్సుకు కష్టం కలిగించడం అతనికి ఇష్టం లేకపోయింది. స్వేచ్ఛగా ఇంకో భయం అతన్ని వేధిస్తోంది. మహిమ కులాలోగా వస్తాడేమో! ఆమె చేస్తున్న పని అతనికింటే పశుతుండేమా!!

సూర్యకేసులూ అన్నీ శుభ్రంగానగ్లి ఆమె మల్లిగా అన్నది— “మానాన్న గారికి జ్వరం వస్తున్న సంగతి మీరు మావారితో చెప్పడండా ఉంటేనే బాగుండి పోయేది. తన్ను అవమానించినట్లుగా భావించి ఆసంగ్ తిని సరిగా మనసుకు పట్టించుకోనే లేదాయనో”

సురేశ్ అశ్చర్యపోయాడు. “ఏదంటే చెప్పండి? మహిమ చెప్పడా?”

అచల సూటిగా జవాబు గప్పకండా, దగ్గరవాడాలేసి చూపులా - “అక్కడ నిలుచి స్వయంగానే విన్నాను?” అని చెప్పింది.

“అయితే నువ్వు నన్ను క్షమించాలి?” అన్నాడు సురేశ్ లజ్జ గుడ్డ.

“ఎందుకూ?”

“కానినం నువ్వే చెప్పావుగా!” - అన్నాడు సురేశ్ అనుతాప సూచకంగా. “ఇవారే నేను సాగరపాటుగా పనిచేసినది మిమ్మల్ని ఇద్దరీ అవమానించాను. నేను దోషిని. నన్ను నువ్వు క్షమించాలి. అచలా!”

అచల ముఖమెత్తి అతనికేసి చూచింది. అతని హృదయశోకం ముఖంలో ప్రతిబింబించింది. మీరు ఎలా ప్రవర్తించినా నామంచి కోసమనే నేననుకున్నాను. మర్యాద కాపాడేందుకు మీరలా ప్రవర్తించారు. అందుకు నేనే మిమ్మల్ని క్షమాపణ వేడుకోవలసి ఉన్నది. మీ రేమీ తప్పు చేయలేదు మీరు మనస్సుకు కించపెట్టుకో నక్కర్లేదు!”

సురేశ్ అశ్చర్యపోయి మూఢుడులా నిలబడ్డాడు. తనమాట అతనికి గుచ్చినలేదని అచల భావించింది. కానీపు ఊదుకుని ఇలా అన్నది. “మీరు ఇవారే పెళ్ళకండి సురేశ్ బాబూ! నన్ను అవస్థిరించి రక్షిం

చేందుకు గాను మీరు అవమానితులైనారు. లేకపోతే మీ కేమంత అవసరం వచ్చిందీ? అయినా ఈ యిల్లు ఆయన ఒక్కరిదేకాదు. ఇక్కడ నాకూ కాస్త అధికారం ఉంది. నా మాట మన్నించి ఇవాళ మీ రిక్కడ నా అతిథిగా ఉండండి.”

ఆమె సాహసానికి సురేశ్ విస్తుపోయాడు. ఎటూ పాలుపోక, ఏమీ మాటాడలేక అలాగే ఉండిపోయాడు. ఇంతలో మహిమ్ తనపని ముగించుకుని రానేవచ్చాడు.

అచల నూటుకేసు దగ్గర అటుకేసి మొగంపెట్టి కూచుంది. మహిమ్ వచ్చాడన్న సంగతి తెలియక ఆమె అనకూడని మాట ఏ మంటుందోనని సురేశ్ భయపడ్డాడు. అందుకోసం ఆత్మతగా మహిమ్ ను తానే పలక రించాడు. - “వచ్చావా మహిమ్! నీ పని పూర్తి అయిందా?” అంటూ.

“అయింది” అంటూ మహిమ్ గదిలో అడుగుపెట్టాడు. అచల చేస్తున్న పని చూచి “అదేమిటి? ఏం చేస్తున్నావు?” అని అడిగాడు.

అచల మెడతిప్పి వెనక్కు చూచింది. కాని అతని మాట కేమీ జవాబు చెప్పకండా సురేశ్ బాబు నుద్దేశించి - “మీరు నాకుకూడా మిత్రులే - మిత్రులన్నమాటే యేమిటి - మీకు మాపట్ల ఉన్న అభిమానాన్ని బట్టి మాకు పరమ ఆత్మీయులు మీరు. మీ రీ విధంగా వెళ్ళిపోయే ట్టయితే నాకు చాల కించగా ఉంటుంది. మనస్సు క్షోభపడుతుంది. ఇవాళ మిమ్మల్ని వెళ్ళనీయను”

సురేశ్ నీరసంగా నవ్వాడు. “విన్నావా మహిమ్! ఆమె మాటలు! మిమ్మల్ని చూచిపోదామని వచ్చాను. చూచాను. అయిపోయింది. ఈ ఆడవిలో నన్ను అనవసరంగా బంధించటం వల్ల మీకోం లాభం? నేనైనా ఇక్కడ ఇంకా ఉండి బాధ పడటమేగా!”

“బహుశః కోపంవచ్చి వెడుతున్నావు కామూరు. అగిఆమె కిష్టం లేదు” అన్నాడు మహిమ్ మెల్లగా.

“అయితే ఆయనవెళ్ళటం మీకిష్టమే నన్నమాట!” అన్నది అచల తీక్షణ స్వరాస

సురేశ్ అత్యంత వ్యాకుల చిత్తుడైనాడు. ఎలాగైనా ఈ ప్రసంగాన్ని మార్చవలెనన్న ఉద్దేశంతో లేని ప్రసన్నత తెచ్చుకుని నవ్వి - “నామీద లేని ఆపవాదు ఎందుకు వేస్తావు మహిమ్! నాకుకోపం దేనికి?

అలాగే చాలనేపు నిశ్శబ్దంగా పడుకుంది. చివరకు మళ్ళీ పలకరించింది. “తెలిసిచేసినా, తెలియక చేసినా, చేసినతప్పుకు శిక్ష అనుభవించక తప్ప దంటారు, నిజమేనా?”

“అనుభవజ్ఞులు అలాగే చెబుతారు” అన్నారు మహిమ్ సహజం గానే.

అచల మరికాసేపు ఊరుకుని అడిగింది. “మన యిద్దరమూ చేసిన పొరపాటుకు ఆరంభం నించీకూడా దుష్ఫలితం అనుభవంలోనికి వస్తూనే ఉంది. దీనికి అంతం ఎన్నటికో మీరేమైనా ఉజ్జాయింపుగా చెప్ప గలరా?”

“ఉహుఁ చెప్పలేను.”

“నేనూ ఊహించలేకనే పోతున్నాను. కానిబాగా ఆలోచించిన మీదట శ్రీ పురుషు లిద్దరిలోనూ ఎక్కువశిక్ష పురుషునికే నని తోస్తున్నది నాకు”

“ఇంకా కొంచెం తీవ్రంగా ఆలోచించాడంటే శ్రీ అనుభవించ వలసిన దండనకూడా లేకమాత్రమైనా తగ్గదని తెలుసుకుంటాను. సరే గాని ఆపురుషు డెవరు? నేనా? సురేశ్ బాబా!”

అచల ఆపాదమ స్తకమూ చలించింది. చీకటిలోకూడా మహిమ్ అదే గమనించాడు. కాసేపు ఊరుకుని అచల అన్నది.

“మీ రేనాటికైనా నన్ను తూస్కరించి వేసి మీ యిష్టంవచ్చిన లాగ అవమానించేందుకు వెరవరని నే ననుకుంటూనే ఉన్నాను. అట్టి ప్రవర్తనకు ఒకసారి దిగిన తర్వాత ఎంతవరదాకా వెడతారో కూడా చెప్పలేం. నేను మీతో పోట్లాడలేను. మీరు సూత్రం కట్టరుకదా అని మీతో కీచులాడుతూనే ఈ యింట్లో కాపురం చెయ్యనూలేను. రేపా ఎబ్బండో మానాన్నగారి వద్దకు పోతాను”

“మీ నాన్నగారు నిర్భారత పోతాడు తప్పదు.”

“అవగింజంతకూడా ఆశ్చర్యపడరాయన, ఆయన సంగళంతా ముందే ఊహించుకున్నారు. అందుకనే నాకు చాల పర్యాయాలు హెచ్చరిక చెబుతూ నానునను మార్చేందుకు ప్రయత్నం చేశారు. కలకత్తావంటి పట్నంలో పరవాలేదేమోగాని. గ్రామంలో, చుట్టూ వికోధులను పెట్టుకుని, నా అన్న వాళ్ళెవరూ లేకండా, ఒంటరిగా భార్యను తెచ్చుకుని ఎన్నాళ్ళని ఇలా గడుపుతారక్కడ?”

“మీ నాన్న గారి హితవు ఎందుకు విన్నాను నానా మరీ
అచలాదేవి ఒక నిక్కాగ్నిని అలాచూసేసి చెప్పింది. “మీరు అలా
చించకండా ఏపని చెయ్యరని నేను నమ్మాను.”
“అప్పుడు చూడండి బాబూ!”
“అవును”

“కనుక నుంచి గొప్పతన వ్యాపారంలా భయ భీతిపడడం గను
నించి తిరిగి వెళ్ళిపో బాబూనా వచ్చిమాట!”
“అవును”

మహిమ కానీగి ఉండవని ఇలా చెప్పాడు. “అలాగే వెళ్ళిపో.
ఇది ఒక వ్యాపారంగా నువ్వు భావించేట్లయితే నేను నీతో ఒక్కనాటికీ
ఏకీభవించను. కానీ ఎప్పుడైనా నీ పొగపాటు నీకు తెలిసి వచ్చినాడు
నాకు ఉత్తరం గాని నువ్వు. తక్షణం బయలుదేరి నీకు వచ్చినాను.”
అచలాదేవికి నేనామె చెప్పిందామి. “చేసికో కనీసం నుంచు
నునీ, కంఠం సువరించును. “నునంపట్టు ఒకపాటి చేసిన పొగపాటు
మట్టి చెయ్యని మీరొక్కరి మీరొక్కరివలెనే అనుభవం ఉండదనే
నా ఉద్దేశం”

“అది భవిష్యత్తుకే. సరే, దాన్ని భవిష్యత్తుకి విడిచిపెడదాం.
ఇక నన్ను గమించు నేను బాగులేను.”

అ మాటలు అచలను సంపదలైనా తిరిగాయి. “మీరంతా పది
హాసంగా ఉన్నట్లుండే. నన్నలాంటి అనుభవంలే. నిజంగానే రేపా,
ఎప్పుడో నల్లలను గుంటున్నాను”

“నిజంగానే నన్ను పంపించాలి నాకెట్లు చేసు?”

అమాటతో అచలను ఎక్కడలేని ఉద్వేగం వచ్చేసింది “అయితే
ఏమిటి మీరు నా స్వేచ్ఛకు విరుద్ధంగా బద్ధుడైగా ఇక్కడకట్టి పడే
స్తారా? ఎప్పుడో మీరలా చెయ్యలేను. తెలుసునా?”

మహిమ కాంతంగా, మెల్లిగా జవాబు చెప్పాడు. “బాగానే
ఉండిగాని. అయితే ఈరాత్రేనువ్వు నెళ్ళుంటేమగా! రేపా,
ఎల్లండో అంటున్నావు. సరే. అలాబద్ధం ఇంకా ‘బైట’ ఉండిగా.”
అసహనం తలచింది తలక్రిందుచేసి, అంతటితో ఆపిసంగల ముగించి
నెయ్యాలన్న తలంపుతో అటువైపు తిరిగి పడుకున్నాడు. బహుశా
అచలకుమే నిద్రపట్టిందేమో కూడాను.

మర్నాటి ఉదయం టీ తాగుతూ సురేశ్ బాబు అచలాదేవిని అడిగాడు. “మహిమ్ ఇవాళకూడా పొలంపనిమీద తెల్లవారు జామునే లేచి వెళ్ళాడా యేమిటి?” అని.

“ప్రపంచం తెల్లక్రిందులైనా సరే ఆయన పనికి వాయిదా వెయ్యరు”

సురేశ్ టీ తాగేసి గ్లాసు టేబిల్ మీద పెడుతూ అన్నాడు. “నిజానికి మహిమబాబు మనకంటే ఒకరకంగా గొప్పవాడనే చెప్పాలి. యంత్రంలాగ ఏదో పనిచేస్తూనే ఉంటాడు.”

“యంత్రంలా ఆడుతూండటమే గొప్పతన మంటారా?”

“ఔను. ఎందువల్లనంటే— నామటుకు నేనలా దీక్ష పాటించలేనబ్బా! చంచలత ఎంత పెద్దదోషమో నాకు అనుభవంలో ఉన్న సంగతే. కాబట్టి స్థిరచిత్తులు, కార్యపరులు ఆయన వాళ్ళను మెచ్చుకోకండా ఉండలేను. ఔనుగాని నాకు సెలవిప్పించాలి; ఇవాళ ఇంటికి బయలుదేరి వెడతాను”

అచల అభ్యంతర పెట్టలేదు. “సరే. వెళ్ళండి. రేపు నేనూ వస్తున్నాను”

సురేశ్ ఆశ్చర్యపోయాడు. “ఎక్కడికి వస్తానంటున్నావు?” “కలకత్తా”

“ఏమంత తొందర? నిన్నటివరకూ ఆమాటే అనుకోలేదే!”

“నాన్న గారికి సుస్తీగా ఉందిగా! ఒకసారి చూచివద్దామని”

సురేశ్ ముఖంలో హృదయోద్వేగం ప్రతిఫలించింది. “తండ్రి గారికి, సుస్తీగా ఉందని చూడ్డానికి వెళ్ళటం సహజమే; బాగానేఉంది. కాని నా భయమేమిటంటే - నామూలాన నువ్వు మీ ఆయనతో కల పొంచి...”

అచల జవాబేమీ చెప్పలేదు. అప్పుడే యదు అటుకేసి పెడుతున్నాడు. సురేశ్ అతన్ని పిల్చి-“మీ అయ్యగారు పొలంపనివచ్చారా?” అని అడిగాడు.

“వారు ఇవాళ ఉదయం పొలానికి వెళ్ళలేదు. వారి పతనమందిరంలో నిద్రపోతున్నారు.” అని చెప్పాడు యదు.

అచల చప్పన వెళ్ళి గుమ్మందగ్గర ఆగి, వంగి లోపలికి చూచింది. మహిమ్ ఒక కుర్చీలో... కాళ్ళు ఎదురుగావున్న బల్లమీదికి చాచి పడుకుని

నిద్రపోతున్నాడు. ప్రపంచంలో చాలామంది ఒక్కొక్కరి గాని నిద్రపోతుంటే అమెగాను పగటిపూట చేసేసని అనే. అందులో అశ్వత్థ పడ వలసినది ఏమిలేదు. కాని అచూగివి అశ్వత్థానికి అందులేదు. అనాటి పనిపాట మానివేసి ఆసమయంలో తన భర్త నిద్రపోతున్నాడు. అమె నెమ్మదిగా గదిలో ప్రవేశించింది. అతని ముఖంపై చూస్తూ నిల్చింది. తనచివున్న కిటికీనుండా ఉదయకాలపు కనలుగు అతనిముఖం మీద పడుతున్నది. అది అమెకొక అపూర్వదృశ్యమే పోయింది. మహిమ అలా ఆకాలంలో నిద్ర పోతుండగా అమె ఎన్నడు చూచియుండ లేదు. శాంతిగతశోభితమైన అతని ముఖంలో అశాంతిరేఖ యేదో ద్యోతక మౌతున్నది. అనుమతిమీద ముడతలున్నాయి. ఒక సంవత్సరం క్రిందటివగనూ ఉండేదిగాని. అక్కడ ఒక్క ముడతలుగా ఉండేది కాదు. చూడగా చూడగా అతడిలో ఒక గహస్యవ్యధచే పీడితుడౌ తున్నట్లు అమెకు తోచింది. మెల్లిగా తన పల్లి పోనోంటి అమె పాపం... అక్కడ ఉన్న ఒక పొత్తును తగిలి చప్పజేసింది. మహిమకు మెల పువ వచ్చింది. అచల నిగ్గుపడుతూ అది పోయి... అప్పుడు నిద్రపోతున్నారని ఒక్కో బాగులేదా??—అని అడిగింది.

మహిమ కి స్వే నాలుముగంటలూ లేచి నటగా కూచున్నాడు. “జ్వరం తోకపోతే అదృష్టవంతుణ్ణి అన్నమాటే”. అన్నాడు.

అచల మ కిమీ ప్రసంగించలేదు. గది విడిచి పల్లి పోయింది.

భోజనపానాదులు ముగిసిన తరువాత సురేశ్ ప్రయాణమై పల్లి పోవటానికి సిద్ధమౌతున్నాడు. చేగువనే వర్షిలో కూచుని మహిమ అతనితో సంభాషిస్తున్నాడు. అచల గుమ్మందగ్గరనుంచి నిల్చింది—“రేపు నేనూ వచ్చేస్తున్నాను. ఈలాగా వీలైతే మా నాన్నగార్ని ఒకసారి కలుసుకోండి” అన్నది సురేశ్ తో.

“అలాగా??—అని అశ్వత్థం ప్రకటిస్తూ పనికి మహిమచేపు తిరిగి సురేశ్ అడిగాడు—“వచనగారిని నేను కలకత్తా పంపిస్తున్నా వేమిటి మహిమ?” అని.

భార్య తనపట్ల చూపుతున్న అనవసర విరోధానికి అతని మృద యం దహించుకు పోతున్నది. కానిపైకి ప్రసన్నత చూపుతూ చిరునవ్వు నవ్వి. “మరేం ఆటంకం లేదుగాని గావ్వాళ్ళాన్ని ఒక నాలుకంగా

పరిగణించటం మా పల్లెటూరి ప్రజల ఆచారం కాదు. లేకపోతే.. రేపటి దాకా యెందుక.. ఇప్పుడే నీతోనే పంపించి వేద్దను”

సురేశ్ సిగ్గు పడిపోయాడు. అతని ముఖం కందగడ్డ అయింది. అచలాదేవి ప్రయత్న పూర్వకంగా నవ్వి-“మనం పట్నవాసులమే కాబట్టి ఇందులో సిగ్గు పడవలసిన అవసరం మేమీలేదు. సుస్తీగా ఉన్న తల్లిదండ్రులను చూడ్డానికి వెళ్ళటం పల్లెటూరి ప్రజల ఆచారం కాక పోతే, మా పట్నవాసుల ‘నాటక’మే అంతకన్న శ్రేష్టమైనదని నేనంటాను. పోనీ, మీరు యివాళ ఉండకూడదూ? రేపు ఇద్దరం కలిసే వెడదాం”

అచలాదేవి చూపిన ఈ హద్దుమీరిన బౌద్ధత్యానికి సురేశ్ చాల నొచ్చుకున్నాడు. తల వంచుకునే ఇలా అన్నాడు. “ఉహు.. నేను ఉండటానికి వీలేదు. రాదలచుకుంటే నువ్వరేపురా నేను ఇవాళే వెడతాను.” అంటూ ఉత్తేజితో నూటుకేసు పుచ్చుకుని లేచి నిల్చున్నాడు.

అతడుచూపిన తొందరపాటు అచలాదేవిని అపాద మస్తకము ఊపివేసింది. ఆమె వ్యాకులచిర్చ అయింది. “ఇంకాబండి బయలు దేరటానికి చాల ఆలస్యంఉంది సురేశ్ బాబూ! అప్పుడే వెడతారా? కాస్త ఉండండి. దయచేసి నామాటలు రెండువిని పోదురుగాని”. ఆమె కంఠ స్వరంలోని ఆర్తి, వ్యాకులపాటు సురేశ్ ను, మహిమ్ ను కూడా కలవర పెట్టినవి

“సురేశ్ బాబూ! మీకు నేనేమి ప్రత్యుపకారం చెయ్యలేక పోయినా, మీకన్నామాకు ఉత్తమ మిత్రుడు మరెవరలేడు. మీరు నాన్నగార్ని కలుసుకుని చెప్పండి: ఇక్కడ నన్ను వీళ్లు కట్టి పారేశారని. నన్ను బయలుదేరి రానీయలేదని. నేనిక్కడ చచ్చి పోతున్నానని. సురేశ్ బాబూ! నన్నెలాగైనా మీ రిక్కడినించి తీసుకుపోండి. నేను ప్రేమించ లేకండా ఉన్న భర్తడగ్గిర నన్ను బలవంతాన దిగజెట్టి వెళ్ళకండి” అవేశంగా అచల అన్నది.

మహిమ్ విహ్వలచిత్తుడై చూస్తూ కూచున్నాడు. సురేశ్ తల వంచుకుని నిల్చున్నాడు.

“మహిమ్! ఈమె బ్రాహ్మణబాలిక అని నువ్వు మరచిపోయేవు నుమీ! ఆమె అబల అని పశుబలం ఉపయోగించేందుకు నీకేమీ అధికారం లేదు”- అన్నాడు సురేశ్.

మహిమ క్షణంనేపు నిగాంతపోయాడు. తిన్నగా తన్ను తాను సంబాళించుకుని భార్యతో జేనున్వయం ఎండగోసం అలా అంత ఇగిగా మాటాడుకున్నావో కాస్త అలాచించుకో? అని పలికి నురేకో నేపు తిరిగి “పశుబలం గాని, నరబలంగాని, ఏవిధమైన బలమూ నేనెప్పుడూ ఎవరిమీద ప్రయోగించలేదు. సరేగాని నురేకో! వీళ్ళింటి నుపు భవాళ ఉండి రేపు ఆమెనుకూడా నీతోనీనును పశువు. నేనుగూడావచ్చి బండి ఎక్కించి వస్తాను. అలాఅయితే గ్రామ ప్రజల దృష్టిలో విడుదలంగా ఉండదు.” అనిమరి కాసేపాగి “నాకిప్పుడు కాస్తపనిఉంది. పట్టికిపళ్ళి ఒకగంటలో వస్తాను మళ్ళీ” అంటూ వెళ్ళిపోయాడు మహిమ.

అచల గుమ్మం కరచుకుని పోత విగ్రహంలా ఉండిపోయింది. నురేకో ఒక నిమిషం వరకూ తలయెత్తలేదు. చివరకు అట్టుపోసం చేసి “భేష్, భేష్, వారవా! నాటకంలా ఒక అంతంభగీయమానంగా ప్రదర్శించాం. నుపు నీపాత్ర బాగానే నిర్వహించావు, అచలా! నేనైనా అభినయంలో పారపాట్లు చెయ్యలేదు. నామిగ్రుడు భార్యను గృహస్థ ధర్మాన్ని ఉపదేశించాడు, నాలో నవ్వుపోయిందాడు, నిష్క్రమించాడు ఏదోపని ఉన్నదని వంక చెప్పాడేగాని.. ప్రజలతోపాటు కడుపునిండా వోయిగా, పకపకానవ్వి వద్దామనే పళ్ళాడను కుంటాను. అందులో సందేహంలేదు. వదిలనారూ! కాస్త అద్దం తెచ్చిపట్టండి, నాముఖం ఎలావుందో చూచు కుంటాను..” అన్నాడు అచలకిని చూస్తూ. ఆమె ముఖంలో నెత్తురు చుక్కలేదు. ఏమీ పలకకండా, ఒక్క నిట్టాయ్ మాత్రం విడిచి, అక్కడినించి వెళ్ళిపోయింది ఆమె.

౧౯

సాయంకాలం కాకముందే అచల గదిలోకి వెళ్ళి చాల నేపటి వరకూ మహిమబాబు పక్క శుభ్రంగా వెయ్యటంలో నిమగ్న అయింది. ముట్టుకోటానికి కూడా అసహ్యం పుట్టవలసిన అతని శయ్యను ఇప్పుడు అంత శ్రద్ధగా ఎందుకు రచిస్తున్నదో, ఆమెచిత్తం ఎట్టి అవస్థలో ఉందో మనస్తత్వ శాస్త్రంలో అనుభవం ఉన్నవారేమీ తెలుస్తుంది.

ఒక యంత్రపు బొమ్మవలె ఆపని ముగించి తిరిగి పెడుతూంటే ఆమెదృష్టి అక్కడి పేజీలమీద ఒక చిన్నచీటిమీద పడ్డది. ఒక్క

చూపులో ఆమె ఆచీటి చదివేసింది. ఒక్కటే పంక్తిరాసి ఉన్నది. లేదీ లేదు ఏమీలేదు. మృణాళిని రాసినచీటి అది; “బావగారూ! ఎన్ని పనుల్లో ఉన్నారో మరి తమరు! మొన్న తమరు వస్తారని ఎదురుచూచి చూచి మీ మృణాలిని కన్నులు కాయలుకాసి పోయాయి”

చాలసేపటివరకూ ఆమె దృష్టి అటునించి మరలలేదు. ఒకరాతి బొమ్మలా నిల్చిపోయి నిర్నిమేషదృష్టిని ఆ పంక్తికేసి చూస్తోంది. ఆచీటి ఎప్పుడు వచ్చిందో, ఎవరు తెచ్చియిచ్చారో ఆమె కేమీ తెలియదు. మృణాళిని యిల్లెక్కడ? ఏ వీధిలో ఉంది? అక్కడికి ఎలా వెళ్ళాలి? ఎందుకోసం అంతగా ఎదురుచూడాలి?—ఈవిషయాలన్నీ తనకెలా తెలుస్తాయో ఆచలకే మీ పాలుపోవటం లేదు. ఆమె ఆయనకోసం ఎందుకో మొన్నటినించీ ఎదురుచూస్తూ ఉందనీ, ఆయనమాత్రం వచ్చి కలవ లేదనీ—అంతమాత్రమే ఆచీటివల్ల ఆచలకు తెలుస్తూన్న సమాచారం.

ఆమెకు గది అంతా అంధకారమయ్యే పోయింది. హృదయంలో వేదనానలం ప్రజ్వలించింది. ఆచీటిమీది అక్షరాల కాళిమ ఏవో రాసున్న కీడులను సూచిస్తూ...ఆమె కంటికి కాగితమంతా అలుముకుంటూన్నట్టు కనిపిస్తున్నది. ఆమె అలాగే కదలక, మెదలక నిలుచుండి పోయింది. ఆమెలో తనకు తెలియకండానే ఇన్నాళ్ళనించీ అణగివున్న దుఃఖివాహిని గట్టు పొర్లి మోతపెడుతూ పొర్లివచ్చింది. ఆకబ్బానికి ఆమె ఉలికిపడ్డది. నెమ్మదిగా గది విడిచి బైటికి వచ్చింది. ప్రదోష కాలమైంది. చీకట్లు పొంగడంలో అలుముకుంటున్నవి. నౌకరు యదు వారికేన్ లాంతరు వెలిగించి బైటిగదిలో పెట్టిరావటానికి వెడుతున్నాడు. వాడిని పిల్చి ఆచల అడిగింది—“అయ్యగారు వచ్చారా?” అని.

“లేదమ్మా, ఇంకా రాలేదు”—అన్నాడు యదు.

మథ్యాహ్నం రెండు గంటలప్పుడు ఆసిగ్గుమాలిన నాటకాభినయం అయిన తరువాత...అప్పుడనగా వెళ్ళినవాడు ఇంతవరకూ రాలేదు. అని ఆచలాదేవి కిప్పుడు గుర్తవచ్చింది. మగనో ప్రవర్తనవిషయంలో ఆమెకు కలిగిన అనుమానం స్థిరమైంది. సురేశ్ అడుగుపెట్టిన నాటినించీ ఈ యింట్లో ఏదో కలహం రేగుతూనే ఉంది అవిచ్చిన్నంగా. తాను మాటికీ సురేశ్ పక్షం వహిస్తూ వచ్చింది వెనకాముందు లాలోచించకుండా. తాను భర్తను ప్రేమించటం లేదు. పొరపాటున అతన్ని పెళ్ళాడింది, చేసిన పొరపాటుకు కట్టుబడి ఉండలేక హృదయంలో విద్రోహం పెంచు

కుంటూ గాత్రింబవళ్ళు ఆకాంతచిత్తము కలహిస్తూ ఉన్నది. మృణాలిని వెల్చిన తగువాత అచల ఆమె ఊనే మగచిపోయింది. కాని మృణాలిని పంపిన ఆగిటీ మళ్ళీ ఇష్టపడక మృదయంలా నివురు గురిపెనున్న ఈస్తాగ్నిని తిగుగ మండిందింది. భర్త పగనా! ఆస్తిక్షోభనా దన్నచింత ఆమెకు మగి దుస్సహమైంది. ప్రపంచంలా మృదయాన్ని దహించి వేయగలచింతలలో అదొకటి కదా!

అచీటి మరొకసారి చదువు గానుని పందింది. దాన్ని ఆలస్య కోటానికి చెయ్యించింది. కాని అది చూడగానే ఆసహ్యం ద్విగుణి కృతమై చాచినచేయి దానంతట అదే వెనక్కుతిరిగి వచ్చేసింది. అచీటిని అక్కడే నిడిచిపెట్టి ఆమె వసాగాలోకి వచ్చింది. ఒక స్తంభాన్ని ఆనుకుని దిగ్భ్రాంతయై నిలుచింది.

“ప్రపంచమంతా ఆసత్యమే కామాలు. ఇల్లు, వాల్లి, సంసారం.. ఇదంతా మిథ్య. దేనిమీద ఆసక్తి పెట్టు కోవటం తల్లివి తన్ను వేసేమా! మనసాగాని, బుద్ధ్యాగాని మనవుడు పొగపెట్టు చేస్తూనే ఉంటాడు; అనుభవిస్తూనే ఉంటాడు. పట్టటం. పట్టుకుట! పూరిల్లటం, గాజ భవనమట! తల్లి దండ్రులు, భార్య భర్తలు, సోదరీ సోదరులు.. ఎక్కడి ఈభాంధ వ్యాలు! పగసగ ఆగ్ని ప్రాయ భేదాలు ఎందుకు పుడుకున్నాయి? ఏడుస్తూ, మొత్తుకుంటూ, కలహిస్తూ మానవు లేందుకీ నానా గావులు చస్తున్నారా? మధ్యాహ్నం రెండుగంట లన్నడు వెల్చిపోయి, ఇంట్లో భార్య ఒక్కతే ఉన్నదన్న చింతేమీ లేకండా, పొద్దు మృంతినా ఇంటికిరాక, బైట ఎక్కడో నిశ్చింతగా కాలం వెళ్ళబుచ్చు కున్నాడు భర్త. అట్టివాని మృదయం ఉహించు కోలేక బుగ్గపగుల గొట్టు తుంటున్నది తాను. ఇదంతా వట్టిమిథ్య, భ్రమ. మరీచివ్వత సర్వమా ఆసత్యమే! అంటూ ఇలావన్ని ఆలోచనలు ఆమెలో పుట్టుకువస్తున్నా ఆమె యావ అంతా అచీటి మీదేఉంది. ఒక్క నిమిషం నేపయినా ఆయావను ఆమె మరిచి పోగలిగితే, మృణాలిని స్వభాన్ని గురించి కాంతంగా రవంత ఆలోచించు కోగలిగి నట్టయితే.. శబ్దా ఆనందమయమైన ఆమె నడవడికను ఇతరశ్రీల ప్రవర్తనతో కాస్తపోల్చి చూచుకోగలిగి నట్టయితే.. గార్హస్థ్యం అంత కూస్తాతి కూస్తమైందిగా ఆమెకు తోచక పోయే దేమా! అచీటిలోని అక్షరాల కాలిన ఆమె మనస్సును అంతగా కల్మషయంత కావించేది కాదేమా! | | |”

“అయ్య గారు టీసీళ్ళు కాగాయేమో కనుక్కు రమ్మన్నారమ్మా! అన్నాడు యదు వచ్చి

ఆమెకు నిద్రనించి మెలకువ కలిగి నట్టయింది. “ఏ అయ్య గారు?” అని అడిగింది.

“మనఅయ్య గారేనమ్మా! ఇప్పుడే వచ్చారు.”

“టీసీళ్ళు పెట్టి చాల నేపయింది. కాగే వుంటాయి” సరేపద; వస్తున్నాను అంటూ అచల వంటింట్లోకి వెళ్ళింది. మరి కాసేపటికి తేనీరు, ఫలహారాలు యదు చేతికిచ్చి పంపించింది. తానుకూడా అతని వెనుకనే వచ్చింది. వసారాలలో చీకటిగా ఉంది. అక్కడే మహిమ్ పచార్లుచేస్తూ ఉన్నాడు. ప్రక్కగదిలో సురేశ్ దీపంముందు వార్త పత్రిక చదువు చుంటున్నాడు. ఒకరి పరిస్థితి మరొకరు గమనించి నట్టులేదు. అలా ఉన్నారు ఇద్దరూ. ఆబాల్యమిత్తులే అయితేయేం? ఈనాడు వాళ్ళయిద్దరి మధ్యా సాధారణ శిష్టాచార మర్యాదలు కూడా బందై పోయినవి. ఎంత లజ్జాకరమైన సంగతి! అందుకు కారణం తలపుకు రాగానే అచలకు కాళ్ళాడలేదు. స్తంభంలా నిల్చిపోయింది.

“ఇంత ఆలస్యమైనా సురేశ్ కు తేనీరు ఇవ్వలేదేం?” అని అడిగాడు మహిమ్ ఆమె రాగానే.

ఆమె నోటివెంట ఏమీ మాటరాలేదు. తల వంచుకునే గదిలోకి వచ్చింది.

టీసాయ్ లేబిల్ మీద పెట్టి వెళ్ళిపోయాడు యదు. సురేశ్ వార్తా పత్రికను అవతల పెట్టేసి “మహిమ్ ఏడీ? ఇంకా రానేలేదా?” అని అడిగాడు.

సురేశ్ ఆప్రోత్త అడుగు తూండగానే మహిమ్ కూడా వసారాలలో నించి గదిలోకి వచ్చి ఒకకుర్చీ లాక్కుని కూచున్నాడు. ఇంతకు పదినిమిషాలముందే తానువచ్చి వసారాలలోనే పచార్లు చేస్తూన్న సంగతి దైటికి చెప్పవలసిన అవసరం కనిపించలేదు మహిమ్ కు. అంతా నిశ్శబ్దంగానే ఉన్నారు. అచల మాటా పలుకూ లేకండా తలవంచుకుని రెండుగిన్నెలు టీ తయారుచేసి ఒకటి సురేశ్ ముందు, మరొకటి భర్తముందు ఉంచి వెళ్ళిపోబోతున్నది. కాని మహిమ్ “వెళ్ళవద్ద”ని అడ్డు పూర్వకంగా అన్నాడు. ఆమె ఉలికిపడి ఆగిపోయింది.

“కొంచెం ఆగు?” అంటూ మహిషుడు వెళ్ళి తలుపు బంధించి తిరిగి వచ్చి యథాస్థానంలా కూచున్నాడు. మరేళ్ళ బానిస తన పిస్త్యం ఎక్కడుంటో అలాచించుకోటంలా పడ్డాడు. అతని చేతిలో తేనెపిండి పలుకుతోంది; రెండుమూడు చుక్కలు పోర్లిపడ్డాయి కూడా. అతని ముఖమంతా పాలిపోయింది. “తలుపులు మేళవు?” అని అడిగాడు.

అతని కంఠస్వరం, ముఖవైఖరి, ఆ ప్రశ్న అడిగిన తీరు... అంతా చూస్తోంటే అచలను ఊహా తలమీది పండుగులు లేచి నిల్చుంటున్నాయి. ఏదో భీత్కాగం రాలేక రాలేక కంఠంలానే ఆగిపోయింది. ఆమె ముఖం చూడడంతోనే ఆమెస్థితి అంతా మహిషుని అగ్గిమీదపోయింది. మరేళ్ళిని చూస్తూ అతడు అన్నాడు— “నీకేం వచ్చింది రాకండా ఉండేందుకీ. అంతే నానిస్తోవున్నాడూ పెట్టిలోనే ఉంటుంది. ఇప్పుడూ పెట్టిలోనే పడిఉంది. మీరింతగా భయపడిపోతూ నడుగుంటే తలుపు వేసేవాళ్ళే కాదే!”

మరేళ్ళ టీగిన్నె టిబిన్మీద పట్టి, బలవంతాన నవ్వు మొగం పడదామని ప్రయత్నిస్తూ అన్నాడు— “భేష్, బాగా చెప్పావే! నాకు భయమెందుకూ? నువ్వు నన్ను పిస్త్యంలా తేనెపిస్తావా? నాకా ప్రాణభయం? ఎప్పుడైనా నాలో నీకని కనిపించిందా? భేష్, బలే...”

అతని అనవసరపు స్వభీయం పూర్తిగాకముందే మహిషుడు అడ్డు వచ్చి అన్నాడు. “ఏదానికీ నువ్వు భయపడి బానిసైన నవయం నే నెప్పుడూ చూడలేదు. నీకు ప్రాణాలపై ప్రీతి లేదని నేనెరుగుదును. మరేళ్ళ! నాదుఃఖానికి నేనంతగా కృంగిపోవటం లేదు. కాని నేటిని అధఃపతన చూస్తోంటే నాకు గుండె పులిపోతున్నది. నీవంటి వాణ్ణి కూడా ఒక అబ్బునిగా మార్చివేయగల వస్తువు... మరేళ్ళ! నువ్వు రేపే అవశ్యం బయలుదేరి వెళ్ళిపో. ఇంకా అలస్యంచేసి లాభం లేదు.”

మరేళ్ళ ఏదో జవాబు చెబుదామని అనుకుంటూనేగాని గొంతు తెగిలి మాటరాదాయెను. తలకూడా సరిగా ఎక్కువని కూచో లేక పోయాడు. ఏదో సమాజ చేతుకుంటూన్నట్లు ఉన్నాడు.

“నువ్వు లోపలికి వెళ్ళు అమ్మా” అంటూ మహిషుడు లేచి వచ్చి తలుపుతీశాడు. తానా చీకటిలో ఎక్కడకో వెళ్ళి పోయాడు మళ్ళీ.

అప్పుడు మరేళ్ళ దృగ్గంగా లేచి నిల్చుని బలవంతాన నవ్వు అన్నాడు— “విన్నావా తమాషా! తుపాకులూ, పిస్త్యంకూ నీ పెరగడమే

కున్నాడు కామాలు! అతని పాతరివాల్యరును చూచి నేనివాళ భయపడి చచ్చిపోతానా?— అహా! ఎంత తమాషా చేశాడు!” అంటూబలవంతాన ఎక్కడలేని నవ్వు తెచ్చుకుంటున్నాడు. అతని నవ్వును అంటి పుచ్చుకునేందుకు ఆగదిలో అచలాదేవి తప్ప మరెవరూ లేరు. కాని ఆమె వంచిన తల యొత్తకండా ఆలాగే నిల్చిఉంది. మరికాసేపు ఆలాగే దిగ్భ్రాం తయై ఉండి చివరకు ఆపకర్క ద్వారంగుండా లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

తరవాత ఒక గంటకు మహిమ్ తిరిగి వచ్చాడు. సరాసరి తన గది లోకి వెళ్ళాడు. ఎవరూ లేరక్కడ. పక్క గదిలోకి వెళ్ళి చూచాడు. చాప పరచుకుని, చెయిమీద తలమోపి పడుకుంది అచల. భర్త రావటం చూచి ఆమెలేచి కూచుంది. అక్కడొక ముక్కాల్లీపీట మీద కూచుంటూ మహిమ్ అడిగాడు—“ ఏమిటి మరి? రేపు నీపుట్టింటికి వెళ్ళటానికే నిశ్చయించు కున్నావా?”

అచల నేలకేసి చూస్తూ కూచుంది. ఏమీ జవాబు చెప్పలేదు. మహిమ్ కాసేపు ఊరుకుని అన్నాడు—“ నీకిష్టం లేనివాడితో కాపురం చెయ్యి వలసినదే నని—నేను నీభర్తనే అయినప్పటికీ— ఆలా అన్యాయంగా శాసించను.”

అచల కదలేదు. ఆలాగే రాతిబొమ్మలా కూచుని ఉండటం చూచి మహిమబాబే మాటలు పెంచాడు—“ ఇంకో సంగతి. నాస్వభావం నీకు తెలుసు. జీవితంలో సుఖంగాని, దుఃఖంగాని నాకెంత వరకు ప్రాప్తమో అంతేతప్ప - అంతకుమించి అణుమాత్రమూ నేను ఆశించను. లభించినా స్వీకరించను. అట్టి నాస్వభావం—పెళ్ళిఅయిన తర్వాతనే కాదు, పెళ్ళికాక ముందుకూడా నువుఎరిగే ఉన్నావు. ప్రేమ విషయంలో మితి మించిన గతి పసికొరె అచలా? అందువల్ల దుఃఖమే ప్రతిఫలం సుమీ! నువు ఎందుకుగాను ఇన్నాళ్ళ నించీఇలా బాధపడు తున్నావు? నేను నిన్నిక్కడ జబర్దస్తీగా కట్టి పడేస్తానని ఎలా ఊహించావు? నేనెప్పుడైనా, ఏవిషయంలో నైనా నీమీద జబర్దస్తీ చేశానా? అతడు నిన్ను ఉద్ధరించి తీసుకు పోయేవాడా? నీప్రాణం రక్షించే వాడా? నువు ఏవిషయమూ నాతో సంప్రదించ నక్కలే దన్నమాట! అతడా నీప్రాణ తుల్యుడు?”

అశ్రురద్య మైన కంఠస్వరాన్ని నెమ్మదిగా సవరించుకుని - “మీకైనా నామీద ప్రేమలేదుగా!” అన్నది అచల.

మహిష్ ఆశ్చర్య చకితుడైనాడు. “ఎవను బ్రహ్మను నీ కామాట. నేనెప్పుడూ అనలేదే.”

అచల పూర్తిగా ఉత్తప్త అయింది. “నోటితో చెప్పినా - చేయిమిటి? నోటితో చెప్పిందే నిజమూ మిగతా అంతా అబద్ధమూ అనా మీ అభిప్రాయం? రోపంతా, దుఃఖంతా ఏదో నేను వాగ్దాతే. ఇంన్నెవ్వరినీ మరల మారంతగా సాగదీస్తున్నాను. మీలాగ అవి, తూచి మాట్లాడడం నాకు చాలా కాదామను మరి! అందుచేత తలమీద కాలుపెట్టి నన్ను అణగ ప్రక్కా యాలని చూస్తున్నారా?” - అంతటితో అమెకంఠం బిగుసుకు పోయింది.

“అంతే?” - అన్నాడు మహిష్ అమెమాటలు అర్థంగా.

అచలా దేవి హృదయోద్వేగాన్ని అణచుకుంటూ చెప్పింది -

“నా మాటలు అర్థం కానట్లు నటిస్తున్నారంటే మీ దురాచారాలను మధ్యపెట్టుకోటానికి ప్రయత్నిస్తున్నా రన్నమాటే. మీలాంటి అత్యంత జాగరూకతగల మనుష్యులుకూడా ఎన్నెన్ని ఆకాగ్యాలు చేస్తూ ఉంటారో - కాస్త మీ టేబిల్ మీద చూడండి వెళ్ళి తెలుస్తుంది. కేవలం మేమే..”

మహిష్ మూఢచిత్తునివలె గుఱుండిపోయాడు. “ఏమింటి నా టేబిల్ మీద!” అని అడిగాడు.

అచల వైటచెంగుతో యథుంకప్పుకుని చాపమీద బోరగిరి పడు కుంది. అమె యేమీ జవాబు చెప్పకపోవటం వల్ల మహిష్ లేచి పతన మందిరంలాకి వెళ్ళాడు. అక్కడ టేబిల్ మీద కొన్ని పుస్తకాలున్నాయి. ఆ పుస్తకాలన్నీ అటూ ఇటూ పోలగించి పదిలాడు! ఏమీ కనిపించ లేదు. అమె తనపై మోపిన అభియోగం ఏమిటి? ఏమీ అర్థంగాక అక్కడినించి వచ్చేనీ తన పదకగదిలో అడుగుపెట్టాడోలేనో... అక్కడ టేబిల్ మీద మృణాళిని రాసి పంపిన చీటీ దృశ్యవరమైంది. అది అందు కుని చదివాడు. గాఢాంధకారంలో ఒక్క మెరుపు మెరిసే సరికి ఎలా దారి కనిపిస్తుందో అలాగే అతనికి ఆ ఉత్తర క్షణంలోనే సర్వమూ అవ గతమై పోయింది. అచలాదేవి మాటల అర్థం నులభగ్రాహ్యమే అయింది చీటీ లేటిలోనే పట్టుకుని మహిష్ పక్కమీద పడుకున్నాడు. వైట వ్యాపించిన అంధకారంలాకి శూన్యదృక్పథాలు నిగిడించాడు. మృణాళిని అలాడు అయింటికి వచ్చిన తీరు - నీకు నేను పనితనంటూ అచలను పది

యాచక మాడినవిధం - ఒక్కొక్కచోట అన్ని విషయాలూ అతనిబుర్రలో తిరిగాయి. సాధారణ గ్రామ ప్రజల పరిహాసవాక్యాలతో అచలకు పరిచయంలేదు. అందుచే మృణాళిని మాట లామెకు ములుకులులా తాకి వుంటాయి. మహిమబాబైనా హృదయం విప్పి ఆమె పరిహాసంలో ఎన్నడూ పాల్గొనలేదు. పైగా సిగ్గుపడి ఊరుకునేవాడు. లేదా మృణాళిని అలా ప్రసంగించ వద్దని హద్దు పెట్టేవాడు, తానలా సిగ్గుపడటం అచలాదేవికి అనుమానాస్పదమై పోయిందేమో! ఇన్నాళ్లుగా ఆమె హృదయంలో పీఠం వేసుకుని ఉన్న ఆ అనుమానాన్ని తానివాళ్ళ సమూలంగా ఊడబెరికి వేయటం ఏలాగ? బైట అలముకున్న అంధకారంలో అతనికి అనేక సత్యాలు కనిపిస్తూ ఉన్నవి. ఏవిధంగా అచలాదేవి హృదయం తనకు క్రమేణా దూరస్థమాతూ వచ్చిందో - రోజు రోజుకూ పతితోడి సంసారిక జీవితం ఆమెకు దుర్భరమాతూ వచ్చిందో - పతిసన్నిధానం ఆమెకు ఎలా కారాగారంగా పరిణతి చెందిందో - సర్వ విషయాలూ అతనికి స్పష్టంగా తెలిసి వచ్చాయి. ఆమెకు ప్రాణాంతంగా ఉన్న ఈ గార్హస్థ్యంనించి బైటికి తీసుకుపోమ్మని ఆమె సురేశ్ కు ఎందు కంత వ్యాకుల చిత్తయై ప్రార్థించిందో కూడా మహిమకు ఇప్పుడు అర్థం కాకపోలేదు. నిజానికి అతడు అచలను హృదయపూర్వకంగా ప్రేమిస్తున్నాడు. ఇన్నాళ్ళుంచీ తన సమక్షంలోనే ఆమె అంత మనోవేదనకు పాల్పడిందంటే తనదే అపరాధమని భావించుకున్నాడు. ఆమెకూ తనకూ మధ్య ఏదో పెద్దయెడం ఏర్పడింది, మళ్ళీ ఆమె హృదయం తనపట్ల ప్రసన్నమాతుందా? ఈ ఆలోచనలతనకి బాధా వహములైనవి. అనేక ప్రతిక్షాలలను ఎదిర్చి ఆమె తన్ను వెళ్ళాడి తనతో వచ్చేసింది. నేడు తనమూలాన్నే ఆమె అవమానితయై తిరిగి పోవలసి వచ్చింది.

మహిమ తిన్నగా లేచి అచలాదేవి పడుకున్న గది వద్దకు వెళ్ళాడు. తలుపుమూసి ఉంది. తట్టి చూచాడు. లోపల గడియవేసి ఉన్నట్టు తెలిసింది. రెండుమూడుసార్లు పిల్చాడు. జవాబులేదు. జబిర్దస్తీచేసి తలుపు తీయించటానికి కతడు ప్రయత్నించలేదు. అతని స్వభావం అట్టిది కానే కాదు. తాను కఠిన పరీక్షకు నిలువవలసిన భారాన్ని వాయిదా వేసుకుని ప్రస్తుతానికి శాంతించి ఊరుకున్నాడు.

మహిమ తిరిగి వచ్చి నుంచుమీద పడుకున్నాడు. ఆ ము పడుకో వలసిన చోటు ఖాళీగా ఉంది. పాపం ఆమె అన్నంసాడా తినగలదా ఇంకో గదిలో పడుకుంది. మహిమకు కష్టమనిపించడూ మరి అతనికి నిద్ర పడుతుందా? 'వళ్ళి ఆమెను లేపి తీసుకురావాలా, వద్దా? అని కష్టపడి భావంలో పడి ఆలోచిస్తూ ఉన్నాడు. చాల పొద్దుపోయింది. అప్పుడే కాస్త రెప్పలు వాల్చాడు మహిమ. మూసిఉన్న కన్నులు కూడా ఏదో టైటినించి తీవ్రప్రకాశాన్ని పనిపట్టగలిగినవి. 'ఎంటేనే మహిమ కన్నులు తెరిచి చూచాడు. తలవైపు కిటికీలోనించీ, చూగులోనూ అగ్నిజ్వాలలు! గది అంతా పొగకమ్ముకు పోయింది. సమీపంలోనే ఏదో పెద్ద చెప్పు డైంది. అధ్యనికి అతని చేతులూ, కాళ్ళూ చచ్చబడిపోయాయి. ఎక్కడో నిప్పుంటుకున్న దని అతనికి తేటతెల్లమైంది. అతనికి చేతులు - అడలేదు. అతని బుర్రలో బ్రహ్మాండమంతా అస్తవ్యస్తమౌతున్నది. చివరకు గంతుచేసి లేచాడు. వసారాలోనే వచ్చాడు. పంటగిరిలోనూ, అచలాదేవి ఉన్నగదికి ప్రక్కగా వసారాలోనూ అగ్నిజ్వాలలు చిట చిటలాడుతూ సోరుగా రేగుతున్నాయి. అప్పుడు ఉన్న తేలికపట్టు కూడా అనుకూలంలే ప్లావిట్ మై ఉంది. పల్లెటూళ్ళో తూరింటికి నిప్పు అంటు కంటే చల్లారేచుదుకు ప్రయత్నించటం తెలివితక్కువే. అందుకు ప్రయత్నించకుండాను. ఆఖిరిలో కాపురం ఉన్నవాళ్ళంతా పేట్లైతేడా పట్ట వేసుకుంటున్నారు. గొడ్డుగోడ కాపాడుకోటానికి అటూ ఇటూ పరుగు లేడుతున్నారు. పై వీధిలో మగవాళ్ళొకవైపు, అడవాళ్ళు ఒకవైపు గుమికూడి - ఏమేమి తగులబడి పోయేదీ, ఎంతనష్టం కలిగిందీ అంచనా వేస్తూ ఉన్నారు. ఇల్లు తగలబడుతున్నంతసేపు వాళ్ళు అలాగే చూస్తూ ఉంటారు. తగువారి ఇంటికిపోయి, చేతులు రాళ్ళి కడుక్కుని నిద్ర పోతారు. తెల్లవారిన తరువాత చంద్రాపుచ్చుకుని బహిర్యుమికి వస్తుతూ మళ్ళీ ఒకసారి కనిపిస్తారు. రాత్రి వేసుకున్న అంచనాలు ఇంకా ఏమన్నా మిగిలివుంటే పూర్తి చేసుకుంటారు. ఇంటికి పోయి ముఖాలు కడుక్కుని, స్నానం చేసి, భోజనం చేస్తారు. ఒకానొక యిల్లు తగులబడి పోతుంటే మిగతాకాపురాల వాళ్ళకు చీమకుట్టివట్టేనా ఉండదు. వాళ్ళ నిత్యజీవితం యధావిధిగానే సాగిపోతుంది.

మహిమకు గ్రామస్థుల వ్యవహారం బాగానే తెలుసు. అనవసరంగా ఖంగారుపడి, కేకలు పెట్టి ఇరుగు పొరుగు వాళ్ళను ఆ అసమయంలో లేపటానికి ప్రయత్నించలేదు. లేప వలసిన అనవసరమూ లేదు. ఎందు చేతనంటే. మధ్యన ఉన్న అతని మామిడి- పనస తోటలను దాటి అగ్నికీలలు మరొక యింటిపైపడే అవకాశం లేదు. సురేశ్ బాబు, నాకర్లు పడుకున్న ఆవీధిపైపు గదులకు ఇంకానిప్పు అంటుకోలేదు. అచలాదేవి ఉన్న గదికి మాత్రం నిప్పు ఇంకోరెండు నిమిషాల్లో అంటుకోవచ్చు. మహిమ ఆతృతగా వెళ్ళి తలుపు గట్టిగాకొట్టి పిల్చాడు. “అచలా!”

“ఎందుకూ?”

“తలుపుతీసి బైటికిరా”

“ఎందుకు? నాకిక్కడ బాగానేఉంది”

“ఆలస్యం చెయ్యక చప్పనరా. ఇంటికి నిప్పుంటుకుంది”

భయ విహ్వలయై అచలాదేవి చేసిన చీత్కారంమాత్రం మహిమకు వినిపించింది. ఆ తరువాత మళ్ళీ నిశ్శబ్దం. మహిమ ఆతృత పడుతూ పిల్చాడు. కాని జవాబులేదు. అతడనుకున్నట్టే జరిగింది. కొంపకు నిప్పుంటు కోవటం అంటే ఏమిటో ఆమె ఇనివర కెన్నడూ వినలేదు. చూడలేదు. ఇందాక్షాటినించీ నిద్రామత్తులో కళ్ళు మూసుకునే జవాబు చెప్పి ఉంటుంది. కాని సంగతి తెలియగానే కళ్ళుతెరచి చూచి ఉంటుంది. అలాగ్ని జ్వాలలకు తానేజడీ భూతుడైనాడు. ఆమెవాటిని చూడగానే తప్పకండా మూర్ఛ పోయి ఉంటుంది. అట్టిదుర్ఘటనకు మహిమ తయారయే ఉన్నాడు. ఒక తలుపు బందులుమీదిగా పైకి ఎత్తెవేసి లోపలికి ప్రవేశించాడు. మూర్ఛ పడియున్న భార్యను గుండెలమీద ఎత్తుకుని త్వరత్వరగా వీధిలోకి వచ్చేశాడు.

ఆతరువాత ఉత్తర్రు కేకలు వేసి పిల్చాడు. సురేశ్ బైటికి వచ్చాడు. యదు, ఇంకా ఇంట్లో వాళ్ళందరూ తలుపులు తెరుచుకుని గాభరాగా బైటికి వచ్చేవారు. ఇంతలో ఒక ప్రచండ శబ్దం వినిపించింది. ఆమెతో అచలకు తెలిచి వచ్చేసింది. రెండుబాహువులూ భర్తకంతం చుట్టూ పెనవేసుకొని వెక్కిరివెక్కిరి యేడ్వ నారంభించింది.

ఇంతలో పెద్దగది చూరు కూడా అంటుకుంది. అచలా దేవి విలువై ననగలూ, చీరలూ ఆగది లోనే ఉన్నాయి. అసంగతి మహిమ అప్పుడు

బాపకం వచ్చింది. ఇంకా ఆలస్యం చేస్తే వాటిల్లో ఒక్కటి కూడా దక్కజేమో!

అచల యధాస్థితికి వచ్చింది. ఆమె మగని 'వయస్య'గా పట్టుకుని -
 "వద్దు, సత్యం ఉంది. నన్ను తిన్నీం చేయకు మీరేగా! సమయం! మిమ్మల్ని
 ఆ మంటల్లోకి సత్యనీయను, పోనీయండి; సగ్గం తగలబడపోనీయండి"
 అన్నది.

"సత్యవలనందే" - అంటూ బలవంతాన 'వయస్య' విడిచిపెట్టినది
 కమ్మగు వస్త్రాన్ని పొగలలో దూకడం మానుకుని మిగిలిన. ముందు గోల
 పెడుతూ అలాని 'సన' అనే పగుగు పెట్టాడు.

మరేకో అంతవరదాకా దిగ్భ్రాంతి కుండ చూస్తూ నిల్చున్నాడు.
 అకస్మాత్తుగా అతనిలో ఏమి ఆశ్చర్యం పొందగలిగి... అతని కూడా
 ముందడుగు వేళాడు. "సంకుశే అచల అతని ఉత్తరీయం కంటే చిక్కిరించు
 కుని - "మీరు కూడా ఎక్కడికి?"... అన్నది.

మరేకో ఉత్తరీయం గొక్కుని అన్నాడు "మహిమ సత్యం..."

అచల తీక్షణంగా పలికింది... "అయిన తన సామానులు గడ్డించు
 కునేందుకు సత్యం. మీ శివవసంగి మిమ్మల్ని శీతం పోనీయను"

ఆమె కంఠస్వరంతో స్నేహసంగభావంగా శీతం. అవసరమైన
 మైన ఉద్రవాన్ని కొనితీసుకోవద్దని సీతంగా కోపగించుకున్నట్లుగా
 ఉంది.

మరి రెండుమూడు నిమిషాలు, రెండుచేతుల్లో రెండుపెట్టెలు,
 తలపై ఒకపెట్టెలు - తీసుకుని మహిమ వచ్చేళాడు. "పట్టుకు అచల
 పానానానుంతుంది. అదే నీ నగల పెట్టిచూచుకో. ఎప్పుడూ అక్కడా
 ఇక్కడా అజాగ్రత్తగా పెట్టరు. ఇంకా నీ పుస్తకాల గదిలో ఏదైనా
 వస్తువులు బైటికి చేరజేయగల శేమో చూస్తాను". అన్నాడు మహిమ.

అచల ఏమీ మాటలేకపోయింది. ఆమె పెడిటిలో అప్పటికి
 మరేకో బాబు ఉత్తరీయపు కొంగు అలాగే ఉంది. మహిమ క్షణకాలం
 అటుకేసి తడేకంగా చూచి - తిరిగి యదుకు 'సంకు' పెట్టుకుని అపొగలలో
 అదృక్కుడైనాడు.

౨౦

తెల్లవారిం. ఆ ఉదయః కాంతిలో భర్త వున్నతీరు చూడగానే అచలకు గుండెతరుక్కు పోయింది. కన్నీటి ప్రవాహాన్ని ఆపుకోలేక పోయింది. అతని యుఖమంతా వివర్ణమై ఉంది. వెంట్రుకలు ధూళి ధూసరి తము లైనవి. రాత్రిరేగిన అగ్ని జ్వాలలు ఆసుందర యువకుని కాస్త నేపటిలో ముదుసలినిగా మార్చి వేశాయి.

“ఇత్తడి- కంచు సామానులన్నీ కాలి పోయాయి. అయినా నగలు విలువగల బట్టలు మాత్రం భస్మం కానట్టేఉంది. ఆట్రంకులో ఏమేమి ఉన్నాయో!” అంటూఇలా ఊహిస్తూ నిల్చున్న పల్లె ప్రజలకు అల్లంత దూరాన మహిమ్ ఆరిపోతూన్న అగ్నిక్షాపంలా నిల్చుని తడేక దృష్టిని వాళ్ళకేసి చూస్తున్నాడు. అంతా వింటూనే ఉన్నాడు. కుతూహలాన్ని అణచి పెట్టటం అతని స్వభావానికి విరుద్ధం.

బీఖా బెనర్జీ మహిమ్ కు పొరుగు వాడే. అతడు ఊళ్ళో మంచి మర్యాదస్థుడు, గణనీయుడున్నా. అతడు వాతరొగంతో అవస్థ పడుతూ ఉన్నాడు. అందుచేత ఆయన మాత్రం మహిమ్ కు అగుంపులో ఎక్కడా కనిపించలేదు.

ఇంతలో ఆయన కర్రసహాయంతో వస్తూ కనిపించాడు. ఇద్దరు ముగ్గురు ఆయన్ను పట్టుకు నడిపించి తీసుకు వస్తున్నారు, మహిమ్ ఆయనకు ఎదురువెళ్ళాడు. బీఖా బెనర్జీ చాలాసేపు జరిగినదానికి విచారించి చివరకన్నాడు - “మహిమ్! మీనాన్న చనిపోయి చాలాకాలం అయింది. హరిహరుల వలె ఆయనే నేనూ, నేనేఆయన లాగ ఉండేవాళ్ళం”

“ఔను, నాకు తెలుసునండి” - అన్నాడు మహిమ్ వినయ పూర్వకంగా.

“ఇలాంటి దుర్ఘటన ఏదో జరిగి తీరుతుందని నేను అనుకుంటూనే ఉన్నాను” అన్నాడు బెనర్జీ.

మహిమ్ ఉలికి పడి ఆయనకేసి జిజ్ఞాసాభృష్టిని చూచాడు. చేరువనే దడి దగ్గర సామాను పెట్టుకుని కూచుని ఉండిఅచల. వాళ్ళ సంభాషణ విందామని ఆమెకు కుతూహలం కలిగింది.

“భగవంతుని కాపం అకాగణంగా వచ్చి పడను నాయనా మమ్మల్ని అడగలేదు, పెట్టలేదు. స్వచ్ఛమైన బ్రాహ్మణుడివగుండి అకార్య కరణం ఎందుకు చేశావు?” - అని అడిగా డాయన.

మహిషాసుర అమాటలు అగ్గం కాశేను. అయినే తన అనుచులచేసి చూస్తూ ఇలా వ్యాఖ్యానించాడు. “మనం అనుచులకాదే ఉన్నాం కదూ ఏదో ఉపదేశం వచ్చి నీయివ్వవని! మరల దేవతలనా ఈ దేవ కాపం తగలించేమీ చూడండి! నాయనా మహిష! బ్రహ్మచారిం అంటే కింసానీమన మన్నమాటి, గాస్తూ క్రొత్తజాతి ఉన్న బ్రహ్మచారిని ఇంద్రుణ్ణి అట్లెరికిన విషయమే?”

మట్టగా ఉన్న వాగంతో అమాటలను అపొగించాడు. “దేవదేవ! మరీకాస్తూ ఉత్సాహం తప్పుకురి చచ్చేకాదు “అయిందేదో” అయి పోయింది. ఏదో పోయిపోయింది చెబుతున్నా.”

“మీవంటి వారిని నిర్లక్ష్యం చేయటం నా ఉద్దేశం కాదు. నేను తెచ్చుకున్న ఆమెకుజ్జ్వల ఇల్లు నిల్పిందా నుంచిదే. లేకపోతే లక్షనాడ్లు భస్మీభూతమై పోనీయండి. అంతా సహించగలను” - అని చెప్పి మహిష అచ్చోటు విడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

దేవదేవ! బాబు, తనతరుణ అక్కడే కానీపు నిల్చుని చివరకు మరలి పోయారు. పెడుతూ దేవదేవ తనలోతాను గొనుక్కున్న మాటలు చెప్ప తగినవికాదు.

అచల అంతావిన్నది. ఆమె కళ్ళనించి పెద్దపెద్ద అశ్రు నిండువులు రాలాయి.

“అమ్మా! పాలకీ తీసుకు రమ్మంటారేమీ అడిగి రమ్మన్నార అయ్యగారు” అన్నాడు యదువచ్చి.

అచల పైటకొంగుతో కన్నీళ్ళు కుడుచుకుంటూ. “అయ్యగారిని ఒకసారి ఇక్కడికి రమ్మనమను” - అని చెప్పింది.

“పాలకీ సంగతి?”

“అలా చిద్దాం”

మహిష రాగానే ఆమెకు మళ్ళీదుఃఖం పొంగివచ్చింది. ఆమె భంగి అయిన పాదాలను స్పృశించింది. మహిష విస్మితుడై, వ్యస్తచిత్తుడై నాడు. ఆమె అసమయాన ఏమి చిన్నతనపు పనిచేస్తుందో! తన తెలు

పట్టుకులాగి దగ్గర కూచోబెట్టుకుంటుందో, మరేమి చేస్తుందో— అని మహిష్ జంకాడు. కాని బాగా తెల్లవారిపోయింది. చుట్టూ పల్లెవజలు కుతూహలంగా చూస్తూఉన్నారు. అచల తన్నుతాను నిగ్రహించుకుని అడిగింది— “పాలకీ ఎందుకూ?”

“తోమ్మిది గంటలకు రైలుఉంది. ఒంటిగంటకల్లా ఇంటికిపోయి స్నానం అదీచేసి భోజనం చేయగలవు. నిన్నరాత్రికూడా నువు భోజనం చెయ్యలేదు”.

“మరిమీరో!”

“నేనా?” — మహిష్ కాసేపు ఆలోచించాడు. “నానంగతి ఏదోజౌతుందిలే” అన్నాడు.

“నానంగతి ఏదో జౌతుందిలెండి. నేను ఊరికివెళ్లను”

“ఏమాతుంది చెప్ప చూదాం”

అచల ఏమీ జవాబు చెప్పలేకపోయింది. ‘అడివిలో చెట్టుక్రిందనే మీతో పాటేఉంటాను’—అని చెబుదామని నాలుక దాకా పచ్చింది. కాని వాస్తవికంగా అది సాధ్యమయే పని కాదాయె. అపల్లెబూళ్లో ఎవరింట్లోనైనా ఒక గంటనేపైనా తలదాచుకునేందుకు వీలేదు. ఆ విషయం బెనర్జీబాబు మాటలనుబట్టి ఆమెకు బాగానే తెలిసేవచ్చింది. ఈడుస్థితిలో ఆమెకు మృత్యాని జ్ఞాపకం రాకపోలేదు. మాటిమాటికీ ఇప్పుడామె కళ్లలో మెదులుతూనేఉంది. కాని సిగ్గుచేత అనంగతి మహిష్తో చెప్పలేక పోయింది. చివరకు—“మీరుకూడా రండి వెడదాం” — అన్నది.

మహిష్ అశ్చర్యచకితుడైనాడు— “నేనూ నీతోరానా? అందు వల్ల ఏంలాభం?”

“ఆ లాభనమైనను విచారించేభారం ఇవాళనించీ నా నెత్తిమీదే నేనుకుంటాను. ఇక్కడ మీ మేలు ఆలోచించే వాళ్ళవరూలేరని తెలుస్తూనే ఉందికదా! అదిగాక రోజురోజుకూ మీరు తెలుసుకోలేకపోయినా నేను చూస్తూనేఉన్నాను. మిమ్మల్ని ఇక్కడ దిగబెట్టి నేను చచ్చినా పోను”

మహిమబాబు మనస్సంత వికలమైపోయింది. కాని పైకి ఫీరంగానే కనిపిస్తున్నాడు.

“మీరెందుకంటి దీర్ఘంగా అలోచిస్తున్నావో? నాసౌమ్యులున్నాయి. అవిదెట్టి పడమటి ఊళ్లలో ఎక్కడైనానరే ఒక యిల్లు కొనుక్కుందాం. ఎక్కడున్నా.. మనం అన్నంలేక వచ్చిపోము ఇవాళనించీ మీ నమస్త భారం నాది. ఇంచాకే చెప్పా నాయట”

“పాలకీ తెమ్మంటారా అమ్మా!” — యదు వచ్చి అడిగాడు.

ఆమె మహిమబాబు ముఖంలో చూచింది. అతను పాలకీ తెమ్మని యదును వంపించాడు. అచలకేసీ తిరిగి — “కానీ నేను ఇప్పుడప్పుడే నీతోరాతను” అన్నాడు.

అచల కిప్పుడు ఒక అనిర్వచనీయమైన కాంతి-స్పృష్టి చేతురినవి. దృఢ యంత్రాన్ని సంతోష తరంగాల్ని ఆపుతుంటూ అన్నది “ఇప్పుడే మీరు బయలుదేరి రాతను, బాగానే ఉంది. పోనీ పూయంత్రం బండికి నా తప్పకుండా వస్తారా? చెప్పండి. రాత్రి భోజనం వేళ్లకు మీకోసం ఎదురు చూస్తూ కూచుంటాను —”

మహిమ ఒక దీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచాడు ఆమె ఉత్సాహానుభావం కనిపిస్తోంది. “రాత్రి బండికి కూడా రాతేరా? రాత్రికి ఖరీ యిక్కడే ఎవరి యింట్లో — “అంటూ ఆర్థోక్తిలో అగిపోయింది రాత్రికి మహిమ ఎవరి యింట్లో గడుపుతాడని ఊహించిందో గానీ నిమిషంగా ఆమె ముఖం విశేషావృతమై పోయింది. బహుశః ఆమె ఆలోచన మహిమకు అర్థమై ఉంటుంది. “కలకత్తాలో వస్తే వరింటికి రమ్మంటావు?” అని అడిగాడు

“ఎవరింటికిమిటి? మా నాన్నగారింటికి?”

“ఉహూ నేనురాను”

“ఎందుకని? అది మీ స్వగృహంబంటిదేగా!”

“కాదు”

“అయితే అక్కడ రెండుమూడురోజులు చూత్రమేఉండి ఆ తరువాత పడమటి నరకాలకు వెళ్లి పోదాం”

“ఉహూ”

మహిమ స్థిరసంకల్పుడని ఆమెకు తెలుసు. కానీ ఇంకా అలా ఉంది చెప్పింది — “అయితే కలకత్తా వెళ్లకుండానే సరాసరి పడమటి నరకాలకు పోతూన్నానని నా నడకాం. మీశేమి కష్టం కలగ్కుండా నేను నం

టవుంటాను. కాని నగలు అమ్ముకు రావటానికైనా కలకత్తా వెళ్లాలి కాదులే!”

మహిమ్ పక్కను తిరిగిచూస్తూ నిల్చున్నాడు. అచల మళ్ళీ ఇలా అన్నది — “పశ్చిమ వరగజాల్లోకూడా పెద్దపెద్ద బట్నాలు ఉంటాయిగా! అక్కడే అమ్ముకోవచ్చును. ఇప్పుడు నాపెట్టెలో రెండువందల రూపాయలున్నాయి ప్రస్తుతానికి ఇబ్బందేమిలేదు ఊరకున్నారే? మాటాడరే?”

మహిమ్ ఆమెకేసి నూటిగా చూడలేదు. “సీసామ్ములు నేను తీసుకోలేను. అచలా!”

అనూట ఆమెకు చెంపపెట్టులా తగిలింది వచ్చి. “ఎందుకు తీసుకోలేరు? అని అడిగింది. కానేపాగి

మహిమ్ జవాబు చెప్పలేదు. కానేపటివరకూ ఇద్దరు నిశ్శబ్దాలే నిల్చిపోయారు కానేపాగి అచల ప్రశ్నల వర్షం కురిపించేసింది — “వశంవంలా మీరొక్కరే పెళ్లి చేసుకున్నారా? మగవాళ్లెవరు ఆ సమయంలో స్త్రీసోత్తు తీసికొకూడదా యెం? లేకపోతే అంతకష్టపడి ఈపస్త్రువుల్ని మంటల్లోనించి మీరు ఎందుకు బట్టుకొచ్చారు?” — అంటూ చేతిలోని ‘టిన్ బాక్సు’ ఒకటి నేలకు విసరికొట్టేసి — “ఃస్త్రాలో పాకిరాకపోయినప్పుడు ఈ సామ్ములన్నీ బరువు చేబే కాదు! ఇంకా ఇల్లు తగలబడుతూ నేఉంది ఇవన్నీ అందులో విసరిపోలేక నిశ్చింతనై వెళ్లిపోతాను. తరువాత మీయిష్టం వచ్చినట్టు చేసుకోండి” — అంటూ పైట కొంగుతో కన్నీళ్లు ఒత్తుకుంది

మహిమ్ రెండు నిమిషాలాగి మెల్లిగా ఇలా అన్నాడు — “నేను బాగా ఆలోచించి మాటాడుతున్నాను అచలా! తొందరపడి ఆశోకంలో వివసి చేసేవాణ్ణికాదని నీకు తెలుసుకు. నువు ఇస్తావంటూన్న పస్త్రువులు నానే నన్నభివంతో నేను తీసుకోగలిగితే నాఅనందానికి మేరఉండదు. కాని నేను ఇప్పుడవి పుచ్చుకోలేను. ఈ నా దుఃఖాన్ని చూచి వరాయి వాడైనా ఇలాగే నీకు టే ఎక్కువగానే ఇవ్వాలనుకుంటారు. ఇతర్లు చూపించగల దయనుండినే నువు చూపుతున్న దయకూడాను కాబట్టి నీకు గాని, నాకుగాని — ఎవరికీ శ్రేయస్కరంకాదని నానమ్మకం”

అచల అనూటలను సహించలేకపోయింది. ఏడుపు మరచిపోయింది. అతనితో ప్రతివాధం చేయాలనే తన దగ్గరయ్యే శక్తితాలను వైకత్తింది. మహిమ్ అటువక్కకు చూపులు మరలించాడు. ఆమెకూడా అటులేన

చూచింది. అల్లంక దూరాన చేరువుగట్టున నెమ్మచెట్టుక్రింద నావరాయి మీద నురేశ్ బుజాలమీద చేతులు చుడుచుకుని ఆకాశంకేసి చూస్తూ కూచున్నాడు. అదలకు నోటిలోమాట నోటిలోనే ఆరిపోయింది. ఎత్తైన కల దానంతట అదే పంగిపోయింది.

మహిమ్ విచారగ్రస్తునిలా అయిపోయి తనలోతాను ఏమో ఆలోచించుకుని ఇలా అన్నాడు—“ఆచలా! తన్నుకూలిన ధర్మం చెయ్యటంవల్ల అనేక దుఃఖాలు ఉన్నాయి. ఇవాళ ఏదో అనేకంగా నీకు ఉన్నదంతా బహుళం ఇచ్చివేస్తావు, కాని దాని దుష్ఫలితం యావజ్జీవనం అనుభవించవలసి వుంటుంది. ఇప్పటికే ఒక పొరపాటు చేసినందుకు నీనూనసిక సంతాపం నాన్దుమిరిపోయింది. అందుకుతోడుగా మరొక పొరపాటుకూడా చేశానంటే నువ్వు చిర ఆకాంతి పాలౌతావు. నీను నీదృష్టిలో క్షుంభవృష్టి కాకండా అయిపోతాను. అంతటి ఆపార దుఃఖాన్ని సహించే శక్తి నీలో లేదు. యీసంగతి నీకిప్పుడు తెలియకపోవచ్చు. రేపు తెలుస్తుంది. అందుచేత నీవస్తువులు నేనేమి తీసుకోలేను ”

ఆమాటలు అదల గుండెలో లోగు గావల్లి గుచ్చుకున్నవి. ధర్మ తన్ను శేవలం నరాయి దాన్నిలాగే భావిస్తున్నాడన్న సంగతి ఇదివరకే తెలుసు. ఇప్పుడామెకు బాగా తెలిసినట్టింది. వెంటనే మృత్యుని అతుకు జ్ఞానకంపచ్చింది. ఆమె గుండె కోవంతో నిండిపోయింది. కత్తిసంగానే చూటాడింది—“ఇవాళనింటి మీరు నన్ను గురించి ఏమనుకుంటున్నాడీ నాకిప్పుడు బాగా తెలిసిపోయిందిలేండి. బహుళం మీరు చెప్పేదే నిజం కావచ్చు. నిజానికి శేవలం జాలికలిగినంత మాత్రానీ నానర్హ్యం మీకే ఇచ్చేస్తానంటున్నామో! మీరన్నట్లు నాలుగు కోణాలయోగ చేసిన దానికి వశ్యాత్వావశడతానేమో! అయితే కావచ్చు. కాని ఒక్కమాట: ఇతర్లకునస్తత్వాల్ని అవలోదించగల శక్తి మీలో బాగానే ఉండవచ్చు. కాని మీరుకూడా ఇంకా తెలుసుకోవలసిన విషయాలు లేకపోలేదు. ఆడదాని సొత్తును జబర్దస్తీగా లాక్కొనటంమాట అటుంచండి. చెయించాది వుమ్మ కోగల సామర్థ్యం ఉంచా మీకు? నీనిప్పుడు మీతో వాదించలేను. అంత మాత్రమేనా మీలో వివేకం మిగిలివుంది. అదే నాకివాళ ఓదాచ్చు నేనెక్కడున్నానరే, ఏనాటికైనా నరే నేనే మీకావిషయాలన్నీ తెలియజెప్పవలసిఉన్నది ... తప్పకుండా ... ” అంటూ దోసిటిలో నువ్వు కచ్చుకుని దుఃఖాన్ని అవుతుంది.

తోమ్మిది గంటల బండికి సురేశ్ కూడా వెడుతున్నాడు. రాత్రి నం
భుట్టిల్లిన అగ్ని ప్రమాదం అతనిలో విమూల్య కలిగించిందో చెప్పలేక,
అతడు ఎవరితోనూ మాటాడలేకపోయాడు. రైలు రావటానికి ఇంకా
ఆలస్యం ఉంది. స్టేషన్ దగ్గర సురేశ్ మహిమ్ను కొంచెం ఆలస్యం తీసు
కుపోయి, కానేపు మానంగా ఉండి అడిగాడు — “మహిమ్ నీయింటికి ఎవరు
నిప్పు పెట్టారన్న విషయంలో నామీద నీకు అనుమానంలేదుకదా?”

“ఛీ, ఛీ” అన్నాడు మహిమ్ అతని రెండు చేతులు గట్టిగా పట్టుకుని.
సురేశ్ కళ్లు రెండూ చెమ్మగిల్లినవి “రాత్రినించీ నాకు ఈ ఆలో
చనతోనే మనశ్శాంతిలేదు” — అన్నాడు అశ్రురంధ్రమైన కంఠంలో.

మహిమ్ శేవలం అతని పీపు తడిచాడు. మరికానేపటికి అన్నాడు —
“సురేశ్! నిజంగాచేసిన అపరాధం ఒక్కటే అయినా అనేకం చెయ్యని
అపరాధాల భారాన్ని అది నీతికి కడుతుంది. దుఃఖాల్లో మనస్సు వికలమై
పోయి ఏమన్నా, ఏమిచేసినా ఇతరమీదమాత్రం శ్రేయ మోపకూడదని
నావిశ్వాసం” — అనికానేపాకి — “సురేశ్! నీకు భగవంతునిమీద నమ్మకం
లేదు. నమ్మకం ఉన్న నాడు తన విశ్వాసం అచంచలంగా ఉండాలని సదా
ప్రార్థిస్తూ ఉంటాడు అన్నాడు.

ఇంతలో రైలువచ్చేసింది. ఆచలను దానీదానీ అడవాళ్ళ బండిలో
ఎక్కించి మహిమ్ సురేశ్ వద్దకువచ్చాడు. సురేశ్ కిటికీలోనించి చెయి
చాచి మిత్రుని దక్షిణ హస్తాన్ని గ్రహించి — “మహిమ్! రాత్రినించీ బ్రతిమా
లుతున్నాను. నీకు కలిగిన సప్తాన్ని భర్తీచెయ్యాలని నాకోరిక. ఎంతకూ
నా ప్రార్థన మన్నించావుకాదు. పోనీ భగవంతుడేనా నీప్రార్థనలను
శీఘ్రంగా వింటాడుగాక!” — అని పలికి చెయివిడిచిపెట్టి చక్కకు తిరిగి
కూచున్నాడు.

అక్కడ కిటికీలో ముఖంపెట్టి ఆచల యడుతో ఎమెహా మాటాడు
తున్నది. మహిమ్ దగ్గరకు రాగానే ఆమె అడిగింది — “మృతాళిని అక్క
గారి భర్త పోషం ఇవాళ చనిపోయాట్ట విన్నారా?”

మహిమ్ తలఊపాడు. “విన్నాను. ఒక గంటకించీ చనిపోయాడు.”
చదివన్నెండు రోజులనించీ నెమోనియా జ్వరంతో బాధపడుతున్నా
డటగా! అంతమాత్రం నాకా కబురు చెప్పుకూడదనుకున్నారా?

మహిమ్ ఏదో జవాబు చెప్పాలనుకున్నాడు. కాని ఎలా చెప్పాలా
అని ఆలోచిస్తూండగానే గార్డు విజిల్ చేశాడు. రైలు కదిలిపోయింది.

శ ర త్ సా హా త్యం

చరిత్రహీనులు (రెండుభాగాలు)	5-0-0
సుఖద	2-0-0
పూజారిణి	1-8-0
గృహదహనం (రెండుభాగాలు)	1-8-0
శరత్ కథలు (నాలుగుభాగాలు)	
ఒక్కొక్క భాగం	1-0-0
సరయు	1-0-0
హేమాంగివి	1-0-0
అడవితుకు	1-0-0
స్వామి	1-0-0
విరాజిబహు	1-0-0
కాశీనాథ్	0-8-0

అ చ్చు ర్

శేషప్రశ్న

భారతి

పంతులు గారు

ముఖ్యమైన సవరణలు

సే.కీ.	పం.కీ.	తప్పు.	ఒప్పు.	సే.కీ.	పం.కీ.	తప్పు.	ఒప్పు.
16	24	లంక	లంక	77	21	యెంచె	యించె
21	24	పొణ్ణ	పాణు	79	14	నూర్పుచ్చ	నిట్టూర్పు
25	7	దద్ద	తద్ద	81	16	తిబ్బ	తివ్బ
29	12	శ్శివ	శ్శివ	86	5	ఐదై	ఐదై
47	20	కుంచే	కులచే	94	10	లాలా	లలా
48	25	పున	పున	96	3	తెమ్మ	తెమ్మ
48	26	దతా	దంతా	98	12	గలి	గలి
49	5	బలు	బరు	100	13	య్యమ్మ	య్య
50	19	క్కుడు	క్కిదు	104	6	దణు	దంబు
52	1	రాజ	రాజీ	108	4	మన	మమున
54	21	ముమ్మ	ముమ్మ	108	4	బరు	పడు
55	8	బలు	బరు	112	21	రంచ్చ	రంచ్చ
56	25	నిశ్వా	నిశ్వా	114	8	ద్దికి	ద్దికి
59	14	వళ	వళ	120	5	ద్దొర	ద్దొర
65	6	యౌన	యౌవన	120	11	రీక్ష	రీక్ష్య
65	24	న్న	కున్న	122	23	గత్త	గత్తి
67	3	దూర్పుచ్చి	నిట్టూర్చి	127	22	నీరీ	నిరీ
68	18	చిన	చినన	134	2	లివు	లివు
68	23	నిశ్వా	నిశ్వా	135	18	పుష	పురుష
71	18	యవ	యంవ	141	9	రన	రన
74	8	భూద	భూధ	144	9	నిగు	నిజిగు
77	8	జేదు	జేందు				

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే రచింపబడిన గ్రంథములు

—: ప్రబంధములు :—

1 శ్రీవనానందము	1	8
2 పాణిగృహీత	1	8
3 లక్షణపరిణయము	1	0
4 బుద్ధచరిత్రము	2	8
5 శ్రీవాసవిలాసము	2	8
6 ఏలామహాత్మ్యము	1	0
7 శివభక్తి	2	8
8 సుశీల	2	8
9 పతివ్రత	1	8
10 గోదేవి	1	8
11 పూర్వహరిశ్చంద్రచరిత్రము	2	0
12 పౌద్బలిపట్టాభిషేకము	1	0

—: పురాణములు :—

13 దేవీభాగవతము	13	0
14 శివలీలలు	10	0

—: వెం॥ శా॥ చరిత్రలు:—

15 జాతకచర్య	1	8
16 జటీవలిచర్య	2	8

—: వివాదగ్రంథములు :—

17 గీరతము (4 భాగములు)	6	8
(క్షమాపణవ్యాససహితము)		
18 గుంటూరుసీరు (2 రంగములు)	6	8
(మేమపరశతావధాన వీరికతో)		
19 చెళ్ళపిళ్ళెయింటి	1	0
20 మల్లేశ్వరవిజ్ఞప్తి	1	4

—: చాటుపులు :—

21 ధానరాజసందర్శనము	4	0
22 శతావధానసారము	2	0
23 కలగూరగంప	1	8

—: వచనములు :—

24 కథలు - గాథలు	7	8
1 నుండి 5 సంపుటములు		
25 హర్షచరిత్రము	1	0
26 చంద్రిప్రభవరిత్రము	1	8
27 వికర్మమాంక దేవచరిత్రము	1	8
28 సారస్వతవిమర్శలు	2	8
29 కాశీయాత్ర	0	12
30 భారతవీరులు	0	8
31 విక్రమచెళ్ళపిళ్ళ	0	12
32 షష్టిపూర్తి	0	8
33 దివాకరాస్తమయము	0	12

—: శతకములు - స్తవములు:—

34 కాశికాదిస్తోత్రములు	1	4
35 కామేశ్వరీశతకము	0	4
36 ఆరోగ్యకామేశ్వరి	0	4
37 ఆరోగ్యభాస్కర స్తవము	0	4
38 మృత్యుంజయ స్తవము	0	4
39 నమశ్చివాయస్తోత్రము	0	4
40 శివ స్తవము	0	8
41 సౌభాగ్యకామేశ్వరి	3	0
1 2 3 భాగములు		

వలయువారు :

చెట్లపిళ్ల వెంకటేశాస్త్రి సన్న్య

వేంకటేశ్వర పబ్లికేషన్సు

కడియం - P. O.

మార్పు గోదావరి జిల్లా. అవి వ్రాయుడు

శ్రీ తిరుపతి వేంకటకవులచే ఆంధ్రీకరింపబడిన

* బాలరామాయణము *

వది అంకములుగల యీ నాటకము సంస్కృతమందు రాజశేఖర
మహాకవిచే పూర్వము రచింపబడి ఆంధ్రకవితా కళారంగమున
మహాకవిలోక గురుమూర్తులయి ప్రకాశించిన తిరుపతి
వేంకటకవులచే తెలిగింప బడుటయే కాక శ్రీమద్రామా
యణ గాథయే యితివృత్తముగాగలదికూడ నొటచే
నైహికాముష్మికములను వాంచిచే ప్రతి అక్ష
రాస్యుడును తప్పక చదువదగిన గ్రంథము.
చక్కని కాగితములపై అందఱున్న
హాయిగా చదువుకొనినట్లు ముద్దు
లుమాటలు గట్టే అచ్చు లో
ఆ కారము ధరించినది.

వెల రూ. 4—0—0

ప్రొఫెజీ అదనము.

* * *

* *

*

ప్రకాశకులు :

చెల్లపిల్ల వెంకటశాస్త్రి నన్ను,

వేంకటేశ్వర పబ్లికేషన్సు

కడియం P. O.

హైదరాబాద్ జిల్లా.

వేంకటేశ్వర పింటింగు పెన్, అలమారు. ఈ. గో. జిల్లా.

